

Betænkning

om

arbejdsskadesikring

(udvidelse af ulykkesbegrebet og mulig finansiering)

Betænkning nr. 1418/2002

ISBN 87-601-9652-1

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Udvalgets kommissorium og sammensætning	7
1.1. Kommissorium for Arbejdsskadeudvalget 2002	7
1.2. Udvalgets sammensætning	8
Kapitel 2. Resumé af betænkningen og udvalgets konklusioner og sammenfatning af anbefalinger	11
2.1. Indledning	11
2.2. Overvejelser om en udvidelse af ulykkesbegrebet	13
2.2.1. Kritikken af de eksisterende skadebegreber	13
2.2.2. Forskellige modeller for ulykkesbegrebet	14
2.2.2.1. Model 1 - supplement med liste over skader	15
2.2.2.2. Model 2 - supplement med konkret vurdering af arbejdssituationen	16
2.2.2.3. Model 3 - supplement med et håndteringsbegreb	16
2.2.2.4. Model 4 - nyt ulykkesbegreb som beskrevet i betænkning 1402/2001,	18
bilag 8	18
2.2.2.5. Model 5 - nyt ulykkesbegreb foreslået af Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i lovforslag L 24	20
2.2.2.6. Model 6 - supplement for skader, der udelukkende eller overvejende er forårsaget af arbejdet	21
2.2.2.7. Forskelle på model 5 og 6	27
2.3. Overvejelser om finansiering af eventuelle udgifter ved et ændret ulykkesbegreb	28
2.3.1. Ændring af udbetalingsregler	31
2.3.1.1. Erstatning for erhvervsevnetab som løbende ydelse	31
2.3.1.2. Erstatning for erhvervsevnetab som kapitalerstatning	32
2.3.2. Nedtrapning af dækningsgraden	33
2.3.3. Reduktion som følge af social pension	34
2.3.3.1. Reduktion i erstatning efter arbejdsskadesikringsloven	34
2.3.3.2. Reduktion i førtidspension efter lov om social pension	35
2.3.4. Reduktion som følge af invalidepension (arbejdsmarkedspension)	36
2.3.5. Afskaffelse af afløsningsbeløbet, der udbetales til modtagere af løbende erstatning, når de fylder 67 eller 65 år	37
2.3.6. Ændret bevisvurdering ved fastsættelse af erstatning	39
2.3.7. Overvejelser om aktivlinjen, førtidspensionsreformen og arbejdsevnekriteriet	41
Kapitel 3. Ulykkesbegrebet - forskellige modeller	45
3.1. Indledning	45
3.1.1. Baggrund	49
3.1.2. Kritik af arbejdsskadebegreberne	49
3.1.3. Afgrænsning af skader, der skyldes arbejdet	50
3.1.4. Den særlige udvidelse af det private ulykkesbegreb i en række forsikringselskaber	51
3.1.5. Lempelse ved visse kategorier af skader	52
3.1.6. Eksempler på ulykker	52
3.1.7. Beregningsforudsætninger	54
Beregninger af regulering af sociale ydelser	55
3.2. Forskellige modeller for ulykkesbegrebet	55
3.2.1. Model 1 - supplement med liste over skader	55
3.2.2. Model 2 - supplement med konkret vurdering af arbejdssituationen	58

3.2.3. Model 3 - supplement med et håndteringsbegreb	61
3.2.4. Model 4 - nyt ulykkesbegreb som beskrevet i betænkning 1402/2001, bilag 8 ...	65
3.2.5. Model 5 - nyt ulykkesbegreb foreslået af Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i lovforslag L 24	69
3.2.6. Model 6 - supplement for skader, der udelukkende eller overvejende er forårsaget af arbejdet	73
3.2.7. Modellerne anvendt på særlige sagsområder	84
3.2.7.1. Rygdommen	84
3.2.7.2. Psykiske skader	87
3.2.7.3. Skader i forbindelse med pasning og pleje	88
3.2.7.4. Afviste pludselige løfteskader	89
3.2.8. Forskelle og ligheder mellem model 5 og model 6, herunder det lægelige bevis	94
3.2.8.1. Administrative forskelle	94
3.2.8.2. Det lægelige bevis	95
Kapitel 4. Nuværende regler for udbetaling af erstatning	101
4.1. Indledning	101
4.2. Arbejdsskadesikringsloven	101
4.2.1. Sygebehandlingsudgifter mv. - § 30	101
4.2.2. Erstatning for tab af erhvervsevne - § 31, stk. 4, § 32, § 41 og § 43	102
4.2.3. Godtgørelse for varigt mén - § 33	103
4.2.3.1. Skader før 1. juli 2002	103
4.2.3.2. Skader den 1. juli 2002 eller senere	104
4.2.4. Overgangsbeløb - § 35	104
4.2.5. Erstatning for tab af forsørger - §§ 36 - 38	105
4.2.5.1. Til efterladt ægtefælle eller samlever - § 36	105
4.2.5.2. Til efterladt barn - § 37	105
4.2.5.3. Til andre - § 38	105
4.3. Differencekrav	106
4.3.1. Indledning	106
4.3.2. Erstatning for tab af erhvervsevne	106
4.3.3. Erstatning for tab af forsørger	108
4.3.4. Godtgørelse for varigt mén	108
Kapitel 5. Kommissoriets finansieringsdel	109
5.1. Kommissoriets opgavebeskrivelse	109
5.2. Elementer, der har betydning for erstatningsudgifterne og -niveauet	109
5.2.1. Den demografiske udvikling	109
5.2.2. Kompensationsniveauet i forbindelse med erstatning for tab af erhvervsevne ..	110
5.3. Forskellige muligheder for finansiering	112
5.3.1. Ændring af udbetalingsregler	113
5.3.1.1. Erstatning for erhvervsevnetab som løbende ydelse	114
5.3.1.2. Erstatning for erhvervsevnetab som kapitalerstatning	115
5.3.2. Nedtrapning af dækningsgraden	117
5.3.3. Reduktion som følge af social pension	118
5.3.3.1. Reduktion i erstatning efter arbejdsskadesikringsloven	118
5.3.3.2. Reduktion i førtidspension efter lov om social pension	120
5.3.4. Reduktion som følge af invalidepension (arbejdsmarkeds pension)	123
5.3.5. Afskaffelse af afløsningsbeløbet, der udbetales til modtagere af løbende erstatning, når de fylder 67 eller 65 år	125

5.3.5.1. Indledning	125
5.3.5.2. De økonomiske konsekvenser af at fjerne afløsningsbeløbet, når modtageren fylder 67 år eller 65 år.....	126
5.3.5.3. Udvalgets overvejelser.....	128
5.3.6. Bevisvurdering ved erstatningsfastsættelse	130
5.3.6.1. Ændret bevisvurdering ved fastsættelse af erstatning.....	130
5.3.6.2. Bevisreglens baggrund og vedtagelse.....	131
5.3.6.3. Nyere retspraksis.....	132
5.3.6.4. Myndighedernes praksis	133
5.3.6.5. Bevisreglen ved erstatningsfastsættelse for arbejdsskader i Sverige	134
5.3.6.6. Økonomiske konsekvenser af en ændring af bevisbyrdereglen.....	135
5.3.6.7. Udvalgets overvejelser.....	137
Kapitel 6. Aktivlinjen, arbejdsevnekriteriet og førtidspensionsreformen.....	139
6.1. Den aktivrettede indsats og sagsbehandlingsmetode.....	139
6.2. Førtidspensionsreformen	140
6.3. Økonomiske konsekvenser for arbejdsskadeerstatningerne ved indførelse af den nye førtidspensionsreform	141
6.4. Arbejdsevnekriteriet.....	144
6.5. Arbejdsevnebegrebet i arbejdsskadesammenhæng.....	145
6.6. Det rummelige arbejdsmarked og tiltag til bevarelse af tilskadekomnes tilknytning til arbejdsmarkedet.....	149
6.7. Aktiv skadebehandling	151
6.7.1. Projekt Aktiv Skadebehandling	151
6.7.2. Særlige behandlings- og aktiveringstilbud	152
6.8. Samlede overvejelser om aktivlinjen, førtidspensionsreformen og arbejdsevnekriteriet.....	154
Bilag.....	157
Bilag 1. Brev af 12. marts 2002 fra Landsorganisationen i Danmark om udvalgets kommissorium	157
Bilag 2. Beskæftigelsesministeriets brev af 18. marts 2002 om udvalgets kommissorium	159
Bilag 3. Notat om kompensationsniveau i forbindelse med arbejdsskadeerstatninger.	161
Bilag 4. Den demografiske udviklings påvirkning af erstatningsudgifterne	177
Bilag 5. Afskaffelse af afløsningsbeløbet	183
Bilag 6. Forsikring & Pensions notat af 19. juni 2002 om skønnede merudgifter	187
Bilag 7. LO's anbefalinger og tilkendegivelser	193
Bilag 8. DA's anbefalinger og tilkendegivelser.....	197

Kapitel 1. Udvalgets kommissorium og sammensætning

1.1. Kommissorium for Arbejdsskadeudvalget 2002

Beskæftigelsesministeren nedsætter et arbejdsskadeudvalg, der skal forenkle ulykkesbegrebet i arbejdsskadesikringsloven.

I betænkning 1402/2001 om arbejdsskadesikring blev der ikke opnået enighed om nye skadebegreber. Udvalget overvejede 3 supplementer til det eksisterende ulykkesbegreb, hvoraf overvejelserne især koncentrerede sig om et supplement, som udvidede det gældende ulykkesbegreb med pludselige løfteskader. En række udtalelser fra nogle af udvalgets medlemmer viste imidlertid, at der var usikkerhed knyttet til et udvidet skadebegreb, herunder til spørgsmålet om dokumentation for årsagssammenhæng mellem den arbejdsmæssige påvirkning og skaden. Udvalget afsluttede sit arbejde uden at være nået til enighed om et ændret ulykkesbegreb. Det nuværende ulykkesbegreb er kritiseret for at være for snævert og svært gennemskueligt.

Der er på baggrund af den rejste kritik behov for at forenkle ulykkesbegrebet.

Udvalget skal derfor overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet, herunder muligheden for at samle de nuværende 3 skadebegreber (ulykker, kortvarige skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed og pludselige løfteskader) i ét arbejdsulykkesbegreb.

I det omfang, mulige ændringer af arbejdsulykkesbegrebet medfører merudgifter, herunder for det offentlige, skal udvalget overveje mulighederne for at finansiere disse gennem andre justeringer af regelsættene inden for arbejdsskadeområdet. Det skal tilsigtes, at udvalgets finansieringsforslag ikke indebærer ændringer i den samlede økonomiske balance mellem den offentlige og den private sektor.

Arbejdsskadeudvalget skal redegøre for administrative og økonomiske konsekvenser af overvejelserne, herunder den samlede erhvervsbelastning ved udvalgets forslag. Udvalgets forslag bør foreligge inden 1. juni 2002.

Beskæftigelsesministeren udpeger udvalgets formand.

Udvalget sammensættes af repræsentanter for

- Dansk Arbejdsgiverforening
- Landsorganisationen i Danmark
- Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverorganisationer
- FTF
- Forsikring & Pension
- Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring
- Kommunernes Landsforening/Amtsrådsforeningen/Københavns og Frederiksberg kommuner

- Finansministeriet
- Økonomi- og Erhvervsministeriet
- Justitsministeriet
- Beskæftigelsesministeriet
- Den Sociale Ankestyrelse
- Arbejdsskadestyrelsen

Udvalgets sekretariatsopgaver varetages af Beskæftigelsesministeriet (Arbejdsskadestyrelsen) og Den Sociale Ankestyrelse.

Landsorganisationen i Danmark har i brev af 12. marts 2002 rejst uddybende spørgsmål om udvalgets kommissorium. Disse spørgsmål er besvaret i brev af 18. marts 2002 fra Beskæftigelsesministeriet. Brevene, der indeholder fortolkningsbidrag til udvalgets kommissorium, gengives som bilag 1 og 2 til betænkningen.

1.2. Udvalgets sammensætning

- Direktør i Arbejdsskadestyrelsen **Anne Lind Madsen**, formand
- Underdirektør **Thomas Philbert Nielsen**, Dansk Arbejdsgiverforening
- Arbejdsmiljøkonsulent **Torben P. Jepsen**, Dansk Arbejdsgiverforening
- Konsulent **Poul Schøning**, Landsorganisationen i Danmark
- Forbundssekretær **Ulla Sørensen**, Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark, repræsenterer Landsorganisationen i Danmark
- Underdirektør **Per Laurents**, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverorganisationer, til 18. april 2002
- Advokat **Hanne Lindberg Greisen**, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverorganisationer, fra 18. april 2002
- Faglig sekretær **Jan Kahr Frederiksen**, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF)
- Kontorchef **Steen Kristiansson**, Forsikring & Pension
- Sektionschef **Bjarne Sørup**, Arbejdsmarkedets Erhvervs sygdomssikring
- Chefkonsulent **Preben Meier Pedersen**, repræsenterer KL/Amtsrådsforeningen /Københavns og Frederiksberg kommuner
- Chefkonsulent **Søren Lindemann Aagesen**, Finansministeriet
- Specialkonsulent **Kristian Vie Madsen**, Økonomi- og Erhvervsministeriet
- Kontorchef **Henrik Øe**, Justitsministeriet
- Ankechef **Karen de Brass**, Den Sociale Ankestyrelse
- Kontorchef **Ingrid Parsby**, Beskæftigelsesministeriet
- Kontorchef **Karin Holst Jensen**, Arbejdsskadestyrelsen

Sekretariatet har haft følgende sammensætning:

- Vicedirektør **Carl Georg Röser**, Arbejdsskadestyrelsen
- Kontorchef **Ole Pontoppidan**, Arbejdsskadestyrelsen
- Konsulent **Preben K. Hansen**, Arbejdsskadestyrelsen

- Praksiskoordinator **Frank Bøgh Madsen**, Arbejdsskadestyrelsen
- Ressourceperson **Helle M. Olesen**, Arbejdsskadestyrelsen
- Konsulent **Peter Korsgaard**, Den Sociale Ankestyrelse
- Fuldmægtig **Pia Andersen**, Arbejdsskadestyrelsen
- Fuldmægtig **Anders Østergaard**, Arbejdsskadestyrelsen

Endvidere har faglig sekretær Kjeld Berg, FTF, fuldmægtig Jens Røn, Justitsministeriet, og faglig sekretær Marie-Louise Knuppert, LO, deltaget i nogle af udvalgets møder.

Kapitel 2. Resumé af betænkningen og udvalgets konklusioner og sammenfatning af anbefalinger

2.1. Indledning

Baggrunden for udvalget fremgår af udvalgets kommissorium gengivet i kapitel 1.1.

Heraf fremgår, at Arbejdsskadeudvalget for det første skal overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet, herunder muligheden for at samle de nuværende 3 skadebegreber (ulykker, kortvarige skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed og pludselige løfteskader) i ét arbejdsulykkesbegreb.

I det omfang, mulige ændringer af arbejdsulykkesbegrebet medfører merudgifter, herunder for det offentlige, skal Arbejdsskadeudvalget dernæst overveje mulighederne for at finansiere disse gennem andre justeringer af regelsættene inden for arbejdsskadeområdet. Det skal tilsigtes, at udvalgets finansieringsforslag ikke indebærer ændringer i den samlede økonomiske balance mellem den offentlige og den private sektor.

Endelig skal Arbejdsskadeudvalget redegøre for administrative og økonomiske konsekvenser af overvejelserne, herunder den samlede erhvervsbelastning ved udvalgets forslag. For alle forslag er beregnet de direkte økonomiske virkninger på erstatningsudgifterne - herunder merudgifter til dækning af behandlingsudgifter - samt afledede virkninger på arbejdsmiljøbidrag, skatteprovenu og social pension. Disse udgifter fordeles på den offentlige og den private sektor. Der er imidlertid ikke foretaget nogen beregning af eventuelle administrative udgiftsvirkninger for forsikringselskaber, AES, Arbejdsskadeanstalt og Den Sociale Ankestyrelse.

Arbejdsskadeudvalget fremlægger med denne betænkning resultatet af sit arbejde. Udvalget har i betænkningen dokumenteret og analyseret en række af de væsentlige problemer, der knytter sig til det eksisterende ulykkesbegreb. Udvalget konstaterer, at de gældende rammer for anerkendelse af skader, der er opstået pludseligt eller inden for få dage, kan føre til uheldige afvisninger. Eksempelvis kan såkaldte "forventelige" hændelser medføre afvisning, selv om der foreligger lægelig dokumentation for årsagssammenhæng mellem hændelse og skade. Der er derfor enighed i udvalget om, at rammerne for anerkendelse af skader opstået pludseligt eller inden for få dage bør udvides.

Der er imidlertid ikke opnået enighed om en samlet anbefaling af et nyt ulykkesbegreb, men udvalgets drøftelser har vist, at der er en positiv interesse for model 6. Denne model udvider det eksisterende forsikringsretlige ulykkesbegreb med en overbygning, der giver mulighed for at anerkende skader, hvor påvirkningen må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Med hensyn til finansieringen af udgifterne ved et udvidet ulykkesbegreb har udvalget overvejet en række finansieringsmuligheder, der kan reducere udgifterne ved en udvidelse af ulykkesbegrebet helt eller delvist.

Udvalget har i overensstemmelse med kommissoriet vurderet finansieringsmulighederne ved justering af regelsættene inden for arbejdsskadeområdet.

Udvalget har imidlertid ikke opnået enighed om finansieringen, men der er kortlagt en række finansieringsmuligheder, der vil gøre det muligt at gennemføre en ændring af ulykkesbegrebet, uden at det vil føre til merudgifter på arbejdsskadeområdet.

Samlet konstaterer udvalget, at udvalgsarbejdet har haft stor værdi, da der dels er kortlagt en række problemer, særligt vedrørende det gældende ulykkesbegreb, og overvejet en række modeller for løsning heraf, dels er kortlagt en række finansieringsmuligheder. I den forbindelse har udvalget belyst arbejdsskadeloven sammenholdt med ambitionerne i beskæftigelsespolitikken.

Forsikring & Pension har afgivet særudtalelse, for så vidt angår de skønnede merudgifter ved en udvidelse af ulykkesbegrebet, jævnfør afsnit 3.1.

Arbejdsskadestyrelsen har kommenteret Forsikring & Pensions særudtalelse i afsnit 3.1.

DA kan konstatere, at det ikke er lykkedes udvalget at nå til enighed om fælles forslag vedrørende de i kommissoriet omhandlede emner. **DA** finder dette meget beklageligt.

DA finder samtidig, at der som resultat af udvalgets arbejde er klarlagt en række relevante problemstillinger af betydning for de fortsatte overvejelser, ligesom de stedfundne drøftelser vedrørende finansieringen har belyst en række centrale spørgsmål og på overbevisende måde vist, at det er muligt at gennemføre en ændring af ulykkesbegrebet uden herved at påføre virksomhederne merudgifter.

DA finder på denne baggrund, at der med udvalgets arbejde er tilvejebragt et godt grundlag for de videre overvejelser i regeringen.

Med hensyn til udvalgets drøftelser om en eventuel ændring af ulykkesbegrebet skal **DA** generelt bemærke, at behandlingen heraf – i lighed med betænkning 1402/2001 – har bekræftet det eksisterende ulykkesbegrebs levedygtighed, herunder ikke mindst begrebets evne til at tilpasses og justeres den almindelige samfundsudvikling. **DA** finder det derfor afgørende, at overvejelserne om en eventuel ændring i ulykkesbegrebet tager udgangspunkt i det eksisterende, velfungerende begreb, således at en justering heraf finder udtryk gennem et supplement hertil.

DA finder det samtidig afgørende, at de fortsatte overvejelser herom gennemføres med respekt af de bærende to principper, der efter **DA**'s opfattelse karakteriserer det gældende arbejdsskadesikringsystem:

På den ene side, at arbejdsgiverne – på et objektive grundlag – betaler samtlige direkte og indirekte udgifter, der er forbundet med arbejdsskader, *på den anden side*, at dette med nødvendighed fordrer, at betingelserne i lovgivningen og den nærmere administrative behandling i det hele indrettes på en måde, der sikrer, at en skade alene anerkendes

som en arbejdsskade, såfremt det er godtgjort, at den pågældende skade er forårsaget af arbejdet.

LO har afgivet en supplerende udtalelse med generelle bemærkninger til betænkningen:

Det er **LO's** opfattelse, at betænkningen på udmærket vis dokumenterer og analyserer en række af de væsentlige problemer, som er påpeget på arbejdsskadeområdet.

Samtidig er betænkningen - i forhold til den forudgående betænkning (nr. 1402) – udtryk for en generel, stigende erkendelse af, at rammen for anerkendelse af arbejdsskader er urimeligt snæver.

Betænkningen påviser med andre ord et udtalt behov for politiske løsninger, der afskaffer den gældende diskrimination af arbejdslivets såkaldt "forventelige" hændelser og påvirkninger med videre.

De statslige repræsentanter i udvalget, Finansministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Justitsministeriet og Beskæftigelsesministeriet konstaterer, at det ikke er lykkedes udvalget at komme til enighed. Samtidig tilkendegiver de statslige repræsentanter, at arbejdet i Arbejdsskadeudvalget har haft stor værdi, da der dels er blevet kortlagt en række problemer, særligt ved det gældende ulykkesbegreb, og overvejet en række modeller for løsning heraf, dels er kortlagt en række finansieringsmuligheder. Med udgangspunkt i de belyste modeller for et nyt ulykkesbegreb samt for finansiering heraf finder de statslige repræsentanter, at det er muligt at gennemføre en ændring af ulykkesbegrebet, uden det bør føre til merudgifter på arbejdsskadeområdet.

Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring har følgende generelle bemærkninger vedrørende stillingtagen til betænkningens beslutningsforslag:

Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring har deltaget i udvalgets arbejde med henblik på at vurdere administrative konsekvenser af beslutningerne. Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring varetager administration for arbejdsmarkedets parter.

For så vidt angår den politiske stillingtagen til beslutningsforslagene, henholder Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring sig til udmeldingerne fra arbejdsmarkedets parter.

2.2. Overvejelser om en udvidelse af ulykkesbegrebet

2.2.1. Kritikken af de eksisterende skadebegreber

Udvalget har i kapitel 3 beskrevet kritikken af skadebegreberne ulykkestilfælde, pludselige løfteskader og kortvarige skadelige påvirkninger.

Det fremgår heraf, at hovedkritikken af det nuværende ulykkesbegreb er, at begrebet i nogle tilfælde ikke svarer til den almindelige borgers opfattelse af, hvad der er en arbejdsulykke, idet begrebet er for snævert og kompliceret. Det opleves som urimeligt, at

skader ikke anerkendes som arbejdsskader, hvis påvirkningen, der førte til skaden, var forventelig.

Kritikken af de pludselige løfteskader bygger på, at mange sager afvises grundet de strenge anerkendelseskrav, selv om det lægefagligt er klart, at en skade skyldes arbejdet. Det er særligt kravet til forudgående løftearbejde, der i mange sager resulterer i afvisning.

Endelig henvises til, at praksis for anerkendelse af kortvarige skadelige påvirkninger giver et tidsmæssigt "hul" i forhold til ulykkestilfælde, idet kortvarige skadelige påvirkninger som udgangspunkt forudsætter 3-4 timers belastende arbejde.

2.2.2. Forskellige modeller for ulykkesbegrebet

Et af de væsentligste valg ved overvejelser om udvidelse, forenkling eller anden tilpasning af ulykkesbegrebet er, om ændringen skal foretages i selve ulykkesbegrebet, eller om der bør etableres en overbygning på det eksisterende ulykkesbegreb.

Udvalget har overvejet 6 modeller for udvidelse af det gældende ulykkesbegreb. Model 1-3 er beskrevet nærmere i betænkning 1402/2001 og er supplement til det eksisterende ulykkesbegreb. Model 4 og 5 er begge modeller for et nyt ulykkesbegreb. Model 4 er optaget som bilag i betænkning 1402/2001, og model 5 er foreslået af Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i lovforslag L 24 fremsat den 11. december 2001. Model 6 er ny og et supplement til det eksisterende ulykkesbegreb.

De enkelte modellers rækkevidde er illustreret ved en række eksempler i kapitel 3.

Det bemærkes, at der efter gældende retstilstand anerkendes omkring 70 procent af de ulykker, der anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen. 10 procent af de anmeldte skader afvises erfaringsmæssigt som følge af retlige forhold (ikke sket på arbejde, ikke omfattet af lovens personkreds, forældet med videre). Muligheden for at ændre på dækningsområdet for ulykkesbegrebet ligger således fra de eksisterende 70 procent og op til omkring 90 procent.

Udvalget har særligt drøftet model 5 og 6, der begge giver mulighed for at anerkende de skader, der i dag er omfattet af det nuværende skadebegreb, herunder pludselige løfteskader og kortvarige skadelige påvirkninger. Disse skadebegreber kan derfor ophæves som selvstændige skadebegreber.

Nedenfor refereres de enkelte modeller ledsaget af udvalgets overvejelser og bemærkninger. Da udvalget fortrinsvis har interesseret sig for model 5 og 6, beskrives disse modeller mere udførligt end model 1-4.

2.2.2.1. Model 1 - supplement med liste over skader

I betænkning 1402/2001, kapitel 3.5.3., beskrives en løsningsmodel betegnet "supplement 1", inspireret af Schweiz. Der er tale om et supplement til det gældende ulykkesbegreb. Modellen er beskrevet mere udførligt i betænkningen.

Formulering: "Påviselig skade, der må anses for varig på knogler, led, muskler, nerver og sener, anerkendes som ulykkestilfælde, såfremt hændelsen er sket pludseligt og skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår. Kan skaden med overvejende sandsynlighed anses for at være forårsaget af sygdom eller af degenerative forandringer, afvises tilfældet. Dette supplement gælder ikke rygskeer."

Det skønnes, at model 1 vil medføre, at der bliver anerkendt cirka 1.700 flere ulykker. Det vurderes på denne baggrund, at model 1 vil indebære en merudgift på 181 millioner kr. for ulykker. Dertil kommer, at der vil blive anerkendt cirka 160 flere pludselige løfteskader, svarende til en merudgift på 17 millioner kr. Den samlede merudgift for model 1 skønnes til 198 millioner kr. Den samlede anerkendelsesprocent for model 1 vil med cirka 1.860 flere anerkendte sager blive cirka 76.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkesager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Betænkning 1402/2001 anbefaler ikke denne løsning.

Overvejelser

Denne model bygger oven på ulykkesbegrebet og de eksisterende begreber og er en begrænset udvidelse uden forenkling af reglerne. Det er vanskeligt at vurdere, om der vil blive erstatningsberettigede følger, før tilstanden bliver varig/stationær.

Modellen lægger op til, at der vil forekomme mindre hensigtsmæssige resultater. Hvor eksempelvis to personer under akavede forhold løfter den samme tunge byrde og begge får en skade i forbindelse hermed, vil sagerne ikke nødvendigvis få samme udfald. Den ene får smerter i armen og får derfor sin sag anerkendt. Den anden får smerter i ryggen og får derfor sagen afvist.

Den årsagsvurdering, der er lagt op til, er ikke nærmere beskrevet.

Udvalgets bemærkninger til model 1

LO, FTF, DA, de amtslige og kommunale arbejdsgivere, SALA og Forsikring & Pension går fortsat ikke ind for modellen.

2.2.2.2. Model 2 - supplement med konkret vurdering af arbejdssituationen

I betænkning 1402/2001, kapitel 3.5.4., beskrives endnu en løsningsmodel betegnet "supplement nr. 2". Der er tale om et supplement til ulykkesbegrebet, inspireret af Norge. Modellen er beskrevet mere udførligt i betænkningen.

Formulering: *"En pludselig ydre hændelse, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, anerkendes som arbejdsskade, såfremt påvirkningen eller belastningen konkret vurderet har været usædvanlig i forhold til sikredes normale arbejde, og såfremt der foreligger en påviselig skade."*

Det skønnes, at det ændrede ulykkesbegreb efter model 2 vil medføre en stigning i anerkendelsesprocenten på højst cirka 5 procentpoint. Det er ensbetydende med, at der vil blive anerkendt cirka 1.000 flere sager, svarende til en merudgift på 107 millioner kr.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Betænkning 1402/2001 anbefaler ikke denne løsning.

Overvejelser

Denne model er snarere en mindre ændring af ulykkesbegrebet end et supplement. Den synes at kræve en meget konkret og skønsmæssig vurdering af, hvor skadelig den konkrete påvirkning har været i forhold til den tilskadekomnes normale arbejde. At ændre fokus fra en rimeligt generel vurdering til en konkret vurdering af usædvanlighed synes ikke at gøre reglerne for anerkendelse mere enkle eller gennemskuelige. Modellen vil formentlig kun give grundlag for en mindre stigning i anerkendelserne af skader i forhold til i dag.

Udvalgets bemærkninger til model 2

LO, FTF, DA, de amtslige og kommunale arbejdsgivere, SALA og Forsikring & Pension går fortsat ikke ind for modellen.

2.2.2.3. Model 3 - supplement med et håndteringsbegreb

I betænkningen 1402/2001, kapitel 3.5.5., beskrives en overbygning til ulykkesbegrebet betegnet "supplement nr. 3", i form af et håndteringsbegreb. Dette kunne således være en afløser til pludselige løfteskader med et bredere dækningsområde.

Formulering: *"Ved pludselige håndteringsskader forstås muskel-, nerve-, sene- og ledskader, der opstår i umiddelbar tilknytning til arbejde i akavet stilling, når skaden er forårsaget af arbejde bestående af håndtering af genstande, mennesker og andre levende væsener, eller de forhold, hvorunder dette foregår. Det forudsættes, at der har været tale om belastende arbejde i mindst 1 år."*

Der kan ses bort fra betingelsen om, at der skal have været tale om sådant arbejde i mindst 1 år, når det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes dette arbejde."

Med udgangspunkt i en gennemgang af to sagsstikprøver, beskrevet i betænkning 1402/2001, anslås det, at modellen vil indebære, at cirka 25 procent af de sager, der i dag afvises enten som ulykkessager eller som pludselige løfteskader, vil blive anerkendt.

På baggrund af gennemsnitlige antal afviste ulykker i 1997-2001 og det gennemsnitlige antal afviste løfteskader i perioden 1999-2001 svarer det til, at cirka 1.365 flere ulykker og cirka 410 flere pludselige løfteskader vil blive anerkendt.

Med disse beregningsforudsætninger vil model 3 indebære, at cirka 1.775 flere sager vil blive anerkendt, og de økonomiske konsekvenser ved model 3 kan derfor anslås til en merudgift på cirka 190 millioner kr.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Det bemærkes, at beregningerne er revideret i forhold til betænkning 1402/2001. Dengang blev det ud fra det gennemsnitlige antal afviste ulykkessager i perioden 1997-99 forudsat, at modellen vil medføre anerkendelse af mellem 430 og 890 nye sager. Udgiften herved blev vurderet til mellem 40 og 80 millioner kr. Når det nu skønnes, at modellen vil medføre anerkendelse af cirka 1.775 flere sager, skyldes det, at beregningerne i betænkning 1402/2001 var baseret på fejlagtig anvendelse af stikprøver.

Overvejelser

Kravene til anerkendelse er lempet en del i forhold til det gældende begreb pludselige løfteskader. Der er tale om et kompliceret begreb, der kræver et stort oplysningsarbejde og mange konkrete vurderinger med henblik på at undersøge mulighederne for anerkendelse.

Ved eksemplerne og fortolkningen af kravet i modellens 2. led om "overvejende sandsynligt, at skaden skyldes dette arbejde" indgår det, at der i betænkning 1402/2001 (side 100 og 105f) er lagt op til, at denne undtagelsesbestemmelse kun ventes at ville omfatte meget få sager, nemlig sager om pludselige løfteskader, hvor der ifølge redegørelsen om pludselige løfteskader (bilag 4 i betænkning 1402/2001) er en klar årsagssammenhæng mellem påvirkning og skade (5 eksempler med meget tunge løft er gengivet på side 196 f. i betænkningen).

Udvalgets bemærkninger til model 3

LO og FTF henviser til betænkning 1402/2001, side 33, hvorefter det er fremhævet, at med udgangspunkt i model 3 og et i øvrigt uantastet ulykkesbegreb vil visse skader fortsat ikke være omfattet. LO og FTF kan derfor fortsat ikke gå ind for modellen.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere har under udvalgets arbejde givet udtryk for, at modellen ville løse nogle af de problemer, der har givet anledning til kritikken af

arbejdsskadebegrebet. Det gælder særligt i forhold til håndtering af personer, som denne model specielt tager sigte på. Imidlertid må det erkendes, at model 3 efterlader andre spørgsmål uløste, herunder også spørgsmål, der er indgået i kritikken af arbejdsskadebegrebet.

Udvalgets drøftelser og analyser har herefter fået **de kommunale og amtslige arbejdsgivere** til at pege på en anden af de modeller, udvalget har overvejet - nemlig model 6.

SALA deler de kommunale og amtslige arbejdsgiveres opfattelse.

DA er positiv over for modellen, der løser mange af de rejste problemstillinger, og som må forventes at kunne videreudvikles til en meget velafbalanceret, endelig løsningsmodel.

Forsikring & Pension vil kunne støtte modellen, jævnfør betænkning 1402/2001.

2.2.2.4. Model 4 - nyt ulykkesbegreb som beskrevet i betænkning 1402/2001, bilag 8

I bilag 8 i betænkning 1402/2001 er følgende model gengivet:

Formulering: "*Personskade opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder det foregår.*"

Bestemmelsens afgrænsning er nærmere beskrevet i kapitel 3.

Under forudsætning af, at modellen vil indebære en anerkendelsesprocent, der ligger tæt på 90 for såvel ulykker som pludselige løfteskader, er det ensbetydende med, at der i alt bliver anerkendt cirka 4.900 flere sager om året. Heraf cirka 1.500 flere pludselige løfteskader. Idet det forudsættes, at en anerkendt pludselig løfteskade i gennemsnit koster det samme som en anerkendt ulykke, giver det en merudgift på 530 millioner kr.

Der er ikke i beregningerne taget højde for, at en sag godt kan være afvist både som ulykke og som pludselig løfteskade og derved i nogle tilfælde tæller med 2 gange.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Overvejelser

Ved vurderingen af indefra kommende skader, der skal afvises, ønskes en vurdering svarende til den praksis, der gælder ved erstatningsfastsættelse efter lovens § 13. Afvisning kræver således, at der foreligger lægelig dokumentation for en forudbestående symptomgivende lidelse eller en sikker prognose for, at lidelsen ville give symptomer, selv om skaden ikke var sket.

At vende bevisbyrden på væsentlige områder i vurderingen af, om en skade skal anerkendes, vil erfaringsmæssigt gøre det meget svært for administrationen at afvise konkrete sager. Domstolene har således flere gange givet udtryk for, at en omvendt bevisbyrde kræver særdeles god dokumentation, hvis den skal løftes. Det vil vanskeligt kunne bevises, at en påvirkning er udtryk for en lejlighedsårsag, eller at der var relevante symptomer forud for skaden. Sondringen mellem vurderingen af skadens egnethed i forhold til, om skaden er indefra kommende, er ikke klart beskrevet i modellen.

Modellen vil derfor praktisk betyde, at administrationen skal bevise, at der ikke er tale om en arbejdsskade. Dette vil normalt kræve, at administrationen beviser, at noget andet er årsag til en skade - eksempelvis en privat ulykke. Det vil være vanskeligt at få en sådan dokumentation i de konkrete sager, særligt for så vidt angår skader på bevægeapparatet. Der kan fra lægefaglig side (blandt andet Retslægerådet) kun i begrænset omfang ventes at komme klare udmeldinger om, at sådanne konkrete skader med overvejende sandsynlighed ikke er forårsaget af en pludselig påvirkning - også selv om påvirkningen er relativt beskeden, og der kan sættes spørgsmålstegn ved, om påvirkningen er egnet til at påføre en sund krop en skade.

Samlet må begrebet anses for at give betydeligt flere anerkendelser og en anerkendelsesprocent, der ligger tæt på de 90 procent. De skitserede redskaber til vurdering af, om der er årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade, er ikke egnede til at afvise særligt mange skader, hvorfor de fleste af disse må ventes anerkendt, da administrationen ikke kan løfte den omvendte bevisbyrde.

Udvalgets bemærkninger til model 4

LO er ikke enig i betænkningens fremstilling af model 4, idet det ikke har været hensigten med modellen, at eksempelvis en kontorassistent, der rejser sig fra en stol og får et pludseligt knæk i ryggen, kan få anerkendt en efterfølgende påvist diskusprolaps efter modellen (se eksempel 5). **LO** henviser i øvrigt til, at modellens vurdering af årsagssammenhæng ikke tager udgangspunkt i en "sund krop", men at det derimod er hensigten med modellen at "tage personen, som han/hun er".

FTF har bemærket, at modellen ikke fuldt ud er gennemarbejdet. Det har således ikke været hensigten, at eksempelvis en kontorassistent, der rejser sig fra en stol og får et pludseligt smæk i ryggen, kan få anerkendt en efterfølgende påvist diskusprolaps efter modellen (se eksempel 5). Det synes åbenbart, at der ikke er årsagssammenhæng mellem den beskudne påvirkning og den anmeldte skade. Med den foreliggende vurdering af modellen kan **FTF** derfor ikke gå ind for modellen.

SALA kan ikke anbefale modellen. **Forsikring & Pension samt de amtslige og kommunale arbejdsgivere** kan ikke tilslutte sig modellen under de gældende forudsætninger.

DA kan ikke anbefale modellen, som i praksis vil føre til anerkendelse af alle skader, som tidsmæssigt kan forbindes med et arbejde, uanset manglende årsagssammenhæng mellem påvirkning og skade.

2.2.2.5. Model 5 - nyt ulykkesbegreb foreslået af Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i lovforslag L 24

Den 11. december 2001 fremsatte S og RV L 24. I § 8, stk. 2, fremgår, at *"En arbejdsulykke er en personskade, opstået som følge af en pludselig eller kortvarig påvirkning af op til 5 dages varighed."*

Termen »arbejdsulykke« benyttes for at understrege, at en arbejdsulykke efter denne lov er et særligt begreb, der fremover er uafhængigt af det private ulykkesbegreb. Den benyttede ulykkesdefinition, der svarer til den traditionelle ulykkesdefinition fra den private forsikringsret, forlades.

Anerkendelse af en arbejdsulykke vil herefter for det første kræve, at der er tale om en personskade. Der tilsigtes i den forbindelse ikke en ændring af den gældende praksis, hvor der stilles beskedne lægelige krav til en anmeldt skade. Forbigående smerter, psykiske symptomer og lignende opfylder således efter gældende praksis dette krav om en personskade.

Det andet krav til anerkendelse er, at der kan sandsynliggøres en årsagsforbindelse mellem personskaden og arbejdet eller de forhold, hvorunder arbejdet er foregået, herunder en skadelig påvirkning af kortere eller længere varighed (op til 5 dage).

Hvis der er tvivl om en sådan årsagsforbindelse, må sagen afvises. I den forbindelse gælder de almindelige krav til bevisførelse ved det danske retssystem.

Det ventes, at der vil blive anerkendt flere anmeldte skader efter dette arbejdsulykkesbegreb end efter den gældende ulykkesdefinition.

Det skønnes, at en udvidelse efter disse kriterier vil betyde, at der anerkendes cirka 3.500 flere sager, hvilket svarer til en merudgift på 375 millioner kr. Anerkendelsesprocenten vil stige til cirka 85.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Overvejelser

Der er tale om et samlet begreb, der omfatter både ulykkesbegrebet, kortvarig skadelig påvirkning og pludselige løfteskader. Modellen giver mulighed for at anerkende skader, der i dag afvises, fordi de ligger inden for det forventelige i forhold til den tilskadekomnes arbejde. Ligeledes ophæves tidsbegrænsningen ved kortvarige skadelige påvirkninger.

Lovens ordlyd giver ikke de store bidrag til fortolkning. Præciseringen af begrebet er indeholdt i bemærkningerne og må således afgrænses nærmere gennem praksis.

Udvalgets bemærkninger til model 5

FTF kan anbefale, at model 5 indføres som nyt arbejdsskadebegreb, idet model 5 løser en række af de problemer, der er med de nuværende arbejdsskadebegreber.

FTF finder derudover, at indførelse af et arbejdsulykkesbegreb sikrer, at der opnås bedre overensstemmelse mellem den almindelige opfattelse af en arbejdsulykke og lovens faktiske dækning.

FTF ser det desuden som en fordel, at der ikke vil være en afsmittende effekt på områder, hvor det klassiske ulykkesbegreb finder anvendelse.

LO kan anbefale model 5. Dette nye arbejdsskadebegreb løser problemerne med den del af det nuværende arbejdsskadebegreb, som omhandler ulykke, herunder skadelig påvirkning og pludselig løfteskade.

Det er efter **LO**'s opfattelse vigtigt, at arbejdet med et nyt ulykkesbegreb også tilgodeser hensynet til et forenklet begreb. Det nuværende begreb giver anledning til mange retssager og bør derfor reformeres.

LO er opmærksom på, at løsningsmodel 5 ikke kan danne grundlag for enighed i Arbejdsskadeudvalget.

DA kan ikke anbefale modellen, som kun kræver en sandsynliggørelse af årsagssammenhængen, og som hermed vil afstedkomme betydeligt flere anmeldelser og som følge heraf betydeligt større omkostninger end estimeret ovenfor. Lægelige skøn over årsagssammenhæng kan meget sjældent udelukke en årsagssammenhæng, hvilket betyder, at der selv i meget tvivlsomme tilfælde trods alt vil herske en vis lille sandsynlighed for en årsagssammenhæng. Arbejdsgiveren vil hermed uundgåeligt komme til at betale for mange skader, der ikke har baggrund i arbejdet, i et omfang, der meget nemt gennem en glidende administrativ praksis kommer op på niveau med model 4. Endvidere er modellen unødigt bureaukratisk/bekostelig ved at bryde med det nuværende, velfungerende ulykkesbegreb (gennem hvilket cirka 70 procent anerkendes), for i stedet at inddrage en nærmere lægelig vurdering i alle sagerne.

SALA og de amtslige og kommunale arbejdsgivere kan ikke pege på model 5.

Forsikring & Pension vil ikke tale imod modellen.

2.2.2.6. Model 6 - supplement for skader, der udelukkende eller overvejende er forårsaget af arbejdet

Denne model er tænkt som et supplement til ulykkesbegrebet, der skal udvide dækningen af kortvarige skadelige påvirkninger tidsmæssigt og opfange pludselige løfteskader. Det er tænkt som en parallel til erhvervssygdommene, hvor man i Danmark på arbejdsskadeområdet efter EU's anbefaling har et blandet system, med mulighed for at anerkende sygdomme, hvis skaden, efter en konkret medicinsk sandsynlighedsvurdering, må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Modellen lovfæster det gældende ulykkesbegreb og erstatter de gældende regler om kortvarige skadelige påvirkninger og pludselige løfteskader:

§ x. Ved en ulykke forstås efter denne lov en personskade som følge af en tilfældig, af den sikredes vilje uafhængig, pludselig, udefra kommende påvirkning, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår.

Stk. 2. Ved en ulykke forstås tillige en personskade forårsaget af en påvirkning, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, når påvirkningen sker pludseligt eller inden for 5 dage, og skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

I **stk. 1** lovfæstes ulykkesbegrebet med henblik på at fastholde det gældende ulykkesbegreb for den store del af ulykker, der i dag anerkendes som ulykkestilfælde. Dette sikrer således, at der ikke afvises ulykker, som efter gældende praksis ville blive anerkendt. Den sproglige ændring tilsigter ingen realitetsændring, men alene en sproglig modernisering og forenkling.

I **stk. 2** udvides begrebet ulykke. Stk. 2 giver mulighed for at anerkende skader, der ikke kan anerkendes efter stk. 1, såfremt skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet. Udvidelsen af ulykkesbegrebet gælder kun for arbejdsskadeområdet.

Efter stk. 2 kan anerkendes skader, der er forårsaget af pludselige påvirkninger og påvirkninger af indtil 5 dages varighed.

Ligesom ved anerkendelse af erhvervssygdomme uden for fortegnelsen er dette en meget konkret lægelig vurdering af, om der er årsagssammenhæng mellem skaden og den arbejdsmæssige påvirkning. Der er tale om en kombineret juridisk og medicinsk vurdering, hvor lægelig sagkundskab indgår som et væsentligt element. Der gælder et skærpet krav til årsagssammenhængen efter stk. 2 - i forhold til, hvad der gælder for stk. 1. Skaden skal således anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Der vil i større omfang kunne ske anerkendelse af en personskade efter dette supplements stk. 2 end efter reglerne om arbejdets særlige art ved erhvervssygdommene. Ved ulykkerne er der således tale om kortvarige, tidsmæssige forløb med et afklaret faktum, hvor det normalt vil være nemmere at konstatere, om der er en konkret lægelig årsagssammenhæng mellem en konkret påvirkning og en konstateret skade. Ved erhvervssygdommene drejer det sig ofte om en længerevarende udsættelse for påvirkningen på arbejdet, hvor andre påvirkninger og forudbestående lidelser kan være sværere at adskille fra den arbejdsmæssige påvirkning/erhvervssygdommen.

Hvis der således efter en lægefaglig vurdering er en overvejende sandsynlighed for, at en skade er forårsaget af en pludselig påvirkning på arbejdet, så vil den kunne anerkendes.

Ved vurderingen efter stk. 2 kan der ikke lægges vægt på, om påvirkningen har været, forventelig for pågældende, at pågældende må være forberedt på visse påvirkninger eller lignende.

Stk. 2 opfanger de skader, der i dag anerkendes som pludselige løfteskader. Efter gældende regler om pludselige løfteskader er det et krav, at skaderne må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet. Det indebærer, at stk. 2 omfatter alle skader, der i dag anerkendes som pludselige løfteskader. Bestemmelsen indskrænker derved ikke området for pludselige løfteskader. Stk. 2 er dog ikke begrænset til bestemte sygdomme eller løft, ligesom det heller ikke er et krav, at der har været tale om forudgående løftearbejde eller akavede arbejdsstillinger.

I stk. 2 sikres desuden, at skader, der ikke opstår pludseligt, men efter en påvirkning på op til 5 dage, kan anerkendes. Kortvarige skadelige påvirkninger er således omfattet af modellen. Der er ikke tænkt en nedre tidsmæssig grænse for anerkendelse af kortvarige skadelige påvirkninger. Dette er således en udvidelse i forhold til gældende praksis for kortvarige skadelige påvirkninger.

Der er i øvrigt ikke tilsigtet en ændring af beviskravet ved anerkendelse af kortvarige skadelige påvirkninger, men derimod en lovfæstelse af beviskravet, som gælder efter praksis, hvor anerkendelse forudsætter en klar årsagsmæssig sammenhæng.

Belastningens tidsmæssige udstrækning kan få betydning for vurderingen af, om belastningen er tilstrækkelig, men der kan ikke afvises efter modellens stk. 2, alene fordi den tidsmæssige udstrækning er for kort.

Det skønnes, at model 6 vil medføre, at der bliver anerkendt cirka 1.400 flere ulykkesager, svarende til en merudgift på 153 millioner kr. Det skønnes ligeledes, at udvidelsen vil medføre, at der bliver anerkendt cirka 1.300 flere pludselige løfteskader, svarende til en merudgift på 142 millioner kr. Den samlede merudgift ved modellen vil således blive cirka 295 millioner kr. Der er ved denne beregning dog ikke taget højde for, at nogle sager er afvist både som ulykker og pludselige løfteskader.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkesager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Med i alt cirka 2.700 flere anerkendte sager vil anerkendelsesprocenten for ulykkesbegrebet i model 6 ligge omkring 80.

Udvalgets overvejelser

Denne model sikrer i stk. 1, at de sager, der anerkendes i dag, også anerkendes fremover ud fra samme beviskrav som hidtil. Udvalget forudsætter, at der hverken sker en indskrænkning eller en udvidelse af det gældende ulykkesbegreb, der dog fortsat udvikles i administrativ praksis og ved domstolene.

Ved at lovfæste det gældende ulykkesbegreb sikres det blandt andet, at den gældende praksis for anerkendelse af skader opstået i forbindelse med pasning og pleje fortsat finder anvendelse. Der henvises til afsnit 3.2.7.3.

Den meget konkrete vurdering af ulykkerne efter stk. 2 forudsætter, at der fastlægges en praksis, hvor den konkrete medicinske sandsynlighedsvurdering får afgørende betydning for anerkendelse af skaden.

Domstolene har på baggrund af udtalelser fra Retslægerådet lagt op til meget konkrete vurderinger ved anerkendelse af erhvervs sygdommene efter en medicinsk sandsynlighedsvurdering. Sådanne konkrete og individuelle vurderinger skal ligeledes foretages efter modellens stk. 2.

Der henvises til afsnit 3.2.8., hvor forskelle og ligheder mellem model 5 og 6 samt spørgsmålet om bevisvurdering gennemgås.

Modellen løser i vidt omfang problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen i stk. 2 også omfatter skader opstået efter kortvarige påvirkninger af op til 5 dages varighed, såfremt skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Modellen vil omfatte alle de pludselige løfteskader, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader, ligesom en række sager, der ikke anerkendes i dag, vil blive anerkendt efter modellen.

Udvalgets bemærkninger til model 6

De kommunale og amtslige arbejdsgivere kan støtte en ændring af arbejdsskadebegrebet, som ligger i model 6. De kommunale og amtslige arbejdsgivere lægger i den forbindelse afgørende vægt på følgende momenter:

- Ud fra en samlet vurdering af de modeller, udvalget har overvejet, er denne model den, der bedst imødekommer den kritik, der har været anledning til udvalgsarbejdet. Modellen bygger på det kendte ulykkesbegreb - i en sprogligt moderniseret formulering - suppleret med et tillæg, der giver mulighed for anerkendelse af en række ulykker, der i dag afvises (blandt andet med henvisning til, at påvirkningen har ligget "inden for det forventelige i forhold til den tilskadekomnes arbejde").
- En analyse af forskellene mellem de to modeller, udvalget navnlig har koncentreret sig om (model 5 og model 6), falder ud til fordel for model 6:
 - Model 6 kræver i sit andet led "en mere kvalificeret lægefaglig sikkerhed for, at der er en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade" og bygger således på, at anerkendelse af en arbejdsskade forudsætter, "at en lægefaglig opfattelse taler for, at der foreligger overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade". Det vurderes, at det i højere grad sikrer ensartetheden i afgørelser truffet efter andet led i denne model.

- Model 6 bygger, for så vidt angår modellens første led, på en lovfæstelse af det kendte ulykkesbegreb. Det vil således alene være i forhold til modellens andet led, at administrationen vil skulle fastlægge en ny praksis. Dermed skønnes model 6 at medføre mere begrænsede administrative konsekvenser. Samtidig vil beviskravet i modellens andet led sikre ”en højere grad af ensartethed og ligebehandling i praksis ved model 6” (sammenlignet med model 5).
- Det skønnes, at anerkendelsesprocenten, der med det nuværende arbejdsskadebegreb og den nuværende praksis er cirka 70 procent, med model 6 vil stige til cirka 80 procent, og for så vidt angår model 5 til cirka 85 procent. I begge tilfælde er skønnet behæftet med en vis usikkerhed, så den reelle forskel mellem de to modeller kan på dette punkt siges at være beskednen.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere vil i øvrigt finde det både naturligt og ønskeligt, at erfaringerne med et nyt arbejdsskadebegreb vurderes eller evalueres efter en vis periode med det nye begreb, eksempelvis efter 3 - 5 år. Det vil ligeledes være naturligt at inddrage de parter, der har deltaget i arbejdsskadeudvalget, i en sådan vurdering/evaluering.

Det er under udvalgsarbejdet blevet oplyst, at Arbejdsskadestyrelsen forbereder en gennemgribende sproglig modernisering af arbejdsskadeloven i forbindelse med forestående ændringer, dels som følge af dette udvalgsarbejde, dels som følge af ønsket om i almindelighed at nedbringe sagsbehandlingstiden. **De kommunale og amtslige arbejdsgivere** hilser dette initiativ velkommen. Også i lyset heraf vil de kommunale og amtslige arbejdsgivere anbefale, at et nyt ulykkesbegreb affattes i den fornyede og moderniserede form, der er anvendt i model 6. Det skal i den forbindelse også tillægges vægt, at kritikken af ulykkesbegrebet også har været rettet mod ordlyden af ulykkesbegrebet.

DA finder, at modellen kan indgå i forbindelse med de videre overvejelser. Det bemærkes positivt, at modellen i lighed med model 3 udgør et supplement til det gældende, velfungerende ulykkesbegreb.

DA er imidlertid betænkelig med hensyn til modellens praktiske anvendelse, da det er vanskeligt at danne sig et præcist billede over rækkevidden af supplementsbestemmelsen, som derfor vil stille meget store faglige krav til myndighedernes administration.

I forbindelse med en eventuel implementering og efterfølgende administration af modellen er det af afgørende betydning, at der på ingen måde sker en svækkelse af beviskravet i modellens stk. 2. Den lægefaglige bedømmelse af årsagssammenhængen skal med andre ord uden nævneværdig tvivl kunne konkludere, at skaden med overvejende sandsynlighed er forårsaget af det pågældende arbejde. I forbindelse hermed skal der tages behørigt hensyn til eventuelle forudbestående lidelser.

Den videre behandling vedrørende model 6 forudsætter meget grundige beregninger af de økonomiske konsekvenser, ligesom det er af største betydning, at modeller af denne art suppleres med en adgang for arbejdsgiveren til at blive informeret om de væsentlige,

ikke-fortrolige elementer, der ligger til grund for en anerkendelse, således at der skabes tryk over for den administrative håndtering af bestemmelsen.

SALA kan støtte model 6. SALA finder det positivt, at det nuværende ulykkesbegreb fastholdes i en sprogligt moderniseret udgave – således at den retlige og administrative praksis, der er oparbejdet på området, kan fastholdes og videreudvikles. SALA finder, at modellen giver mulighed for at anerkende en del af de ulykker, som i dag afvises.

Forsikring & Pension er betænkelig ved at ændre ordlyden af det traditionelle ulykkesbegreb som sket i stk. 1, men vil godt kunne støtte modellen, selv om Forsikring & Pension vil foretrække model 6 i den af Forsikring & Pension foreslåede affattelse, jævnfør afsnit 3.2.6.

LO bemærker følgende til modellen:

Model 6 vil, som det fremgår af betænkningen, sikre løsning af en række af de problemer, der er dokumenteret i forhold til det nuværende arbejdsskadebegreb. I modellens stk. 1 indskrives den nuværende retlige og administrative fortolkning af ulykkesbegrebet. Dermed bevares den gældende retstilstand for langt de fleste arbejdsulykker.

Bestemmelsens stk. 2 afskaffer, at man kan afvise en arbejdsskade alene, fordi hændelsen måtte være "forventelig". Til gengæld stadfæster bestemmelsen et skærpet beviskrav i alle de hændelsesforløb, som falder uden for stk. 1. Det skærpede krav til dokumentation for årsagssammenhængen kan bevirke, at en række arbejdsskader, der bør anerkendes, vil blive afvist på grund af manglende lægelig viden, eller fordi der administrativt/retligt stilles tvivl ved, om den konkrete lægelige dokumentation er tilstrækkelig.

Det skal ses i sammenhæng med betænkningens bemærkninger vedrørende den retlige og administrative fortolkning af beviskravet i model 6, stk. 2, hvoraf det fremgår:

"Der vil i større omfang kunne ske anerkendelse af en personskade efter dette supplement end efter reglerne om arbejdets særlige art ved erhvervssygdomme. Hvis der efter en lægefaglig vurdering er en overvejende sandsynlighed for, at en skade er forårsaget af en påvirkning, så vil den kunne anerkendes".

Det er for LO afgørende, at den retlige og administrative fortolkning af beviskravet i model 6, stk. 2 er klar, hvorfor LO finder, at den skal formuleres som følger:

"Ved en ulykke forstås tillige en personskade forårsaget af en påvirkning, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, når påvirkningen sker pludseligt eller inden for 5 dage, og det må anses for sandsynliggjort, at skaden er forårsaget af arbejdet"

Forholdet skal altså ikke være godtgjort, men blot sandsynliggjort.

Såfremt lovforslaget udarbejdes på baggrund af ovenstående, vil LO anbefale, at beskæftigelsesministeren senest 2 år efter bestemmelsens ikrafttræden afgiver en redegø-

relse til Folketingets arbejdsmarkedsudvalg om den administrative udmøntning af bestemmelsen og dens konsekvenser for anerkendelse af arbejdsskader. Redegørelsen skal anvendes til at vurdere, om bestemmelsen har været tilstrækkelig til at løse problemerne på arbejdsulykkesområdet, som de er dokumenteret i betækningsarbejderne (nr. 1402 og den foreliggende). Arbejdsmarkedets parter skal inddrages i en sådan vurdering/redegørelse. I den mellemliggende periode udarbejder Arbejdsskadestyrelsen i samarbejde med Ankestyrelsen redegørelser om praksisudviklingen, som indgår i styrelsens beretning og nyhedsbreve. Øvrige bemærkninger fremgår af bilag 7.

Arbejdsskadestyrelsen har følgende bemærkninger til LO's tilkendegivelser:

Den af LO foreslåede formulering af stk. 2 medfører efter Arbejdsskadestyrelsens opfattelse, at model 6 overflødiggøres, idet beviskravet efter stk. 2 svarer til beviskravet efter model 5, hvorefter anerkendelse forudsætter, at der sandsynliggøres en årsagssammenhæng mellem personskaden og arbejdet.

Det er samtidig Arbejdsskadestyrelsens opfattelse, at manglende lægelig viden om sammenhæng mellem påvirkning og skade ikke vil få særlig stor betydning ved vurderingen efter stk. 2, idet der er tale om kortvarige tidsmæssige forløb med et afklaret faktum, hvor det normalt vil være nemmere at konstatere, om der er en konkret lægelig årsagssammenhæng mellem en konkret påvirkning og en konstateret skade. Det vil således være lettere at løfte bevisbyrden efter stk. 2 end på erhvervssygdomsområdet, hvor det ofte drejer sig om en længerevarende påvirkning på arbejdet, hvor andre påvirkninger og forudbestående lidelser kan være sværere at adskille fra den arbejdsmæssige påvirkning/erhvervssygdommen.

FTF kan ikke anbefale model 6 som nyt arbejdsskadebegreb i arbejdsskadesikringsloven. Model 6 sikrer ganske vist løsning af en række af de problemer, der er opstået i forhold til det nuværende begreb, men stk. 2's skærpede krav til dokumentation for årsagssammenhæng bevirker imidlertid, at en række arbejdsskader, der bør anerkendes, vil blive afvist pga. manglende lægelig viden. FTF kan i øvrigt støtte LO's forslag til formulering af model 6.

2.2.2.7. Forskelle på model 5 og 6

I kapitel 3.2.8. har udvalget beskrevet forskelle og ligheder mellem model 5 og 6, særligt i forhold til det lægelige bevis.

Ved model 5 er der tale om et helt nyt arbejdsskadebegreb, og alle sager skal efter lovens ikrafttrædelse vurderes efter dette nye begreb.

Administrationen skal derfor til at fastlægge en ny praksis for sagsoplysning, for inddragelse af lægelig bistand i sagerne og for anerkendelse.

I model 6 er det alene stk. 2, der nødvendiggør, at administrationen fastlægger en ny praksis. Det vil alene berøre de sager, der ikke bliver anerkendt som ulykker efter det

gældende ulykkesbegreb, og som ikke afvises af retlige årsager (sket på vej til arbejde, forældet og lignende).

At der ikke altid vil være en entydig lægefaglig vurdering af årsagsforbindelsen mellem påvirkning og skade, vil berøre begge modeller, men det vil få meget stor betydning ved model 5, hvor lægefaglige vurderinger indgår i alle sager, mens det ved model 6 kun er omkring 20 procent af ulykkesagerne, hvor det lægelige skøn vil have afgørende vægt.

Efter ordlyden i stk. 2 i model 6 kræves der således en mere kvalificeret lægefaglig sikkerhed for, at der er en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade, end efter model 5. Til gengæld er bevisbyrden lettere at løfte efter stk. 2 end på erhvervs-sygdomsområdet, idet der her ofte er tale om en længerevarende påvirkning på arbejdet, hvor andre påvirkninger og forudbestående lidelser kan være sværere at adskille fra den arbejdsmæssige påvirkning/erhvervs sygdom. Hvis der er lægefaglig tvivl om en årsagssammenhæng ved model 5, så kan den konkrete sag falde ud til anerkendelse, afhængig af sagens karakter. En sådan tvivl vil ikke kunne føre til anerkendelse efter stk. 2 i model 6. Her skal der være en større lægefaglig sikkerhed for en årsagssammenhæng.

Denne skærpelse lægger op til, at en anerkendelse efter stk. 2 i model 6 vil kræve, at en lægefaglig opfattelse taler for, at der foreligger overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade. Hermed sikres en højere grad af ensartethed og ligebehandling i praksis ved model 6.

Det er ikke ved formuleringen af stk. 2 i model 6 med "udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet" hensigten, at bevis- og dokumentationskravet skal vurderes, som domstolene har lagt op til ved fortolkningen af gældende lovs § 13, hvorefter der kræves "overvejende sandsynlighed" for at trække fra i erstatningen eller i godtgørelsen. Domstolenes fortolkning betyder, at der sjældent vil være grundlag for at reducere en erstatning som følge af ikke-arbejdsbetingede årsager. Se nærmere afsnit 2.3.6. om fortolkningen af § 13. At det efter en anerkendelse vil være sjældent, at der kan trækkes fra i erstatningen, betyder således ikke, at det nødvendigvis vil blive afvist at anerkende efter stk. 2 i model 6, fordi der er en forudbestående lidelse.

2.3. Overvejelser om finansiering af eventuelle udgifter ved et ændret ulykkesbegreb

Udvalget har overvejet en række muligheder for at finansiere merudgifterne ved et udvidet ulykkesbegreb. Alle finansieringsmuligheder relateres til erstatning for tab af erhvervsevne.

Udvalget har i den sammenhæng været opmærksomme på, at den samlede indtægt som følge af social pension og erstatning for tab af erhvervsevne i visse situationer er højere efter en arbejdsskade end den tilskadekomnes arbejdsindtægt før skadens indtræden.

Udvalget er enig i, at denne form for overkompensation ikke bør finde sted. **FTF** og **LO** har peget på, at hvis der ændres på dette, bør der samtidig rettes op på de tilfælde, hvor der sker underkompensation.

Udvalget har overvejet følgende:

- ændring af udbetalingsreglerne fra kombinationen af løbende erstatning og kapitalerstatning til enten løbende erstatning eller kapitalerstatning
- nedtrapning af dækningsgraden
- reduktion som følge af social pension (reduktion efter arbejdsskadesikringsloven eller efter lov om social pension)
- reduktion som følge af invalidepension (arbejdsmarkedspension)
- inddragelse af afløsningsbeløbet, der udbetales til modtagere af løbende erstatning, når de fylder 67 eller 65 år
- ændring af bevisvurderingen ved fastsættelse af erstatning

Et flertal i udvalget peger på at afskaffe det afløsningsbeløb, der udbetales, når tilskadekomne eller den efterladte opnår ret til folkepension efter reglerne i lov om social pension (ved 65 år eller ved 67 år). Beløbet sikrer i princippet en erstatningsudbetaling til det fyldte 69. år, men udbetales som et skattefrit engangsbeløb på henholdsvis 2 eller 4 gange den løbende årlige erstatning for tab af erhvervsevne. Besparelsen ved at afskaffe afløsningsbeløbet ligger i størrelsesordenen 200-250 millioner kr.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere har følgende generelle bemærkninger til udvalgets overvejelser vedrørende ”finansieringsdelen”:

Sigtet med udvalgets arbejde har været at tilvejebringe grundlaget for et forenklet, men samtidig udvidet arbejdsskadebegreb. Uanset hvilket forslag, udvalget måtte pege på, vil det indebære forøgede udgifter for arbejdsgiverne, de private såvel som de kommunale, amtslige og andre offentlige arbejdsgivere. Udvalget har derfor også haft til opgave at overveje muligheder for at finansiere disse forventede merudgifter gennem justering af regelsættene inden for arbejdsskadeområdet. Udvalget har i lyset heraf overvejet forskellige finansieringsmuligheder, herunder en kombination af de forskellige muligheder. Finansieringsmulighederne kan i korte træk kategoriseres som ”besparelser”/finansiering i forhold til udmåling af selve arbejdsskadeerstatningen i forhold til (supplerende) offentlige sociale ydelser og i forhold til skatteprovenu.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere er indstillet på at støtte forslag, der på en rimelig og økonomisk afbalanceret måde søger at løse de problemer, som kritikken af det eksisterende arbejdsskadebegreb – og administrationen af dette begreb – har peget på.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere forudsætter, at de forventede merudgifter til øgede erstatninger og finansieringens enkelte elementer ses som et hele og i sammenhæng med aftalerne om kommunernes og amternes økonomi, som er indgået mellem regeringen og de kommunale og amtslige organisationer.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere lægger afgørende vægt på og forventer derfor, at der for kommuner og amter bliver tale om en reel afbalancering af merudgifter og finansiering. De kommunale og amtslige arbejdsgiveres tilslutning til udvalgets indstillinger og forslag til såvel nyt arbejdsskadebegreb som finansieringsdelen er således -

navnlig i lyset af de meget stramme aftaler om kommunernes og amternes økonomi og i lyset af enigheden mellem regeringen og de kommunale og amtslige organisationer om at dæmpe statslige signaler og tilkendegivelser om opgaveløsningen, som kan virke udgiftsdrivende - betinget af, der enten gives fuld kompensation for kommunale og amtslige merudgifter som følge af reformen, eller at den tilvejebragte finansiering fuldt ud opvejer disse merudgifter i forhold til kommunerne og amterne.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere bemærker i øvrigt, at en række faktorer - dels et stærkt politisk ønske om en markant forhøjelse af erstatningsniveauet i sager med personskade, som vil slå igennem i kraft af nylige lovændringer, dels konsekvenserne af en række nyere højesteretsdomme - har ført til, at udgifterne til arbejdsskadesikring er steget kraftigt og vil stige yderligere, også selv om antallet af skader ikke stiger. Det er faktorer, som arbejdsgiverne - de kommunale og amtslige arbejdsgivere såvel som de private - reelt har været uden indflydelse på.

Et ændret arbejdsskadebegreb vil i sin logiske konsekvens føre til, at der fremtidig anerkendes flere sager end i dag. Det medfører alt andet lige betydelige merudgifter i form af større samlede erstatningsudgifter, der vil udløse stigende udgifter til forsikringspræmier. En væsentlig kilde til "finansiering" af disse merudgifter må findes i aktive og systematiske bestræbelser for - gennem en forstærket, forebyggende arbejdsmiljøindsats - at nedbringe antallet af arbejdsulykker og i øvrigt begrænse nedslidning i arbejdet mest muligt.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere er således - også i lyset af indstillingen fra Arbejdsmiljørådet vedrørende anbefalinger til en prioritering af arbejdsmiljøindsatsen inden for rammerne af handlingsprogrammet "Rent Arbejdsmiljø år 2005" - indstillet på at støtte initiativer til, at kommuner og amter kan nedbringe antallet af arbejdsulykker og i øvrigt begrænse nedslidning i arbejdet mest muligt. Arbejdsmiljørådets Prioriteringsudvalg har peget på 18 væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der udgør rammen for den samlede arbejdsmiljøindsats i den resterende del af programperioden indtil 2005. Fire af disse væsentlige arbejdsmiljøproblemer skal have særlig opmærksomhed fra parternes og myndighedernes side med tilhørende landsdækkende effektmål: a) alvorlige ulykker, inkl. dødsulykker, b) tunge løft, c) EGA (ensidigt, gentaget arbejde), og d) psykisk arbejdsmiljø.

Kommuner og amter betaler imidlertid ikke kun de direkte omkostninger ved arbejdsskader og mangelfuldt arbejdsmiljø på kommunale og amtslige arbejdspladser. Kommuner og amter er også med til at betale en del af prisen for de skader, der sker på arbejdspladserne i den private sektor, og for følger af dårligt arbejdsmiljø i øvrigt i denne sektor, eksempelvis øget sygefravær - i form af behandlingsudgifter, genoptræning, dagpenge, pensioner og andre sociale ydelser (eksempelvis hjemmehjælp til tilskadedkomne). Der er derfor en klar samfundsmæssig interesse i, at der på hele arbejdsmarkedet - i den private sektor såvel som i kommuner og amter - sker en forstærket, forebyggende arbejdsmiljøindsats med det sigte at nedbringe antallet af arbejdsskader og begrænse nedslidning i arbejdet.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere forventer på denne baggrund, at alle dele af det danske arbejdsmarked støtter aktive og systematiske bestræbelser for - gennem en

forstærket, forebyggende arbejdsmiljøindsats - at nedbringe antallet af arbejdsulykker og i øvrigt begrænse nedslidning i arbejdet mest muligt.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere forudsætter i øvrigt, at der fortsat gives kommuner og amter mulighed for at være selvforsikrede med hensyn til arbejdsskader (ulykker).

FTF ser sig desværre ikke i stand til at pege på en mulig finansiering i forbindelse med en ændring af det nuværende arbejdsskadebegreb, idet FTF ikke finder, at der kan peges på flere enkelte elementer, der tilsammen opfylder kommissoriet for udvalgets arbejde, og som hver for sig giver en retfærdig erstatningsudmåling i overensstemmelse med lovens hensigt.

LO finder ikke betænkningens finansieringsovervejelser tilstrækkeligt nuancerede og balancerede til at kunne tjene som grundlag for egentlige anbefalinger. Denne vurdering skal ses i lyset af den betydelige usikkerhed, som omgærder betænkningens vurdering af løsningsforslagenes konsekvenser for anerkendelsesprocenten og erstatningsudgifterne med videre.

LO finder konkret betænkningens overvejelser om ændring af erstatnings- og kompensationsniveauet for ubalanceret og for ensidigt fokuseret på en mulig overkompensation. Desuden finder **LO**, at inddragelse af arbejdsmarkedspension, førtidspension og principielle overvejelser om bevisskravet (i lovens § 13) ligger uden for eller tæt på kanten af kommissoriets finansieringsdel.

LO skal på den baggrund anbefale, at regeringen og Folketinget i den videre udmøntning af initiativerne på arbejdsskadeområdet finder en samlet og balanceret finansiering, som fjerner fokus fra ensidig beskæring af de arbejdsskadedes øvrige erstatningsrettigheder og retssikkerhed.

De overvejede finansieringsmuligheder gennemgås nedenfor.

2.3.1. Ændring af udbetalingsregler

Udvalget har overvejet, om reglerne for erstatningsudbetaling efter arbejdsskadesikringsloven kunne ændres, og det konstateres, at det er vanskeligt at ændre reglerne, uden at det får vidtgående betydning, både for de samlede erstatningsudgifter og de offentlige budgetter.

2.3.1.1. Erstatning for erhvervsevnetab som løbende ydelse

En mulig model kunne være, at erstatning for tab af erhvervsevne altid udbetales som en løbende månedlig ydelse i lighed med førtidspension.

Merudgiften til erstatninger (i form af reservehensættelser) vil udgøre cirka 800 millioner kr. årligt. Merskatteprovenuet vil også udgøre cirka 800 millioner kr., og besparel-

sen på sociale pensioner som følge af forøget indtægtsregulering kan helt skønsmæssigt anslås til mellem 200 og 300 millioner kr. Når merskatteprovenuet bliver af samme størrelse som merudgiften til erstatninger, skyldes det, at beløbet svarende til alle nuværende kapitalerstatninger (ikke kun merudgiften) vil blive beskattet efter denne model. En del af merskatteprovenuet vil dog blive modsvaret af et skatteprovenutab som følge af de lavere pensionsudbetalinger.

For den tilskadekomne medfører overgang til løbende erstatning en omfordeling afhængig af indkomst, grad af erhvervsevnetab og alder.

Udvalgets overvejelser

LO kan ikke støtte denne finansieringsmulighed.

FTF finder, at de anførte udgifter medfører, at der ikke kan peges på dette forslag alene eller i kombination med andre forslag.

De kommunale og amtskommunale arbejdsgivere samt **SALA** finder, at udgiftsniveauet (merudgifter til erstatning og reservehensættelser i størrelsesordenen 800 millioner kr. årligt) indebærer, at det kan være vanskeligt at støtte denne mulighed for finansiering.

AES finder ud fra principielle samfundsøkonomiske betragtninger, at erstatning for tab af erhvervsevne mest hensigtsmæssigt udbetales som en løbende ydelse suppleret med en mindre kapitalerstatning. Kapitalerstatningen vil sikre tilskadekomne i overgangsfasen, hvor ekstraordinære udgifter kan forekomme, og den løbende ydelse kompenserer for det fremtidige indtægtstab. Denne kombination begrænser ligeledes yderligere offentlige udgifter fremover.

Da den foreslåede besparelsemethode ikke giver anledning til besparelser inden for arbejdsskedeforsikringsområdet, men derimod merudgifter, finder **Forsikring & Pension** ikke, at en omtale af metoden er relevant i forbindelse med overvejelser om at fremvise besparelsemuligheder.

DA ser ikke denne "finansieringsmulighed" som en reel finansieringsmodel, da den isoleret set forøger udgifterne i den private sektor.

2.3.1.2. Erstatning for erhvervsevnetab som kapitalerstatning

En anden mulighed kunne være, at alle erstatninger for tab af erhvervsevne udbetales som kapitalerstatning.

Et forsigtigt skøn over besparelser for forsikringselskaber med flere ved overgang til kapitalerstatninger med de nuværende kapitaliseringsfaktorer er 246 millioner kr. årligt. Besparelsen modsvares af et manglende skatteprovenu, der skønsmæssigt anslås til 240 millioner kr. årligt. Hertil kommer øgede udgifter til førtidspension, der - med meget betydelig usikkerhed - anslås til omkring 140 millioner kr.

Danmark har ved internationale konventioner forpligtet sig til en ordning, hvorefter erstatning for tab af erhvervsevne som udgangspunkt udbetales som en løbende erstatning. Danmark vil eventuelt på længere sigt kunne frigøres fra disse forpligtelser.

Udvalgets overvejelser

DA, SALA og Forsikring & Pension vil ikke afvise overgang til kapitalerstatning som en finansieringsmulighed. **SALA** finder dog, at der er andre af de skitserede finansieringsmuligheder, som er mere velegnede.

FTF finder, at de anførte udgifter medfører, at der ikke kan peges på dette forslag alene eller i kombination med andre forslag.

LO finder ikke denne finansieringsmulighed aktuell, blandt andet grundet et ønske om at opfylde internationale bindinger.

De kommunale og amtskommunale arbejdsgivere finder, at der ville være behov for nærmere at vurdere de fordelingsmæssige konsekvenser af dette forslag. Da der ydermere under udvalgsarbejdet er blevet peget på, at danske forpligtelser i forhold til internationale konventioner (ILO med videre) gør det usikkert, hvorvidt en ændring af udbetalingsreglerne fra løbende erstatning til kapitalerstatning kan gennemføres, kan de kommunale og amtslige arbejdsgivere ikke på det foreliggende grundlag anbefale forslaget.

2.3.2. Nedtrapping af dækningsgraden

En række eksempler i afsnit 5.2. viser, at samtidig tilkendelse af førtidspension og erstatning for tab af erhvervsevne kan resultere i et kompensationsniveau på over 100 procent.

Udvalget har derfor overvejet en model, hvorefter dækningsgraden fastholdes på 80 procent (4/5) for erhvervsevnetab på under 50 procent. For den del af erhvervsevnetabet, der ligger mellem 50 og 100 procent, kunne dækningsgraden nedtrappes med en vis procentdel pr. erhvervsevnetabsprocent.

Modellen medfører besparelser i erstatningsudbetalingerne, og det opnås samtidig, at et kompensationsniveau på mere end 100 procent bliver mindre hyppigt. Besparelserne i erstatningsudbetalingerne ved nedtrapping af dækningsgraden med 1 procentpoint skønnes at være cirka 95 millioner kr. årligt, mens besparelsen ved en nedtrapping med 1,5 procentpoint skønnes at udgøre cirka 140 millioner kr. årligt.

Udvalgets overvejelser

DA, de kommunale og amtslige arbejdsgivere, Forsikring & Pension samt SALA er skeptiske over for denne finansieringsmulighed.

LO og FTF afviser nedtrapping af dækningsgraden som mulig finansiering.

Forsikring & Pension peger på sammenhængen med erstatningsansvarslovens ydelser.

2.3.3. Reduktion som følge af social pension

Med udgangspunkt i eksempler på et kompensationsniveau på mere end 100 procent har udvalget overvejet at indføre en reduktionsregel i enten arbejdsskadesikringsloven eller i lov om social pension.

2.3.3.1. Reduktion i erstatning efter arbejdsskadesikringsloven

Udvalget har overvejet en reduktionsregel i arbejdsskadesikringsloven udformet således, at der så vidt muligt, krone for krone, reduceres i arbejdsskadeerstatningen i det omfang, summen af førtidspension og arbejdsskadeerstatning overstiger den hidtidige indkomst.

De offentlige og private arbejdsgivere får derimod besparelser i form af en mindreudgift på cirka 200 millioner kr. Derudover kan der ske en forskydning mellem indtægtsreguleringen i førtidspensionen og reduktionen i arbejdsskadeerstatningen, så besparelsen for de offentlige og private arbejdsgivere reelt bliver større, mens det offentlige får merudgifter til førtidspensioner.

Modellen vil medføre en mindreindtægt for de tilskadekomne på cirka 200 millioner kr. Modellen medfører ligeledes en reduktion i skatteprovenuet for det offentlige på cirka 90 millioner kr.

Udvalgets overvejelser

LO og **Forsikring & Pension** finder ikke, at problemet med kompensation over 100 skal løses i arbejdsskadesikringsloven. **Forsikring & Pension** peger i denne forbindelse på sammenhængen med erstatningsansvarslovens ydelser.

FTF forudsætter, at der bliver adgang til genoptagelse af arbejdsskadesagen, når modtageren ændrer ægteskabelig status.

FTF og **LO** finder videre, at problemet med kompensation over 100 vil kunne løses samtidig med en løsning af problemet med kompensation under 100.

DA er enig i målsætningen om at fjerne kompensation over 100 procent, men føler sig ikke overbevist om, at løsningsmodellen, isoleret set, i praksis vil give et væsentligt finansieringsbidrag for de private arbejdsgivere.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere finder, at erstatning efter arbejdsskadeloven skal gives for at kompensere et tab som følge af en indtruffet arbejdsskade, men at samspil med øvrig (social) lovgivning i princippet ikke bør føre til ”kompensationsniveauer på mere end 100 procent”. Dette kan tale for, at der foretages en vis modregning, hvor en sådan ”overkompensation” dog forekommer. Ud fra formålet med arbejdsskadesikringsloven, herunder hensynet til lovens forebyggende effekt, vil de kommunale og amtslige arbejdsgivere finde det mest naturligt, at en eventuel modregning sker i de (øvrige) sociale ydelser, vedkommende modtager. De kommunale og amtslige arbejdsgive-

re finder dog, at dette spørgsmål bør belyses nærmere, blandt andet også i forhold til de administrative konsekvenser af eventuelle modregningsregler.

SALA er af den opfattelse, at en indtruffet arbejdsskade ikke bør kunne føre til et kompensationsniveau på mere end 100 procent, og finder derfor, at modellen er en mulig finansieringsløsning.

2.3.3.2. Reduktion i førtidspension efter lov om social pension

Der foretages allerede i dag reduktion i førtidspension som følge af tilkendt løbende erhvervsevnetabserstatning efter arbejdsskadesikringsloven. Med henblik på at eliminere muligheden for et samlet kompensationsniveau på mere end 100 procent som følge af førtidspension og erstatning for tab af erhvervsevne, kunne indtægtsreguleringen af førtidspension suppleres med en særlig reduktionsregel relateret til erstatning for tab af erhvervsevne.

En supplerende reduktionsregel i lov om social pension kunne enten være en krone for krone-reduktion eller en procentreduktion.

En krone for krone-reduktion vil i fuldt omfang eliminere muligheden for kompensation på mere end 100 procent. Ordningen medfører alt andet lige offentlige besparelser i form af nedsat førtidspensionsudbetaling og nedsat skatteprovenu som følge af den mindre skattepligtige pensionsudbetaling.

Det offentlige vil skønsmæssigt spare cirka 220 millioner kr. på sociale pensioner. Omvendt vil en krone for krone-reduktion i førtidspensionen medføre et fald i skatteprovenuet for det offentlige på cirka 100 millioner kr.

En procentreduktion, hvorefter der sker procentfradrag i førtidspensionen svarende til den fastsatte erhvervsevnetabsprocent i arbejdsskadesagen, vil ikke eliminere muligheden for kompensation på mere end 100 procent, idet førtidspensionen efter 1. januar 2003 udgør et fast beløb og beregning af erstatning for tab af erhvervsevne afhænger af årsløn med mere. En procentreduktion vil derimod være enkel at administrere for pensionsmyndigheden.

Hvis man foretager en procentreduktion i førtidspensionen, så tilskadekomne, der er tilkendt erstatning for tab af erhvervsevne på 75 procent, kun får 25 procent af førtidspensionen, og de, der har et erhvervsevnetab på 100 procent, ikke modtager førtidspension, får det offentlige en besparelse for førtidspensionerne på cirka 940 millioner kr. Omvendt medfører en reduktion af ydelserne et skatteprovenutab på cirka 420 millioner kr.

Det bemærkes, at den tidligere regering som led i aftalen om finansloven for 2000 indgik aftale med Venstre, Det Konservative Folkeparti, Centrumdemokraterne, Kristeligt Folkeparti og Socialistisk Folkeparti om det rummelige arbejdsmarked og en førtidspensionsreform. Efterfølgende forhandlede regeringen og forligspartierne en aftale om

en førtidspensionsreform på plads. Aftalen blev indgået den 8. december 2000 og resulterede i førtidspensionsreformen (L 285 af 25. april 2001).

Udvalgets overvejelser

LO kan ikke anbefale regulering i lov om social pension og finder videre, at forslag til ændringer i denne lovgivning falder uden for kommissoriet.

DA er som tidligere nævnt enig i målsætningen om at fjerne kompensation over 100 procent, men ”finansieringsmodellen” medfører isoleret set igen udgiftskompensation for de private arbejdsgivere.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere henholder sig til bemærkningerne ovenfor under 2.3.3.1.

FTF finder, at problemet med kompensation over 100 vil kunne løses samtidig med en løsning af problemet med kompensation under 100.

Forsikring & Pension finder, uanset at det måtte falde uden for udvalgets kommissorium, at en reduktion i ydelserne i medfør af lov om social pension kunne være en hensigtsmæssig måde at modvirke en eventuel overkompensation.

SALA er af den opfattelse, at en indtruffet arbejdsskade ikke bør kunne føre til et kompensationsniveau på mere end 100 procent, og finder derfor, at modellen er en mulig finansieringsløsning.

2.3.4. Reduktion som følge af invalidepension (arbejdsmarkedspension)

Ved nedsættelse af erhvervsevnen med 65 procent eller derover vil en stor del af de beskæftigede i dag få tilkendt førtidspension, erstatning for tab af erhvervsevne og invalidepension fra en arbejdsmarkedspension.

I disse situationer vil der typisk være tale om et kompensationsniveau på mere end 100 procent, og det kunne derfor overvejes at indføre en reduktionsregel i arbejdsskadesikringsloven. Reglen kunne udformes således, at i det omfang, en tilkendt erhvervsevnetabserstatning efter arbejdsskadesikringsloven medfører, at summen af erstatning, førtidspension og invalidepension overstiger den hidtidige arbejdsindtægt, vil der ske reduktion svarende til den tilkendte arbejdsmarkedsrelaterede invalidepension.

Udvalgets overvejelser

Udvalget tager afstand fra, at arbejdsmarkedspensioner inddrages i overvejelserne om eventuel finansiering af merudgifter som følge af et udvidet ulykkesbegreb.

Udvalget fremhæver i den forbindelse, at arbejdsmarkedspensionerne er et overenskomstanliggende, der bygger på frivillige aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. Inddragelse af arbejdsmarkedspensioner vil, på lige fod med inddragelse af frivillige forsikrings- og pensionsordninger, kunne få den afsmittende effekt, at disse ordninger enten

helt vil udgå eller blive tilpasset på en sådan måde, at de ikke kommer til udbetaling i tilfælde af erstatningsberettigende arbejdsskade.

Udvalget kan derfor ikke anbefale en finansieringsløsning, hvor arbejdsmarkedspensioner kan bevirke reduktion i erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskadesikringsloven.

LO bemærker, at inddragelse af arbejdsmarkedspensioner falder uden for kommissoriet.

2.3.5. Afskaffelse af afløsningsbeløbet, der udbetales til modtagere af løbende erstatning, når de fylder 67 eller 65 år

Efter arbejdsskadesikringsloven afløses en løbende erstatning for tab af erhvervsevne eller for tab af forsørger af et engangsbeløb, når modtageren fylder 67 eller 65 år.

Afløsningsbeløbet udgør 4 gange den årlige løbende erstatning, når modtageren opnår ret til folkepension som 65-årig. Opnås retten til folkepension som 67-årig, udgør afløsningsbeløbet 2 gange den årlige erstatning.

Udvalget har overvejet at afskaffe afløsningsbeløbet. Besparelsen herved ligger i størrelsesordenen 200-250 millioner kr. Der skal gøres opmærksom på, at der er stor usikkerhed forbundet med beregningerne. Forslaget sigter kun på en afskaffelse af afløsningsbeløbet for fremtidige modtagere af arbejdsskadeerstatninger.

Udvalgets overvejelser

Afløsningsbeløbet blev indført i 1978 for at lempe overgangen til folkepension. Tilbagetrækningsalderen var dengang forudsætningsvis 67 år efter daværende lov om folkepension. Dette blev lagt til grund ved beslutningen om at lade erstatningerne ophøre ved det fyldte 67. år. Tilbagetrækningsalderen er nu lavere. I forbindelse med ændringen af lov om social pension i 1999 er det anført, at den faktiske tilbagetrækningsalder på dette tidspunkt var 60 til 61 år.

Udbetaling af afløsningsbeløbet indebærer efter udvalgets opfattelse, at tilskadekomne og efterladte reelt opnår kompensation indtil det fyldte 69. år.

I dag har det helt overvejende flertal af arbejdstagere trukket sig tilbage inden det fyldte 65. år, hvorfor der generelt ikke vil være et tab af erhvervsindkomst for de år, der ligger herefter og følgelig heller ikke nogen grund til at kompensere for tab af erhvervsevne.

Samtidig er mulighederne for at opnå efterløn, førtidspension, boligstøtte og en række tillægssydelselser forbedret siden 1978.

Hertil kommer, at Arbejdsskadestyrelsen og Den Sociale Ankestyrelse ved opgørelsen af den årsløn, der lægges til grund ved beregning af erstatning for tab af erhvervsevne og erstatning for tab af forsørger, medtager pensionsbidrag (både arbejdsgivers og arbejdstagers bidrag). Overgang til en arbejdsskadeerstatning indebærer dermed ingen

væsentlig forandring af mulighederne for at indgå i pensionsordninger. Det indebærer, at der fortsat er mulighed for at indgå pensionsaftaler.

Udvalget har overvejet at fjerne afløsningsbeløbet, idet forudsætningerne for fortsat at udbetale afløsningsbeløbet er afgørende ændret siden 1978. Udvalget lægger særlig vægt på det forhold, at afløsningsbeløbet gives som erstatning for tab af erhvervsindkomst, der i praksis er ikke-eksisterende, fordi kun et fåtal af alle borgere efter overgang til folkepension er erhvervsaktive. Det vil således være undtagelsen, at personer i fravær af arbejdsskaden ville have påregnet at oppebære erhvervsindkomst for denne periode.

Udvalget finder videre, at erstatning for tab af erhvervsevne og tab af forsørger fortsat bør udbetales, indtil modtageren opnår ret til folkepension, uanset at den faktiske tilbagetrækningsalder er lavere end folkepensionsalderen. Herved opnås, at afskaffelse af afløsningsbeløbet ikke modvirker bestræbelserne om at fastholde ældre medarbejdere, der udnytter deres resterhvervsevne, på arbejdsmarkedet.

Det indebærer en række beregningsmæssige konsekvenser, herunder ændring af kapitaliseringsfaktorerne. Disse ændringer fremgår af afsnit 5.3.5.2., hvor den samlede besparelse også er beregnet.

At afskaffe afløsningsbeløbet har den utilsigtede virkning, at der ikke kan tilkendes erstatning for tab af erhvervsevne til personer over 65 eller 67 år, der udnytter deres erhvervsevne, idet disse personer i tilfælde af skade får udbetalt afløsningsbeløbet. For at imødegå denne utilsigtede virkning foreslås, at der tilvejebringes en særregel i disse få sager, der sikrer erstatning til denne persongruppe efter gældende regler.

Den samlede besparelse, der opnås, hvis man afskaffer afløsningsbeløbene for så vidt angår erstatning for tab af erhvervsevne, er cirka **200-250 millioner kr.** I denne besparelse er ikke medregnet besparelsen i forbindelse med erstatning for tab af forsørger. Der er stor usikkerhed forbundet med beregningerne.

Ved at afskaffe afløsningsbeløbene begrænser man samtidig de mulige merudgifter ved et nyt arbejdsulykkesbegreb, fordi gennemsnitsudgiften pr. anerkendt ulykke vil være lavere end med uændrede beregningsregler.

DA og **SALA** finder, at der er tale om en væsentlig og rimelig finansieringskilde.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere konstaterer, at afløsningsbeløbet blev indført i 1978 for at lempe overgangen til folkepension. Siden er forudsætningerne for afløsningsbeløbet dog afgørende ændret.

Mulighederne for at opnå efterløn, førtidspension, boligstøtte og en række tillægsydelse er forbedret siden 1978. Hertil kommer, at Arbejdsskadestyrelsen og Den Sociale Ankestyrelse medtager både arbejdsgivers og arbejdstagers pensionsbidrag ved opførelsen af den årsløn, der lægges til grund ved beregning af erstatning for tab af erhvervsevne og erstatning for tab af forsørger. Tilkendelse af en arbejdsskadeerstatning indebærer dermed ingen væsentlig forandring af mulighederne for at indgå i pensionsordninger.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere finder det på denne baggrund forsvarligt at lade afløsningsbeløbet indgå i videre overvejelser vedrørende finansiering af et ændret arbejdsskadebegreb, eksempelvis ved at reducere eller helt afskaffe afløsningsbeløbet. De kommunale og amtslige arbejdsgivere lægger i den forbindelse vægt på følgende momenter:

- Afløsningsbeløbet gives nu faktisk som erstatning for tab af erhvervsindkomst, der i praksis er ikke-eksisterende, fordi kun et fåtal efter overgang til folkepension er erhvervsaktive. Det vil således være undtagelsen, at personer i fravær af arbejdsskaden ville have påregnet at oppebære erhvervsindkomst for denne periode.
- Udbetaling af erstatning for tab af erhvervsevne og tab af forsørger bør fortsat ske, indtil modtageren opnår ret til folkepension, uanset om den faktiske tilbagetrækningsalder måtte være lavere end folkepensionsalderen. Afskaffelse eller reduktion af afløsningsbeløbet vil således ikke i sig selv modvirke bestræbelser på at fastholde ældre medarbejdere, der udnytter deres resterhvervsevne, på arbejdsmarkedet.

LO kan ikke tilslutte sig denne finansieringsmulighed.

FTF finder ikke, at dette kan være en fornuftig finansieringskilde, idet det er tvivlsomt, om der er en besparelse at hente med baggrund i differenceproblematikken. Under alle omstændigheder kan FTF tilslutte sig lovgivers hensigt med indførelsen af et afløsningsbeløb, hvorfor beløbet ikke fuldt ud bør afskaffes.

Forsikring & Pension finder fortsat ikke, at problemet med overkompensation skal løses via arbejdsskadeforsikringsloven. Forsikring & Pension peger også i denne forbindelse på sammenhængen med erstatningsansvarslovens ydelser.

2.3.6. Ændret bevisvurdering ved fastsættelse af erstatning

Med de bevis- og dokumentationskrav, som i retspraksis er opstillet ved anvendelse af bevisbyrdereglen i § 13, er der sjældent grundlag for at reducere i en erstatning som følge af ikke-arbejdsbetingede årsager.

Bevisbyrdereglen i § 13 er i sin oprindelse en kausalitetsregel, som tog sigte på at afgøre medicinske tvivlsspørgsmål, hvor sandsynligheden for og imod årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og en opstået lidelse/skade trods indgående undersøgelser var lige stor. Bevisbyrdereglen var ikke rettet mod bevisvurderinger af erhvervsmæssige forhold.

Bevisbyrdereglen blev ikke genvurderet, da det i 1978 blev besluttet at opdele den tidligere medicinsk baserede invaliditetserstatning i erstatning for mén og erhvervsevnetab.

Nyere retspraksis har skærpet de dokumentations- og begrundelseskrav, som er indeholdt i reglen. Lovens krav om ”overvejende sandsynlighed” for andre årsager end arbejdsskaden er blevet tolket som en meget kvalificeret bevisbyrde og ikke blot som en overvægt af sandsynlighed.

Skærpsen har betydet, at det er blevet meget vanskeligt at godtgøre, at andet end den indtrufne arbejdsskade er årsag til helbredsforringelser og erhvervsevnetab opstået hos tilskadekomne i forløbet efter en arbejdsskade. Beviskravet tenderer til, at der kun i sjældne tilfælde foretages reduktion i erstatningen som følge af ikke-arbejdsbetingede årsager.

Dette kan i nogle tilfælde medføre en risiko for, at der tilkendes erstatning for især erhvervsmæssige følger, der ikke alene er forårsaget af arbejdsskaden. Der er i de senere år sket en stigning i erstatningsudgifterne, som delvis må antages at skyldes det skærpede beviskrav.

I Sverige blev der i 1993 indført regler om almindelig bevisbyrde ved erstatningsfastsættelse. Før 1993 var der ligesom i Danmark omvendt bevisbyrde ved erstatningsfastsættelsen.

En justering af bevisbyrdereglen efter svensk forbillede må antages at kunne medføre en besparelse på omkring 100 millioner kr.

Udvalgets overvejelser om ændring af bevisvurderingen

LO tager skarpt afstand fra en ændring af bevisvurderingen i § 13. Den eksisterende bevisvurdering er overskuelig og enkel at administrere, og bevisvurderingen er i øvrigt udtryk for domstolens vurdering af beviskravene. En ændring af § 13 ligger uden for udvalgets kommissorium.

FTF finder ikke, at en ændret bevisvurdering skal indgå i udvalgets anbefalinger til finansiering af udvidelsen af skadebegrebet. At der tidligere i for udstrakt grad er blevet reduceret i erstatningerne kan ikke begrunde en ændring af bevisbyrdereglen.

Forsikring & Pension finder, at billighedsbetragtninger taler imod at ændre den eksisterende bevisvurdering på erstatningsområdet.

SALA bemærker, at ændring af bevisvurderingen berører en relevant problemstilling på erstatningsområdet. Overgang til almindelig bevisbyrde vil kunne indgå som en finansieringsmulighed ved udvidelse af skadebegrebet. **SALA** har en positiv holdning over for at ændre bevisbyrdereglen.

DA har i forbindelse med sit høringssvar vedrørende lovforslag L 146 foreslået, at der gennemføres de nødvendige lovændringer til en præcisering af, at arbejdsskadeforsikringen alene skal erstatte det erhvervsevnetab, som tilskadekomne lider som følge af selve arbejdsskaden.

DA finder imidlertid også, at dette forhold, der indebærer en overgang til almindelig bevisbyrde som eksempelvis i Sverige, vil kunne indgå som et muligt finansieringselement ved en udvidelse af arbejdsskadebegrebet.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere er umiddelbart ikke afvisende over for at støtte en ændring af bevisvurderingsreglen. Afdækningen af, at bestemmelsen oprinde-

ligt sigtede på afklaring af medicinske tvivlsspørgsmål, mens den nu også dækker erhvervsmæssige tvivlsspørgsmål, samt at erstatningsopdelingens virkninger i 1978 for årsagsvurderingen ikke blev analyseret, kunne tale for en ændring af bestemmelsen.

2.3.7. Overvejelser om aktivlinjen, førtidspensionsreformen og arbejdsevnekriteriet

Udvalget har i kapitel 6 overvejet aktivlinjen, førtidspensionsreformen og arbejdsevnekriteriet. Overvejelserne kan sammenfattes således:

- Førtidspensionsreformen kan føre til afledede mindreudgifter i form af en reduktion af erstatningsudbetalingerne i arbejdsskadesager. Den afledede mindreudgift er en følge af, at flere må forventes at få fleksjob i stedet for at blive tilkendt førtidspension. Mindreudgiften er anslået til cirka 70 millioner kr. Det er en forudsætning for mindreudgiften, at det i retspraksis fastholdes, at lønindtægten i et fleksjob skal indgå ved fastsættelsen af erhvervsevnetabet for en arbejdsskade. Denne forudsætning er omtvistet.
- Kravet om afprøvning af alle aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige foranstaltninger før rejsning af sag om førtidspension støtter den tidlige aktive indsats med henblik på arbejdsfastholdelse.
- Indførelsen af en systematisk sagsbehandlingsmetode med krav til proces, dokumentation og indhold af vurdering på førtidspensionsområdet har medført større gennemskuelse og et mere ensartet afgørelsesgrundlag. Afdækning af en borgers ressourceprofil støtter afklaringsprocessen og medvirker til, at der sættes fokus på muligheder frem for barrierer, samtidig med, at ressourceprofilen støtter, at der træffes den rigtige afgørelse.
- Førtidspensionsreformen styrker den aktivrettede indsats og retssikkerheden i sagsbehandlingen ved at bygge oven på et aktiverings- og revalideringssystem, hvor der sker en reel afprøvning af borgerens arbejdsevne. Indførelsen af arbejdsevnebegrebet og forenklingen af ydelsesniveauerne er af særlig betydning for erstatningsafgørelserne på arbejdsskadeområdet.
- Med indførelsen af arbejdsevnekriteriet på førtidspensionsområdet fokuseres der på borgerens positive færdigheder, ressourcer og udviklingsmuligheder ved at fremhæve betydningen af, hvad borgeren faktisk kan, som grundlag for pensionsafgørelsen. I begrebet tages der højde for, at arbejdsevnen ikke blot er et resultat af den fysiske invaliditet. Arbejdsevnebegrebet vurderes i forhold til en borgers evne til selvforsørgelse.
- Arbejdsevnebegrebet vil muligvis kunne indsættes i arbejdsskadelovgivningen, men der vil ikke være store fordele ved at anvende begrebet i sagsbehandlingen ved bedømmelse af erhvervsevnetabet i arbejdsskadesager. Den afprøvning af behandlings- og revalideringsmulighederne, som er en del af arbejdsevnebegrebet, vil bevirke, at sagsbehandlingstiden i arbejdsskadesager forlænges, indtil den endelige

arbejdsevnevurdering er foretaget i kommunalt regi. Den præcise graduering af erhvervsevnetabet, som skal ske i arbejdsskadesager, er ikke umiddelbart indeholdt i arbejdsevnebegrebet, hvor hovedformålet er at vurdere, om borgeren kan blive i stand til at forsørge sig selv. Der vil derfor efter overgang til et arbejdsevnebegreb i arbejdsskadesikringsloven fortsat skulle foretages et selvstændigt skøn over det præcise erhvervsevnetab/arbejdsevnetab, en borger har pådraget sig efter en arbejdsskade. Indførelse af et arbejdsevnebegreb, som ikke er umiddelbart sammenligneligt med erhvervsevnetabsbegrebet i erstatningsansvarsloven, vil kunne føre til en stigning i antallet af de såkaldte ”differencesager”.

- Etablering af et mere rummeligt arbejdsmarked, også i relation til arbejdsskadede borgere, kan ske ved et mere intensivt samarbejde mellem arbejdsgiver, borger og myndigheder. Brugen af de sociale kapitler i overenskomsterne kan indgå som et element i målsætningen om, at borgere med svagere forudsætninger eller nedsat arbejdsevne får mulighed for at bruge deres evner og deltage i arbejdslivet. Arbejdsgiverens tidlige, aktive medvirken i bestræbelserne for at fastholde en arbejdsskadede borger på arbejdsmarkedet kan ligeledes føre til, at færre må opgive deres arbejde efter en arbejdsskade, hvorved erstatningsudgifterne reduceres. Det kan derfor overvejes, om der er behov for at indsætte en samarbejdspligt i loven mellem arbejdsgiver og borgerens hjemkommune, med henblik på at støtte borgerens ønske om fortsat tilknytning til arbejdsmarkedet.
- Iværksættelse af en mere aktiv skadebehandling er forsøgt som led i et projekt mellem BST Frederiksborg og Kommune Forsikring, med det formål at hjælpe medarbejdere, der havde været udsat for en arbejdsulykke, smidigt og optimalt gennem behandlingssystemet og tilbage til arbejdspladsen. De implicerede skaderamte udtrykte generel tilfredshed med den praktiske støtte og bistand, de havde modtaget i sagsforløbet samt ved arbejdsfastholdelse og forebyggende aktiviteter. Projektets virkninger er dog ikke endeligt evalueret.
- Særligt tilrettelagte behandlings- og aktiveringstilbud finansieret via arbejdsskadelovgivningen har været overvejet, men en positiv virkning er ikke dokumenteret eller beregnet. Sådanne tiltag vil forudsætte en analyse af de administrative og økonomiske konsekvenser samt en klar grænsedragning mellem kommunernes forpligtelse til at hjælpe borgeren og forslaget om særlige tilbud til de skaderamte finansieret af forsikringsselskaberne.

Bestræbelserne for et rummeligt arbejdsmarked, den aktivrettede indsats og førtidspensionsreformen bygger på, at en borger skal have ret til et aktivt tilbud i stedet for passiv forsørgelse.

Elementerne i førtidspensionsreformen og den aktivrettede indsats støtter udviklingen af den tilskadekomnes ressourcer og arbejdsevne. Men for at disse bestræbelser skal få den virkning, at den tilskadekomne fastholder eller genvinder kontakten til arbejdet helt eller delvist, kan der være behov for, at samspillet i fastholdelsesindsatsen mellem især arbejdsplads og kommune koordineres bedre, samtidig med, at der signaleres en forpligtelse til samarbejde.

Aktiv skadebehandling med hjælp til den tilskadekomne i sagsbehandlingsforløbet samt særlige behandlings- og aktiveringstilbud finansieret af forsikringsselskaberne med det formål at bevare den tilskadekomnes tilknytning til arbejdsmarkedet har været overvejet af udvalget. En positiv virkning af de nævnte forslag er dog ikke dokumenteret på nuværende tidspunkt.

Udvalget er enig i, at afsnittet om samarbejdspligt og aktiv skadebehandling er et vigtigt bidrag til fremtidige overvejelser om arbejdspladsfastholdelse, men peger samtidig på, at der ikke er finansieringsmuligheder i forslagene.

Der er derfor ikke et klart grundlag for at gå videre med forslagene.

De amtslige og kommunale arbejdsgivere, DA, Forsikring & Pension samt **SALA** er enige i, at det er vigtigt, at tilskadekomne borgere kan bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, samt at mulige hindringer for de tilskadekomnes tilbagevenden til arbejdsmarkedet fjernes. Det er dog på det nuværende grundlag svært at sige noget præcist om de økonomiske konsekvenser af aktivlinjen og eventuelle finansieringsmuligheder set i forhold til arbejdsskadesager.

FTF, LO og Forsikring & Pension finder det væsentligt, at der peges på de positive aspekter af arbejdsfastholdelsesindsatsen og aktivlinjen set i forhold til tilskadekomne. Det er ønskeligt, at de generelle muligheder for en aktiv indsats og iværksættelse af foranstaltninger med henblik på den tilskadekomnes tilbagevenden til arbejdsmarkedet fremmes mest muligt.

Kapitel 3. Ulykkesbegrebet - forskellige modeller

3.1. Indledning

Dette kapitel indeholder Arbejdsskadeudvalgets overvejelser om ændring, udvidelse eller supplement af ulykkesbegrebet. Først gennemgås baggrunden for overvejelserne, hvorefter en række modeller for ulykkesbegrebet gennemgås, herunder modeller, der har været overvejet i Arbejdsskadeudvalgets betænkning nr. 1402/2001, og helt nye modeller.

Et af de væsentligste valg ved overvejelser om udvidelse, forenkling eller anden tilpasning af ulykkesbegrebet er, om ændringen skal foretages i selve begrebet ved at ændre eller tilpasse selve ordlyden af ulykkesdefinitionen, eller om der bør etableres en overbygning på det eksisterende ulykkesbegreb. Overbygninger kan blandt andet bestå i nye begreber, der supplerer ulykkesbegrebet (jævnfør pludselige løfteskader), eller i afgrænsede lempelser i forhold til ulykkesbegrebet, eksempelvis at der ved alle skader, der opstår på arme og ben, ikke stilles krav om en udefra kommende indvirkning.

Det bemærkes, at der efter den gældende retstilstand anerkendes omkring 70 procent af de ulykker, der anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen¹. 10 procent af de anmeldte skader afvises erfaringsmæssigt som følge af retlige forhold (ikke sket på arbejde, ikke omfattet af lovens personkreds, forældet med videre). Mulighederne for at ændre på dækningsområdet for ulykkesbegrebet ligger således fra de eksisterende 70 procent og op til omkring 90 procent.

I kapitlet er de økonomiske konsekvenser af de forskellige modeller beregnet. Det skal imidlertid bemærkes, at beregningen udelukkende vedrører ændringen i erstatningsudgiften. Denne udgift afholdes af private og offentlige arbejdsgivere. For det offentlige kan der herudover være en indirekte merudgift i form af tabt skatteprovenu i det omfang de beløb, der udbetales som skattefrie erstatninger, alternativt var kommet til beskatning.

For alle modeller gælder, at de økonomiske beregninger er forbundet med betydelig usikkerhed, hvilket hænger sammen med, at der er tale om indførelse af et nyt/ændret ulykkesbegreb, som ikke kan belyses præcist ud fra de sager, der i dag bliver anerkendt og tillagt erstatning. Alle beregninger er baseret på en vurdering af, hvor mange yderligere ulykker der vil blive anerkendt. Derudover forudsættes det, at den gennemsnitlige erstatningsudgift i de yderligere anerkendte sager vil svare til den gennemsnitlige erstatningsudgift i de ulykkessager, der anerkendes efter nugældende regler. Den gennemsnitlige erstatningsudgift pr. anerkendt ulykkessag var i perioden 2000-2001 cirka 107.000 kr. (PL 2002 og korrigeret for ménforhøjelsen pr. 1. juli 2002). Denne erstatningsudgift er benyttet i samtlige beregninger. For alle modeller er beregnet virkningen på den direkte erstatningsudgift samt eventuelle afledede virkninger i form af øget dæk-

¹ I 2000 blev der truffet 20.090 afgørelser om ulykker. I 2001 var tallet 19.827. Anerkendelsesprocenten var 71,5 i 2000 og 71,3 i 2001.

ning af behandlingsudgifter, stigning i arbejdsmiljøbidraget samt øget skatteprovenu. Der er derimod ikke foretaget nogen vurdering af modellernes betydning for de administrative udgifter i forsikringsselskaber, AES og Arbejdsskadestyrelsen. Disse udgifter vil dog også påvirke størrelsen af de samlede merudgifter.

Udgifterne er opgjort for henholdsvis offentlige og private arbejdsgivere ud fra den forudsætning, at arbejdsgiverne som hidtil vil skulle dække udgifterne ved arbejdsskadeforsikringen. Der er ikke foretaget nogen særskilt vurdering af modellernes fordelingsmæssige virkning i de tilfælde, hvor de pludselige løfteskader overgår fra AES-regi til forsikringsselskabsregi.

I forbindelse med beregningerne af de økonomiske konsekvenser er det for alle modellerne forudsat, at Arbejdsskadestyrelsen ikke vil modtage flere anmeldelser end i dag - der vil blot blive anerkendt en større andel af de anmeldte skader. I det omfang, at der alligevel vil komme flere anmeldelser, vil merudgiften ved forslagene kunne blive højere end de beregnede. For de modeller, der indebærer en betydelig stigning i anerkendelsesprocenten, er denne antagelse i særlig grad kritisk. Det synes sandsynligt, at der for nogle af disse modeller vil blive anmeldt flere skader. Dette kan indebære, at merudgiften bliver højere end den beregnede.

For alle modeller er angivet merudgiften, den forventede fremtidige anerkendelsesprocent og et skøn over det forventede ekstra antal sager, der vil blive anerkendt efter modellen. Det bemærkes, at der i nogle tilfælde er angivet afrundede tal for anerkendelsesprocenten og sagsantallet, hvilket indebærer, at der kan forekomme mindre, relative forskelle mellem de tre opgørelseskriterier. De økonomiske konsekvenser er imidlertid beregnet ud fra uafrundede størrelser.

Forsikring & Pension har afgivet følgende særudtalelse vedrørende de skønnede merudgifter ved en udvidelse af ulykkesbegrebet inden for arbejdsskadeforsikringen:

"Udvalget har haft til opgave at overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet, herunder muligheden for at samle skadebegreberne *ulykker, kortvarige skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed og pludselige løfteskader* i ét arbejdsulykkesbegreb.

Den af udvalget udarbejdede betænkning indeholder 6 forslag (kaldet modeller) til ændring af det nuværende ulykkesbegreb inden for arbejdsskadeforsikringsområdet. For hver model er udarbejdet et skøn over stigningen i erstatningsudgifterne ved at implementere modellen. Samtlige skøn tager udgangspunkt i en forudsat gennemsnitlig udgift pr. arbejdsulykke på 107.000 kr. (prisniveau 2002).

Det er imidlertid forsikringsbranchens vurdering, at skønnet på 107.000 kr. utvivlsomt afstedkommer en undervurdering af merudgifterne ved en udvidelse af ulykkesbegrebet. Begrundelsen er, at skønnet ikke tager hensyn til den inden for de senere år konstaterede stigning i den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent. Tilsvarende kan anføres, at en udvidelse af ulykkesbegrebet vil medføre anerkendelse af erstatningsberettigede skader, hvis sværhedsgrad må antages at overstige sværhedsgraden af den hidtidige gennemsnitlige arbejdsulykke.

Det er samtidig forsikringsbranchens vurdering, at de skønnede merudgifter ved en udvidelse af ulykkesbegrebet inden for arbejdsskadeforsikringen skal tage udgangspunkt i en gennemsnitlig udgift på 119.500 kr. (prisniveau 2003).

Opreguleres ovennævnte skøn på 107.000 kr. til 2003-priser, vil skønnet ved brug af forsikringsbranchens forudsætning med hensyn til prisudviklingen udgøre 110.200 kr. Dette beløb er umiddelbart sammenligneligt med forsikringsbranchens skøn på 119.500 kr.

I Bilag 6 til nærværende betænkning har forsikringsbranchen nærmere redegjort for sit skøn på 119.500 kr. Samtidig indeholder bilaget skøn over merudgifterne ved implementering af de enkelte modeller. Skønnene omfatter dels sædvanlige middelskøn, dels intervalgrænser, inden for hvilke udgifterne forventes at ligge med en nærmere angivet sandsynlighed (95 procent).

Det er i denne forbindelse forsikringsbranchens opfattelse, at der ved en vurdering af merudgifterne ved implementering af de omhandlede modeller, ud fra en forsigtighedsbetragtning, skal tages udgangspunkt i de øvre intervalgrænser.

Det ses af bilaget, at de i betænkningen anførte skøn over merudgifterne end ikke er beliggende inden for ovennævnte intervalgrænser. Forsikringsbranchen vil derfor ikke kunne tilslutte sig de i betænkningen anførte skøn."

Arbejdsskadestyrelsen har følgende bemærkninger til særudtalelsen fra Forsikring & Pension:

Beregninger af økonomiske konsekvenser ved indførelse af nye begreber i lovgivningen vil altid være behæftet med en væsentlig usikkerhed, fordi begreberne ikke findes statistisk belyst og man derfor er henvist til at tage udgangspunkt i statistiske oplysninger om andre kendte begreber, når man skal skønne over værdierne for de nye begreber. Dette er også tilfældet i relation til beregningerne over de forskellige modeller i dette kapitel.

Der indgår reelt kun to variable i beregningerne over de forskellige modeller: Antallet af nye anerkendelser og den gennemsnitlige erstatningsudgift pr. anerkendt sag.

For så vidt angår antallet af nye anerkendelser, er dette et skøn baseret på en vurdering af de forskellige modellers udvidelse af ulykkesbegrebet i forhold til det nuværende ulykkesbegreb. Udfaldsrummet for dette skøn er i øvrigt begrænset af, at der efter nu-gældende regler anerkendes cirka 70 procent af de anmeldte ulykkessager, og at det ikke forventes, at anerkendelsesprocenten vil kunne blive højere end cirka 90 procent, fordi cirka 10 procent af de anmeldte sager under alle omstændigheder vil blive afvist af retlige årsager. Forsikring & Pension har ikke anfægtet beregningsforudsætningerne i relation til antallet af nye sager, der vil blive anerkendt.

For så vidt angår den gennemsnitlige erstatningsudgift pr. anerkendt sag tages der udgangspunkt i den gennemsnitlige erstatningsudgift pr. anerkendt ulykkessag i årene 2000-2001. Denne erstatningsudgift er opregnet til 2002-niveau, og der er korrigeret for

den forhøjelse af ménerstatningen, der træder i kraft pr. 1. juli 2002. Der benyttes samme gennemsnitlige erstatningsudgift for både ulykkessager og pludselige løfteskader. Forsikring & Pension finder, at beregningen af den gennemsnitlige erstatningsudgift bør korrigeres på to punkter:

1. Den gennemsnitlige erstatningsudgift for ulykkessager bør forhøjes, fordi den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent er steget fra 37 i 2000 og 38 i 2001 til 40 i første halvdel af 2002.
2. Den gennemsnitlige erstatningsudgift for pludselige løfteskader er cirka 15 procent højere end for ulykkessager.

Arbejdsskadestyrelsen er ikke enig i Forsikring & Pensions betragtninger.

Ad 1: Det er korrekt, at der er sket en stigning i den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent for ulykkessager, men en væsentlig del af forklaringen på denne stigning er efter Arbejdsskadestyrelsens opfattelse en ændret praksis i relation til midlertidige løbende erstatninger som følge af en højesteretsdom i januar 2002. Der er i første halvår 2002 således truffet betydeligt færre afgørelser med 25 procent erhvervsevnetab, men flere med 35 procent, end i tidligere år. Dette vil naturligvis også påvirke udgiften for nye ulykkessager, men da flertallet af de midlertidige erstatninger bortfalder, når en revalidering er afsluttet, vil dette kun have begrænset udgiftsmæssig virkning, idet forsikringsselskaber med flere vil opleve betydelige negative reservehensættelser efter 2-3 år.

Da de gennemsnitlige erstatningsudgifter pr. anerkendt sag vil variere fra måned til måned, er det valgt at tage udgangspunkt i en relativt lang periode (årene 2000-2001) for at sikre en vis stabilitet i beregningsforudsætningerne, og Arbejdsskadestyrelsen finder fremdeles, at dette er et realistisk skøn over den gennemsnitlige erstatningsudgift for ulykkessager.

Ad 2: Pludselige løfteskader blev først indført som nyt skadebegreb medio 1996, og i årene frem til og med 2001 er der kun tilkendt erstatning i 172 sager. Heraf er der kun tilkendt erhvervsevnetabsersatning i 41 sager. På baggrund af dette meget beskedne statistiske grundlag og det faktum, at pludselige løfteskader efter de nugældende regler i princippet kun kan anerkendes, hvis der er tale om varige skader, som (stort set) altid vil berettige til erstatning, finder Arbejdsskadestyrelsen ikke, at det er realistisk at benytte særskilte værdier for erstatningsudgiften i fremtidige, anerkendte pludselige løfteskader. Blot én erhvervsevnetabsersatning mere eller mindre i et år ville således kunne påvirke den gennemsnitlige erstatningsudgift pr. anerkendt pludselig løfteskadesag i det år med 50-100.000 kr. Arbejdsskadestyrelsen finder det derfor fremdeles mest relevant at benytte den gennemsnitlige erstatningsudgift pr. anerkendt ulykkessag som udtryk for erstatningsudgiften, både når der er tale om ulykkessager og pludselige løfteskader.

Arbejdsskadestyrelsen finder på baggrund af ovenstående betragtninger ikke, at der er grundlag for at justere beregningerne under hensyntagen til Forsikring & Pensions særudtalelse, men er naturligvis opmærksom på, at beregningerne er behæftet med en betydelig usikkerhed.

3.1.1. Baggrund

Det tidligere arbejdsskadeudvalg blev nedsat i 1999, først og fremmest med henblik på at overveje ulykkesbegrebets afgrænsning og dets betydning for, at skader anerkendes. I tilknytning hertil skulle udvalget overveje konsekvenserne for de øvrige skadebegreber.

I kommissoriet er der henvist til, at der er rejst kritik af den praksis, der følges i Arbejdsskadestyrelsen og Den Sociale Ankestyrelse ved afgrænsning af specielt ulykkesbegrebet på arbejdsskadeområdet. Det er især brugen af det forsikringsretlige ulykkesbegreb, der har givet anledning til kritik. Dette begreb er tiltrådt af Højesteret i domme om erstatning efter personskader på forsikringsområdet.

Der henvises i øvrigt til udvalgets betænkning nr. 1402/2001. Det fremgår af betænkningen, at udvalget ikke blev enige om at indstille ændringer eller supplementter til arbejdsskadebegreberne.

3.1.2. Kritik af arbejdsskadebegreberne

Der har været fremført kritik af arbejdsskadebegreberne ulykkestilfælde, pludselige løfteskader og kortvarige skadelige påvirkninger. Særligt har ulykkesbegrebet været kritiseret for at være for restriktivt.

Ulykkestilfælde

Et hovedpunkt i kritikken af det nuværende system er, at dette skadebegreb i nogle tilfælde ikke svarer til den almindelige borgers opfattelse af, hvad der er en arbejdsulykke.

Det er oplevet som urimeligt, at skader ikke er arbejdsskader, hvis påvirkningen, der førte til skaden, var forventelig. Det gældende ulykkesbegreb har således været oplevet som for snævert og for kompliceret.

I forbindelse med arbejdsskadereformen bør mulighederne for en forenkling og udvidelse af ulykkesbegrebet derfor overvejes.

Pludselige løfteskader

Begrebet er en snæver lempelse for løfteskader, der ikke er omfattet af ulykkesbegrebet. Der er stillet strenge krav til anerkendelse, der blandt andet forudsætter, at der skal være tale om en varig skade. Særligt kravet om forudgående løftearbejde gør, at mange sager afvises efter dette arbejdsskadebegreb.

De strenge krav fører til, at visse skader afvises, selv om det lægefagligt er klart, at en skade skyldes arbejdet.

Behandlingen af pludselige løfteskader er administrativt omstændelig, da forudgående løftearbejde skal belyses, og da der typisk skal indhentes en speciallægeerklæring for at vurdere, om der er varige, erstatningsberettigende følger.

Kortvarig skadelig påvirkning

At der efter praksis som udgangspunkt kræves 3-4 timers fysisk belastning, giver et tidsmæssigt "hul" i forhold til ulykkestilfælde, hvilket ikke opleves som hensigtsmæssigt. Grænsen på 5 dage opleves ikke som et problem, men som en hensigtsmæssig afgrænsning i forhold til erhvervssygdommene.

3.1.3. Afgrænsning af skader, der skyldes arbejdet

Det gældende ulykkesbegreb kan i vidt omfang ses som et juridisk redskab til afklaring af, om en anmeldt skade opstået efter en pludselig påvirkning skyldes arbejdet eller ej - altså en form for årsagsvurdering.

Hvis der er tale om kraniebrud som følge af, at den tilskadekomne er blevet ramt af en tagsten, så er der ikke tvivl om årsagssammenhængen. Der kan altså umiddelbart slutes fra skaden (kraniebruddet) og til, at påvirkningen (tagstenen i hovedet) er eneste mulige årsag til skaden. Størstedelen af de anmeldte skader er sådanne oplagte ulykkestilfælde, hvor de tilskadekomne er blevet snittet, slået, klemt, ætset, forgiftet eller lignende. Ved vurdering af disse skader vil spørgsmålet, om påvirkningen er forventelig eller ej, ikke komme i betragtning.

Lægerne vil ved visse skader på bevægeapparatet ikke kunne pege på, om en bestemt skade er udløst som følge af en given påvirkning.

Hvis der er tale om eksempelvis rygsmærter som følge af et løft, så vil lægerne typisk kun kunne anføre, at enten er rygsmærterne forårsaget af løftet, eller også skyldes smerterne ukendte - indefra kommende - årsager. Dette skyldes, at en del skader på bevægeapparatet og i øvrigt også psykiske symptomer kan opstå uden kendt ydre årsag. Det vil sige, at visse personer vil udvikle smerter, briste sener og muskler samt udvikle psykiske lidelser med videre uden at have været udsat for en påvirkning, der kan forklare skaden. Dette er særligt situationen ved indirekte rygtraumer, altså hvor den tilskadekomnes ryg eksempelvis belastes af et løft med armene. Ved disse typer skader kan der således ikke umiddelbart slutes fra skaden og til, at der skulle være en årsagssammenhæng mellem påvirkning og skade. Der kan være flere årsager til skaden, hvor kun den, der skyldes arbejdet, anerkendes som en arbejdsskade.

Da man ikke har ønsket at anerkende skader, der må anses for at være opstået af andre årsager end arbejdet, men blot tilfældigt opstod, mens man var på arbejde, er der ved vurderingen af, om der var en årsagssammenhæng, udviklet forskellige juridiske værktøjer til at vurdere, om skaden skyldtes arbejdet eller andre ukendte årsager.

Denne vurdering er efter Ankestyrelsens fortolkning af ulykkesdefinitionen lagt ind i ordene "udefra kommende indvirkning" i ulykkesdefinitionen.²

² Der er herved lagt vægt på højesteretsdommer Nørgaards kommentar af dommen U93.226H i U93B.220, hvor Nørgaard blandt andet har anført, at "Det gik ikke galt for S ved løftet den 21. september 1982, fordi noget udefra "slog til", det gik galt for S, fordi han ikke selv "slog til"." Dommen gennemgås nærmere i afsnit 3.2.7.1.

Der har i sager, der ligger i gråzonen af det traditionelle ulykkesbegreb, været lagt vægt på, hvad den tilskadekomne burde være forberedt på i forhold til sin normale arbejds-situation. At sager ligger i gråzonen betegner situationer, hvor der er tvivl om, hvorvidt en påvirkning kan være årsag til en skade, der lige så godt kan være opstået af indefra kommende årsager, hvorfor der efter praksis stilles skærpede krav for at anerkende disse skader. Det antages således, at påvirkninger, der opstår inden for arbejdets almindelige rammer, ikke kan medføre arbejdsskader. Får man alligevel en skade, så bliver skaden anset for at være opstået uden kendt ydre årsag. Hændelser, der ligger inden for, hvad den tilskadekomne må være forberedt på inden for sin almindelige arbejds-situation, bliver altså afvist. Dette forventelighedskriterium er en videreudvikling af de juridiske værktøjer til vurdering af årsagssammenhæng.

En eventuel tidsmæssig sammenhæng - altså at symptomerne opstod i umiddelbar tilknytning til en påvirkning - vil typisk kun i mindre omfang tale for anerkendelse. Den tidsmæssige sammenhæng udelukker ikke, at skaden kan være opstået af ukendte årsager, og at en beskeden påvirkning udløste den indefra kommende disposition.

Højesteret har ved en række sager afvist at anerkende anmeldte ulykker med henvisning til, at hændelsen lå inden for, hvad den tilskadekomne måtte være forberedt på. Dette synspunkt har dog ikke opnået almindelig forståelse, idet en række enkeltsager er kritiseret i pressen. Det opleves således, at disse skader skyldes arbejdet, også selv om administrationen og domstolene ved anvendelse af de juridiske værktøjer ikke har fundet, at der var sandsynliggjort et ulykkestilfælde.

Der er derfor behov for at undersøge mulighederne for at gennemføre en reform på arbejdsskadeområdet. I forbindelse hermed må der gennem lovgivning skabes nye juridiske værktøjer og krav, som administrationen og domstolene kan anvende til at vurdere, om der er årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en anmeldt skade, eller om skaden må antages at være opstået af indefra kommende og ukendte årsager.

Da de juridiske værktøjer for tiden er knyttet til ordene "udefra kommende indvirkning" i ulykkesdefinitionen, ville det give problemer, hvis man eksempelvis besluttede at lovfæste et ulykkesbegreb uden disse ord. Der ville mangle muligheden for at afvise skader, der er opstået uden kendt ydre årsag. Dette juridiske værktøj bør i så fald erstattes eller suppleres med andre værktøjer til vurdering af årsagssammenhængen.

3.1.4. Den særlige udvidelse af det private ulykkesbegreb i en række forsikrings-selskaber

I betænkning 1402/2001, kapitel 3.5.6., er der henvist til, at en række forsikrings-selskaber har fjernet elementerne "af den sikredes vilje uafhængig" og "udefra kommende" fra formuleringen af ulykkesbegrebet i deres policer. I en del selskaber gælder udvidelsen kun for skader på arme og ben. Det forudsættes dog, at skaden har givet varigt mén, når der er tale om muskel- og senebrist.

3.1.5. Lempelse ved visse kategorier af skader

Der kan tænkes flere forskellige modeller for lempelser af ulykkesbegrebet. Det vil sige, at ulykkesbegrebet fastholdes, men at der sker en lempelse efter visse kriterier. Det har været prøvet i forhold til bestemte legemsdele, jævnfør afsnit 3.1.4., og det har været forsøgt i relation til bestemte diagnoser, jævnfør model 1. Det kan dog også lempes i forhold til visse kategorier af skader.

En sådan lempelse kunne ske i forhold til en række nærmere beskrevne kategorier af hændelser, eksempelvis:

- Håndtering af personer og større dyr
- Løft af tunge byrder, eventuelt under akavede forhold
- Psykiske påvirkninger inden for visse erhverv

Ved skader omfattet af disse kategorier kan der herefter stilles mindre krav til anerkendelse som et ulykkestilfælde. Denne lempelse kunne eksempelvis bestå i, at der ikke blev stillet krav om en udefra kommende indvirkning, forstået som en usædvanlig afvigelse i forhold til arbejdets normale udførelse.

Dette kunne sikre, at visse skader, der i dag ofte afvises, kunne anerkendes. En sådan model forudsætter, at de skader, der er omfattet af lempelsen, afgrænses nærmere.

Det bemærkes i øvrigt, at en lempelse af ulykkesbegrebet eller supplementet til ulykkesbegrebet kan få en vis betydning for antallet af anerkendelser, hvor der har været tale om redning af menneskeliv, forebyggelse af ulykker eller afværgelse af større materielle og kulturelle tab (arbejdsskadesikringslovens § 3, nr. 3 og 4). Disse bestemmelser sikrer, at personer, der udfører disse aktiviteter, er omfattet af lovens personkreds, selv om de ikke primært er ansat til at varetage sådanne aktiviteter. Det traditionelle ulykkesbegreb skal være opfyldt for at kunne anerkende pludselige skader opstået i forbindelse med disse aktiviteter. Hvis ulykkesbegrebet ændres eller udvides, kan det derfor få betydning for denne type sager. Der er dog meget få af disse sager.

3.1.6. Eksempler på ulykker

Når de enkelte modeller gennemgås nedenfor, anvendes en række eksempler til illustration af modellernes rækkevidde. Det bemærkes, at eksemplerne ikke er udtryk for et repræsentativt udsnit af anmeldte sager. Der er tale om eksempler på en række fokusområder, som har vist sig at give anledning til diskussion i forbindelse med udvalgets arbejde. Antallet af anerkendte og afviste eksempler ved de forskellige modeller kan derfor ikke tages som udtryk for, hvor mange flere eller færre sager der ville blive anerkendt i forhold til gældende regler. De økonomiske beregninger og skønnet over anerkendelsesprocenter, der følger af modellerne, tager ikke udgangspunkt i antallet af anerkendelser eller afvisninger af disse eksempler.

Her gennemgås først de 8 eksempler i forhold til de gældende arbejdsskadebegreber.

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Afvises**, da det at springe ned og forvride foden ikke alene anses for at være en udefra kommende indvirkning, forstået som en usædvanlig afvigelse.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftearbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Afvises** som ulykke, da løftet forløb som ønsket, og afvises som pludselig løfteskade, da der ikke er forudgående løftearbejde i tilstrækkeligt lang tid.
3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at den skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
- **Afvises** som ulykke, da hjemmehjælperen må være forberedt på, at patienten ikke hjælper til. Afvises som pludselig løfteskade, da hun ikke har haft forudgående løftearbejde i tilstrækkeligt lang tid.
4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.
- **Afvises**, da trækket forløb som ønsket, og da påvirkningen ikke kan anses for at være egnet til at give en skulderskade.
5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
- **Afvises**, da bevægelsen forløb som ønsket.
6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
- **Afvises** som ulykke, da skaden ikke opstod pludseligt, og afvises som kortvarig skadelig påvirkning, da den fysiske påvirkning er væsentligt kortere end udgangspunktet på 3-4 timer.
7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.
- **Anerkendes** som ulykke, da der ved undvigemanøvre skete en pludselig udefra kommende indvirkning. At fængselsbetjenten måtte springe til siden for at undgå at falde over kollegaen eller at træde på ham blev anset for at være en undvigemanøvre, der konkret anses for at være en udefra kommende indvirkning, forstået som en usædvanlig afvigelse. Den juridiske vurdering af undvigemanøvre som en pludselig, udefra kommende indvirkning går her forud for den almindelige lægelige viden om årsagssammenhæng, hvorefter bristning af akillessene normalt forudsætter en voldsom påvirkning, eksempelvis spark eller slag direkte på den spændte sene.

Landsretten har anerkendt en sag svarende hertil, selv om der ikke var tale om et slag eller spark på akillessenen.

8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygsmerter.
- **Afvises** som ulykke, da monteringen ikke afveg væsentligt fra det planlagte. At forholdene var akavede, hvorfor han måtte stå i en stærkt foroverbøjet stilling, var den tilskadekomne bekendt og kan derfor ikke anses for at være en usædvanlig afvigelse.

3.1.7. Beregningsforudsætninger

I afsnit 3.2. beskrives 6 forskellige modeller for justering af ulykkesbegrebet. I tilknytning til hver model er de økonomiske konsekvenser beregnet, og balancen mellem de offentlige og private udgifter er vurderet.

Ved beregningerne er der taget udgangspunkt i de gennemsnitlige erstatningsudgifter pr. anerkendt ulykkessag i årene 2000 og 2001. Disse beløb udgjorde henholdsvis 92.568 kr. og 99.849 kr. Opregnet til 2002 PL-niveau udgør disse beløb i gennemsnit for de to år 100.698 kr. Pr. 1. juli 2002 forhøjes méngodtgørelsen med cirka 37 procent. Når der tages højde for denne forhøjelse, udgør den gennemsnitlige erstatning 107.072 kr. i PL 2002.

Som det fremgår af kapitel 2 samt bilag 6, kan forsikringsbranchen ikke tiltræde, at ovennævnte skøn på 107.000 kr. danner grundlag for en angivelse af de forventede merudgifter ved at udvide ulykkesbegrebet. Som følge heraf må Forsikring & Pensions nedenfor omtalte holdning til de enkelte forslag til udvidelse af ulykkesbegrebet ikke betragtes som en tilslutning til de dertil knyttede skøn over merudgifterne ved at gennemføre de enkelte forslag.

Ved vurderingen af balancen mellem de offentlige og private udgifter er der taget udgangspunkt i følgende beregningsforudsætninger.

Fordeling af udgifter mellem offentlige og private

	Offentlige	Private
Ulykker	1/3	2/3
Pludselige løfteskader	40 %	60 %

Beregning af skatteprovenu

Fordeling af udgifterne:

Méngodtgørelse	: 20 %
Engangserstatninger	: 55 %
Løbende ydelser	: 25 %

Marginal skatteprocent 45

Skatteprovenuet = ((erstatninger) x 0,25) - reguleringer af førtidspension) x 0,45

Beregninger af regulering af sociale ydelser

Indtægter reguleres med 30 % (løbende ydelser)

Regulering = (erstatning) x 0,25 x 0,3

De opgjorte økonomiske konsekvenser er de isolerede konsekvenser af en gennemførelse af et ændret skadebegreb. Sådanne ændringer vil imidlertid aldrig kunne gennemføres isoleret, men vil på en eller anden vis skulle finansieres. Finansiering vil kunne ændre fordelingen mellem den offentlige og den private sektor, jævnfør kapitel 5.

3.2. Forskellige modeller for ulykkesbegrebet

3.2.1. Model 1 - supplement med liste over skader

I udvalgsbetænkning 1402/2001, kapitel 3.5.3., beskrives en løsningsmodel betegnet "supplement 1", inspireret af Schweiz, som et supplement til det gældende ulykkesbegreb. Modellen er beskrevet mere udførligt i betænkningen.

Formulering: "Påviselig skade, der må anses for varig på knogler, led, muskler, nerver og sener anerkendes som ulykkestilfælde, såfremt hændelsen er sket pludseligt og skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår. Kan skaden med overvejende sandsynlighed anses for at være forårsaget af sygdom eller af degenerative forandringer, afvises tilfældet. Dette supplement gælder ikke rygskader."

For sådanne skader gælder der ikke et krav om en udefra kommende og usædvanlig afvigelse. Da ryglidelser i vidt omfang er kendt for at opstå af andre - ofte ukendte - årsager, er disse undtaget.

Kravet om varighed er mindre end ved pludselige løfteskader og ventes at kunne vurderes hurtigere på baggrund af de indledende lægelige oplysninger, ud fra en formodning om erstatningsberettigende følger.

Supplementet må antages at være administrativt enkelt, da det omfatter afgrænsede skader, og da supplementet ikke indeholder administrative skøn eller lignende. Det er bemærket, at supplementets afgrænsning kan give anledning til tvist om skadernes korrekte lægelige diagnose. Hertil kommer, at supplementet ikke omfatter rygskader.

Det fremgår af betænkning 1402/2001, at udvalget ikke kunne anbefale denne model.

Overvejelser

Denne model bygger oven på ulykkesbegrebet og de eksisterende begreber og er en begrænset udvidelse uden forenkling af reglerne. Det er vanskeligt at vurdere, om der vil blive erstatningsberettigende følger, før tilstanden bliver varig/stationær.

Modellen lægger op til, at der vil forekomme mindre hensigtsmæssige resultater. Hvor eksempelvis to personer under akavede forhold løfter den samme tunge byrde og begge får en skade i forbindelse hermed, vil sagerne ikke nødvendigvis få samme udfald. Den

ene får smerter i armen og får derfor sin sag anerkendt. Den anden får smerter i ryggen og får derfor sagen afvist.

Den årsagsvurdering, der er lagt op til, er ikke nærmere beskrevet.

Modellen løser ikke problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen kræver, at skaden er opstået pludseligt.

At modellen ikke omfatter rygskader betyder, at modellen heller ikke vil omfatte særligt mange af de sager, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader.

Økonomiske konsekvenser

Det skønnes, at model 1 vil medføre, at der bliver anerkendt cirka 1.700 flere ulykker. Det vurderes på denne baggrund, at model 1 vil indebære en merudgift på 181 millioner kr. for ulykker. Dertil kommer, at der vil blive anerkendt cirka 160 flere pludselige løfteskader, svarende til en merudgift på 17 millioner kr.

Den samlede merudgift for model 1 skønnes til 198 millioner kr. Den samlede anerkendelsesprocent for model 1 vil med cirka 1.860 flere anerkendte sager blive cirka 76.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved model 1:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	Ulykker : 60 mio. kr. Løfteskader: 7 mio. kr. I alt : 67 mio. kr.	Ulykker: 121 mio.kr. Løfteskader: 10 mio. kr. I alt: 131 mio.kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	1,3 mio. kr.	2,6 mio.kr.
Behandlingsomk.	5 mio. kr.	9 mio. kr.
Skatteprovenutab	-13,6 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	-15 mio. kr.	-
I alt	44,7 mio. kr.	142,6 mio.kr.

Modellen belyst ved de beskrevne eksempler

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Anerkendes** - der er tale om et knoglebrud. Anerkendelse forudsætter, at tilstanden kan anses for varig.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftarbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Afvises**, da det er en rygskade.
3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at denne skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
- **Afvises**, da det er en rygskade.
4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.
- **Anerkendes**, under forudsætning af, at tilstanden er varig, og at senebristningen ikke med overvejende sandsynlighed kan anses for at være forårsaget af degenerative forandringer. Havde skaden i stedet været et ledscred, havde sagen været afvist, da det ikke er sandsynligt at pådrage sig et ledscred i skulderen ved et aktivt træk i en tung genstand (jævnfør udtalelse fra Retslægerådet).
5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
- **Afvises**, da det er en rygskade.
6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
Afvises, da hændelsen ikke er sket pludseligt.
7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.
- **Anerkendes**. I den konkrete sag viser det sig, at tilstanden er varig. Hvis tilstanden ikke kunne antages at blive varig, ville sagen være til afvisning.
8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygsmærter.
- **Afvises**, da det er en rygskade.

Udvalgets bemærkninger til modellen

LO, Forsikring & Pension, FTF, DA, de amtslige og kommunale arbejdsgivere og SALA går fortsat ikke ind for modellen.

3.2.2. Model 2 - supplement med konkret vurdering af arbejdssituationen

I betænkning 1402/2001, kapitel 3.5.4., beskrives endnu en løsningsmodel (betegnet supplement nr. 2) som et supplement til ulykkesbegrebet, inspireret af Norge. Modellen er beskrevet mere udførligt i betænkningen.

Formulering: *"En pludselig ydre hændelse, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, anerkendes som arbejdsskade, såfremt påvirkningen eller belastningen konkret vurderet har været usædvanlig i forhold til sikredes normale arbejde, og såfremt der foreligger en påviselig skade."*

I modsætning til det gældende ulykkesbegrebs forventelighedskriterium skulle denne model bygge på en helt konkret vurdering af usædvanlighed i forhold til den tilskadekomnes normale arbejdssituation. Hvor det konkrete arbejde må anses for at indebære en risiko for skade, kan dette tale for anerkendelse - for eksempel hvor den tilskadekomne udfører en tung løfteopgave i en akavet stilling.

Det er i betænkning 1402/2001 anført, at supplementets anvendelsesområde vil være større end anvendelsesområdet for model 1. Supplementet indebærer, at en given skadesituation skal vurderes i forhold til den normale arbejdssituation. Det betyder, at administrationen kan blive vanskelig, idet der i hver enkelt sag skal foretages et konkret skøn over påvirkningen eller belastningen. Der kan således rejses tvivl om, hvorvidt de øgede administrative omkostninger står mål med effekten i form af et øget antal anerkendte skader. Det skyldes blandt andet, at det ikke på forhånd kan fastslås, om supplementet giver sikkerhed for, at netop de sager, der har givet anledning til kritik, kan anerkendes efter supplementet.

Det fremgår af betænkning 1402/2001, at udvalget ikke kunne anbefale denne model.

Overvejelser

Denne model er snarere en mindre ændring af ulykkesbegrebet end et supplement. Den synes at kræve en meget konkret og skønsmæssig vurdering af, hvor skadelig den konkrete påvirkning har været i forhold til den tilskadekomnes normale arbejde. At ændre fokus fra en rimeligt generel vurdering til en konkret vurdering af usædvanlighed synes ikke at gøre reglerne for anerkendelse mere enkle eller gennemskuelige. Modellen vil formentlig kun give grundlag for en mindre stigning i anerkendelserne af skader i forhold til i dag.

At anerkendelsesområdet for model 2 antages at være større end efter model 1 skyldes, at model 1 ikke omfatter rygskader, hvilket gør model 2 bredere i dens dækningsområde. På den anden side er kravene til anerkendelse efter model 2 dog strengere formuleret end i model 1, hvorfor færre sager må forventes anerkendt efter model 2.

Modellen løser ikke problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen kræver, at skaden er opstået pludseligt.

Modellen må antages i et vist omfang at omfatte pludselige løfteskader, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader.

Økonomiske konsekvenser

Det skønnes, at det ændrede ulykkesbegreb efter model 2 vil medføre en stigning i anerkendelsesprocenten på højst cirka 5 procentpoint. Det er ensbetydende med, at der vil blive anerkendt cirka 1.000 flere sager, svarende til en merudgift på 107 millioner kr.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved model 2:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	39 mio. kr.	68 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	0,8 mio. kr.	1,4 mio. kr.
Behandlingsomk.	3 mio. kr.	5 mio. kr.
Skatteprovenutab	- 8,4 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	- 8 mio. kr.	-
I alt	26,4 mio. kr.	74,4 mio. kr.

Modellen belyst ved de beskrevne eksempler

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Afvises.** Gymnastiklæreren har flere gange udført denne øvelse sammen med eleverne. Det er ikke usædvanligt for ham.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftearbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Afvises.** Det er ganske sædvanligt arbejde for specialarbejderen.
3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at den skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
- **Anerkendes** under forudsætning af, at det er usædvanligt for denne hjemmehjælper, at en patient ikke hjælper ved en håndtering.
4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.
- **Afvises.** Det er sædvanligt at håndtere den pågældende vogn.
5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
- **Afvises.** Det er ganske sædvanligt at rejse sig fra en stol.
6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
- **Afvises,** da hændelsen ikke er sket pludseligt.
7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.
- **Anerkendes.** Pludselig at skulle undvige en faldende kollega må betegnes som konkret usædvanligt, hvorfor sagen ville blive anerkendt efter dette supplement.
8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygsmerter.
- **Anerkendes.** Belastningen af hans krop må konkret antages at være egnet til at give skaden, og det er ikke sædvanligt for den tilskadekomne at montere under så akavede forhold. Vurderingen af elementet om den konkrete akavethed får i modsætning til det traditionelle ulykkesbegreb en særlig betydning ved model 2, der i denne sag fører til anerkendelse efter model 2.

Udvalgets bemærkninger til modellen

LO, Forsikring & Pension, FTF, DA, de amtslige og kommunale arbejdsgivere og SALA går fortsat ikke ind for modellen.

3.2.3. Model 3 - supplement med et håndteringsbegreb

I betænkningen 1402/2001, kapitel 3.5.5., beskrives en overbygning til ulykkesbegrebet (betegnet supplement nr. 3) i form af et håndteringsbegreb. Dette kunne således være en afløser til pludselige løfteskader med et bredere dækningsområde.

Formulering: *"Ved pludselige håndteringsskader forstås muskel-, nerve-, sene- og led-skader, der opstår i umiddelbar tilknytning til arbejde i akavet stilling, når skaden er forårsaget af arbejde bestående af håndtering af genstande, mennesker og andre levende væsener, eller de forhold, hvorunder dette foregår. Det forudsættes, at der har været tale om belastende arbejde i mindst 1 år.*

Der kan ses bort fra betingelsen om, at der skal have været tale om sådant arbejde i mindst 1 år, når det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes dette arbejde."

Kravet fra pludselige løfteskader om varighed er fjernet. Da skaderne kan opstå uden kendt ydre årsag, er der dog fortsat krav om forudgående belastende arbejde i 1 år. I betænkningen er der anført visse grænser for håndteringsarbejde, der er en lempelse i forhold til praksis ved anerkendelse af pludselige løfteskader. Der er desuden angivet momenter, der kan indgå i vurderingen af belastningen ved træk og skub. Skaden skal fortsat være opstået under arbejde i akavet stilling.

Ved særlige skader, hvor der er stor sikkerhed for, at skaden skyldes arbejdet, kan der ses bort fra kravet om forudgående arbejde.

Overvejelser

Kravene til anerkendelse er lempet en del i forhold til det gældende begreb om pludselige løfteskader. Der er tale om et kompliceret begreb, der kræver et stort oplysningsarbejde og mange konkrete vurderinger, med henblik på at undersøge mulighederne for anerkendelse.

Ved eksemplerne og fortolkningen af kravet i modellens 2. led om "overvejende sandsynligt, at skaden skyldes dette arbejde", indgår det, at der i betænkning 1402/2001 (side 100 og 105f) er lagt op til, at denne undtagelsesbestemmelse kun ventes at ville omfatte meget få sager, nemlig sager om pludselige løfteskadesager, hvor der ifølge redegørelsen om pludselige løfteskader (bilag 4 i betænkning 1402/2001) er klar årsags-sammenhæng mellem påvirkning og skade (5 eksempler med meget tunge løft er gengivet på side 196 f. i betænkningen).

Modellen løser ikke problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen kræver, at skaden er opstået pludseligt ved håndteringsarbejde, og da der er krav om forudgående belastende arbejde.

Modellen vil omfatte alle de pludselige løfteskader, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader, ligesom en række sager, der ikke anerkendes i dag, vil blive anerkendt som håndteringsskader efter modellen.

Økonomiske konsekvenser

Med udgangspunkt i en gennemgang af to sagsstikprøver, beskrevet i betænkning 1402/2001, anslås det, at modellen vil indebære, at cirka 25 procent af de sager, der i dag afvises enten som ulykkessager eller som pludselige løfteskader, vil blive anerkendt.

På baggrund af gennemsnitlige antal afviste ulykker i 1997-2001 og det gennemsnitlige antal afviste løfteskader i perioden 1999-2001, svarer det til, at cirka 1.365 flere ulykker og cirka 410 flere pludselige løfteskader vil blive anerkendt.

Med disse beregningsforudsætninger vil model 3 indebære, at cirka 1.775 flere sager vil blive anerkendt, og de økonomiske konsekvenser ved model 3 kan derfor anslås til en merudgift på cirka 190 millioner kr.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Det bemærkes, at beregningerne er revideret i forhold til betænkning 1402/2001. Dengang blev det ud fra det gennemsnitlige antal afviste ulykkessager i perioden 1997-99 forudsat, at modellen vil medføre anerkendelse af mellem 430 og 890 nye sager. Udgiften herved blev vurderet til mellem 40 og 80 millioner kr. Når det nu skønnes, at modellen vil medføre anerkendelse af cirka 1.775 flere sager, skyldes det, at beregningerne i betænkning 1402/2001 var baseret på fejlagtig anvendelse af stikprøver.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved model 3:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	Ulykker : 49 mio. kr. Løfteskader: <u>18 mio. kr.</u> I alt: 67 mio. kr.	Ulykker: 97 mio. kr. Løfteskader: <u>26 mio. kr.</u> I alt: 123 mio.kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	1,3 mio. kr.	2,5 mio. kr.
Behandlingsomk.	5 mio. kr.	9 mio. kr.
Skatteprovenutab	-15 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	-14 mio. kr.	-
I alt	44,3 mio. kr.	134,5 mio.kr.

Modellen belyst ved de beskrevne eksempler

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Afvises** både efter 1. og 2. led, da der ikke er tale om en håndteringsskade, selv om der måtte være tale om en relevant ledsskade. Der er i øvrigt heller ikke tale om relevant forudgående håndteringsarbejde.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftarbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Anerkendes** efter 1. led. Byrden er uhåndterlig, og løftet vurderes konkret som akavet. Han har haft relevant løfte- og håndteringsarbejde gennem 2 år. Der er tale om en muskelskade.
Hvis han ikke havde haft relevant forudgående løftarbejde, ville skaden blive anerkendt efter 2. led, hvis det synes overvejende sandsynligt, at specialarbejderen har fået rygtilfældet som følge af arbejdet. Løftet ligner dog ikke de 5 eksempler på side 196 f. i betænkning 1402/2001.
3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at denne skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
- **Anerkendes** efter 1. led. Løftet af den tunge patient er sket under akavede forhold, skaden er en muskelskade, og hun har haft 3 års forudgående håndteringsarbejde, hvilket opfylder betingelserne.
Hvis hun ikke havde haft relevant forudgående løftarbejde, ville skaden blive anerkendt efter 2. led, hvis det synes overvejende sandsynligt, at hjemmehjælperen har fået rygtilfældet som følge af arbejdet. Håndteringen ligner dog ikke de 5 eksempler på side 196 f. i betænkning 1402/2001.
4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.
- **Afvises** efter 1. led. Der er tale om en håndtering, og denne kan måske anses for akavet, men han opfylder som flymekaniker ikke kravene til forudgående håndteringsarbejde.
Vil næppe blive anerkendt efter 2. led, da belastningen ikke kan antages med overvejende sandsynlighed at være årsag til skaden.
5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
- **Afvises** - både efter 1. og 2. led. Skaden er ikke opstået ved en håndtering.
6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
- **Afvises** - både efter 1. og 2. led, da hændelsen ikke er sket pludseligt.

7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.
- **Afvises** - både efter 1. og 2. led, da der ikke er tale om en håndteringsskade, selv om selve skaden nok kan betegnes som en relevant og pludseligt opstået seneskade. Ville dog blive **anerkendt** efter ulykkesbegrebet, der forudsættes at gælde ved siden af håndteringsbegrebet.
8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygsmerter.
- **Afvises** efter 1. led, selv om der er tale om en håndteringsskade. Har ikke haft tilstrækkeligt forudgående håndteringsarbejde. Ville næppe kunne anerkendes efter 2. led, da belastningen ikke kan antages med overvejende sandsynlighed at være årsag til skaden.

Udvalgets bemærkninger til modellen

LO og FTF henviser til betænkning 1402/2001, hvorefter det er fremhævet, at med udgangspunkt i denne model og et i øvrigt uantastet ulykkesbegreb, vurderes det, at følgende er eksempler på skader, som fortsat ikke vil være omfattet. **LO og FTF** ønsker, at disse eksempler på skader skal omfattes:

- Skader opstået ved pludselige eller kortvarige belastninger som følge af tunge løft og belastende håndteringer
- Skader som følge af nedspring og forcering af forhindringer
- Skader som følge af træning, øvelse og anden fysisk udfoldelse, som er et led i arbejdet
- Skader som følge af pludselige og kortvarigt psykisk belastende påvirkninger

LO og FTF kan derfor fortsat ikke gå ind for modellen.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere har under udvalgets arbejde givet udtryk for, at modellen ville løse nogle af de problemer, der har givet anledning til kritikken af arbejdsskadebegrebet. Det gælder særligt i forhold til håndtering af personer, som denne model specielt tager sigte på. Imidlertid må det erkendes, at model 3 efterlader andre spørgsmål uløste, herunder også spørgsmål, der er indgået i kritikken af arbejdsskadebegrebet.

Udvalgets drøftelser og analyser har herefter fået **de kommunale og amtslige arbejdsgivere** til at pege på en anden af de modeller, udvalget har overvejet - nemlig model 6.

SALA deler de kommunale og amtslige arbejdsgiveres opfattelse.

DA er positiv over for modellen, der løser mange af de rejste problemstillinger, og som må forventes at kunne videreudvikles til en meget velafbalanceret, endelig løsningsmodel.

Forsikring & Pension vil kunne støtte modellen, jævnfør betænkning 1402/2001.

3.2.4. Model 4 - nyt ulykkesbegreb som beskrevet i betænkning 1402/2001, bilag 8

I bilag 8 i betænkning 1402/2001 er følgende model gengivet:

Formulering: *"Personskade opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder det foregår."*

Begrebet omfatter både kortvarige skadelige påvirkninger og pludselige løfteskader. Påvirkninger i op til 5 dage er således omfattet.

Ved forslaget lægges der op til, at der skal lægges stor vægt på en vurdering ud fra årsags- og betingelseslæren, da dette anses for at være egnet til at afskære de tilfælde, hvor skaden er forårsaget af forhold, der ikke har sammenhæng med arbejdet eller de forhold, hvorunder det udføres. Der er ikke årsagssammenhæng, hvis skaden skyldes "lejlighedsårsager" eller "indefra kommende årsager".

Skader, der er opstået som følge af arbejdets sædvanlige gang, er omfattet, til forskel fra de skader, der ikke kan undgås som følge af livets sædvanlige gang. Forventelighedskriteriet erstattes af sondringen mellem arbejdets og livets sædvanlige gang.

Ved vurderingen af indefra kommende skader, der skal afvises, ønskes en vurdering svarende til den praksis, der gælder ved erstatningsfastsættelse efter lovens § 13. Afvisning kræver således, at der foreligger lægelig dokumentation for en forudbestående symptomgivende lidelse eller en sikker prognose for, at lidelsen ville give symptomer, selv om skaden ikke var sket.

Under forudsætning af påvirkningens egnethed skal skader, der i øvrigt også kan opstå af "indre årsager", kunne anerkendes. Egnethed vurderes konkret ud fra vedkommendes alder, fysik og andre individuelle forhold. Ved tvivl skal administrationen skaffe relevante lægelige/sagkyndige udtalelser om den tilskadekomnes helbredsmæssige forudsætninger og påvirkningens egnethed. Lægevidenskab og anden sagkyndig viden skal spille en særlig rolle.

Administrationen har bevisbyrden for, om hændelsen skyldes en lejlighedsårsag eller en forudbestående lidelse.

Overvejelser

At vende bevisbyrden på væsentlige områder af vurderingen af, om en skade skal anerkendes, vil erfaringsmæssigt gøre det meget svært for administrationen at afvise konkrete sager. Domstolene har således flere gange givet udtryk for, at en omvendt bevisbyrde (§ 13) kræver særdeles god dokumentation, hvis den skal løftes. Det vil vanskeligt kun-

ne bevises, at en påvirkning er udtryk for en lejlighedsårsag, eller at der var relevante symptomer forud for skaden. Sondringen mellem vurderingen af skadens egnethed i forhold til, om skaden er indefra kommende, er ikke klart beskrevet i modellen.

Modellen vil derfor praktisk betyde, at administrationen skal bevise, at der ikke er tale om en arbejdsskade. Dette vil normalt kræve, at administrationen beviser, at noget andet er årsag til en skade - eksempelvis en privat ulykke. Det vil være vanskeligt at få en sådan dokumentation i de konkrete sager, særligt for så vidt angår skader på bevægeapparatet. Der kan fra lægefaglig side (blandt andet Retslægerådet) kun i begrænset omfang ventes at komme klare udmeldinger om, at sådanne konkrete skader med overvejende sandsynlighed ikke er forårsaget af en pludselig påvirkning, også selv om påvirkningen er relativt beskedne og der kan sættes spørgsmålstejn ved, om påvirkningen er egnet til at påføre en sund krop en skade.

Modellens krav om, at påvirkningen skal være egnet til at forårsage en skade, er ikke beskrevet operationelt (betænkningens side 242), men beskriver hovedsageligt, hvordan administrationen skal sagsoplyse med henblik på at vurdere spørgsmålet. Dette gør det svært at vurdere, i hvilket omfang skader, der er opstået uden kendt ydre årsag, vil kunne afvises efter modellen.

Modellen beskriver således omvendt, at vurderingen af, om en skade er opstået af indefra kommende årsager (side 241), skal vurderes efter retningslinjerne om forudbestående lidelser (§ 13). Skader opstået efter en tvivlsom ydre påvirkning kan således både vurderes efter en streng bevisbyrde om indefra kommende lidelser og efter en almindelig bevisbyrde vedrørende egnethed. Dette gør modellen administrativt vanskelig.

Hvis der som oftest er tale om gråzonesager, hvor beskedne påvirkninger tidsmæssigt er efterfulgt af en skade, der kan være opstået uden kendt ydre årsag, vil det konkret være tvivlsomt, om administrationen vil kunne bevise, at skaden ikke er en følge af arbejdet. Det, der i givet fald ville indikere, at det ikke er en arbejdsskade, baseres på lægefaglige erfaringer om, at visse skader opstår uden kendt ydre årsag, men fra lægefaglig side kan der ikke i konkrete tilfælde entydigt peges på, hvilke årsager der har været til en skade. Den tidsmæssige sammenhæng vil dog normalt pege på en sammenhæng mellem påvirkning og skade. Domstolene vil således typisk blive mødt med generelle beviser om disse skader, der kan opstå uden kendt ydre årsag, men vil ikke kunne få fremlagt konkrete beviser for, at andre elementer kan have været årsag til skaden.

Modellen synes således at overvurdere lægernes mulighed for at afgøre, om en skade skyldes en bestemt påvirkning eller ej. Læger kan sjældent udelukke, at de anmeldte symptomer kan opstå ved en anmeldt påvirkning, men de vil normalt heller ikke kunne udelukke, at symptomerne kan være opstået af andre årsager, eventuelt uden kendt ydre årsag.

Det synes ikke heldigt at blande forudbestående lidelser ind i vurderingen af, om en påvirkning er udefra eller indefra kommende. Dette synes at være en forringelse i forhold til gældende praksis, hvor forværring af en forudbestående lidelse kan anerkendes som et ulykkestilfælde. Denne vurdering hører efter gældende lov til erstatningsfastsættelsen.

Samlet må begrebet anses for at give betydeligt flere anerkendelser og en anerkendelsesprocent, der ligger tæt på 90. De skitserede redskaber til vurdering af, om der er årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade, er ikke egnede til at afvise særligt mange skader, hvorfor de fleste af disse må ventes anerkendt, da administrationen ikke kan løfte den omvendte bevisbyrde.

Modellen løser problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen også omfatter skader opstået efter kortvarige påvirkninger.

Modellen vil omfatte alle de pludselige løfteskader, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader, ligesom sager, der ikke anerkendes i dag, vil blive anerkendt efter modellen.

Økonomiske konsekvenser

Under forudsætning af, at modellen vil indebære en anerkendelsesprocent, der ligger tæt på 90 for såvel ulykker som pludselige løfteskader, er det ensbetydende med, at der i alt bliver anerkendt cirka 4.900 flere sager om året. Heraf cirka 1.500 flere pludselige løfteskader. Idet det forudsættes, at en anerkendt pludselig løfteskade i gennemsnit koster det samme som en anerkendt ulykke, giver det en merudgift på 525 millioner kr.

Der er ikke i beregningerne taget højde for, at en sag godt kan være afvist både som ulykke og som pludselig løfteskade og derved i nogle tilfælde tæller med 2 gange.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Balancen mellem offentlige og private udgifter ved model 4:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	Ulykker : 121 mio. kr. Løfteskader: <u>66 mio. kr.</u> I alt : 187 mio. kr.	Ulykker: 243 mio.kr. Løfteskader: <u>95 mio. kr.</u> I alt 338 mio.kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	3,7 mio. kr.	6,8 mio. kr.
Behandlingsomk.	13 mio. kr.	24 mio. kr.
Skatteprovenutab	- 41,5 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	- 39 mio. kr.	-
I alt	123,2 mio. kr.	368,8 mio. kr.

Modellen belyst ved de beskrevne eksempler

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftearbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.
3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at den skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.
4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.
- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.
5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
- **Anerkendes.** Selv om det umiddelbart ligner en lejlighedsårsag, hvor påvirkningen er meget beskeden, vil det næppe være muligt at løfte bevisbyrden for, at diskusprolapsen ikke er opstået som følge af hændelsen. Der er ikke forudgående symptomer, og der kan ikke dokumenteres andre årsager til skaden, hvilket erfaringsmæssigt er nødvendigt, hvis domstolene skal overbevises om, at en bevisbyrde, der hviler på administrationen, kan anses for opfyldt.

Hvis det antages, at kravet om egnethed (almindelige bevisbyrde) vægter højere end vurderingen af indefra kommende lidelser (omvendt bevisbyrde), kan der også argumenteres for, at denne skade vil kunne anerkendes. Sondringen mellem disse to begreber er dog ikke klart beskrevet i modellen.

6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.
7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.

- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse. Den generelle lægefaglige erfaring kan næppe anses for at være tilstrækkeligt overbevisende til konkret at kunne bevise, at skaden er udtryk for en forudbestående lidelse. Fængselsbetjenten havde ikke symptomer fra akillessenen, før den sprang.

8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygsmerter.

- **Anerkendes.** Det kan ikke med overvejende sandsynlighed dokumenteres, at der skulle være tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.

Udvalgets bemærkninger til modellen

LO er ikke enig i betænkningens fremstilling af model 4, idet det ikke har været hensigten med modellen, at eksempelvis en kontorassistent, der rejser sig fra en stol og får et pludseligt knæk i ryggen, kan få anerkendt en efterfølgende påvist diskusprolaps efter modellen (se eksempel 5). **LO** henviser i øvrigt til, at modellens vurdering af årsagssammenhæng ikke tager udgangspunkt i en "sund krop" som beskrevet ovenfor under overvejelser. Det er derimod hensigten med modellen at "tage personen, som han/hun er".

FTF har bemærket, at modellen ikke fuldt ud er gennemarbejdet. Det har således ikke været hensigten, at eksempelvis en kontorassistent, der rejser sig fra en stol og får et pludseligt smæk i ryggen, kan få anerkendt en efterfølgende påvist diskusprolaps efter modellen (se eksempel 5). Det synes åbenbart, at der ikke er årsagssammenhæng mellem den beskedne påvirkning og den anmeldte skade. Med den foreliggende vurdering af modellen kan **FTF** derfor ikke gå ind for modellen.

SALA kan ikke anbefale modellen. **Forsikring & Pension** og **de amtslige og kommunale arbejdsgivere** kan ikke tilslutte sig modellen under de gældende forudsætninger.

DA kan ikke anbefale modellen, som i praksis vil føre til anerkendelse af alle skader, som tidsmæssigt kan forbindes med et arbejde uanset manglende årsagssammenhæng mellem påvirkning og skade.

3.2.5. Model 5 - nyt ulykkesbegreb foreslået af Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i lovforslag L 24

Den 11. december 2001 fremsatte **S** og **RV** L 24. I § 8, stk. 2, fremgår, at "*En arbejdsulykke er en personskade, opstået som følge af en pludselig eller kortvarig påvirkning af op til 5 dages varighed.*"

I bemærkningerne til denne bestemmelse er følgende anført:

"Termen »arbejdsulykke« foreslås benyttet for at understrege, at en arbejdsulykke efter denne lov er et særligt begreb, der fremover er uafhængigt af det private ulykkesbegreb.

Det foreslås således, at den benyttede ulykkesdefinition, der svarer til den traditionelle ulykkesdefinition fra den private forsikringsret, forlades.

Anerkendelse af en arbejdsulykke vil herefter for det første kræve, at der er tale om en personskade. Der tilsigtes i den forbindelse ikke en ændring af den gældende praksis, hvor der stilles beskedne lægelige krav til en anmeldt skade. Forbigående smerter, psykiske symptomer og lignende opfylder således efter gældende praksis dette krav om en personskade.

Det andet krav til anerkendelse er, at der kan sandsynliggøres en årsagsforbindelse mellem personskaden og arbejdet eller de forhold, hvorunder arbejdet er foregået, herunder en skadelig påvirkning af kortere eller længere varighed (op til 5 dage).

Hvis der er tvivl om en sådan årsagsforbindelse, må sagen afvises. I den forbindelse gælder de almindelige krav til bevisførelse ved det danske retssystem.

Det ventes, at der vil blive anerkendt flere anmeldte skader efter det foreslåede arbejdsulykkesbegreb end efter den gældende ulykkesdefinition.

Ved vurderingen af årsagssammenhæng kan der blandt andet lægges vægt på en vurdering af, i hvilket omfang den anmeldte påvirkning må antages at være egnet til at forårsage den anmeldte skade. Denne vurdering baseres på en juridisk vurdering, eventuelt suppleret med lægelig sagkundskab. For eksempel er et hårdt slag mod lænden en egnet årsag til at give lændesmerter, mens det at få lændesmerter i forbindelse med, at man rejser sig fra en stol, ikke kan anses for at være en relevant årsag til skaden. Heller ikke, selv om der måtte være et tidsmæssigt sammenfald mellem det at rejse sig fra stolen og skadens opståen.

Skader, der opstår i forbindelse med et enkelt løft eller en enkel håndtering, vil for eksempel kunne anerkendes alene ud fra en vurdering af blandt andet akavethed, byrdens form, håndterbarhed og tyngde, uden at der i øvrigt sker noget usædvanligt. Skader i forbindelse med løft af mindre genstande under optimale forhold vil normalt blive afvist, mens skader ved løft af tunge og uhåndterbare byrder under akavede forhold vil tale for anerkendelse.

Ved dette stykkes formulering er den gældende praksis, hvorefter anerkendelse af et ulykkestilfælde kræver, at den anmeldte påvirkning ligger ud over, hvad man må forvente inden for sit erhverv, søgt ændret. Der er således ikke ved vurderingen af årsagssammenhæng lagt op til, at en vurdering af forventelighed, sædvanlighed eller hvad man bør være forberedt på inden for sit erhverv skal kunne inddrages som hensyn."

Overvejelser

Der er tale om et samlet begreb, der omfatter både ulykkesbegrebet, kortvarig skadelig påvirkning og pludselige løfteskader. Modellen giver mulighed for at anerkende skader, der i dag afvises, fordi de ligger inden for det forventelige i forhold til den tilskadekommes arbejde.

Lovforslagets ordlyd giver ikke de store bidrag til fortolkning. Præciseringen af begrebet er indeholdt i bemærkningerne og må således afgrænses nærmere gennem praksis.

Der henvises til afsnit 3.2.8., hvor forskelle og ligheder mellem model 5 og 6 samt spørgsmålet om bevisvurdering gennemgås.

Modellen løser problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen også omfatter skader opstået efter kortvarige påvirkninger af op til 5 dages varighed.

Modellen vil omfatte alle de pludselige løfteskader, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader, ligesom en række sager, der ikke anerkendes i dag, vil blive anerkendt efter modellen.

Økonomiske konsekvenser

Det skønnes, at en udvidelse efter disse kriterier vil betyde, at der anerkendes cirka 3.500 flere sager, hvilket svarer til en merudgift på 375 millioner kr. Anerkendelsesprocenten vil stige til cirka 85.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkessager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Balancen mellem offentlige og private udgifter ved model 5:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	135 mio. kr.	240 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	2,7 mio. kr.	4,8 mio. kr.
Behandlingsomk.	9 mio. kr..	17 mio. kr.
Skatteprovenutab	- 29,6 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	- 28 mio. kr.	-
I alt	89,1 mio. kr.	261,8 mio. kr.

Modellen belyst ved de beskrevne eksempler

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Anerkendes.** Der må anses at være en årsagssammenhæng mellem nedspring, forvridning og knoglebrud.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftearbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Anerkendes,** da byrden konkret er beskrevet som uhåndterlig og løftet af den tunge byrde vurderes som akavet. Byrden må betegnes som tung.

3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at den skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
 - **Anerkendes**, da håndteringen konkret er beskrevet som akavet og belastende.

4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.

To alternativer:

 - a. Det vurderes, at påvirkningen er egnet til at give skaden: **Anerkendes**
 - b. Det vurderes, at skaden ikke er egnet til at give skaden, idet påvirkningen er beskeden: **Afvises**.

Umiddelbart synes det mest sandsynligt, at belastningen efter juridisk og lægefaglig erfaring vil blive anset for at være for beskeden til at give den anmeldte skade.

5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
 - **Afvises**. At rejse sig fra en stol er ikke en relevant påvirkning, der kan medføre en rygskaade i en sund ryg.

6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
 - **Anerkendes**, selv om udsættelsen er kortvarig, da der synes at være en klar årsagssammenhæng med den hårde og belastende kælvning. Kalven er tung, og der måtte slides, skubbes og trækkes i kalven for at få den ud af koen.

7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.
 - **Afvises**, da påvirkningen ud fra en lægefaglig vurdering anses for at være relativt beskeden og kun består i et spring til siden. Umiddelbart er der ikke den fornødne årsagsmæssige sammenhæng mellem den beskeden påvirkning ved springet og den opståede akillessenebristning. Havde belastningen ud fra en lægefaglig vurdering været anset som meget kraftig, så kunne det have talt for anerkendelse af skaden.

Eksempel 7 vil blive anerkendt efter det gældende ulykkesbegreb. Modellen udgør således i denne situation en stramning i forhold til det gældende ulykkesbegreb.

8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygmerter.
 - **Anerkendes**. Det må antages, at håndteringen af en maskindel på 5 kg har været særdeles belastende for lænden ved monteringen i den stærkt foroverbøjede stilling. Der må derfor antages at være sandsynliggjort en årsagsmæssig sammenhæng mellem påvirkning og skade.

Udvalgets bemærkninger til modellen

FTF kan anbefale, at model 5 indføres som nyt arbejdsskadebegreb, idet model 5 løser en række af de problemer, der er med de nuværende arbejdsskadebegreber.

FTF finder derudover, at indførelse af et arbejdsulykkesbegreb sikrer, at der opnås bedre overensstemmelse mellem den almindelige opfattelse af en arbejdsulykke og lovens faktiske dækning.

FTF ser det desuden som en fordel, at der ikke vil være en afsmittende effekt på områder, hvor det klassiske ulykkesbegreb finder anvendelse.

LO kan anbefale model 5. Dette nye arbejdsskadebegreb løser problemerne med den del af det nuværende arbejdsskadebegreb, som omhandler ulykke, herunder skadelig påvirkning og pludselig løfteskade.

Det er efter **LO**'s opfattelse vigtigt, at arbejdet med et nyt ulykkesbegreb også tilgodeser hensynet til et forenklet begreb. Det nuværende begreb giver anledning til mange retssager og bør derfor reformeres.

LO er opmærksom på, at løsningsmodel 5 ikke kan danne grundlag for enighed i Arbejdsskadeudvalget.

SALA og de amtslige og kommunale arbejdsgivere kan ikke pege på model 5.

DA kan ikke anbefale modellen, som kun kræver en sandsynliggørelse af årsagssammenhængen, og som hermed vil afstedkomme betydeligt flere anmeldelser og som følge heraf betydeligt større omkostninger end estimeret ovenfor. Lægelige skøn over årsagssammenhæng kan meget sjældent udelukke en årsagssammenhæng, hvilket betyder, at der selv i meget tvivlsomme tilfælde trods alt vil herske en vis lille sandsynlighed for en årsagssammenhæng. Arbejdsgiveren vil hermed uundgåeligt komme til at betale for mange skader, der ikke har baggrund i arbejdet, i et omfang, der meget nemt gennem en glidende administrativ praksis kommer op på niveau med model 4. Endvidere er modellen unødigt bureaukratisk/bekostelig ved at bryde med det nuværende, velfungerende ulykkesbegreb (gennem hvilket cirka 70 procent anerkendes), for i stedet at inddrage en nærmere lægelig vurdering i alle sagerne.

Forsikring & Pension vil ikke tale imod modellen.

3.2.6. Model 6 - supplement for skader, der udelukkende eller overvejende er forårsaget af arbejdet

Denne model er tænkt som et supplement til ulykkesbegrebet, der skal udvide dækningen af kortvarige skadelige påvirkninger tidsmæssigt og opfange pludselige løfteskader. Det er tænkt som en parallel til erhvervssygdommene, hvor man i Danmark på arbejdsskadeområdet, efter EU's anbefaling, har et blandet system med mulighed for at anerkende sygdomme, hvis skaden efter en konkret medicinsk sandsynlighedsvurdering må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Modellen lovfæster det gældende ulykkesbegreb og erstatter de gældende regler om kortvarige skadelige påvirkninger og pludselige løfteskader:

§ x. Ved en ulykke forstås efter denne lov en personskade som følge af en tilfældig, af den sikredes vilje uafhængig, pludselig, udefra kommende påvirkning, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår.

Stk. 2. Ved en ulykke forstås tillige en personskade forårsaget af en påvirkning, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, når påvirkningen sker pludseligt eller inden for 5 dage, og skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

I **stk. 1** lovfæstes ulykkesbegrebet med henblik på at fastholde det gældende ulykkesbegreb for den store del af ulykker, der i dag anerkendes som ulykkestilfælde. Dette sikrer således, at der ikke afvises ulykker, som efter gældende praksis ville blive anerkendt. Den sproglige ændring tilsigter ingen realitetsændring, men alene en sproglig modernisering og forenkling.

Det gældende ulykkesbegreb, der således lovfæstes i stk. 1, vil fortsat udvikles i administrativ praksis i Arbejdsskadestyrelsen og Den Sociale Ankestyrelse samt ved domstolene.

Det bemærkes særligt, at domstolene fortsat vil behandle sager om ulykker, både inden for og uden for arbejdsskadeområdet. Udviklingen af det gældende ulykkesbegreb uden for arbejdsskadeområdet sker uafhængigt af ændringen på arbejdsskadeområdet. Den fremtidige fortolkning af ulykkesbegrebet uden for arbejdsskadeområdet vil fortsat have betydning for fortolkningen af ulykkesbegrebet efter stk. 1. Herved sikres, at udvidelsen af ulykkesbegrebet på arbejdsskadeområdet ikke indskrænker det gældende ulykkesbegreb, der lovfæstes i stk. 1.

I **stk. 2** udvides begrebet ulykke. Stk. 2 giver mulighed for at anerkende skader, der ikke kan anerkendes efter stk. 1, såfremt skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet. Udvidelsen af ulykkesbegrebet gælder kun for arbejdsskadeområdet.

Efter stk. 2 kan anerkendes skader, der er forårsaget af pludselige påvirkninger og påvirkninger af indtil 5 dages varighed.

Ligesom ved anerkendelse af erhvervssygdomme uden for fortegnelsen er dette en meget konkret lægelig vurdering af, om der er årsagssammenhæng mellem skaden og den arbejdsmæssige påvirkning. Der er tale om en kombineret juridisk og medicinsk vurdering, hvor lægelig sagkundskab indgår som et væsentligt element. Der gælder et skærpet krav til årsagssammenhængen efter stk. 2 i forhold til, hvad der gælder for stk. 1. Skaden skal således anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Der vil i større omfang kunne ske anerkendelse af en personskade efter dette supplements stk. 2 end efter reglerne om arbejdets særlige art ved erhvervssygdommene. Ved ulykkerne er der således tale om kortvarige, tidsmæssige forløb med et afklaret faktum, hvor det normalt vil være nemmere at konstatere, om der er en konkret lægelig årsags-sammenhæng mellem en konkret påvirkning og en konstateret skade. Ved erhvervssygdommene drejer det sig ofte om en længerevarende udsættelse for påvirkningen på arbejdet, hvor andre påvirkninger og forudbestående lidelser kan være sværere at adskille fra den arbejdsmæssige påvirkning/erhvervssygdommen.

Hvis der således efter en lægefaglig vurdering er en overvejende sandsynlighed for, at en skade er forårsaget af en pludselig påvirkning på arbejdet, så vil den kunne anerkendes.

Ved vurderingen efter stk. 2 kan der ikke lægges vægt på, om påvirkningen har været forventelig for pågældende, at pågældende må være forberedt på visse påvirkninger eller lignende.

Stk. 2 opfanger de skader, der i dag anerkendes som pludselige løfteskader. Efter gældende regler om pludselige løfteskader er det et krav, at skaderne må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet. Det indebærer, at stk. 2 omfatter alle skader, der i dag anerkendes som pludselige løfteskader. Bestemmelsen indskrænker derved ikke området for pludselige løfteskader. Stk. 2 er dog ikke begrænset til bestemte sygdomme eller løft, ligesom det heller ikke er et krav, at der har været tale om forudgående løftearbejde eller akavede arbejdsstillinger.

Lægefaglig erfaring har vist, at visse skader kan anses for at opfylde det skærpede beviskrav i stk. 2. Det fremgår af betænkning 1402/2001, side 26, at der ikke har været lægefaglig tvivl om sammenhæng i følgende sager:

- Sprængning af senetilhæftning fra tohovedet overarmsmuskel (biceps) ved albueleddet i forbindelse med tungt enkeltløft
- Smerter ved albuens udvendige kant (en form for tennisalbue) i forbindelse med tungt løftearbejde uden samtidig drejning af underarmen
- Knæsmarter (dolores genus) i forbindelse med tungt løft i akavet stilling
- Sprængning af knæskalssene (ligamentum patellae inf.) i forbindelse med løft af meget tung enkeltbyrde

I betænkning 1402/2001 bemærkes, at ovenstående liste ikke er udtømmende, idet eksemplerne er taget fra konkrete sager.

Omvendt er der lægelig erfaring for, at en normal, sund akillessene ikke brister på grund af mindre belastninger, eksempelvis et mindre hop.

Om bristning af knæleddets stræksene tæt på knæskallen vides, at der er tale om en velkendt lidelse, der hyppigt opstår uden påviselig ydre vold i forbindelse med idræt, herunder løb eller spring, uden at øvelsen nødvendigvis forfejles. Sandsynligheden for at pådrage sig denne type senebristning øges med alderen.

I stk. 2 sikres desuden, at skader, der ikke opstår pludseligt, men efter en påvirkning på op til 5 dage, kan anerkendes. Kortvarige skadelige påvirkninger er således omfattet af modellen. Der er i princippet ikke tænkt en nedre tidsmæssig grænse for anerkendelse af kortvarige skadelige påvirkninger.

Der er i øvrigt ikke tilsigtet en ændring af beviskravet ved anerkendelse af kortvarige skadelige påvirkninger, men derimod en lovfæstelse af beviskravet, som gælder efter praksis, hvor anerkendelse forudsætter en klar årsagsmæssig sammenhæng. I princippet gælder den samme bevisbyrde for ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger efter gældende lov, men domstolene har præciseret, at der ved ulykker gælder et beskedent beviskrav i forhold til at sandsynliggøre en skade. Selv forbigående symptomer af diffus karakter kan således anerkendes som en ulykke, hvis de juridiske krav om en udefra kommende påvirkning med videre er opfyldt. En sådan lempelse af beviskravet er ikke sket ved de kortvarige skadelige påvirkninger, hvilket afspejles ved ordlyden i supplementets stk. 2. Domstolene har dog ikke specifikt taget stilling til spørgsmålet om beviskravets størrelse ved kortvarige skadelige påvirkninger.

Belastningens tidsmæssige udstrækning kan få betydning for den lægelige vurdering af, om belastningen er tilstrækkelig til at kunne være årsag til en skade, men der kan ikke afvises efter modellens stk. 2 alene, fordi den tidsmæssige udstrækning er for kort. Dette imødekommer således ønsket om at lukke det tidsmæssige "hul", der er i praksis har udviklet sig mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger.

Fra Ankestyrelsens udmelding om anerkendelse af sygdomme, der ikke er på erhvervs-sygdomsfortegnelsen³, kan følgende fremhæves til illustration af, hvad der ligger i "udelukkende eller overvejende sandsynlighed":

"Det er vigtigt at fastslå, at når vi er uden for området, hvor der foreligger egentlig lægevidenskabelig dokumentation i form af epidemiologiske undersøgelser for sammenhæng mellem sygdom og påvirkning, vil en hvilken som helst sygdom i princippet kunne anerkendes..."

"Hvor store krav, der nærmere skal stilles til beviset - herunder hvilken og hvor megen lægelig dokumentation, der konkret skal tilvejebringes, for at det kan anses for godt-gjort, at en sygdom udelukkende eller i overvejende grad er forårsaget af arbejdets særlige art - må i overensstemmelse med almindelige erstatningsretlige principper vurderes relativt ud fra den enkelte situation.

Beviskravets størrelse kan således afhænge af blandt andet lidelsens karakter og de specielle forhold omkring den ansattes arbejde.

Hvis der eksempelvis er tale om en sygdom, der er noget diffus og måske vanskelig at objektivisere, eller en sygdom, der har karakter af en folkesygdom, kan det bevirke en skærpelse af kravet til beviset for årsagssammenhæng.

³ Efter artiklen "Anerkendelse af sygdomme, der ikke er på erhvervs-sygdomsfortegnelsen", Nyt fra Ankestyrelsen nr. 2/00, side 18 ff.

Omvendt kan eksempelvis ganske særlige og helt ekstraordinære arbejdsforhold konkret bevirke en lempelse af kravet til beviset for årsagssammenhæng. Jo værre, jo mere belastende og ekstraordinære arbejdsforholdene har været, jo mere vil beviskravet efter omstændighederne blive reduceret.

Vurderingen af, om en sygdom kan anerkendes som en følge af arbejdets særlige art efter § 10, stk. 1, nr. 2, 2. led, beror på en *konkret og samlet skønsmæssig vurdering af både juridisk og medicinsk karakter*.

Som eksempel på momenter, der afhængigt af den enkelte sags nærmere karakter kan indgå i den skønsmæssige vurdering, kan nævnes følgende:

- typen af belastninger og påvirkninger
- belastningens omfang
- tempoet i arbejdet
- ensidige arbejdsbevægelser
- intensiteten af arbejdet
- præcisionskrav
- arbejdsstillinger
- ergonomiske forhold
- væsentlige afvigelser fra Arbejdstilsynets anvisninger
- den ansattes højde og drøjde
- den ansattes køn og alder
- sygdommens karakter
- tidspunktet for sygdommens opståen
- sygdommens udbredelse i normalbefolkningen
- kendte årsagsmuligheder til sygdommen
- den ansattes generelle helbredstilstand mv."

Udvalgets overvejelser

Denne model sikrer i stk. 1, at de sager, der anerkendes i dag, også anerkendes fremover, ud fra samme beviskrav som hidtil. Udvalget forudsætter, at der hverken sker en indskrænkning eller en udvidelse af det gældende ulykkesbegreb, der dog fortsat udvikles i administrativ praksis og ved domstolene.

Ved at lovfæste det gældende ulykkesbegreb sikres det blandt andet, at den gældende praksis for anerkendelse af skader opstået i forbindelse med pasning og pleje fortsat finder anvendelse. Der henvises til afsnit 3.2.7.3.

Den meget konkrete vurdering af ulykkerne efter stk. 2 forudsætter, at der fastlægges en praksis, hvor den konkrete medicinske sandsynlighedsvurdering får afgørende betydning for anerkendelse af skaden.

Domstolene har på baggrund af udtalelser fra Retslægerådet lagt op til meget konkrete vurderinger ved anerkendelse af erhvervs sygdomme efter en medicinsk sandsynlighedsvurdering. Sådanne konkrete og individuelle vurderinger skal ligeledes foretages efter modellens stk. 2.

Der henvises til afsnit 3.2.8., hvor forskelle og ligheder mellem model 5 og 6 samt spørgsmålet om bevisvurdering gennemgås.

Modellen løser i vidt omfang problemet med det i praksis udviklede, tidsmæssige "hul" mellem ulykker og kortvarige skadelige påvirkninger, da modellen i stk. 2 også omfatter skader opstået efter kortvarige påvirkninger af op til 5 dages varighed, såfremt skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Modellen vil omfatte alle de pludselige løfteskader, der efter gældende regler anerkendes som pludselige løfteskader, ligesom en række sager, der ikke anerkendes i dag, vil blive anerkendt efter modellen.

Økonomiske konsekvenser

Det skønnes, at model 6 vil medføre, at der bliver anerkendt cirka 1.400 flere ulykkes-sager, svarende til en merudgift på 153 millioner kr. Det skønnes ligeledes, at udvidelsen vil medføre, at der bliver anerkendt cirka 1.300 flere pludselige løfteskader, svarende til en merudgift på 142 millioner kr. Den samlede merudgift ved modellen vil således blive cirka 295 millioner kr. Der er ved denne beregning dog ikke taget højde for, at nogle sager er afvist både som ulykker og pludselige løfteskader.

Hertil kommer afledede udgifter til arbejdsmiljøbidrag, der udgør 2 procent af erstatningsudgiften i ulykkes-sager, samt øgede behandlingsudgifter, der skønsmæssigt anslås til 5-10 procent af erstatningsudgiften.

Med i alt cirka 2.700 flere anerkendte sager vil anerkendelsesprocenten for ulykkesbe-grebet i model 6 ligge omkring 80.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved model 6:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	Ulykker : 51 mio. kr. Løfteskader: <u>57 mio. kr.</u> I alt : 108 mio.kr.	Ulykker: 102 mio.kr. Løfteskader: <u>85 mio. kr.</u> I alt: 187 mio.kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	2,2 mio. kr.	3,7 mio. kr.
Behandlingsomk.	8 mio. kr.	13 mio. kr.
Skatteprovenutab	- 23,3 mio. kr.	-
Regulering af førtidspen-sion	- 22 mio. kr.	-
I alt	72,9 mio. kr.	203,7 mio. kr.

Modellen belyst ved de beskrevne eksempler

1. En gymnastiklærer springer ned fra et 1 meter højt bord. I landingen forvrider han højre fod og brækker anklen.
- **Anerkendes efter stk. 2.** Der må anses at være en klar årsagssammenhæng mellem nedspring, forvridning og knoglebrud.
2. En specialarbejder, der i et år forud for hændelsen har haft et samlet dagligt løftearbejde på 3-4 ton, løfter en 40 kg tung og uhåndterlig byrde og får smerter i ryggen. Løftet forløber som ønsket, indtil han får smerter i ryggen. Han opereres efterfølgende for diskusprolaps.
- **Anerkendes efter stk. 2.** Fra lægefaglig side anføres det, at der konkret er en klar årsagssammenhæng mellem det tunge løft af en byrde, der var beskrevet som uhåndterlig, og skaden. Hvis der fra lægefaglig side havde været tvivl herom, ville sagen blive afvist. Det kan ikke præcist beskrives, hvornår en byrde er for let eller løfteforholdene gode nok til at afvise. Der kan dog gives et hypotetisk eksempel, hvor der antageligt ville blive afvist: Specialarbejderen løfter en 10 kg tung kasse. Han benytter optimal løfteteknik, og løftet forløber, som det skal, indtil han får smerter i ryggen.
3. En hjemmehjælper, der har haft 3 års belastende plejearbejde forud for hændelsen, skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at denne skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.
- **Anerkendes efter stk. 2.** Det antages, at det fra lægefaglig side vil blive anført i den konkrete sag, at der er en klar årsagssammenhæng mellem belastningen og skaden. At håndteringen, som følge af patientens manglende bistand, bliver akavet og belastende, taler således for en sådan klar årsagssammenhæng.
Hvis der fra lægefaglig side er tvivl om denne årsagssammenhæng, afvises skaden. I hvilket omfang sådanne skader vil blive anerkendt, vil i vidt omfang afhænge af en konkret vurdering af belastning og skade fra lægefaglig side.
4. En flymekaniker, der forud for hændelsen ikke har haft væsentligt forudgående løfte- eller håndteringsarbejde, får et smæld i skulderen, da han trækker i en mindre vogn med værktøj. Efterfølgende påvises en senebristning i skulderen.
- **Afvises efter stk. 1,** da der ikke er tale om et ulykkestilfælde, og efter stk. 2, da det ikke synes sandsynligt, at der fra lægefaglig side skulle være tilstrækkelig sikkerhed for en årsagssammenhæng mellem den beskudne belastning og seneskaden. Havde påvirkningen været beskrevet som mere belastende og mere egnet til at give skaden, er det sandsynligt, at der fra lægefaglig side havde været den fornødne sikkerhed for en årsagssammenhæng.
5. Da en kontorassistent rejser sig fra en stol, får hun pludselig et smæk i ryggen. Der påvises efterfølgende en diskusprolaps i lænden.
- **Afvises efter stk. 1,** da der ikke er tale om et ulykkestilfælde, og efter stk. 2, da det at rejse sig fra en stol ikke er en relevant påvirkning, der i overvejende grad kan medføre en rygskaide i en sund ryg.

6. En dyrlæge får et smæld i armen efter en 20 minutters lang og hård assistance ved en kælvning.
- **Anerkendes efter stk. 2**, selv om udsættelsen er kortvarig, da den hårde og belastende kælvning i overvejende grad må anses for at være årsag til skaden. Kalven er tung, og der måtte slides, skubbes og trækkes i kalven for at få den ud af koen.

7. En fængselsbetjent løbetræner sammen med nogle kollegaer. Han løber bag en kollega, der pludselig falder foran ham. Han springer derfor til siden for ikke at falde over eller træde på kollegaen. I springet brister hans akillessene delvist.
- **Afvises** efter supplementet i stk. 2, da det skærpede krav til bevis for en årsagsammenhæng med arbejdet ikke kan antages at være opfyldt. I stk. 2 kræves således, at påvirkningen må anses for "udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet." Da de lægefaglige erfaringer således taler imod en sådan sammenhæng mellem den relativt beskedne påvirkning og den opståede bristning af akillessenen, vil ulykken ikke kunne anerkendes efter supplementet i stk. 2.

Ulykken vil derimod kunne **anerkendes** efter stk. 1, der er en lovfæstelse af det gældende ulykkesbegreb.

Eksempel 7 er medtaget for at illustrere sammenhængen mellem stk. 1 og stk. 2 i model 6. Da eksemplet vil blive afvist efter supplementet, men anerkendt efter stk. 1, det lovfæstede, gældende ulykkesbegreb, viser det, at stk. 1 kan have sin berettigelse ved siden af stk. 2. Stk. 2 omfatter således ikke alle hændelser, der kan anerkendes efter stk. 1.

8. En fabriksarbejder monterede en 5 kg tung maskindel i en stærkt foroverbøjet stilling ved hjælp af en elektrisk skruetrækker. I den forbindelse fik han pludselig lænderygsmerter.
- **Afvises**. Det kan ikke med overvejende sandsynlighed antages, at håndteringen har været årsag til skaden, selv om den er foregået under akavede forhold. Byrden var således ikke særligt tung.

Udvalgets bemærkninger til modellen

De kommunale og amtslige arbejdsgivere kan støtte en ændring af arbejdsskadebegrebet, som ligger i model 6. De kommunale og amtslige arbejdsgivere lægger i den forbindelse afgørende vægt på følgende momenter:

- Ud fra en samlet vurdering af de modeller, udvalget har overvejet, er denne model den, der bedst imødekommer den kritik, der har været anledning til udvalgsarbejdet. Modellen bygger på det kendte ulykkesbegreb - i en sprogligt moderniseret formulering - suppleret med et tillæg, der giver mulighed for anerkendelse af en række ulykker, der i dag afvises (blandt andet med henvisning til, at påvirkningen har ligget "inden for det forventelige i forhold til den tilskadekomnes arbejde").
- En analyse af forskellene mellem de to modeller, udvalget navnlig har koncentreret sig om (model 5 og model 6), falder ud til fordel for model 6:

- Model 6 kræver i sit andet led ”en mere kvalificeret lægefaglig sikkerhed for, at der er en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade” og bygger således på, at anerkendelse af en arbejdsskade forudsætter, ”at en lægefaglig opfattelse taler for, at der foreligger overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade.” Det vurderes, at det i højere grad sikrer ensartetheden i afgørelser truffet efter andet led i denne model.
- Model 6 bygger, for så vidt angår modellens første led, på en lovfæstelse af det kendte ulykkesbegreb. Det vil således alene være i forhold til modellens andet led, at administrationen vil skulle fastlægge en ny praksis. Dermed skønnes model 6 at medføre mere begrænsede administrative konsekvenser. Samtidig vil beviskravet i modellens andet led sikre ”en højere grad af ensartethed og ligebehandling i praksis ved model 6” (sammenlignet med model 5).
- Det skønnes, at anerkendelsesprocenten, der med det nuværende arbejdsskadebegreb og den nuværende praksis er cirka 70 procent, med model 6 vil stige til cirka 80 procent, og for så vidt angår model 5 til cirka 85 procent. I begge tilfælde er skønnet behæftet med en vis usikkerhed, så den reelle forskel mellem de to modeller kan på dette punkt siges at være beskedene.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere vil i øvrigt finde det både naturligt og ønskeligt, at erfaringerne med et nyt arbejdsskadebegreb vurderes eller evalueres efter en vis periode med det nye begreb, eksempelvis efter 3-5 år. Det vil ligeledes være naturligt at inddrage de parter, der har deltaget i arbejdsskadeudvalget, i en sådan vurdering/evaluering.

Det er under udvalgsarbejdet blevet oplyst, at Arbejdsskadestyrelsen forbereder en gennemgribende sproglig modernisering af arbejdsskadeloven i forbindelse med forestående ændringer, dels som følge af dette udvalgsarbejde, dels som følge af ønsket om i almindelighed at nedbringe sagsbehandlingstiden. **De kommunale og amtslige arbejdsgivere** hilser dette initiativ velkommen. Også i lyset heraf vil de kommunale og amtslige arbejdsgivere anbefale, at et nyt ulykkesbegreb affattes i den fornyede og moderniserede form, der er anvendt i model 6. Det skal i den forbindelse også tillægges vægt, at kritikken af ulykkesbegrebet også har været rettet mod ordlyden af ulykkesbegrebet.

DA finder, at modellen kan indgå i forbindelse med de videre overvejelser. Det bemærkes positivt, at modellen i lighed med model 3 udgør et supplement til det gældende, velfungerende ulykkesbegreb.

DA er imidlertid betænkelig med hensyn til modellens praktiske anvendelse, da det er vanskeligt at danne sig et præcist billede af rækkevidden af supplementsbestemmelsen, som derfor vil stille meget store faglige krav til myndighedernes administration.

I forbindelse med en eventuel implementering og efterfølgende administration af modellen er det af afgørende betydning, at der på ingen måde sker en svækkelse af beviskravet i modellens stk. 2. Den lægefaglige bedømmelse af årsagssammenhængen skal med

andre ord uden nævneværdig tvivl kunne konkludere, at skaden med overvejende sandsynlighed er forårsaget af det pågældende arbejde. I forbindelse hermed skal der tages behørigt hensyn til eventuelle forudbestående lidelser.

Den videre behandling vedrørende model 6 forudsætter meget grundige beregninger af de økonomiske konsekvenser, ligesom det er af største betydning, at modeller af denne art suppleres med en adgang for arbejdsgiveren til at blive informeret om de væsentlige, ikke-fortrolige elementer, der ligger til grund for en anerkendelse, således at der skabes tryk over for den administrative håndtering af bestemmelsen.

SALA kan støtte model 6. SALA finder det positivt, at det nuværende ulykkesbegreb fastholdes i en sprogligt moderniseret udgave – således at den retlige og administrative praksis, der er oparbejdet på området, kan fastholdes og videreudvikles. SALA finder, at modellen giver mulighed for at anerkende en del af de ulykker, som i dag afvises.

Forsikring & Pension har følgende forslag til affattelsen af model 6, der tager udgangspunkt i et ulykkesbegreb med uændret ordlyd:

§ A. Ved en arbejdsskade forstås i denne lov:

Ulykkestilfælde, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår, jf. § B.

Erhvervssygdomme, jf. § C.

§ B. Ved et ulykkestilfælde forstås en tilfældig, af den sikredes vilje uafhængig, pludselig, udefra kommende indvirkning på legemet, som har påviselig beskadigelse af dette til følge.

Stk. 2. En indvirkning på legemet, som har en påviselig beskadigelse af dette til følge, vil tilsvarende kunne anerkendes som et ulykkestilfælde, selv om indvirkningen ikke opfylder betingelserne som nævnt i stk. 1. Indvirkningen skal i så tilfælde ske [pludseligt eller] inden for en periode på 5 dage og skal udelukkende eller i overvejende grad være forårsaget af arbejdet.

§ C. Ved erhvervssygdomme forstås:

....

Betegnelsen "legemet" kunne eventuelt udskiftes med "personen" for at sikre, at der ikke er tvivl om, at psykiske skader og lidelser også er omfattet af begrebet.

Forsikring & Pension er betænkelig ved at ændre ordlyden af det traditionelle ulykkesbegreb som sket i stk. 1, men vil godt kunne støtte modellen, selv om Forsikring & Pension vil foretrække model 6 i den af Forsikring & Pension foreslåede affattelse, jævnfør afsnit 3.2.6.

LO bemærker følgende til modellen:

Model 6 vil, som det fremgår af betænkningen, sikre løsning af en række af de problemer, der er dokumenteret i forhold til det nuværende arbejdsskadebegreb. I modellens stk. 1 indskrives den nuværende retlige og administrative fortolkning af ulykkesbegrebet. Dermed bevares den gældende retstilstand for langt de fleste arbejdsulykker.

Bestemmelsens stk. 2 afskaffer, at man kan afvise en arbejdsskade, alene fordi hændelsen måtte være "forventelig". Til gengæld stadfæster bestemmelsen et skærpet beviskrav i alle de hændelsesforløb, som falder uden for stk. 1. Det skærpede krav til dokumentation for årsagssammenhængen kan bevirke, at en række arbejdsskader, der bør anerkendes, vil blive afvist på grund af manglende lægelig viden, eller fordi der administrativt/reklik stilles tvivl ved, om den konkrete lægelige dokumentation er tilstrækkelig.

Det skal ses i sammenhæng med betænkningens bemærkninger vedrørende den retlige og administrative fortolkning af beviskravet i model 6, stk. 2, hvoraf det fremgår:

"Der vil i større omfang kunne ske anerkendelse af en personskade efter dette supplement end efter reglerne om arbejdets særlige art ved erhvervs sygdomme. Hvis der efter en lægefaglig vurdering er en overvejende sandsynlighed for, at en skade er forårsaget af en påvirkning, så vil den kunne anerkendes".

Det er for LO afgørende, at den retlige og administrative fortolkning af beviskravet i model 6, stk. 2, er klar, hvorfor LO finder, at den skal formuleres som følger:

"Ved en ulykke forstås tillige en personskade forårsaget af en påvirkning, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, når påvirkningen sker pludseligt eller inden for 5 dage, og det må anses for sandsynliggjort, at skaden er forårsaget af arbejdet"

Forholdet skal altså ikke være godtgjort, men blot sandsynliggjort.

Såfremt lovforslaget udarbejdes på baggrund af ovenstående, vil LO anbefale, at beskæftigelsesministeren senest 2 år efter bestemmelsens ikrafttræden afgiver en redegørelse til Folketingets arbejdsmarkedsudvalg om den administrative udmøntning af bestemmelsen og dens konsekvenser for anerkendelse af arbejdsskader. Redegørelsen skal anvendes til at vurdere, om bestemmelsen har været tilstrækkelig til at løse problemerne på arbejdsulykkesområdet, som de er dokumenteret i betækningsarbejderne (nr. 1402 og den foreliggende). Arbejdsmarkedets parter skal inddrages i en sådan vurdering/redegørelse. I den mellemliggende periode udarbejder Arbejdsskadestyrelsen i samarbejde med Ankestyrelsen redegørelser om praksisudviklingen, som indgår i styrelsens beretning og nyhedsbreve. Øvrige bemærkninger fremgår af bilag 7.

Arbejdsskadestyrelsen har følgende bemærkninger til LO's tilkendegivelser:

Den af LO foreslåede formulering af stk. 2 medfører efter Arbejdsskadestyrelsens opfattelse, at model 6 overflødiggøres, idet beviskravet efter stk. 2 svarer til beviskravet efter

model 5, hvorefter anerkendelse forudsætter, at der sandsynliggøres en årsagssammenhæng mellem personskadene og arbejdet.

Det er samtidig Arbejdsskadestyrelsens opfattelse, at manglende lægelig viden om sammenhæng mellem påvirkning og skade ikke vil få særlig stor betydning ved vurderingen efter stk. 2, idet der er tale kortvarige tidsmæssige forløb med et afklaret faktum, hvor det normalt vil være nemmere at konstatere, om der er en konkret lægelig årsagssammenhæng mellem en konkret påvirkning og en konstateret skade. Dette skal ses i modsætning til erhvervssygdomsområdet, hvor det ofte drejer sig om en længerevarende påvirkning på arbejdet, hvor andre påvirkninger og forudbestående lidelser kan være sværere at adskille fra den arbejdsmæssige påvirkning/erhvervssygdommen.

FTF kan ikke anbefale model 6 som nyt arbejdsskadebegreb i arbejdsskadesikringsloven. Model 6 sikrer ganske vist løsning af en række af de problemer, der er opstået i forhold til det nuværende begreb, men stk. 2's skærpede krav til dokumentation for årsagssammenhæng bevirker imidlertid, at en række arbejdsskader, der bør anerkendes, vil blive afvist pga. manglende lægelig viden. FTF kan i øvrigt støtte LO's forslag til formulering af model 6.

DA finder, at modellen kan indgå i forbindelse med de videre overvejelser. Det bemærkes positivt, at modellen i lighed med model 3 udgør et supplement til det gældende, velfungerende ulykkesbegreb.

DA er imidlertid betænkelig med hensyn til modellens praktiske anvendelse, da det er vanskeligt at danne sig et præcist billede af rækkevidden af supplementsbestemmelsen, som derfor vil stille meget store faglige krav til myndighedernes administration.

I forbindelse med en eventuel implementering og efterfølgende administration af modellen er det af afgørende betydning, at der på ingen måde sker en svækkelse af beviskravet i modellens stk. 2. Den lægefaglige bedømmelse af årsagssammenhængen skal med andre ord uden nævneværdig tvivl kunne konkludere, at skaden med overvejende sandsynlighed er forårsaget af det pågældende arbejde. I forbindelse hermed skal der tages behørigt hensyn til eventuelle forudbestående lidelser.

DA finder herudover, at det er af største betydning, at modeller af denne art suppleres med en adgang for arbejdsgiveren til at blive informeret om de væsentlige, ikke-fortrolige elementer, der ligger til grund for en anerkendelse, således at der skabes tryk over for den administrative håndtering af bestemmelsen.

3.2.7. Modellerne anvendt på særlige sagsområder

3.2.7.1. Rygdommen

I Højesterets dom trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1993, side 226, som er kommenteret i UfR 1993 B, side 220 ff., blev et rygtilfælde afvist som en ulykke. Den tilskadekomne fik imidlertid anerkendt sin ryglidelse som en erhvervssygdom, da sygdommen med

overvejende sandsynlighed måtte anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdets særlige art.

Den tilskadekomne skulle sammen med 3 kolleger løfte en cirka 100 kg tung maskindel fra hugsiddende stilling til skulderhøjde, hvor emnet skulle holdes i denne stilling, samtidig med at det blev bundet fast til et stativ med svejsetråd. Emnet blev båret med den ene hånd, og den anden hånd blev brugt til at binde emnet fast. Under denne manøvre fik den tilskadekomne voldsomme smerter i lænden. De løftede normalt kun så tunge byrder en gang om måneden. Denne dag skulle de lakere 5 store maskindele. Skaden skete ved den 4. maskindel.

Arbejdstilsynet gav efterfølgende et påbud til virksomheden om, at der skulle benyttes egnede mekaniske hjælpemidler til løft, transport eller anden håndtering af tunge eller i øvrigt vanskeligt håndterbare emner.

I en erklæring fra en speciallæge i neurokirurgi var det anført, at der med Arbejdstilsynets påbud efter speciallægens skøn forelå en så stor rygbelastning under ovennævnte hændelse, at den måtte accepteres som et ulykkestilfælde i arbejdsskadelovens forstand.

I landsretten havde Retslægerådet besvaret følgende spørgsmål:

1. Er det overvejende sandsynligt, at den tilskadekomnes ryglidelse er forårsaget af den hændelse, der fandt sted den 20. september 1982?

Hertil svarede rådet:

Spm. 1: Ja - forstået på den måde, at hændelsen den 20. september 1982 direkte forårsagede en diskusprolaps som led i en forudbestående rygsygdom, som i hvert fald delvist er erhvervsbetinget. Imidlertid må det antages, at andre faktorer i væsentlig grad er af betydning for patientens nuværende kroniske smertetilstand.

Landsretten udtalte blandt andet, at løftet og den hermed forbundne uhensigtsmæssige arbejdsstilling var den udløsende faktor for hans ryglidelse. Dette fandt støtte i en speciallægevurdering, ligesom det er Retslægerådets opfattelse, at hændelsen direkte forårsagede rygskadens. På den baggrund fandt landsretten, at hændelsen var et ulykkestilfælde efter arbejdsskadeloven.

Rygtilfældet blev ifølge kommentaren til dommen afvist af Højesteret som et ulykkestilfælde efter den traditionelle ulykkesdefinition, eftersom de fire mænd, der løftede en maskindel, fik sat præcis den arbejdsproces i gang, som de ønskede at sætte i gang, eftersom processen - indtil den tilskadekomnes ryg "brød sammen" - forløb præcis, som de fire mænd ønskede, at den skulle forløbe, og eftersom der ikke indtrådte nogen pludselig, udefra kommende indvirkning på den tilskadekomnes legeme, kunne Højesteret ikke komme til det resultat, at der forelå et ulykkestilfælde i den private ulykkesforsikrings forstand. Det gik ikke galt for den tilskadekomne ved løftet, fordi noget udefra "slog til", det gik galt for den tilskadekomne, fordi han ikke selv "slog til".

Lænderyglidelsen blev anerkendt som en erhvervs sygdom, da Højesteret sammenholdt en række generelle kriterier fra et notat fra Erhvervs sygdomsudvalget - kaldet "Rygno-

tatet” - og på den baggrund anså det for klart, at personens byrder pr. løft og pr. arbejdsdag næppe var alarmerende målt i kg og ton, men at personens arbejde i henseende til arbejdsstillinger og løfteemner indeholdt snart sagt enhver forværende faktor. På baggrund heraf og på baggrund af de lægelige erklæringer i sagen, som klargjorde, dels at personens arbejde ingeniunde gjorde det ubetænkeligt at antage, at han havde fået sin ryglidelse af de mange års belastninger, dels at personen ikke havde nogen medfødt lænde-/rygsygdom, måtte det være Ankestyrelsens sag at sandsynliggøre, at der var andre årsager til rygsygdommen.

Denne sag ville ikke kunne anerkendes efter model 1, da der var tale om en rygskaade.

Sagen må antages at kunne anerkendes efter model 2. Ikke fordi hændelsen forløb anderledes end de tidligere løft, for det gjorde den ikke, men derimod fordi der var tale om et tungt og akavet løft, der må anses for at indebære en risiko for skade.

Der ville kunne anerkendes efter model 3, både efter 1. og 2. led. Der var således tilstrækkeligt løfte- og håndteringsarbejde, og der må anses at være en klar årsagssammenhæng mellem løftet og skaden. Sagen blev da også af Højesteret anerkendt som en erhvervssygdom.

Sagen ville klart blive anerkendt efter model 4. Det kan ikke bevises, at der var tale om en lejlighedsskaade, eller at skaden var forårsaget af en forudbestående lidelse. Det må antages, at den tilskadekomnes forudbestående ryglidelse er blevet forværret ved hændelsen.

Efter model 5 ville skaden blive anerkendt. Der er således en klar årsagssammenhæng mellem det tunge og akavede løft og en forværring af den forudbestående ryglidelse.

I forhold til model 6 vil denne sag kunne anerkendes efter stk. 2, blandt andet ud fra de lægelige oplysninger (erklæringen fra speciallægen og udtalelsen fra Retslægerådet), hvorfra det fremgår, at den tilskadekomne fik en rygskaade i forbindelse med et tungt og akavet løft, og hvor Arbejdstilsynet efterfølgende har givet virksomheden påbud om at undgå sådanne løft og håndteringer af byrder, der er tunge og svære at håndtere og derfor kan udgøre en sundhedsrisiko. Hertil kommer, at den tilskadekomne tidligere på dagen har løftet 3 andre maskiner på samme måde og derved må antages i særlig grad at have belastet lænderyggen.

Model 6 kan anses for at give rammerne for at anerkende hændelsen som et ulykkestilfælde med vægt på de lægelige oplysninger om en årsagssammenhæng. Havde model 6 været gældende ret, da retssagen blev anlagt, må sagen antages at være faldet ud til en anerkendelse efter stk. 2 i model 6 med en begrundelse svarende til landsrettens. Højesterets dom må ses som en understregning af, at der, med den på det tidspunkt gældende ulykkesdefinition, ikke var mulighed for at lægge så stor vægt på den medicinske årsagssammenhæng. Det giver model 6 imidlertid mulighed for med den konkrete medicinske sandsynlighedsvurdering af årsagssammenhængen.

Såfremt den tilskadekomne ikke havde haft mangeårigt løftearbejde forud for skaden, ville lænderyglidelsen ikke kunne anerkendes som en erhvervssygdom. Hvis det var tilfældet, ville skaden alene kunne anerkendes efter stk. 2 i model 6.

Dommens betydning for vurderingen af bevis behandles yderligere i afsnit 3.2.8.1.

3.2.7.2. Psykiske skader

Området for de psykiske skader har gennem årene undergået en udvikling, der har ført til flere anerkendelser af ulykkestilfælde. Der henvises til den grundige redegørelse herfor i betænkning 1402/2001, side 69 ff.

Det er her blandt andet anført, at: "Praksis er så rummelig, at situationer, som er egnede til at fremkalde en skade, omfattes af ulykkesbegrebet, når der er grund til at antage, at situationen har været så truende, at en skade kan opstå." Årsagssammenhæng indgår således allerede, efter gældende retstilstand, i vidt omfang i vurderingen af, om en psykisk skade kan anerkendes som et ulykkestilfælde.

I betænkningen (side 73) er der blandt andet henvist til et eksempel med en hjemmehjælper, der fandt en klient, der havde ligget død i flere dage. Sagen blev afvist som ulykkestilfælde, da der ikke var tale om en usædvanlig situation, der gik ud over, hvad der kunne påregnes i hjemmehjælperens normale arbejdssituation. Det er anført, at såfremt hjemmehjælperen derimod fandt en klient, der var død efter forbrænding som følge af cigaretrykning, eller som havde begået selvmord med skydevåben, ville hjemmehjælperens chok kunne anerkendes som et ulykkestilfælde.

Psykiske skader kan ikke anerkendes efter model 1, da denne type skade ikke er nævnt.

Psykiske skader kan anerkendes efter model 2, såfremt den psykiske påvirkning, konkret vurderet, har været usædvanlig i forhold til den tilskadekomnes normale arbejde. En vurdering af eksemplet med hjemmehjælperen, der fandt en klient, der havde ligget død i flere dage, ville kræve en vurdering af, i hvilket omfang hun har været udsat for sådanne psykiske påvirkninger tidligere i sit arbejde. Hvis det ikke er usædvanligt, at dette sker i hendes arbejde, så bliver sagen afvist.

Model 3 giver ikke mulighed for at anerkende psykiske skader, da denne type skade ikke er nævnt i modellen.

Model 4 giver mulighed for at anerkende psykiske skader. Eksemplet ville blive anerkendt. Det kan således ikke bevises, at der var tale om en lejlighedsskade eller en forudbestående lidelse.

Efter model 5 kan psykiske skader generelt anerkendes, såfremt der er sandsynliggjort en årsagssammenhæng mellem den psykiske påvirkning af en vis styrke og den psykiske skade. Eksemplet med hjemmehjælperen må antages at være til afvisning efter model 5. Den psykiske påvirkning synes ikke at være så betydelig, at den kan sandsynlig-

gøre en årsagsmæssig sammenhæng mellem den psykiske påvirkning og det anmeldte chok.

Psykiske skader opstået som følge af psykiske belastninger er omfattet af stk. 2 i model 6 i det omfang, de ikke kan anerkendes efter det traditionelle ulykkesbegreb, jævnfør stk. 1. Dette forudsætter, at der kan sandsynliggøres en klar årsagssammenhæng mellem den psykiske påvirkning og den anmeldte psykiske skade. Dette må bero på en konkret vurdering af sagens oplysninger om den psykiske belastning, den psykiske skade, herunder hvornår den opstod og indholdet af lidelsen, samt en vurdering af årsagssammenhæng mellem udsættelse og skade.

Sager, der vil blive afvist efter stk. 1, men som kan komme i betragtning efter stk. 2, vil typisk være sager, hvor det vurderes, at en påvirkning må anses for at ligge inden for, hvad den tilskadekomne må anses for at være forberedt på i forbindelse med sit arbejde, jævnfør eksemplet med hjemmehjælperen.

I eksemplet med hjemmehjælperen ville sagen blive afvist efter stk. 2 i model 6, da der ud fra lægefaglige erfaringer ikke kan peges på en klar årsagssammenhæng.

3.2.7.3. Skader i forbindelse med pasning og pleje

Dette emne blev grundigt analyseret og beskrevet ud fra praksis om det gældende ulykkesbegreb i betænkning 1402/2001 på side 62 ff. Det er anført, at sager om skader, der opstår pludseligt i forbindelse med pasning og pleje, repræsenterer et problemområde, som er specielt vanskeligt, allerede fordi der ikke er tale om løft af genstande, hvor den handlende har bedre mulighed for at overskue forløbet af arbejdsfunktionen op til skadeøjeblikket. Ved håndtering eller løft af levende væsener er situationen en anden. Den tilskadekomne kan ikke være sikker på, hvordan klienten reagerer i situationen.

Det er anført på side 67 i betænkningen, at vurderingen i disse sager, efter praksis i de senere år, har udviklet sig på en sådan måde, at der lægges vægt på en samlet vurdering af den tilskadekomnes normale daglige arbejde, kombineret med en bedømmelse af det, som i skadeøjeblikket afveg fra arbejdet, og afvigelsens art og alvor. Ved stillingtagen til, om der er en udefra kommende påvirkning, der kan forklare skaden, vurderes det, om der kan sandsynliggøres noget usædvanligt i forhold til de konkrete daglige arbejdsituationer.

Til illustration af, hvordan skader i forbindelse med pasning og pleje kan ventes behandlet under de forskellige modeller, er eksempel 3 medtaget, hvor en hjemmehjælper skal hjælpe en temmelig tung klient ud af sengen. Hun aftaler med klienten, at denne skal hjælpe til, men det gør patienten ikke. Hjemmehjælperen får et knæk i ryggen ved håndteringen.

Supplementet i model 1 giver ikke mulighed for at anerkende flere skader i forbindelse med pasning og pleje, hvis der er tale om en rygskaade. Derfor bliver eksempel 3 afvist. Såfremt skaden opstår andre steder på kroppen, vil supplementet dog give mulighed for at anerkende flere skader af den nævnte type. Det kræves blot, at tilstanden bliver varig.

Det vil sjældent kunne bevises, at tilstanden skulle være forårsaget af degenerative forandringer.

Supplementet i model 2 ville i et vist omfang kunne opfange flere skader i forbindelse med pasning og pleje, da der er lagt op til en meget konkret sandsynlighedsvurdering. Eksempel 3 ville derfor sandsynligvis blive anerkendt.

Model 3 er opdelt i 2 led, hvor begge led ville kunne opfange flere skader i forbindelse med pasning og pleje. Det første led ville give grundlag for at anerkende skader opstået ved håndteringer eller løft, såfremt skaden var opstået i umiddelbar tilknytning til arbejdet i akavede stillinger. Der skal dog have været et forudgående belastende arbejde i mindst 1 år.

Andet led i model 3 giver mulighed for at se bort fra kravet om det forudgående løftarbejde, såfremt det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes dette arbejde.

Eksempel 3 ville blive anerkendt efter 1. led i model 3, da det skete under akavede forhold, og da hun har haft tilstrækkeligt forudgående håndteringsarbejde. Hvis hun ikke havde haft tilstrækkeligt håndteringsarbejde, ville sagen kunne anerkendes efter 2. led, hvis det efter en konkret sandsynlighedsvurdering er overvejende sandsynligt, at hun fik rygskadens som følge af arbejdet.

Sagen ville klart blive anerkendt efter model 4. Det kan ikke bevises, at der var tale om en lejlighedsskade, eller at skaden var forårsaget af en forudbestående lidelse.

Model 5 giver i vidt omfang mulighed for at anerkende flere skader i forbindelse med pasning og pleje, da skader opstået ved håndteringer og løft typisk vil blive anerkendt, hvis håndteringen har været akavet og tung. Eksempel 3 ville blive anerkendt efter model 5, da skaden er opstået som følge af hændelsen.

Skader i forbindelse med pasning og pleje vil kunne anerkendes efter supplementet i stk. 2 i model 6, når der fra lægefaglig side kan peges på en overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng mellem påvirkning og skade. I forhold til eksempel 3 og en række lignende sager antages det, at det fra lægefaglig side vil blive vurderet, at der er en sådan klar årsagssammenhæng. Håndteringen blev således akavet og dermed særligt belastende for den tilskadekomne.

Da det gældende ulykkesbegreb er lovfæstet ved model 6 i stk. 1, er det sikret, at skader i forbindelse med pasning og pleje, der ville blive anerkendt efter det gældende ulykkesbegreb og administrativ praksis, også efter eventuel indførelse af model 6, stk. 2, vil blive anerkendt.

3.2.7.4. Afviste pludselige løfteskader

Det har i gennemgangen af modellerne været overvejet, om spørgsmålet om en klar årsagssammenhæng kan illustreres ved hjælp af sager behandlet af Erhvervs sygdomsudvalget. Ved en gennemgang af referater og mødeprotokoller fra Erhvervs sygdomsud-

valgets møder siden 1996 er der fundet 41 pludselige løfteskader, der er afvist, uanset at udvalget på det foreliggende grundlag vurderede, at der var tale om en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og hændelsen. Af de 41 sager er 25 rygskader og 16 andre skadetyper (skulderskader, skader i overarm og albue).

Sagerne er ikke repræsentative, dels fordi der kan have været andre forelagte sager, hvor årsagssammenhængen har været lige så klar, uden at udvalget har forholdt sig udtrykkeligt til det, dels fordi der også kan være en klar årsagssammenhæng mellem skaden og hændelsen i mange af de sager, der er afvist uden forelæggelse for udvalget, fordi skaden ikke er varig, eller der ikke - eller kun i meget begrænset omfang - har været tale om løftarbejde forud for hændelsen. Hertil kommer, at ryglidelserne udgør cirka 75 procent af det samlede antal anmeldte pludselige løfteskader og andre skadetyper således cirka 25 procent, mens ryglidelserne udgør cirka 60 procent af de undersøgte sager og andre skadetyper 40 procent. Blandt de sager, der er undersøgt, er der således en underrepræsentation af ryglidelser.

Af de i alt 41 sager er udvalgt 7 eksempler, der belyser forskellige lidelser og forskellige former for belastning.

Det bemærkes, at eksemplerne heller ikke vil kunne anerkendes som ulykkestilfælde efter det gældende ulykkesbegreb. Eksemplerne 1, 2 og 5 er hentet fra betænkning 1402/2001.

Eksempler

1. En mandlig maskinoperatør fik en rygskade i forbindelse med løft af en 120 kg tung tromle. Den samlede daglige løftemængde forud for skaden var opgjort til cirka 200 kg.

Afvises som pludselig løfteskade, da der ikke har været tale om belastende løftarbejde forud for skaden. Erhvervs sygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

Model 1: Afvises, da der er tale om en ryglidelse.

Model 2: Anerkendes under forudsætning af, at løft af en så tung byrde har været usædvanligt i forhold til den tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Afvises efter 1. led, da der ikke har været tale om belastende arbejde forud for skaden. **Anerkendes** efter 2. led, da det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes arbejdet.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, idet der er en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

2. En kvindelig butiksassistent fik en rygskaide i forbindelse med et delvist løft af en 120 kg tung gittervogn over et dørtrin. Den samlede daglige løftemængde forud for skaden var opgjort til under 500 kg.

Afvises som pludselig løfteskade, idet der ikke har været tale om belastende løftarbejde forud for skaden. Erhvervssygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

Model 1: Afvises, da der er tale om en ryglidelse.

Model 2: Anerkendes under forudsætning af, at løft af en så tung byrde har været usædvanlig i forhold til den tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Afvises efter 1. led, da der ikke har været tale om belastende arbejde forud for skaden. **Anerkendes** efter 2. led, da det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes arbejdet.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, hvis årsagssammenhængen er så klar som forudsat (der var muligvis tale om en forudbestående osteoporose).

3. En mandlig overmontør fik en diskusprolaps i forbindelse med træk af en tung palle. Den samlede daglige løftemængde forud for skaden var opgjort til 1-2 ton gennem 13 år.

Afvises som pludselig løfteskade. Dels er skaden ikke sket i forbindelse med et løft, dels har der ikke været tale om tilstrækkeligt belastende løftarbejde forud for skaden. Erhvervssygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og hændelsen.

Model 1: Afvises, da der er tale om en ryglidelse.

Model 2: Afvises. På det foreliggende grundlag vurderes det, at træk af en tung palle ikke er en usædvanlig påvirkning i forhold til tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Anerkendes efter 1. led, da der er tale om en ryglidelse, der er forårsaget af håndtering af en genstand, og der har været tale om belastende arbejde i langt over 1 år forud for skaden.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, idet der er en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og hændelsen.

4. En kvindelig hjemmehjælpervikar fik en rygskade i forbindelse med løft af en 130 kg tung mand. Forud for hændelsen havde hun arbejdet som hjemmehjælper med belastende plejearbejde i 1 måned.

Afvises som pludselig løfteskade, da der ikke har været tale om belastende løftearbejde i tilstrækkeligt lang tid forud for skaden. Erhvervssygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

Model 1: Afvises, da der er tale om en ryglidelse.

Model 2: Afvises formentlig, da der - selv om manden er tung - næppe har været tale om en belastning, der er usædvanlig i forhold til tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Afvises efter 1. led, da der ikke har været tale om belastende arbejde 1 år forud for skaden. **Anerkendes** efter 2. led, da det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes arbejdet.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, idet der er en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

5. En mandlig specialarbejder fik en skulderskade i forbindelse med et tomandsløft på omkring 120 kg. Den samlede daglige løftemængde forud for skaden var opgjort til under 200 kg.

Afvises som pludselig løfteskade, da der ikke har været tale om belastende løftearbejde forud for skaden. Erhvervssygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

Model 1: Anerkendes, da der er tale om en varig skulderlidelse som følge af en pludselig hændelse, der skyldes arbejdet.

Model 2: Anerkendes under forudsætning af, at løft af en så tung byrde har været usædvanligt i forhold til tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Afvises efter 1. led, da der ikke har været tale om belastende arbejde forud for skaden. **Anerkendes** efter 2. led, da det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes arbejdet.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, idet der er en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

6. En mandlig chauffør fik en skade i den ene albue i forbindelse med løft af en byrde på cirka 40 kg. Den samlede daglige løftemængde forud for skaden var opgjort til 200-300 kg.

Afvises som pludselig løfteskade, da der ikke har været tale om belastende løftearbejde forud for skaden. Erhvervs sygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

Model 1: Anerkendes, da der er tale om en varig albuelidelse som følge af en pludselig hændelse, der skyldes arbejdet.

Model 2: Afvises, da løft af en byrde på cirka 40 kg næppe kan betegnes som en usædvanlig påvirkning i forhold til tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Afvises efter 1. led, da der ikke har været tale om belastende arbejde forud for skaden. **Anerkendes** efter 2. led, da det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes arbejdet.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, idet der er en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

7. En mandlig lagerformand fik en bicepsruptur i højre overarm i forbindelse med løft af en 20 kg tung byrde fra over skulderhøjde. Den samlede daglige løftemængde forud for skaden var opgjort til højst 500 kg.

Afvises som pludselig løfteskade, da der ikke har været tale om belastende løftearbejde forud for skaden. Erhvervssygdomsudvalget vurderede dog på det foreliggende grundlag, at der var klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

Model 1: Anerkendes, da der er tale om en varig armlidelse som følge af en pludselig hændelse, der skyldes arbejdet.

Model 2: Afvises, da løft af en byrde på cirka 20 kg næppe kan betegnes som en usædvanlig påvirkning i forhold til tilskadekomnes normale arbejde.

Model 3: Afvises efter 1. led, da der ikke har været tale om belastende arbejde forud for skaden. **Anerkendes** efter 2. led, da det er overvejende sandsynligt, at skaden skyldes arbejdet.

Model 4: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 5: Anerkendes, da skaden er opstået ved pludselig eller kortvarig påvirkning, der skyldes arbejdet.

Model 6: Anerkendes efter stk. 2, idet der er en klar medicinsk årsagssammenhæng mellem skaden og løftet.

3.2.8. Forskelle og ligheder mellem model 5 og model 6, herunder det lægelige bevis

Med henblik på at fremhæve væsentlige ligheder og forskelle mellem model 5 og 6 vil de følgende afsnit blandt andet uddybe spørgsmålet om det lægelige bevis for de to modeller og administrationen af de to modeller.

3.2.8.1. Administrative forskelle

Ved model 5 er der tale om et helt nyt arbejdsskadebegreb, og alle sager skal efter lovens ikrafttrædelse vurderes efter dette nye begreb.

Administrationen skal derfor til at fastlægge en ny praksis for sagsoplysning, for inddragelse af lægelig bistand i sagerne og for anerkendelse.

I model 6 er det alene stk. 2, der nødvendiggør, at administrationen fastlægger en ny praksis. Det vil alene berøre de sager, der ikke bliver anerkendt som ulykker efter det gældende ulykkesbegreb, og som ikke afvises af retlige årsager (sket på vej til arbejde, forældet og lignende).

At der ikke altid vil være en entydig lægefaglig vurdering af årsagsforbindelsen mellem påvirkning og skade vil berøre begge modeller, men det vil få meget stor betydning ved

model 5, hvor lægefaglige vurderinger indgår i alle sager, mens det ved model 6 kun er omkring 20 procent af ulykkessagerne, hvor det lægelige skøn vil have afgørende vægt.

Der er i model 6 stillet skærpede krav til den lægelige vurdering af årsagssammenhængen, fordi skaden skal anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Denne skærpelse lægger op til, at en anerkendelse efter stk. 2 i model 6 vil kræve, at en lægefaglig opfattelse taler for, at der foreligger overvejende sandsynlighed for en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade. Hermed sikres en højere grad af ensartethed og ligebehandling i praksis ved model 6.

3.2.8.2. Det lægelige bevis

En af de væsentlige forskelle mellem model 5 og 6 består i de krav, der stilles til den lægefaglige sikkerhed for dokumentationen af en årsagssammenhæng mellem påvirkning og skade.

Forskellen i beviskravet mellem modellerne vil kunne medføre, at flere sager vil blive anerkendt efter model 5 end efter model 6 i tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt en mindre påvirkning kan være årsag til en forværring af en forudbestående lidelse.

Det skal dog understreges, at der ikke er væsentlige forskelle mellem model 5 og 6 i forhold til behandlingen af sager, hvor den tilskadekomne har en forudbestående lidelse. Efter begge modeller kan en forværring af en forudbestående lidelse således anerkendes. Efter model 5 kræver det, at det sandsynliggøres, at forværringen er opstået som følge af en pludselig eller kortvarig påvirkning af op til 5 dages varighed. Ved model 6 forudsætter det enten, at skaden er omfattet af det traditionelle ulykkesbegreb, eller efter stk. 2, at forværringen må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Bevisbyrde

Bevisbyrden hviler formelt på den tilskadekomne både ved model 5 og 6, men kravene til beviset er forskellige.

Ved **model 5** er det spørgsmålet, om en personskade er *opstået* som følge af en pludselig eller kortvarig påvirkning af op til 5 dages varighed. Der skal ifølge lovens forarbejder således sandsynliggøres en årsagsforbindelse mellem personskaden og arbejdet eller de forhold, hvorunder arbejdet er foregået, herunder en skadelig påvirkning af kortere eller længere varighed (op til 5 dage).

Hvis der ved model 5 ikke er en sådan årsagsforbindelse, må sagen afvises. Ved vurderingen af årsagssammenhæng lægges der vægt på en vurdering af, i hvilket omfang den anmeldte påvirkning må antages at være egnet til at forårsage den anmeldte skade. Vurderingen baseres på en juridisk og medicinsk vurdering. At rejse sig fra en stol og få lænderygmerter er eksempelvis ikke en egnet påvirkning.

Løfteskader vurderes efter model 5 ud fra en vurdering af blandt andet akavethed, byrdens form, håndterbarhed og tyngde. Skader ved løft af tunge og uhåndterbare byrder under akavede forhold vil tale for anerkendelse.

Det er en vurdering, der i vidt omfang må tage udgangspunkt i den lægelige fagkundskab, når spørgsmålet om, hvorvidt påvirkningen var egnet til at frembringe en skade, og om der er sandsynliggjort en årsagsforbindelse mellem påvirkning og skade, skal afgøres. Begrebet bliver derved i meget højere grad baseret på lægefaglige vurderinger.

Denne lægefaglige vurdering vil blive en del af sagsbehandlingen af anerkendelses-spørgsmålet ved alle ulykkessager, da der ikke er tale om et supplement til det gældende ulykkesbegreb, men derimod et helt nyt ulykkesbegreb, der gælder for alle anmeldte ulykkessager.

Vurderingen af årsagssammenhæng efter model 5 må i vidt omfang antages at give anledning til lægefaglig tvivl om, hvorvidt en påvirkning kan anses for at være egnet til at give en skade eller ej. Denne usikkerhed vil gøre det sværere at sikre en ensartethed i praksis. Eventuel lægefaglig tvivl må afklares fra sag til sag. Der vil således være en stor risiko for, at lægefaglig tvivl eller divergerende lægelige udtalelser vil give administrationen en øget byrde i forhold til sagsoplysningen, der i højere grad end i dag vil indebære, at en række sager må forelægges Retslægerådet for at få en endelig lægefaglig vurdering af spørgsmålet om årsagssammenhæng.

Ved retssager vedrørende spørgsmålet, om der er dokumenteret et ulykkestilfælde efter gældende ulykkesbegreb, bliver Retslægerådet normalt ikke hørt, da lægelige udtalelser normalt ikke har betydning for anerkendesspørgsmålet.

I **model 6** giver stk. 2 mulighed for at anerkende skader, der ikke kan anerkendes efter det gældende ulykkesbegreb, hvis skaden må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet.

Der er tale om en meget konkret lægelig vurdering af, om der er årsagssammenhæng mellem skaden og den arbejdsmæssige påvirkning. Hvis det efter en lægefaglig vurdering er overvejende sandsynligt, at en skade er forårsaget af en pludselig påvirkning på arbejdet, vil der kunne anerkendes.

Efter ordlyden i stk. 2 kræves der således en mere kvalificeret lægefaglig sikkerhed for, at der er en årsagssammenhæng mellem en påvirkning og en skade, end efter model 5. Hvis der er lægefaglig tvivl om en årsagssammenhæng ved model 5, så kan den konkrete sag falde ud til anerkendelse, afhængig af sagens karakter. En sådan tvivl vil ikke kunne føre til anerkendelse efter stk. 2 i model 6. Her skal der være en større lægefaglig sikkerhed for en årsagssammenhæng.

Kravet til den konkrete medicinske årsagssammenhæng vil således mindske den usikkerhed med hensyn til lægelige vurderinger, som findes i model 5. I model 6 kræver anerkendelse, at det efter en nogenlunde entydig lægelig opfattelse vurderes, at der med overvejende sandsynlighed er en årsagssammenhæng. Dette vil i højere grad end ved model 5 sikre ensartetheden i afgørelserne truffet efter stk. 2 i model 6.

Der er tale om et supplement, hvorfor den lægelige vurdering kun skal anvendes i en relativt lille del af ulykkessagerne. Det gældende ulykkesbegreb opfanger omkring 70 procent af de anmeldte ulykker.

Det er ikke ved formuleringen af stk. 2 i model 6 med "udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet" hensigten, at bevis- og dokumentationskravet skal vurderes, som domstolene har lagt op til ved fortolkningen af gældende lovs § 13, hvorefter der kræves "overvejende sandsynlighed" for at trække fra i erstatningen eller i godtgørelsen. Domstolenes fortolkning betyder, at der sjældent vil være grundlag for at reducere i en erstatning som følge af ikke-arbejdsbetingede årsager. Se nærmere afsnit 5.3.6. om fortolkningen af § 13. At det efter en anerkendelse vil være sjældent, at der kan trækkes fra i erstatningen, betyder således ikke, at der nødvendigvis vil blive afvist at anerkende skader efter stk. 2 i model 6, fordi der er en forudbestående lidelse, jævnfør ovenfor i afsnit 3.2.8.2.

Forskellige lægeskøn

Erfaringen fra administrationen og fra retssager anlagt mod Ankestyrelsen om anerkendelse af erhvervssygdomme uden for erhvervssygdomsfortegnelsen viser, at det ikke er usædvanligt, at forskellige læger med forskellige specialer har divergerende holdninger til, om en arbejdsmæssig påvirkning er egnet til at give en bestemt sygdom eller ej. Uden for fortegnelsen kræver anerkendelse, at sygdommen må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdets særlige art.

Den grad af sikkerhed, hvormed en læge udtaler sig om en årsagssammenhæng, har stor betydning for, hvad der kan anses for bevist, og derved for (rets)sagers udfald.

Det vil give flere administrative problemer, når lægeerklæringer bliver afgørende beviser i (rets)sager om anerkendelse af ulykker, ligesom det i dag er det ved erhvervssygdommene. Dette vil i vidt omfang præge behandlingen af sagerne efter model 5, mens problemet ved model 6 vil begrænse sig til sager, der ikke kan anerkendes efter det gældende ulykkesbegreb.

Beviskrav

Ifølge betænkning 1402/2001 side 45 ff. angiver beviskravet, hvor meget der kræves, før noget kan anses for at være bevist. Beviskravet fastsættes konkret i den enkelte sag.

Ved ulykkestilfælde efter det gældende ulykkesbegreb fastsættes størrelsen af beviskravet, afhængigt af dels typen af hændelse, dels arten af skaden. Denne forskel på kravet til bevis har stor betydning for sagernes forberedelse og udfaldet af den enkelte sag.

Højesteretsdomme om det lægelige bevis

De to følgende domme har været med til at præcisere, hvilket lægeligt bevis der generelt skal føres for at kunne anerkende en erhvervssygdom som i overvejende grad værende forårsaget af arbejdets særlige art. Dommene har tillige præciseret, hvilke beviser der kan løfte den tilskadekomnes bevisbyrde, i form af lægeerklæringer med overbevisende konklusioner om en årsagsmæssig sammenhæng. Endelig har dommene vist, at når der foreligger en række lægelige udtalelser, der med en rimelig sikkerhed peger på en årsagssammenhæng, så bliver det herefter op til administrationen at modbevise, at der skulle være en sådan årsagssammenhæng. Dette modbevis må normalt anses for at være vanskeligt at føre.

Rygdommen (UfR 1993.226H)

Dommen er gennemgået i afsnit 3.2.7.1. Her skal et aspekt af Højesterets bevisvurdering behandles, der belyser spørgsmålet om det lægelige bevis og konkret fastsættelse af beviskrav, herunder hvornår den tilskadekomne har ført sit bevis for en årsagssammenhæng, og hvor det herefter bliver op til myndigheden at modbevise, at der er en årsagssammenhæng.

Højesteret anerkendte, at den tilskadekomne havde pådraget sig en erhvervssygdom i form af en lænderyglidelse som følge af mangeårigt rygbelastende arbejde. Hans sygdom måtte med overvejende grad af sandsynlighed være forårsaget af arbejdets særlige art (jævnfør nugældende lovs § 10, stk. 1, nr. 2, 2. led).

I Nørugaards kommentar til dommen (UfR 1993B.220) er der henvist til, at Højesteret ved denne vurdering havde lagt vægt på et notat fra Erhvervssygdomsudvalget af 12. april 1989 - kaldet "Rygnotatet", hvor der var forsøgt opstillet en række generelle kriterier for at optage ryglidelser i forbindelse med lænderygbelastende løftearbejde på erhvervssygdomsfortegnelsen. Højesteret fandt, at de generelle kriterier, der her var anført, også måtte have betydning for en konkret vurdering af, om lidelsen kunne anses for at være forårsaget af arbejdets særlige art.

Højesteret sammenholdt disse kriterier på den ene side og på den anden side de foreliggende oplysninger om det løftearbejde, som den tilskadekomne havde udført. Det stod derefter klart for Højesteret, at byrderne pr. løft og pr. arbejdsdag næppe var alarmerende målt i kg og ton, men at hans arbejde i henseende til arbejdsstillinger og løfteemner indeholdt snart sagt enhver forværende faktor.

På baggrund heraf og på baggrund af de lægelige erklæringer i sagen, som klargjorde, dels at hans arbejde ingenlunde gjorde det utænkeligt, at han havde fået sin ryglidelse af de mange års belastninger, dels at han ikke havde nogen medfødt lænde-/rygsygdom, måtte det være Ankestyrelsens sag at sandsynliggøre, at der var andre årsager til hans rygsygdom, af hvad art det måtte være - overdreven havegravning, dyrkelse af kampsport med videre

Ankestyrelsen gjorde under retssagen stærkt gældende, at den tilskadekomne havde bevisbyrden for, at hans lidelse i alle fald var "i overvejende grad forårsaget af arbejdets særlige art", men dette synspunkt vandt kun genklang i behersket omfang. Det var således ikke hensigtsmæssigt at gøre det til arbejdstagernes sag løbende at sikre sig bevis

for deres arbejdsforhold. Arbejdsskadestyrelsen har således forpligtelsen til at oplyse sagerne.

Fiskepakkersken - Højesterets dom af 24. september 1998

Den tilskadekomne havde fra 1970-76 været beskæftiget med slidsning af fisk, og fra 1976 til 1984 havde hun pakket fiskeblokke. Som 31-årig måtte hun ophøre med at arbejde på grund af en muskellidelse i nakke, skuldre og arme.

Der var i sagen flere rapporter fra Arbejdstilsynet vedrørende fiskepakningen, som påpegede store problemer med kulde og træk, problemer med skrånende gulve og for høje borde, som betød, at flere af de ansatte stod på flere lag måtter, hvilket gav et ustabil underlag.

Der forelå en arbejdsmedicinsk speciallægeerklæring, hvor diagnoserne myoser i nakkeskuldermuskulaturen og højresidig rotator cuff-syndrom blev stillet. Det blev konkluderet, at kvinden i begge arbejdsfunktioner havde været udsat for monotont, ensformigt, ensidigt, belastende og - specielt ved pakkearbejdet - tungt fysisk arbejde under højt tempo. Speciallægen konkluderede, at der var tale om en erhvervs sygdom forårsaget af arbejdet hos fiskevirksomheden. Der var ikke ved røntgenundersøgelser fundet forandringer, der ellers kunne forklare symptomerne.

Østre Landsret anerkendte sygdommen, da kvinden under sin 14 år lange ansættelse var beskæftiget med arbejde, der blev udført under særdeles u hensigtsmæssige og ensidigt belastende arbejdsstillinger, og da der var tale om overordentligt fysisk belastende arbejde, hvorunder hun var udsat for træk og kulde i betydeligt omfang.

Under højesteretssagen blev der stillet spørgsmål til Retslægerådet, der udtalte, at kvindens lidelse i overvejende grad måtte anses forårsaget af arbejdets særlige art. Der var tidsmæssig sammenhæng mellem muskelsymptomerne og den erhvervs mæssige belastning, og hun havde ikke været udsat for belastninger uden for sit arbejde. Rådet fandt det ikke relevant, at hun allerede 4 måneder efter ansættelsen i 1970 havde udviklet behandlingskrævende smerter i skuldrene. Rådet fandt desuden, at den lægevidenskabelige litteratur dokumenterede en sammenhæng mellem muskelsmerter og et repetitivt, fysisk belastende, tempofyldt arbejde.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom allerede efter bevisførelsen for landsretten. Det var ubetænkeligt at lægge til grund, at de ved speciallægeerklæringen påviste muskellidelser var forårsaget af arbejdets særlige art. Dette var yderligere bestyrket ved de nu tilvejebragte udtalelser fra Retslægerådet og et responsum, der var blevet indhentet fra en arbejdsmedicinsk speciallæge.

Domstolene havde således allerede på baggrund af den foreliggende speciallægeerklæring fundet, at der var sandsynliggjort en årsagssammenhæng mellem den tilskadekomnes arbejde og de anmeldte lidelser. Erklæringen var således overbevisende i sin konklusion. Dette blev blot bekræftet ved Retslægerådets udtalelser. Selv om det ikke er anført i dommen, synes situationen i vidt omfang at være den samme som i rygdommen - at den tilskadekomne havde løftet sit bevis for årsagssammenhængen, og at det derefter

ter måtte være op til Ankestyrelsen at modbevise denne årsagssammenhæng ved at pege på andre årsager.

Det synes at have været afgørende, at hun løbende udviklede symptomer fra nakke og skuldre, mens hun gennem en længere årrække var udsat for hårdt fysisk arbejde.

Afgørelsen må dog tillige anses for at være påvirket af, at et flertal i Erhvervs sygdomsudvalget havde indstillet sagen til anerkendelse, men at dette ikke var blevet fulgt af administrationen.

Kapitel 4. Nuværende regler for udbetaling af erstatning

4.1. Indledning

Arbejdsskadesikringsloven indeholder følgende erstatnings- og godtgørelsesarter, jævnfør lovens § 25:

- 1) betaling af udgifter til sygebehandling, optræning og hjælpemidler med videre efter § 30
- 2) erstatning for tab af erhvervsevne efter § 32
- 3) godtgørelse for varigt mén efter § 33
- 4) overgangsbeløb ved dødsfald efter § 35
- 5) erstatning for tab af forsørger efter §§ 36 - 38

Opremsningen af erstatnings- og godtgørelsesarter i § 25 er udtømmende, og det indebærer, at arbejdsskadesikringsloven ikke indeholder følgende erstatnings- og godtgørelsesarter, der kan dækkes efter erstatningsansvarsloven, når der er en ansvarlig skadevolder:

- 1) erstatning for tabt arbejdsfortjeneste - erstatningsansvarsloven § 2
- 2) godtgørelse for svie og smerte - erstatningsansvarsloven § 3
- 3) begravelsesudgifter - erstatningsansvarsloven § 12
- 4) helbredelsesudgifter og andet tab - erstatningsansvarsloven § 1 (med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, erstattes fremtidige helbredelsesudgifter og andet fremtidigt tab som et engangsbeløb efter bestemmelsen i § 1 a)

I det følgende gennemgås reglerne for erstatning og beregning heraf i hovedtræk. For en nærmere gennemgang af reglerne henvises til litteraturen, herunder Arbejdsskadestyrelsens vejledninger.

4.2. Arbejdsskadesikringsloven

4.2.1. Sygebehandlingsudgifter mv. - § 30

Disse udgifter betales i det omfang, udgifterne ikke kan betales efter sygesikringsloven eller sygehuslovgivningen. Udgifterne kan normalt kun dækkes ”*under sagens behandling.*” I nogle situationer kan udgifterne betales ud over sagens behandling i forsikrings-selskabet, Arbejdsskadestyrelsen eller Den Sociale Ankestyrelse.

Følgende betingelser skal være opfyldt, for at udgifterne kan betales efter § 30:

- de behandlingskrævende følger skyldes arbejdsskaden (krav om årsagssammenhæng)

- behandlingen skal være lægeligt indikeret (udtrykkes ofte således, at behandlingen skal være nødvendig, for at tilskadekomne kan opnå bedst mulig helbredelse for arbejdsskadens følger)
- behandlingen skal være tilskudsberettiget efter lov om offentlig sygesikring
- behandleren skal have overenskomst med sygesikringen

Særligt bør det nævnes, at betaling af hjælpemidler efter arbejdsskadesikringsloven er primær i forhold til anden lovgivning, herunder specielt § 97 i lov om social service.

Udgifterne betales normalt efter regning. Dog bemærkes, at der gælder et maksimum for betaling af stel ved brilleskader. Maksimumet udgør i 2002 884 kr. Beløbet reguleres årligt efter § 42.

4.2.2. Erstatning for tab af erhvervsevne - § 31, stk. 4, § 32, § 41 og § 43

Der ydes erstatning for tab af erhvervsevne, når arbejdsskaden har medført en nedsættelse af tilskadekomnes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde. Der ydes ikke erstatning for tab af erhvervsevne, når nedsættelsen er mindre end 15 procent. (Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår, at der ikke er tilsigtet noget ønske om at udelukke i øvrigt berettigede tilskadekomne fra erstatning, men alene om at sikre administrationen adgang til at afvise dyberegående behandling af udokumenterbare bagatelkrav. Det indebærer i praksis, at der kan ydes erstatning for tab af erhvervsevne i nogle sager, hvor tabet af erhvervsevne er mindre end 15 procent, men dog tæt på 15 procent.)

Erstatning for tab af erhvervsevne tilkendes som en løbende erstatning, der i nogle sager skal omsættes til et engangsbeløb og i andre sager kan omsættes helt eller delvist til et engangsbeløb.

Erstatningen beregnes på grundlag af en årsløn, der udgør den tilskadekomnes samlede arbejdsfortjeneste i året forud for skadens indtræden. Årslønnen kan i visse sager fastsættes efter et skøn - § 41.

Årslønnen kan højst fastsættes til et beløb, der i 2002 udgør 355.000 kr. Beløbet reguleres årligt efter § 42. I årslønnen indgår lønindtægt og pensionsbidrag med videre samt visse andre ydelser, der udspringer af tjenesteforholdet.

Erstatningen udgør ved en fuldstændig nedsættelse af erhvervsevnen 4/5 af årslønnen og ved mindre nedsættelser af erhvervsevnen en forholdsmæssig andel heraf - § 32, stk. 5.

Det vil sige, at erstatningen beregnes således: (årsløn) x (4/5) x (erhvervsevnetabsprocent).

Der skal betales almindelig indkomstskat af den løbende erstatning.

En løbende erstatning udbetales normalt, til modtageren fylder 65 eller 67 år og opnår ret til folkepension. Når modtageren opnår ret til folkepension som 65-årig, udbetales der på dette tidspunkt et engangsbeløb (aflønningsbeløb) på 4 gange den årlige løbende

erstatning. Når modtageren opnår ret til folkepension som 67-årig, udgør engangsbeløbet 2 gange den årlige løbende erstatning. Afløsningsbeløbet er skattefrit.

En løbende erstatning skal i nogle sager omsættes til et engangsbeløb og kan i andre sager helt eller delvist omsættes til et engangsbeløb efter følgende regler.

Udgør tabet af erhvervsevne **under 50 procent, skal** erstatningen som udgangspunkt udbetales som et engangsbeløb. I særlige situationer kan der blive tale om løbende erstatning - § 43.

Engangsbeløbet udgør (den løbende erstatning (beregnet ovenfor)) x (en kapitaliseringsfaktor). Kapitaliseringsfaktoren er afhængig af køn og alder. Faktoren er højest for yngre personer og højere for kvinder end for mænd.

Udgør tabet af erhvervsevne **50 procent eller derover**, skal erstatningen som udgangspunkt udbetales som en løbende erstatning - § 43.

Tilskadekomne har dog mulighed for at få udbetalt den del af erstatningen, der svarer til en nedsættelse af erhvervsevnen på 50 procent, som et engangsbeløb. Erstatning ud over den del af erstatningen, der bliver udbetalt som et engangsbeløb, skal fortsat udbetales som en løbende erstatning.

Beregning af engangsbeløbet sker på samme måde som ovenfor. Det vil sige: (den løbende erstatning (svarende til nedsættelsen af erhvervsevnen på 50 procent)) x (kapitaliseringsfaktoren).

Er der truffet afgørelse om midlertidig erstatning for tab af erhvervsevne efter § 31, stk. 4, kan denne erstatning - uanset størrelsen - ikke omsættes til et engangsbeløb.

4.2.3. Godtgørelse for varigt mén - § 33

4.2.3.1. Skader før 1. juli 2002

Godtgørelse for varigt mén udbetales altid som et engangsbeløb.

Godtgørelsen beregnes på grundlag af méngraden. Ved en méngrad på 100 udgør beløbet i 2002 430.000 kr. Ved mindre méngrader udgør godtgørelsen en forholdsmæssig del heraf. Er méngraden således 10, udgør godtgørelsen 43.000 kr.

Godtgørelsen nedsættes, når tilskadekomne ved arbejdsskadens indtræden er fyldt 60 år. Nedsættelsen er 5 procent for hvert år, tilskadekomne på tidspunktet for arbejdsskadens indtræden var over 59 år. Godtgørelsen nedsættes ikke yderligere efter det fyldte 69. år.

Normalt kan det varige mén ikke overstige 100 procent. I særlige tilfælde kan der dog fastsættes en méngrad på 120 procent.

Reglen svarer i princippet til den tilsvarende regel i erstatningsansvarsloven. Dog bemærkes, at godtgørelsen for en méngrad på 100 i 2002 udgør 354.500 kr.

Godtgørelsesbeløbene reguleres årligt efter § 42.

4.2.3.2. Skader den 1. juli 2002 eller senere

Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, bliver reglerne i erstatningsansvarsloven identiske for så vidt angår godtgørelsesniveau og nedtrapning på grund af alder.

Godtgørelsen for varigt mén ved en méngrad på 100 udgør for disse skader 590.500 kr. og ved mindre méngrader en forholdsmæssig del heraf. Er méngraden således 10, udgør godtgørelsen 59.050 kr.

Reglerne om nedtrapning på grund af alder ændres. Godtgørelsen nedsættes, når tilskadekomne ved arbejdsskadens indtræden er fyldt 40 år. Nedsættelsen udgør 1 procent for hvert år, tilskadekomne er ældre end 39 år. Når tilskadekomne er fyldt 60 år, nedsættes godtgørelsen med yderligere 1 procent for hvert år, tilskadekomne er ældre end 59 år ved arbejdsskadens indtræden. Godtgørelsen nedsættes ikke yderligere efter det fyldte 69. år.

Der kan fortsat i særlige tilfælde fastsættes en méngrad på 120 procent.

Godtgørelsesbeløbene reguleres årligt efter § 42.

4.2.4. Overgangsbeløb - § 35

Ved dødsfald udbetales et overgangsbeløb til efterladt ægtefælle eller samlever med flere efter reglerne i § 35.

Overgangsbeløbet udbetales uafhængigt af, om der er dokumenterbare omkostninger ved dødsfaldet.

Overgangsbeløbet udgør et fast beløb, der reguleres årligt efter § 42.

Beløbet udgør i 2002 112.000 kr.

For skader, der indtræder 1. juli 2002 eller senere, udgør beløbet i 2002 111.000 kr.

Forskellen på beløbene før og efter 1. juli 2002 skyldes en ændret afrundingsregel.

Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, indføres der et overgangsbeløb i erstatningsansvarsloven på 111.000 kr., i princippet svarende til reglerne i arbejdsskadesikringsloven.

Personkredsen, der kan modtage overgangsbeløb efter erstatningsansvarsloven, er videre end efter arbejdsskadesikringsloven. Forskellen får især betydning for samlevende. Udbetales der overgangsbeløb efter erstatningsansvarsloven, kan modtageren ikke samtidig kræve begravelsesomkostningerne betalt efter erstatningsansvarsloven.

4.2.5. Erstatning for tab af forsørger - §§ 36 - 38

4.2.5.1. Til efterladt ægtefælle eller samlever - § 36

Arbejdsskadesikringsloven giver adgang til erstatning for tab af erhvervsevne til efterladt ægtefælle eller samlever ud fra en vurdering af afdødes faktiske forsørgelse af den efterladte.

Erstatningen udgør 30 procent af afdødes årsløn efter § 41.

Der er som udgangspunkt tale om en løbende erstatning. Erstatningen kan omsættes til et engangsbeløb, når modtageren anmoder om det. Ved omsætning anvendes en kapitaliseringsfaktor, der er afhængig af køn og alder og resterende erstatningsperiode.

En løbende erstatning for tab af forsørger er skattepligtig i modtagerens indkomst. Udbetales erstatningen som et engangsbeløb, er den skattefri.

Erstatning for tab af forsørger kan højst tilkendes for en periode på 10 år. Perioden kan forlænges. Erstatning kan længst udbetales, til modtageren fylder 65 eller 67 år og opnår ret til folkepension. Udbetales erstatningen, til modtageren opnår ret til folkepension som 65-årig, udbetales der på dette tidspunkt et engangsbeløb (afløsningsbeløb), der udgør 4 gange den årlige løbende erstatning. Opnår modtageren ret til folkepension som 67-årig, udgør engangsbeløbet 2 gange den årlige løbende erstatning. Engangsbeløbet, der udbetales på dette tidspunkt, er skattefrit.

4.2.5.2. Til efterladt barn - § 37

Børn under 18 år, som afdøde havde forsørgelsespligt for efter lov om aktiv socialpolitik, har ret til en erstatning på 10 procent af afdødes årsløn efter § 41.

Udbetalingen kan forlænges, dog længst indtil pågældende fylder 21 år, når den pågældende er under uddannelse og forholdene ellers taler for det.

Der er tale om en skattepligtig, løbende erstatning. Erstatningen kan ikke omsættes til et skattefrit engangsbeløb.

4.2.5.3. Til andre - § 38

Der er endelig adgang til at tilkende erstatning for tab af forsørger til andre efter § 38.

Anvendes denne bestemmelse, kan erstatningen udbetales som et skattefrit engangsbeløb, bortset fra erstatning til afdødes stedbørn under 21 år.

4.3. Differencekrav

4.3.1. Indledning

Nogle sager vil være omfattet af både arbejdsskadesikringsloven og erstatningsansvarsloven. Det drejer sig om arbejdsskader, hvor der samtidig er en ansvarlig skadevolder. Det vil for eksempel være tilfældet ved trafikskader og sager, hvor arbejdsgiveren eller andre er ansvarlige for skaden efter dansk rets almindelige regler (culpareglen).

I disse sager vil det være muligt at rejse kravet efter begge love. For at undgå, at tilskadekomne får dobbelterstatning, bestemmes det i arbejdsskadesikringsloven § 59, 2. pkt. (oprindeligt indført som § 30 i erstatningsansvarsloven), at tilskadekomnes eller dennes efterladtes krav mod den erstatningsansvarlige nedsættes i det omfang, der er betalt eller er pligt til at betale ydelser til de pågældende efter arbejdsskadesikringsloven.

Bestemmelsen forstås i praksis i overensstemmelse med principperne i erstatningsansvarsloven om, at tilskadekomne (efterladte) skal opdele sit krav i forskellige erstatningsposter. Herefter vurderes tilskadekomnes (efterladtes) krav mod den ansvarlige skadevolder, erstatningspost for erstatningspost.

Tilskadekomne eller efterladte kan således altid rejse krav om de erstatningsarter, der er beskrevet i afsnit 4.1.

For så vidt angår de erstatningsarter, der er omfattet af begge love, kan indledningsvis bemærkes, at den tilskadekomne eller de efterladte, efter bestemmelsen i arbejdsskadesikringsloven § 59, kun kan rejse kravet om betaling efter erstatningsansvarsloven, når erstatningen efter erstatningsansvarsloven overstiger erstatningen efter arbejdsskadesikringsloven.

4.3.2. Erstatning for tab af erhvervsevne

Det er især relevant for tilskadekomne at rejse krav om erstatning for tab af erhvervsevne, idet beløbet for maksimal årløn (til beregning af erstatningen) er højere i erstatningsansvarsloven end i arbejdsskadesikringsloven, hvortil kommer, at der ikke i erstatningsansvarsloven er en begrænsning ved beregningen af erstatning for tab af erhvervsevne på 4/5.

Efter erstatningsansvarsloven udgør den maksimale årløn, der kan lægges til grund ved beregning af erstatning, i 2002 620.000 kr. (mod 355.000 kr. i arbejdsskadesikringsloven).

Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, ophæves maksimumet af årlønnen i erstatningsansvarsloven. I stedet indføres et maksimum for erstatning. Dette maksimum udgør pr. 1. juli 2002 6.200.500 kr.

Erstatning efter erstatningsansvarsloven udbetales altid som et engangsbeløb.

Ved beregning af erstatning anvendes i erstatningsansvarsloven en fast kapitaliseringsfaktor på "6".

Det vil sige, at erstatning for tab af erhvervsevne efter erstatningsansvarsloven beregnes således: (årslønnen) x (erhvervsevnetabsprocenten) x (6).

Der er nedsættelsesregler for tilskadekomne, der ved skadens indtræden er fyldt 56 år.

Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, er den faste kapitaliseringsfaktor i erstatningsansvarsloven forhøjet fra "6" til "10." Det indebærer, at kapitalbeløbene efter erstatningsansvarsloven er hævet til et niveau, der i det væsentligste svarer til arbejdsskadesikringsloven.

Ligeledes med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, indføres der nye regler om nedsættelse af erstatningen på grund af alder. Nedsættelsen starter for tilskadekomne, der er fyldt 30 år ved skadens indtræden.

I alle sager, hvor der er en ansvarlig skadevolder, kan tilskadekomne i princippet rejse et krav efter erstatningsansvarsloven som følge af 4/5-begrænsningen. For tilskadekomne med en årsløn over den maksimale årsløn efter arbejdsskadesikringsloven forøges størrelsen af differencekravet.

Ændringerne af erstatningsansvarsloven pr. 1. juli 2002 indebærer ikke nødvendigvis flere differencesager, men størrelsen af kravene vil stige, hvilket vil være særlig udtalt for tilskadekomne, der har en indtægt over den maksimale årsløn i arbejdsskadesikringsloven.

Det kan for en ordens skyld bemærkes, at selve vurderingsgrundlaget for tab af erhvervsevne i dag ikke er identisk, idet der i erstatningsansvarsloven ikke, som i arbejdsskadesikringsloven, skal ses på tilskadekomnes muligheder for at gennemføre en revalidering. Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, ændres bestemmelsen i erstatningsansvarsloven, således at der på dette punkt bliver overensstemmelse mellem reglerne i erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven.

Der er et særligt problem, for så vidt angår beregningen af differencekravet, når erstatning efter arbejdsskadesikringsloven udbetales som en løbende erstatning. Det er situationen, når erstatning udbetales efter § 31, stk. 4, og § 37, hvor erstatning altid skal udbetales som en løbende erstatning. Det samme er situationen, når erstatningen udbetales efter § 32, § 36 og § 38 og ikke omsættes (fuldt ud) til et engangsbeløb. Der er derfor undertiden vanskeligheder med at opgøre differencekravet, når erstatningen efter arbejdsskadesikringsloven er tilkendt som en løbende erstatning.

Højesteret har i dom af 3. maj 2000 (UfR 2000, side 1678 H) opstillet principperne for, hvordan man finder, at differencekravet skal opgøres.

Dommen vedrørte erstatning for tab af forsørger, men det må antages, at samme principper anvendes på erstatning for tab af erhvervsevne.

Højesteret har opstillet følgende principper for opgørelse af differencekravets størrelse:

- Erstatningen efter arbejdsskadesikringsloven opgøres på tidspunktet for Arbejdsskadestyrelsens afgørelse om erstatning
- Erstatning før dette tidspunkt indgår med summen af de udbetalte beløb
- Erstatning efter dette tidspunkt indgår med kapitalværdien på afgørelsestidspunktet

4.3.3. Erstatning for tab af forsørger

Samme betragtninger som i afsnit 4.3.2 om relevansen af krav efter erstatningsansvarsloven for så vidt angår erstatning for tab af erhvervsevne gør sig gældende ved erstatning for tab af forsørger til efterladt ægtefælle eller samlever.

Erstatningen udbetales efter erstatningsansvarsloven som et engangsbeløb, der udgør 30 procent af den erstatning, som afdøde må antages at ville have opnået ved et fuldstændigt tab af erhvervsevnen. Den efterladte er dog sikret en erstatning, idet der er fastsat en minimumerstatning, der i 2002 udgør 398.000 kr.

Der gælder nedsættelsesregler på grund af alder, svarende til erstatning for tab af erhvervsevne.

Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, ændres reglerne om erstatning for tab af forsørger til efterladt ægtefælle eller samlever.

Minimumbeløbet forhøjes til 663.500 kr., og nedsættelsesreglerne på grund af alder ændres, svarende til reglerne for nedsættelse af erstatning for tab af erhvervsevne.

4.3.4. Godtgørelse for varigt mén

Vurderingsgrundlag for varigt mén er i dag identisk i erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven, ligesom der i dag findes samme nedsættelsesregler på grund af alder.

Der er i dag ikke differencekrav om godtgørelse for varigt mén. Det skyldes, at godtgørelsen ved et varigt mén på 100 procent efter erstatningsansvarsloven i 2002 udgør 354.500 kr. (hvor det tilsvarende beløb i arbejdsskadesikringsloven udgør 430.000 kr.).

Med virkning for skader, der indtræder den 1. juli 2002 eller senere, forhøjes godtgørelsen for varigt mén i erstatningsansvarsloven, svarende til ændringerne i arbejdsskadesikringsloven, der er omtalt ovenfor. Samtidig ændres reglerne for nedsættelse af godtgørelsen på grund af alder.

Da vurderingsgrundlaget ligeledes fortsat er det samme, vil der efter 1. juli 2002 være fuldstændig overensstemmelse mellem reglerne.

Kapitel 5. Kommissoriets finansieringsdel

I dette kapitel beskrives med udgangspunkt i arbejdsskadeudvalgets kommissorium en række muligheder for at finansiere eventuelle merudgifter ved en udvidelse af ulykkesbegrebet. Alle finansieringsforslagene relateres til erstatning for tab af erhvervsevne.

5.1. Kommissoriets opgavebeskrivelse

Arbejdsskadeudvalget skal ifølge kommissoriet overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet, herunder muligheden for at samle de nuværende 3 skadebegreber (ulykker, kortvarige skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed og pludselige løfteskader) i ét arbejdsulykkesbegreb.

Baggrunden herfor er, at der har været rejst en del kritik af det nuværende ulykkesbegreb. Det er blandt andet fremhævet, at begrebet har været for snævert og svært genemskeligt.

En udvidelse af ulykkesbegrebet vil medføre merudgifter som følge af flere anerkendte arbejdsskader.

Kommissoriet forudsætter derfor, at Arbejdsskadeudvalget overvejer muligheden for at finansiere eventuelle merudgifter gennem andre justeringer af regelsættene inden for arbejdsskadeområdet. Det skal i den forbindelse tilsikres, at udvalgets finansieringsforslag ikke indebærer ændringer i den samlede økonomiske balance mellem den offentlige og den private sektor.

5.2. Elementer, der har betydning for erstatningsudgifterne og -niveauet

5.2.1. Den demografiske udvikling

I bilag 4 er den demografiske udviklings betydning for de fremtidige erstatningsudgifter analyseret på grundlag af Danmarks Statistiks befolkningsstatistik og -prognose.

Befolkningsstatistikken viser, at andelen af befolkningen, der er mellem 25 og 60 år i dag, er betydeligt højere end for 20 år siden. Samtidig viser statistikken, at tilgangen til denne aldersgruppe i de kommende 20 år vil være væsentlig lavere end i de seneste 35 år. Da langt den største del af erstatningsmodtagerne befinder sig i denne aldersgruppe, burde befolkningsudviklingen (alt andet lige) indebære faldende udgifter til arbejdsskadeerstatninger. Dette understøttes af, at erstatningsudgifternes størrelse også direkte afhænger af modtagerens alder på skadestidspunktet, idet de faktorer, der er afgørende for erstatningens størrelse (kapitaliseringsfaktorerne og reservehensættelsesfaktorerne),

fastsættes ud fra modtagerens alder. Jo ældre modtageren er, jo lavere er disse faktorer og dermed erstatningen.

Analysen i bilag 4 viser imidlertid, at der ikke er nogen direkte sammenhæng mellem modtagerens alder og erstatningens størrelse, når man opgør den gennemsnitlige erstatning på aldersgrupper. Generelt udbetales de højeste erstatninger til personer i aldersgrupperne fra 35 til 55 år. Når der ikke kan konstateres nogen entydig sammenhæng mellem den tilskadekomnes alder og erstatningens størrelse, skyldes det, at en række andre faktorer også har betydning for erstatningens størrelse. Dette gælder eksempelvis årslønnen og skadens omfang, og i denne sammenhæng kan det specielt nævnes, at erhvervsygdomme typisk først opstår efter flere års påvirkning.

I bilag 4 er de samlede erstatningsudgifter beregnet for 2010 og 2020 på grundlag af de faktiske erstatningsudgifters fordeling på aldersgrupper i 2001 og befolkningsprognoserne for de to år. Resultatet af denne beregning viser, at udgiften kun vil falde med cirka 50 millioner kr. årligt i 2020, svarende til et fald på 2,4 procent. Vurderet i lyset af den usikkerhed, der i øvrigt er knyttet til sådanne fremskrivninger, må det således konstateres, at den demografiske udvikling kun har helt minimale konsekvenser for de fremtidige erstatningsudgifter.

5.2.2. Kompensationsniveauet i forbindelse med erstatning for tab af erhvervsevne

Som det fremgår af afsnit 4.2.2., beregnes erstatning for tab af erhvervsevne på grundlag af 4/5 af den årsløn, som den tilskadekomne havde før arbejdsskaden. Umiddelbart får den tilskadekomne således kun 80 procent kompensation for det erhvervsevnetab, vedkommende har lidt på grund af en arbejdsskade. Da der ikke betales arbejdsmarkedsbidrag af en arbejdsskadeerstatning, vil kompensationsniveauet efter skat beregningsmæssigt dog altid være mindst 87 procent ved erstatning for 100 procent erhvervsevnetab. Dette gælder dog kun op til maksimumgrænsen for årslønnen, der i 2002 er 355.000 kr. For personer med en hidtidig indtægt over denne grænse vil kompensationsniveauet være lavere.

Hertil kommer, at en person, der har været udsat for en arbejdsskade, som regel vil have andre indtægter ved siden af erstatningen for tab af erhvervsevne. Hvis der er tale om et mindre tab af erhvervsevne, kan der være tale om lønindtægter eller bruttorevalideringsydelse i en periode, og hvis der er tale om erhvervsevnetab over 50 procent, vil der normalt være en indtægt fra social pension ud over erstatning for tab af erhvervsevne.

I bilag 3 er det samlede kompensationsniveau i forbindelse med erhvervsevnetaberstatning og social pension belyst ved eksempler. Det fremgår af disse eksempler, at kompensationsniveauet efter skat i mange tilfælde ligger endog betydeligt over 100 procent. Det vil sige, at den samlede indtægt fra social pension og arbejdsskadeerstatning er højere efter arbejdsskaden end den tilskadekomnes arbejdsindtægt før skadens indtræden. Dette er specielt markant, hvis der er tale om 100 procent erhvervsevnetaberstatning, men også ved en erstatning for 65 procent erhvervsevnetab vil kompensationsniveauet efter skat være højere end 100 procent i mange tilfælde, selv om der i eksemplerne ikke er regnet med nogen erhvervsindtægt på grundlag af resterhvervsevnen. Dette gælder

specielt for enlige erstatningsmodtagere, mens kompensationsniveauet for gifte generelt er lidt lavere end for enlige på grund af pensionsreglerne.

Generelt gælder, at jo lavere den hidtidige indtægt har været, jo højere bliver kompensationsgraden. Dette skyldes, at pensionen er uafhængig af den hidtidige indtægt og derfor giver den højeste kompensationsgrad for de laveste indtægtsgrupper, mens erstatning for tab af erhvervsevne i princippet giver den samme kompensationsgrad for alle indtægtsgrupper op til den maksimale årsløn.

Eksemplerne viser, at kompensationsgraden ved en 100 procent erhvervsevnetabserstatning vil være højere end 100 procent for alle tilskadekomne med en tidligere indtægt på op til cirka 400.000 kr., når de nye førtidspensionsregler indføres pr. 1. januar 2003. Det anslås, at over 95 procent af de tilkendte 100 procent-erstatninger tilkendes tilskadekomne med en hidtidig indtægt under 400.000 kr.

Ved en 65 procent erhvervsevnetabserstatning vil kompensationsgraden være højere end 100 procent for alle tilskadekomne med en tidligere indtægt på op til cirka 320.000 kr. Omkring 80 procent af de tilkendte 65 procent-erstatninger tilkendes tilskadekomne med en hidtidig indtægt under 320.000 kr.

De ovenstående resultater gælder for enlige tilskadekomne, der får erhvervsevnetabserstatning og pension. For gifte tilskadekomne er kompensationsgraden generelt lavere end for enlige, hvilket skyldes pensionsreglerne. Dels er pensionen til gifte lavere end pensionen til enlige, og dels indtægtsreguleres pensionen også på grundlag af ægtefællens eventuelle indtægter. Bilag 3 indeholder også eksempler for gifte, idet det i alle eksemplerne forudsættes, at ægtefællen har en lønindtægt på 250.000 kr.

Under disse forudsætninger vil kompensationsgraden for en 100 procent erhvervsevnetabserstatning være højere end 100 procent for alle ægtepar med en samlet hidtidig indtægt på under cirka 600.000 kr. Ved en 65 procent erstatning vil kompensationsgraden være højere end 100 procent for alle ægtepar med en samlet hidtidig indtægt på under cirka 500.000 kr. Generelt gælder også for gifte, at kompensationsgraden bliver højere, jo lavere den hidtidige indtægt har været. For gifte har det samtidig betydning for kompensationsgraden, hvor stor en andel af den samlede hidtidige indtægt der kommer fra ægtefællen.

De ovenstående forhold gælder også under de nuværende pensionsregler, idet der dog er mindre forskelle i kompensationsniveauerne. Kompensationsgrader på over 100 procent er altså ikke affødt af indførelsen af nye førtidspensionsregler.

Det kan tilføjes, at der i eksemplerne ikke er regnet med yderligere indtægter hos den tilskadekomne i form af arbejdsmarkedspension, private forsikringsordninger og lignende, ligesom der ikke er taget hensyn til eventuelle andre pensionistfordele i form af for eksempel boligydelse. Det må derfor antages, at kompensationsniveauet generelt undervurderes, fordi mange lønmodtagere i dag har en form for supplerende pensionsordning.

5.3. Forskellige muligheder for finansiering

Muligheden for en kompensationsgrad på mere end 100 procent som beskrevet ovenfor giver anledning til at overveje, om der kunne justeres i erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskadesikringsloven, således at omfanget af sager med kompensation på mere end 100 procent reduceres. Ligeledes kunne en ændring af reglerne om indtægtsregulering af førtidspension i lov om social pension overvejes.

En anden mulighed for finansiering kunne være generelt at ændre reglerne for udbetaling af erstatning for tab af erhvervsevne, således at erstatningen enten altid bliver udbetalt som en løbende ydelse eller som kapitalerstatning. Efter gældende regler udbetales erstatning svarende til et erhvervsevnetab på under 50 procent som et engangsbeløb. Erstatning på 50 procent eller mere udbetales som en løbende ydelse. Efter anmodning kan op til 50 procent udbetales som et kapitalbeløb. Ændrede udbetalingsregler vil få betydning for forsikringssekskabernes reservehensættelser, skatteprovenuet og de offentlige udgifter til førtidspension.

En tredje finansieringsmulighed kunne være at fjerne retten til afløsningsbeløb på 4 gange den årlige ydelse ved pensionsalder 65 år (2 gange den årlige ydelse ved pensionsalder 67 år).

Endelig kunne en ændret bevisvurdering ved fastsættelse af erstatning for tab af erhvervsevne overvejes.

I relation til erstatningssager efter erstatningsansvarsloven bemærkes, at en reduktion i arbejdsskadesikringslovens erstatningsniveau vil forøge udgifterne ved erhvervsevnetabserstatninger efter erstatningsansvarsloven for de sager, der bliver behandlet efter begge regelsæt, de såkaldte differencesager. Et fald i arbejdsgivers udgifter ved arbejdsskader som følge af en reduktion i erstatningsniveauet vil således blive modvirket ved en stigning i udgifter efter erstatningsansvarsloven i de situationer, hvor der er en ansvarlig skadevolder.

En reduktion i erstatningsniveauet efter arbejdsskadesikringsloven vil i sig selv ikke nødvendigvis medføre en stigning i antallet af differencesager. Forskellen i erstatningsniveau er selvsagt en motivationsfaktor for efterfølgende at rejse sag efter erstatningsansvarsloven, men allerede arbejdsskadesikringslovens regler om maksimal årsløn og 4/5-begrænsningen ved beregning af erstatning for tab af erhvervsevne virker motiverende for differencesager.

Nedenfor gennemgås ovennævnte muligheder for at justere i reglerne for tilkendelse af erstatning for tab af erhvervsevne. Det bemærkes, at der ikke umiddelbart er hindringer for at kombinere modellerne.

5.3.1. Ændring af udbetalingsregler

Efter gældende regler udbetales erstatning for tab af erhvervsevne som et skattefrit engangsbeløb, hvis erhvervsevnetabet er fastsat til mindre end 50 procent, og der ikke er tale om en midlertidig afgørelse om erhvervsevnetab.

Fastsættes erhvervsevnetabet til 50 procent eller derover, udbetales erstatningen som en løbende, skattepligtig ydelse. Efter anmodning fra den berettigede kan den løbende ydelse svarende til 50 procent erhvervsevnetab omsættes til et skattefrit kapitalbeløb.

Ændring af udbetalingsreglerne om kapitalerstatning og løbende erstatning skulle i princippet ikke indebære økonomiske konsekvenser for erstatningsudgifterne. Da de faktorer, der er afgørende for størrelsen af henholdsvis en kapitalerstatning (kapitaliseringsfaktorerne) og den samlede udgift til løbende erstatninger (reservehensættelsesfaktorerne), over tiden er blevet meget forskellige, er der imidlertid i dag en betydelig forskel på forsikringsselskabernes samlede udgift til de to erstatningsformer. En løbende erstatning vil være cirka 2 gange så stor som en kapitalerstatning.

For den tilskadekomne er forskellen dog ikke så stor. Dette skyldes dels, at en kapitalerstatning er skattefri, dels, at en kapitalerstatning ikke indebærer indtægtsregulering af social pension og eventuelle andre sociale ydelser.

Ændrede regler om fordelingen mellem kapitalerstatning og løbende erstatninger vil derfor have en række udgiftsmæssige virkninger. Det kan i denne forbindelse nævnes, at forsikringsselskaber og AES skal hensætte reserver til dækning af alle fremtidige løbende udbetalinger allerede ved anmeldelsen af en skade, mens staten og selvforsikrede kommuner ikke skal afsætte reserver. Udgiftsvirkningen bliver derfor øjeblikkelig for forsikringsselskaber og AES, mens der vil være en tidsmæssig forskel for staten og de selvforsikrede kommuner.

En øget anvendelse af kapitalerstatninger vil indebære en mindre erstatningsudgift for forsikringsselskaber, AES med flere. Besparselsen tilfalder private såvel som offentlige arbejdsgivere. Omvendt vil det offentlige få et mindreprovenu som følge af lavere skattebetaling og en merudgift til social pension som følge af manglende indtægtsregulering. Endelig kan udbetaling af kapitalerstatning føre til et øget behov for andre sociale ydelser på et senere tidspunkt.

For de tilskadekomne vil virkningen samlet set være nogenlunde neutral, når man ser på den disponible indtægt efter skat. Der vil imidlertid være store forskelle, afhængig af den enkeltes alder på skadestidspunktet. Generelt vil en løbende erstatning være betydeligt mere værd end en kapitalerstatning for yngre tilskadekomne, mens det modsatte er tilfældet for ældre borgere. Kapitalerstatning kan samtidig udløse større offentlige ydelser til den tilskadekomne.

Det kan overvejes, om reglerne for erstatningsudbetaling efter arbejdsskadesikringsloven kunne ændres, men det er - som det fremgår ovenfor - vanskeligt at ændre reglerne, uden at det får vidtgående betydning både for de samlede erstatningsudgifter, for de

offentlige budgetter og for erstatningernes fordelingsvirkning i forhold til aldersfordelingen af modtagerne.

5.3.1.1. Erstatning for erhvervsevnetab som løbende ydelse

En mulig model kunne være, at erstatning for tab af erhvervsevne altid udbetales som en løbende månedlig ydelse i lighed med førtidspension.

Herved vil der ske større reduktion i førtidspensionsudbetalingerne, end tilfældet er i dag. Modellen vil samtidig øge skatteprovenuet, idet løbende erstatninger er skattepligtige.

Omvendt vil modellen medføre større udgifter for forsikringsselskaberne og AES i form af større reservehensættelser. Ændringen vil samtidig medføre administrative ulemper for forsikringsselskaber og andre, der udbetaler erstatninger efter loven, idet alle sager med erhvervsevnetab i givet fald fortsætter frem til den tilskadekomnes fyldte 65. år (67. år), medmindre den tilskadekomne afgår ved døden inden da.

For den tilskadekomne medfører overgang til løbende erstatning en omfordeling afhængig af indkomst, grad af erhvervsevnetab og alder.

Merudgiften til erstatninger (i form af reservehensættelser) vil udgøre cirka 800 millioner kr. årligt. Merskatteprovenuet vil også udgøre cirka 800 millioner kr., og besparelsen på sociale pensioner som følge af forøget indtægtsregulering kan helt skønsmæssigt anslås til mellem 200 og 300 millioner kr. Når merskatteprovenuet bliver af samme størrelse som merudgiften til erstatninger, skyldes det, at beløbet svarende til alle nuværende kapitalerstatninger (ikke kun merudgiften) vil blive beskattet efter denne model. En del af merskatteprovenuet vil dog blive modsvaret af et skatteprovenutab som følge af de lavere pensionsudbetalinger.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved erhvervsevnetab som løbende ydelse:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	240 mio. kr.	560 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	4,8 mio. kr.	11,2 mio. kr.
Skatteprovenutab	-607,5 mio. kr.	0
Regulering af førtidspension	-250 mio. kr.	0
I alt	-612,7 mio. kr.	571,2 mio. kr.

Udvalgets overvejelser

LO kan ikke støtte denne finansieringsmulighed.

DA ser ikke denne "finansieringsmulighed" som en reel finansieringsmodel, da den isoleret set forøger udgifterne i den private sektor.

FTF finder, at de anførte udgifter medfører, at der ikke kan peges på dette forslag alene eller i kombination med andre forslag.

De kommunale og amtskommunale arbejdsgivere samt **SALA** finder, at udgiftsniveauet (merudgifter til erstatning og reservehensættelser, i størrelsesordenen 800 millioner kr. årligt) indebærer, at det kan være vanskeligt at støtte denne mulighed for finansiering.

AES finder ud fra principielle samfundsøkonomiske betragtninger, at erstatning for tab af erhvervsevne mest hensigtsmæssigt udbetales som en kombination af en løbende ydelse suppleret med en mindre kapitalerstatning. Kapitalerstatningen vil sikre tilskadekomne i overgangsfasen, hvor ekstraordinære udgifter kan forekomme, og den løbende ydelse kompenserer for det fremtidige indtægtstab. Denne kombination begrænser ligeledes yderligere offentlige udgifter fremover.

Da den foreslåede besparelsmetode ikke giver anledning til besparelser inden for arbejdsskadesforsikringsområdet, men derimod merudgifter, finder **Forsikring & Pension** ikke, at en omtale af metoden er relevant i forbindelse med overvejelser om at fremvise besparelsmuligheder.

5.3.1.2. Erstatning for erhvervsevnetab som kapitalerstatning

En anden mulighed kunne være, at alle erstatninger for tab af erhvervsevne udbetales som kapitalerstatning.

Herved tillempes udbetalingsreglerne i arbejdsskadesikringsloven til reglerne i erstatningsansvarsloven.

Set i forhold til forsikringsselskabernes reservehensættelser, som antages at være et udtryk for værdien af de løbende ydelser frem til pensioneringstidspunktet, vil en kapitalerstatning i gennemsnit være mindre end halvt så stor, hvorfor overgang til kapitalerstatning i stedet for løbende erstatning indebærer en betydelig besparelse for forsikringsselskaber med flere. Ændringen indebærer også den administrative fordel for forsikringsselskaber med flere, at det bliver muligt, på samme måde som efter erstatningsansvarsloven, at udbetale en engangserstatning og derefter afslutte sagen indtil eventuel genoptagelsesansøgning.

Omvendt medfører overgang til kapitalerstatning et nedsat skatteprovenu og øgede offentlige udgifter i forbindelse med førtidspension, da kapitalerstatninger er skattefrie og ikke medregnes ved indtægtsregulering af førtidspension.

Et forsigtigt skøn over besparelser for forsikringsselskaber med flere ved overgang til kapitalerstatninger med de nuværende kapitaliseringsfaktorer er 246 millioner kr. årligt. Besparelsen modsvares af et manglende skatteprovenu, der skønsmæssigt anslås til 240 millioner kr. årligt. Hertil kommer øgede udgifter til førtidspension, der - med meget betydelig usikkerhed - anslås til omkring 140 millioner kr.

Endelig vil en overgang til kapitalerstatning med de nuværende kapitaliseringsfaktorer have betydelige fordelingsmæssige konsekvenser for tilskadekomne, afhængigt af indkomst, grad af erhvervsevnetab og alder. Som nævnt vil en løbende erstatning i gennemsnit være mere end dobbelt så høj som en kapitalerstatning, men forskellen varierer med den tilskadekomnes alder. For en 20-årig vil den løbende erstatning være cirka 3 gange så høj som en tilsvarende kapitalerstatning, mens den for en 66-årig vil være af nogenlunde samme størrelse.

På trods af den store forskel mellem værdien af de to erstatningstyper indebærer den skattemæssige forskel og forskellen i relation til indtægtsregulering af sociale ydelser, at det alligevel ofte vil være mere fordelagtigt for den tilskadekomne at få udbetalt en kapitalerstatning frem for en løbende erstatning.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved erhvervsevnetab som kapitalerstatning:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	- 74 mio. kr.	- 172 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	- 1,5 mio. kr.	- 3,4 mio. kr.
Skatteprovenutab	177 mio. kr.	0
Regulering af førtidspension	140 mio. kr.	0
I alt	241,5 mio. kr.	- 175,4 mio. kr.

Danmark har ved internationale konventioner forpligtet sig til en ordning, hvorefter erstatning for tab af erhvervsevne som udgangspunkt udbetales som en løbende erstatning. De internationale forpligtelser begrænser Danmarks muligheder for på kort sigt at ændre udbetalingsreglerne fra løbende erstatning til kapitalerstatning. På længere sigt kan ændring til kapitalerstatning eventuelt gennemføres, men det indebærer, at Danmark frigøres fra de internationale forpligtelser, eller at det undersøges nærmere, om Danmark allerede opfylder forpligtelserne via den almindelige sociale lovgivning (dagpenge, pension med videre).

Det drejer sig om:

- ILO-konvention 102 fra 1952 om minimumsnormer for social tryghed - ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af 22. juli 1955
- den europæiske kodeks for social sikring af 16. april 1964 - ratificeret af Danmark ved kgl. resolution af 12. december 1972

Udvalgets overvejelser

DA, SALA og Forsikring & Pension vil ikke afvise overgang til kapitalerstatning som en finansieringsmulighed. **SALA** finder dog, at der er andre af de skitserede finansieringsmuligheder, som er mere velegnede.

FTF finder, at de anførte udgifter medfører, at der ikke kan peges på dette forslag alene eller i kombination med andre forslag.

LO finder ikke denne finansieringsmulighed aktuel, blandt andet grundet ønsket om at opfylde internationale bindinger.

De kommunale og amtskommunale arbejdsgivere finder, at der vil være behov for nærmere at vurdere de fordelingsmæssige konsekvenser af dette forslag. Da der ydermere under udvalgsarbejdet er blevet peget på, at danske forpligtelser i forhold til internationale konventioner (ILO med videre) gør det usikkert, hvorvidt en ændring af udbetalingsreglerne fra løbende erstatning til kapitalerstatning kan gennemføres, kan de kommunale og amtslige arbejdsgivere ikke på det foreliggende grundlag anbefale forslaget.

5.3.2. Nedtrapning af dækningsgraden

Som nævnt i afsnit 5.2. viser en række eksempler, at samtidig tilkendelse af førtidspension og erstatning for tab af erhvervsevne kan resultere i et kompensationsniveau på over 100 procent.

Dækningsgraden er forholdet mellem den erstatning, der årligt udbetales den tilskadedkomne ved 100 procent erhvervsevnetab, og vedkommendes årsløn. Efter gældende regler er dækningsgraden fastsat til 4/5 (80 procent) af årslønnen, uanset erhvervsevnetabsprocenten.

Da et kompensationsniveau på mere end 100 procent overvejende foreligger ved samtidig tilkendelse af førtidspension og erhvervsevnetabserserstatning på 50 procent eller derover, og da kompensationsniveauet er stigende, jo højere erhvervsevnetabsprocenten fastsættes, kunne det overvejes at indføre en regulering af dækningsgraden.

En mulig model kunne være, at dækningsgraden som hidtil er 80 procent (4/5) for erhvervsevnetab på op til 50 procent. For den del af erhvervsevnetabet, der ligger mellem 50 og 100 procent, kunne dækningsgraden nedtrappes med en vis procentdel pr. erhvervsevnetabsprocent.

Modellen medfører besparelser i erstatningsudbetalingerne, og der opnås samtidig, at et kompensationsniveau på mere end 100 procent bliver mindre hyppigt. Besparelserne i erstatningsudbetalingerne ved nedtrapning af dækningsgraden med 1 procentpoint skønnes at være cirka 95 millioner kr. årligt, mens besparelsen ved en nedtrapning med 1,5 procentpoint skønnes at udgøre cirka 140 millioner kr. årligt. Besparelsen på erstatningsudgiften vil tilfalde såvel private som offentlige arbejdsgivere, men for det offentlige vil der samtidig blive tale om en merudgift til social pension som følge af en lavere indtægtsregulering. Størstedelen af den offentlige besparelse vil således blive modsvaret af denne merudgift.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved nedtrapning af dækningsgraden med 1 procentpoint:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	- 29 mio. kr.	- 66 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	- 0,6 mio. kr.	- 1,3 mio. kr.
Skatteprovenutab	30 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	28,5 mio. kr.	-
I alt	28,9 mio. kr.	- 67,3 mio. kr.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved nedtrapning af dækningsgraden med 1,5 procentpoint:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	- 42 mio. kr.	- 98 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	- 0,8 mio. kr.	- 2,0 mio. kr.
Skatteprovenutab	44 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	42 mio. kr.	-
I alt	44 mio. kr.	- 100 mio. kr.

Udvalgets overvejelser

DA, de kommunale og amtslige arbejdsgivere, Forsikring & Pension og SALA er skeptiske over for denne finansieringsmulighed.

LO og **FTF** afviser nedtrapning af dækningsgraden som mulig finansiering.

Forsikring & Pension peger i den forbindelse på erstatningsansvarslovens ydelser.

5.3.3. Reduktion som følge af social pension

Med udgangspunkt i de i afsnit 5.2. nævnte eksempler på kompensationsniveauer på mere end 100 procent som følge af samtidig tilkendelse af førtidspension og erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskade, kunne det overvejes at indføre en reduktionsregel i enten arbejdsskadesikringsloven eller i lov om social pension.

For så vidt angår lov om social pension findes der allerede i dag, og ligeledes med førtidspensionsreformens ikrafttræden den 1. januar 2003, en reduktionsregel, idet førtidspensionens størrelse indtægtsreguleres, blandt andet som følge af løbende erstatning for tab af erhvervsevne.

5.3.3.1. Reduktion i erstatning efter arbejdsskadesikringsloven

En reduktionsregel i arbejdsskadesikringsloven kunne udformes således, at der så vidt muligt, krone for krone, reduceres i arbejdsskadeerstatningen i det omfang, summen af førtidspension og arbejdsskadeerstatning overstiger den hidtidige indkomst.

Herved sikres, at der alene sker reduktion i de situationer, hvor der kan konstateres et kompensationsniveau på mere end 100 procent som følge af de to regelsæt, og modellen rammer derfor mere præcist end nedtrappingsmodellen beskrevet ovenfor.

Omvendt er modellen mere kompliceret at gennemføre administrativt end nedtrappingsmodellen, idet der i hvert enkelt tilfælde skal foretages beregning af, i hvilket omfang kompensationsniveauet som følge af erstatning og førtidspension er på 100 procent eller derover. Modellen kompliceres også af, at der ikke altid er truffet afgørelse om førtidspension på det tidspunkt, hvor erstatning for tab af erhvervsevne fastsættes.

Endelig kompliceres modellen af, at førtidspensionsbeløbene indtægtsreguleres, idet en tilkendt arbejdsskadeerstatning kan nedsætte pensionsbeløbene og herved bringe det samlede kompensationsniveau ned under 100 procent. Dette må der i givet fald tages højde for beregningsteknisk, for eksempel ved at arbejdsskadeerstatning ikke indgår i indtægtsreguleringen af førtidspension.

Med førtidspensionsreformen, der træder i kraft den 1. januar 2003, reduceres antallet af ydelsesniveauer til ét. Førtidspension efter de nye regler er maksimalt 152.880 kr. årligt for enlige og 129.948 kr. årligt for gifte og samlevende. Førtidspension nedsættes med 30 procent af indtægtsgrundlaget efter et fradragsbeløb på 52.000 kr. for enlige og 82.600 kr. for gifte og samlevende.

Da nedsættelsen af førtidspensionen er forskellig for enlige og for gifte (og samlevende), vil modellen indebære, at arbejdsskadesagen skal genoptages, hvis modtageren ændrer ægteskabelig status.

Det antages, at den beskrevne reduktionsmodel vil være enklere at administrere, når førtidspensionsreformen træder i kraft, grundet forenkling af ydelsesstrukturen.

De offentlige og private arbejdsgivere får derimod besparelser i form af en mindreudgift på cirka 200 millioner kr. Derudover kan der ske en forskydning mellem indtægtsreguleringen i førtidspensionen og reduktionen i arbejdsskadeerstatningen, så besparelsen for de offentlige og private arbejdsgivere reelt bliver større, mens det offentlige får merudgifter til førtidspensioner.

Modellen vil medføre en mindreindtægt for de tilskadekomne på cirka 200 millioner kr. Modellen medfører ligeledes en reduktion i skatteprovenuet for det offentlige på cirka 90 millioner kr.

Det er i beregningerne forudsat, at halvdelen af de tilskadekomne er gift, samt at halvdelen af dem, der i dag har et erhvervsevnetab på mellem 50 procent og 60 procent, ikke vil få førtidspension, men i stedet komme i fleksjob.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved reduktion i erstatningen efter arbejdsskadesikringsloven:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	- 60 mio. kr.	- 140 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	- 1,2 mio. kr.	- 2,8 mio. kr.
Skatteprovenutab	90 mio. kr.	0
Regulering af førtidspension	?	?
I alt	28,8 mio. kr.	- 142,8 mio. kr.

Udvalgets overvejelser

LO og **Forsikring & Pension** finder ikke, at problemet med kompensation over 100 skal løses i arbejdsskadesikringsloven. **Forsikring & Pension** peger i denne forbindelse på sammenhængen til erstatningsansvarslovens ydelser.

FTF forudsætter, at der bliver adgang til genoptagelse af arbejdsskadesagen, når modtageren ændrer ægteskabelig status.

FTF og **LO** finder videre, at problemet med kompensation over 100 vil kunne løses samtidig med en løsning af problemet med kompensation under 100.

DA er enig i målsætningen om at fjerne kompensation over 100 procent, men føler sig ikke overbevist om, at løsningsmodellen isoleret set i praksis vil give et væsentligt finansieringsbidrag for de private arbejdsgivere.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere finder, at erstatning efter arbejdsskadeloven skal gives for at kompensere et tab som følge af en indtruffet arbejdsskade, men at samspil med øvrig (social) lovgivning i princippet ikke bør føre til ”kompensationsniveauer på mere end 100 procent”. Dette kan tale for, at der foretages en vis modregning, hvor en sådan ”overkompensation” dog forekommer. Ud fra formålet med arbejdsskadesikringsloven, herunder hensynet til lovens forebyggende effekt, vil de kommunale og amtslige arbejdsgivere finde det mest naturligt, at en eventuel modregning sker i de (øvrige) sociale ydelser, vedkommende modtager. De kommunale og amtslige arbejdsgivere finder dog, at dette spørgsmål bør belyses nærmere, blandt andet også i forhold til de administrative konsekvenser af eventuelle modregningsregler.

SALA er af den opfattelse, at en indtruffet arbejdsskade ikke bør kunne føre til et kompensationsniveau på mere end 100 procent, og finder derfor, at modellen er en mulig finansieringsløsning.

5.3.3.2. Reduktion i førtidspension efter lov om social pension

Som nævnt indgår løbende erhvervsevnetabserstatning i indtægtsreguleringen af førtidspension. Når førtidspensionsreformen træder i kraft 1. januar 2003, forenkles ydelsesstrukturen på førtidspensionsområdet. Efter førtidspensionsreformen nedsættes pen-

sionsudbetalingen med 30 procent af den del af indtægtsgrundlaget, der ligger over et fradragsbeløb på 52.000 kr. for enlige og 82.600 kr. for gifte og samlevende.

Der foretages således allerede reduktion i førtidspension som følge af tilkendt løbende erhvervsevnetabsersstatning efter arbejdsskadesikringsloven. Med henblik på at eliminere muligheden for et samlet kompensationsniveau på mere end 100 procent som følge af førtidspension og erstatning for tab af erhvervsevne, kunne indtægtsreguleringen af førtidspension suppleres med en særlig reduktionsregel relateret til erstatning for tab af erhvervsevne.

En supplerende reduktionsregel i lov om social pension kunne enten være en krone for krone-reduktion eller en procentreduktion.

En krone for krone-reduktion vil i fuldt omfang eliminere muligheden for kompensation på mere end 100 procent. Ordningen medfører, alt andet lige, offentlige besparelser i form af nedsat førtidspensionsudbetaling og nedsat skatteprovenu som følge af den mindre skattepligtige pensionsudbetaling.

Det må antages, at en krone for krone-reduktion vil tilskynde flere til at få kapitaliseret den løbende erstatning, end tilfældet er i dag. Herved vil effekten af en krone for krone-reduktion mindskes.

Samtidig er ordningen administrativt besværlig, idet pensionsmyndigheden i hvert enkelt tilfælde skal foretage en beregning af, i hvilket omfang kompensationsniveauet som følge af erstatning og førtidspension er på 100 procent eller derover.

Det offentlige vil skønsmæssigt spare cirka 220 millioner kr. på sociale pensioner. Omvendt vil en krone for krone-reduktion i førtidspensionen medføre et fald i skatteprovenuet for det offentlige på cirka 100 millioner kr.

I beregningen er det forudsat, at tilskadekomne, hvis indtægt før arbejdsskaden var på 100.000, vil få 100.000 efter arbejdsskaden. Det er desuden forudsat, at halvdelen af modtagerne er gift, og at halvdelen af dem, der har et erhvervsevnetab mellem 50 procent og 60 procent, vil få et fleksjob. Det er endelig i beregningerne forudsat, at de løbende erstatninger i gennemsnit løber i 20 år.

En procentreduktion, hvorefter der sker procentfradrag i førtidspensionen, svarende til den fastsatte erhvervsevnetabsprocent i arbejdsskadesagen, vil ikke eliminere muligheden for kompensation på mere end 100 procent, idet førtidspensionen efter 1. januar 2003 udgør et fast beløb og beregning af erstatning for tab af erhvervsevne afhænger af årsløn med mere. En procentreduktion vil derimod være enkel at administrere for pensionsmyndigheden.

Det bemærkes, at det ikke har betydning for procentreduktionen, om erhvervsevnetabsersstatningen udbetales som et kapitalbeløb eller som en løbende erstatning.

Eksempelvis vil tilkendt erstatning for tab af erhvervsevne på enten 25 procent eller 50 procent medføre reduktion i førtidspension på henholdsvis 25 procent og 50 procent af

pensionsbeløbet. Ved erhvervsevnetab på 100 procent som følge af arbejdsskade bortfalder pensionsbeløbet.

Hvis man foretager en procentreduktion i førtidspensionen, så tilskadekomne, der er tilkendt erstatning for tab af erhvervsevne på 75 procent, kun får 25 procent af førtidspensionen, og de, der har et erhvervsevnetab på 100 procent, ikke modtager førtidspension, får det offentlige en besparelse for førtidspensionerne på cirka 940 millioner kr. Omvendt medfører en reduktion af ydelserne et skatteprovenutab på cirka 420 millioner kr.

I beregningerne forudsættes, at halvdelen af de tilskadekomne er gift. Det forudsættes også, at den øvrige indtægtsregulering af førtidspension bortfalder (30 procent af indtægter over 52.000 kr.). Endelig forudsættes, at halvdelen af dem, der i dag er tilkendt et erhvervsevnetab på mellem 50 og 60 procent, kommer i fleksjob.

Det bemærkes, at den tidligere regering som led i aftalen om finansloven for 2000 indgik aftale med Venstre, Det Konservative Folkeparti, Centrumdemokraterne, Kristeligt Folkeparti og Socialistisk Folkeparti om det rummelige arbejdsmarked og en førtidspensionsreform. Efterfølgende forhandlede regeringen og forligspartierne en aftale om en førtidspensionsreform på plads. Aftalen blev indgået den 8. december 2000 og resulterede i førtidspensionsreformen (L 285 af 25. april 2001).

Balance mellem offentlige og private udgifter ved krone for krone-reduktion i erstatningen efter lov om social pension:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	0	0
2 % arbejdsmiljøbidrag	0	0
Skatteprovenutab	100 mio. kr.	0
Regulering af førtidspension	- 220 mio. kr.	0
I alt	-120 mio. kr.	0

Balance mellem offentlige og private udgifter ved procentreduktion i erstatningen efter lov om social pension:

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	0	0
2 % arbejdsmiljøbidrag	0	0
Skatteprovenutab	100 mio. kr.	0
Regulering af førtidspension	- 220 mio. kr.	0
I alt	-120 mio. kr.	0

Udvalgets overvejelser

LO kan ikke anbefale regulering i lov om social pension og finder videre, at forslag til ændringer i denne lovgivning falder uden for kommissoriet.

DA er som tidligere nævnt enig i målsætningen om at fjerne kompensation over 100 procent, men ”finansieringsmodellen” medfører isoleret set ingen udgiftskompensation for de private arbejdsgivere.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere henholder sig til bemærkningerne ovenfor under 5.3.3.1.

FTF finder, at problemet med kompensation over 100 vil kunne løses samtidig med en løsning af problemet med kompensation under 100.

Forsikring & Pension finder - uanset at det måtte falde uden for udvalgets kommissorium - at en reduktion i ydelserne i medfør af lov om social pension kunne være en hensigtsmæssig måde at modvirke en eventuel overkompensation.

SALA er af den opfattelse, at en indtruffet arbejdsskade ikke bør kunne føre til et kompensationsniveau på mere end 100 procent, og finder derfor, at modellen er en mulig finansieringsløsning.

5.3.4. Reduktion som følge af invalidepension (arbejdsmarkedspension)

Ud over det ovenfor nævnte kompensationsniveau ved samtidig tilkendelse af førtidspension og erstatning for tab af erhvervsevne kan nævnes, at en stor del af de beskæftigede i dag er omfattet af en overenskomstfastsat arbejdsmarkedspension.

Arbejdsmarkedspensionerne er kendetegnet ved at indeholde en bred vifte af pensioner og forsikringer som eksempelvis alderspension, livsforsikring, ulykkesforsikring, invalidepension, invalidesumsforsikring, børnepension, ægtefællepension med videre.

Invalidepensioner efter disse ordninger er typisk betinget af, at erhvervsevnen er nedsat med 65 procent eller derover.

Ved nedsættelse af erhvervsevnen med 65 procent eller derover vil en stor del af de beskæftigede således i dag få tilkendt førtidspension, erstatning for tab af erhvervsevne og invalidepension fra en arbejdsmarkedspension.

I disse situationer vil der typisk være tale om et kompensationsniveau på mere end 100 procent, og det kunne derfor overvejes at indføre en reduktionsregel i arbejdsskadesikringsloven. Reglen kunne udformes således, at i det omfang, en tilkendt erhvervsevnetabserstatning efter arbejdsskadesikringsloven medfører, at summen af erstatning, førtidspension og invalidepension overstiger den hidtidige arbejdsindtægt, vil der ske reduktion svarende til den tilkendte arbejdsmarkedsrelaterede invalidepension.

Modellen medfører en besparelse i erstatningsudbetalingerne og rammer alene de situationer, hvor der vil være et kompensationsniveau på mere end 100 procent som følge af tilkendt førtidspension og arbejdsskadeerstatning. Modellen reducerer ikke antallet af situationer, hvor der vil være et kompensationsniveau på mere end 100 procent som følge af samtidig tilkendelse af erstatning og førtidspension.

Imidlertid vil modellen svække tilskyndelsen til at være dækket af private invalidepensioner, ligesom modellen indebærer en forskelsbehandling, alt efter om der er tale om en privat tegnet forsikring eller en arbejdsmarkedsrelateret invalidepension, der er resultatet af en kollektiv overenskomst.

I modsætning til modellen med gradvis nedtrapning af dækningsgraden er en reduktionsregel ikke let at gennemføre administrativt, idet der i hvert enkelt tilfælde skal foretages beregning af, i hvilket omfang kompensationsniveauet som følge af erstatning og førtidspension er på 100 procent eller derover.

Hertil kommer, at den finansiering, som der ud fra en statisk betragtning forventes, hurtigt kan bortfalde som følge af, at invalidedækningen i arbejdsmarkedspensionerne kan risikere at udgå, netop som følge af denne ordning.

Også denne model medfører besparelser i erstatningsudbetalingerne, og der opnås ligeledes, at et kompensationsniveau på mere end 100 procent bliver mindre hyppigt. Besparelsen på erstatningsudgiften vil tilfalde såvel private som offentlige arbejdsgivere, men for det offentlige vil der samtidig blive tale om en merudgift til social pension som følge af en lavere indtægtsregulering. Størstedelen af den offentlige besparelse vil således blive modsvaret af denne merudgift.

Udvalgets overvejelser

Udvalget tager afstand fra, at arbejdsmarkedspensioner inddrages i overvejelserne om eventuel finansiering af merudgifter som følge af et udvidet ulykkesbegreb.

Udvalget fremhæver i den forbindelse, at arbejdsmarkedspensionerne er et overenskomstanslående, der bygger på frivillige aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. Inddragelse af arbejdsmarkedspensioner vil, på lige fod med inddragelse af frivillige forsikrings- og pensionsordninger, kunne få den afsmittende effekt, at disse ordninger enten helt vil udgå eller blive tilpasset på en sådan måde, at de ikke kommer til udbetaling i tilfælde af erstatningsberettigende arbejdsskade.

Udvalget kan derfor ikke anbefale en finansieringsløsning, hvor arbejdsmarkedspensioner kan bevirke reduktion i erstatning for tab af erhvervsevne efter arbejdsskadesikringsloven.

LO bemærker, at inddragelse af arbejdsmarkedspensioner falder uden for kommissoriet.

5.3.5. Afskaffelse af afløsningsbeløbet, der udbetales til modtagere af løbende erstatning, når de fylder 67 eller 65 år

5.3.5.1. Indledning

Efter arbejdsskadesikringsloven afløses en løbende erstatning for tab af erhvervsevne eller for tab af forsørger af et engangsbeløb, når modtageren fylder 67 eller 65 år. Tidspunktet for, hvornår modtageren får ret til engangsbeløbet, afhænger som udgangspunkt af, hvornår modtageren opnår ret til folkepension. Både tilskadekomne og efterladte har mulighed for at få tilkendt engangsbeløbet.

Afløsningsbeløbet blev indført med arbejdsskadeforsikringsloven, der trådte i kraft den 1. april 1978, for at lette overgangen til folkepension.

Hidtil havde invaliditetsrente og rente til efterladt ægtefælle efter ulykkesforsikringsloven fra 1933 med senere ændringer i princippet været en livsvarig løbende ydelse, der dog blev nedsat med 25 procent ved rentemodtagerens fyldte 67. år.

Ved lovændringen i 1978 blev bemærket, at det så vidt muligt kun var et faktisk indtruffet økonomisk tab, der skulle erstattes. Idet erhvervsevnetab alene forekommer i en persons erhvervsaktive periode, og idet lov om folkepension forudsatte, at den erhvervsaktive periode ophører ved det fyldte 67. år, blev erstatning for tab af erhvervsevne og tab af forsørger tidsbegrænset således, at erstatningerne ophørte ved det 67. år.

For at lempe overgangen ved bortfald af ydelserne ved det fyldte 67. år blev det bestemt, at den løbende ydelse skulle afløses af et skattefrit engangsbeløb svarende til 2 gange den årlige ydelse ved det fyldte 67. år.

Bestemmelsen om et afløsningsbeløb, der udgør 2 gange den årlige løbende erstatning, blev videreført i lov om sikring mod følger af arbejdsskade, der trådte i kraft den 1. januar 1993 som afløser for arbejdsskadeforsikringsloven fra 1978.

Ved §§ 15 og 17 i lov nr. 288 af 12. maj 1999 blev bestemmelserne ændret således, at afløsningsbeløbet udbetaltes, når modtageren fyldte 65 år og opnåede ret til folkepension. Afløsningsbeløbet udgør 4 gange den årlige løbende erstatning, når modtageren opnår ret til folkepension som 65-årig. Tilskadekomne og efterladte, der har fået tilkendt erstatning før 1. juli 1999, og tilskadekomne og efterladte, der først opnår ret til folkepension, når de fylder 67 år, bevarer efter lovændringen i 1999 retten til den løbende erstatning, indtil de fylder 67 år, hvorefter der udbetales et afløsningsbeløb, der udgør 2 gange den løbende årlige erstatning.

Den beskrevne ændring af arbejdsskadesikringsloven i 1999 skyldtes den generelle ned-sættelse af folkepensionsalderen og indgik som et delelement i den daværende regerings forslag om et nyt tilbagetrækningsystem. Det fremgår af lovens forarbejder, at den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder på dette tidspunkt var 60 til 61 år.

5.3.5.2. De økonomiske konsekvenser af at fjerne afløsningsbeløbet, når modtageren fylder 67 år eller 65 år

Beregningsforudsætninger

Erstatning for tab af erhvervsevne kan udbetales som en løbende erstatning eller som et engangsbeløb.

Kapitalerstatning

Erstatning svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent eller derover skal altid tilkendes som en løbende ydelse. Modtageren kan dog vælge at få erstatning svarende til et erhvervsevnetab på maksimalt 50 procent omsat til et kapitalbeløb.

Kapitalbeløbet beregnes som den del af den årlige ydelse, der ønskes omsat, ganget med en kapitaliseringsfaktor, som afhænger af modtagerens alder og køn på afgørelsestidspunktet og af, om den løbende ydelse skal løbe, til modtageren fylder 65 år eller 67 år. Kapitaliseringsfaktoren omfatter nutidsværdien af alle de fremtidige ydelser og nutidsværdien af afløsningsbeløbet.

Løbende erstatning

Hvis erstatningen udbetales som en løbende ydelse, hensætter forsikringsselskabet til reserver, der skal dække de løbende ydelser i hele perioden. Reservehensættelserne beregnes som den årlige ydelse ganget med en hensættelsesfaktor, som afhænger af modtagerens alder og køn på afgørelsestidspunktet og af, om den løbende ydelse skal løbe til 65 år eller 67 år. Hensættelsesfaktorerne indeholder nutidsværdien af alle fremtidige løbende ydelser og nutidsværdien af afløsningsbeløbet.

Konsekvenser af at afskaffe afløsningsbeløbet

Afskaffelse af afløsningsbeløbet indebærer en direkte virkning for tilskadekomne, der modtager en løbende erstatning, indtil de når pensionsalderen, idet disse personer så ikke får udbetalt den skattefri engangsydelse svarende til 2 eller 4 gange den årlige ydelse. Afskaffelse af afløsningsbeløbet vil imidlertid også påvirke erstatningen til modtagere af kapitalerstatninger og modtagere, der vælger at kapitalisere en del af deres løbende erstatning. Dette skyldes, at kapitalerstatningerne er beregnet således, at kapitalbeløbet modsvarer alle fremtidige ydelser - herunder også afløsningsbeløbet. Afskaffelse af afløsningsbeløbet vil således indebære en lavere erstatningsudbetaling til alle modtagere af kapitalerstatninger eller kapitaliserede erstatninger, uanset alderen på erstatningstidspunktet. Virkningen for den enkelte tilskadekomne vil afhænge af alderen og udbetalingsformen. Størst effekt får forslaget for personer, der vælger at beholde en løbende erstatning indtil pensionstidspunktet. Når forslaget kun får begrænset direkte virkning for de yngre modtagere af erstatning, skal det ses i sammenhæng med, at disse modtagere samtidig mister muligheden for forrentning af differencebeløbet. Vurderet i

forhold til en forrentning i hele perioden frem til pensionstidspunktet vil der derfor ikke være tilsvarende forskelle mellem de forskellige aldersgrupper. Virkningen for forskellige modtagertyper er beskrevet i bilag 5.

Som det fremgår af eksemplerne, vil en modtager, der vælger at beholde en løbende erstatning frem til pensionstidspunktet som 65-årig, miste 4 gange den årlige ydelse. For en modtager med 50 procent erhvervsevnetab og en hidtidig indtægt på 250.000 kr. svarer dette til et beløb på 400.000 kr. Hvis der i stedet havde været tale om 65 procent erhvervsevnetab ville forskellen være 520.000 kr. I de fleste tilfælde vælger erstatningsmodtagere at kapitalisere en del af en løbende erstatning inden pensionstidspunktet, og differencen vil i så fald være højere, jo ældre modtageren er på kapitaliseringstidspunktet. Hvis en (kvindelig) erstatningsmodtager med en hidtidig indtægt på 250.000 kr. eksempelvis vælger at kapitalisere 50 procent ud af en 65 procent erstatning som 30-årig, vil differencen i kapitalerstatning være 12.400 kr. Hertil kommer bortfald af afløsningsbeløbet for de resterende 15 procent erstatning, når pensionsalderen nås. Dette beløb vil udgøre 120.000 kr.

Det skal imidlertid fremhæves, at der ikke vil blive tale om nedgang i erstatning for de nuværende modtagere af arbejdsskadeerstatning, idet en eventuel afskaffelse af afløsningsbeløbet alene vil komme til at berøre skader, der er indtruffet efter ændringens indførelse.

Forsikringselskaber skal hensætte reserver til dækning af alle fremtidige erstatningsudbetalinger allerede på tilkendelsestidspunktet, så udgiftsmæssigt får forslaget fuld effekt fra indførelsen (bortset fra selvforsikrede offentlige arbejdsgivere).

Afskaffelse af afløsningsbeløbet indebærer, at kapitaliseringsfaktorerne og hensættelsesfaktorerne skal justeres, så den del af faktoren, der vedrører nutidsværdien af afløsningsbeløbet, fjernes. De nuværende faktorer ender på 2 eller 4, afhængigt af, om den løbende ydelse skal løbe til 67 år eller 65 år. Fjernes afløsningsbeløbene, skal alle faktorerne ende ved 0, uanset om den løbende ydelse løber til 67 år eller 65 år.

Beregningerne er foretaget ud fra de gennemsnitlige erhvervsevnetabsomkostninger i 2000 og 2001. Der er i beregningerne ikke indregnet efterladteerstatninger. Det skyldes, at der er tale om få sager årligt, og at kun en mindre del af erstatningerne i disse sager løber, indtil modtageren fylder 65 eller 67 år.

Erstatningsudgifterne er opdelt på engangserstatninger og reservehensættelser, da det er forskellige sæt af faktorer, der anvendes.

Tabel 1: Gennemsnitlige erstatningsudgifter for perioden 2000-2001

	Kvinder	Mænd	I alt
Engangserstatninger	350 mio. kr.	700 mio. kr.	1.050 mio. kr.
Reservehensættelser	210 mio. kr.	350 mio. kr.	560 mio. kr.
I alt	560 mio. kr.	1.050 mio. kr.	1.610 mio. kr.

Beregningerne er foretaget ved at omregne erstatningerne med henholdsvis de nye reservehensættelsesfaktorer og de nye kapitaliseringsfaktorer for 65-årige. Der er anvendt faktorerne til 65 år, da faktorerne til 67 år kun anvendes i tilfælde, hvor modtageren har en erhvervsevnetabsafgørelse, der ligger før 1. juli 1999, eller modtageren er født før 1. juli 1939. Det er ikke i statistikregistret muligt at skelne imellem, om erstatningen løber til 65 år eller 67 år. Tabel 2 viser erstatningsudgifterne beregnet med de nye faktorer.

Tabel 2: Beregnede erstatningsudgifter

	Kvinder	Mænd	I alt
Engangserstatninger	301 mio. kr.	600 mio. kr.	901 mio. kr.
Reservehensættelser	175 mio. kr.	300 mio. kr.	475 mio. kr.
I alt	476 mio. kr.	900 mio. kr.	1.376 mio. kr.

Den samlede besparelse, hvis man afskaffer afløsningsbeløbene, er **cirka 200-250 millioner kr.** Der skal gøres opmærksom på, at der er stor usikkerhed forbundet med beregningerne.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved afskaffelse af afløsningsbidrag

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	- 67,5 mio. kr.	- 157,5 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	- 1,4 mio. kr.	- 3,2 mio. kr.
Skatteprovenutab	0	0
Regulering af førtidspension	0	0
I alt	- 68,9 mio. kr.	-160,7 mio. kr.

5.3.5.3. Udvalgets overvejelser

Afløsningsbeløbet blev indført i 1978 for at lempe overgangen til folkepension. Tilbagetrækningsalderen var dengang forudsætningsvis 67 år efter daværende lov om folkepension. Dette blev lagt til grund ved beslutningen om at lade erstatningerne ophøre ved det fyldte 67. år. Tilbagetrækningsalderen er nu lavere. I forbindelse med ændringen af lov om social pension i 1999 er det anført, at den faktiske tilbagetrækningsalder på dette tidspunkt var 60 til 61 år.

Udbetaling af afløsningsbeløbet indebærer efter udvalgets opfattelse, at tilskadekomne og efterladte reelt opnår kompensation indtil det fyldte 69. år.

I dag har det helt overvejende flertal af arbejdstagere trukket sig tilbage inden det fyldte 65. år, hvorfor der generelt ikke vil være et tab af erhvervsindkomst for de år, der ligger herefter, og følgelig heller ingen grund til at kompensere for tab af erhvervsevne.

Samtidig er mulighederne for at opnå efterløn, førtidspension, boligstøtte og en række tillægssydelselser forbedret siden 1978.

Hertil kommer, at Arbejdsskadestyrelsen og Den Sociale Ankestyrelse ved opgørelsen af den årsløn, der lægges til grund ved beregning af erstatning for tab af erhvervsevne

og erstatning for tab af forsørger, medtager pensionsbidrag (både arbejdsgivers og arbejdstagers bidrag). Overgang til en arbejdsskadeerstatning indebærer dermed ingen væsentlig forandring af mulighederne for at indgå i pensionsordninger. Det indebærer, at der fortsat er mulighed for at indgå pensionsaftaler.

Udvalget har overvejet at fjerne afløsningsbeløbet, idet forudsætningerne for fortsat at udbetale afløsningsbeløbet er afgørende ændret siden 1978. Udvalget lægger særlig vægt på det forhold, at afløsningsbeløbet gives som erstatning for tab af erhvervsindkomst, der i praksis er ikke-eksisterende, fordi kun et fåtal af alle borgere efter overgang til folkepension er erhvervsaktive. Det vil således være undtagelsen, at personer i fravær af arbejdsskaden ville have påregnet at oppebære erhvervsindkomst for denne periode.

Udvalget finder videre, at udbetaling af erstatning for tab af erhvervsevne og tab af forsørger fortsat bør ske, indtil modtageren opnår ret til folkepension, uanset at den faktiske tilbagetrækningsalder er lavere end folkepensionsalderen. Herved opnås, at afskaffelse af afløsningsbeløbet ikke modvirker bestræbelserne om at fastholde ældre medarbejdere, der udnytter deres resterhvervsevne, på arbejdsmarkedet.

Det indebærer en række beregningsmæssige konsekvenser, herunder ændring af kapitaliseringsfaktorerne. Disse ændringer fremgår af afsnit 5.3.5.2., hvor den samlede besparelse også er beregnet.

At afskaffe afløsningsbeløbet har den utilsigtede virkning, at der ikke kan tilkendes erstatning for tab af erhvervsevne til personer over 65 eller 67 år, der udnytter deres erhvervsevne, idet disse personer i tilfælde af skade får udbetalt afløsningsbeløbet. For at imødegå denne utilsigtede virkning foreslås, at der tilvejebringes en særregel i disse få sager, der sikrer erstatning til denne persongruppe efter gældende regler.

Den samlede besparelse, der opnås, hvis man afskaffer afløsningsbeløbene for så vidt angår erstatning for tab af erhvervsevne, er cirka **200-250 millioner kr.** I denne besparelse er ikke medregnet besparelsen i forbindelse med erstatning for tab af forsørger. Der er stor usikkerhed forbundet med beregningerne.

Ved at afskaffe afløsningsbeløbene begrænser man samtidig de mulige merudgifter ved et nyt arbejdsulykkesbegreb, fordi gennemsnitsudgiften pr. anerkendt ulykke vil være lavere end med uændrede beregningsregler.

DA og **SALA** finder, at der er tale om en væsentlig og rimelig finansieringskilde.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere konstaterer, at afløsningsbeløbet blev indført i 1978 for at lempe overgangen til folkepension. Siden er forudsætningerne for afløsningsbeløbet dog afgørende ændret.

Mulighederne for at opnå efterløn, førtidspension, boligstøtte og en række tillægsydelse er forbedret siden 1978. Hertil kommer, at Arbejdsskadestyrelsen og Den Sociale Ankestyrelse medtager både arbejdsgivers og arbejdstagers pensionsbidrag ved opgørelsen af den årsløn, der lægges til grund ved beregning af erstatning for tab af erhvervsev-

ne og erstatning for tab af forsørger. Tilkendelse af en arbejdsskadeerstatning indebærer dermed ingen væsentlig forandring af mulighederne for at indgå i pensionsordninger.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere finder det på denne baggrund forsvarligt at lade afløsningsbeløbet indgå i videre overvejelser vedrørende finansiering af et ændret arbejdsskadebegreb, eksempelvis ved at reducere eller helt afskaffe afløsningsbeløbet. De kommunale og amtslige arbejdsgivere lægger i den forbindelse vægt på følgende momenter:

- Afløsningsbeløbet gives nu faktisk som erstatning for tab af erhvervsindkomst, der i praksis er ikke-eksisterende, fordi kun et fåtal efter overgang til folkepension er erhvervsaktive. Det vil således være undtagelsen, at personer i fravær af arbejdsskaden ville have påregnet at oppebære erhvervsindkomst for denne periode.
- Udbetaling af erstatning for tab af erhvervsevne og tab af forsørger bør fortsat ske, indtil modtageren opnår ret til folkepension, uanset om den faktiske tilbagetrækningsalder måtte være lavere end folkepensionsalderen. Afskaffelse eller reduktion af afløsningsbeløbet vil således ikke i sig selv modvirke bestræbelser på at fastholde ældre medarbejdere, der udnytter deres resterhvervsevne, på arbejdsmarkedet.

LO kan ikke tilslutte sig denne finansieringsmulighed.

FTF finder ikke, at dette kan være en fornuftig finansieringskilde, idet det er tvivlsomt, om der er en besparelse at hente med baggrund i differenceproblematikken. Under alle omstændigheder kan FTF tilslutte sig lovgivers hensigt med indførelsen af et afløsningsbeløb, hvorfor beløbet ikke fuldt ud bør afskaffes.

Forsikring & Pension finder fortsat ikke, at problemet med overkompensation skal løses via arbejdsskadesikringsloven. Forsikring & Pension peger også i denne forbindelse på sammenhængen til erstatningsansvarslovens ydelser.

5.3.6. Bevisvurdering ved erstatningsfastsættelse

I dette afsnit beskrives baggrunden for bevisbyrdereglen i § 13 og udviklingen i dens anvendelse og fortolkning ved fastsættelse af erstatning for arbejdsskader. Det drøftes kort, hvorvidt en ændring af bevisbyrdereglen vil kunne medvirke til at finansiere en udvidelse af skadebegreberne, og de økonomiske følger af en ændring belyses.

5.3.6.1. Ændret bevisvurdering ved fastsættelse af erstatning

I lovens § 13 opstilles følgende bevisregel: *"Et påvist erhvervsevnetab, et varigt mén eller en persons død anses for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler herimod."*

Reglen i § 13 opstiller den formodning, at erstatningsberettigende mén og erhvervsevnetab som hovedregel anses for at være en følge af en indtrådt arbejdsskade. Reglen gælder såvel ved førstegangsafgørelser som ved senere realitetsafgørelser, der

gælder såvel ved førstegangsafgørelser som ved senere realitetsafgørelser, der træffes, fordi betingelserne for genoptagelse har været opfyldt.

Denne regel har været i fokus for en række domstolsafgørelser de senere år. Højesteretsdommene har hovedsagelig vedrørt spørgsmålet om forudbestående lidelsers betydning for udmålingen af méngodtgørelse og erstatning for erhvervsevnetab.

Domstolene har ved fortolkningen af § 13 tilnærmet sig de erstatningsretlige kausalitetsregler, hvorefter der som udgangspunkt gives fuld erstatning, medmindre den forudbestående lidelse med videre allerede har medført et varigt mén eller erhvervsevnetab, eller det må antages, at lidelsen under alle omstændigheder ville have medført et varigt mén eller tab af erhvervsevne. Kravet til dokumentation og begrundelse er blevet skærpet gennem dommene.

5.3.6.2. Bevisreglens baggrund og vedtagelse

Formodningsreglen i § 13 er indsat i ulykkesforsikringsloven i 1964 og er efterfølgende medtaget i de senere love. Ved fremsættelsen af lovforslaget i 1964 blev det anført, at administrationen i mangfoldige tilfælde ikke har 100 procent sikkerhed for årsagsforbindelse mellem ulykkestilfældet og lidelsen, hvorfor man falder tilbage på, hvad der er det mest sandsynlige.

Da det fra tid til anden blev gjort gældende, at administrationen var for utilbøjelig til at anerkende en årsagssammenhæng mellem ulykkestilfælde og lidelse, blev det fundet rigtigst at foreslå en regel, hvorefter afgørelsen i disse tvivlsomme sager ville falde ud til den tilskadekomnes fordel, medmindre der var overvejende sandsynlighed for manglende årsagssammenhæng.

Erstatningen var i 1964 ikke delt op i mén og erhvervsevnetab, idet der blev fastsat en samlet invaliditetserstatning, hovedsagelig på medicinsk grundlag.

Af bemærkningerne til 1964-loven fremgik: *"Den heromhandlede bedømmelse vil også efter gennemførelse af forslaget ske på grundlag af, hvad der er sandsynligt, således at erstatning udbetales, hvor der er en rimelig sandsynlighed af medicinsk årsagssammenhæng, mens ydelse af erstatning afslås, hvor sandsynligheden taler imod en sådan årsagssammenhæng. Forslaget tager alene sigte på en afgørelse af medicinsk tvivlsomme tilfælde, hvor sandsynligheden for og imod årsagsforbindelse trods indgående undersøgelse af alle foreliggende omstændigheder i det enkelte tilfælde er lige stor, således at det ikke er muligt at træffe afgørelse med udgangspunkt i, hvad der er mest sandsynligt i det foreliggende tilfælde. Efter forslaget vil disse tilfælde blive afgjort til fordel for den sikrede, hvilket må anses for rimeligt".*

Bestemmelsen blev indsat på et tidspunkt, hvor erstatningen blev fastsat på et medicinsk grundlag. Der har således ikke ved bestemmelsens vedtagelse været mulighed for at tage stilling til, i hvilket omfang formodningsreglen skulle gælde, når erhvervsevnetabet (som en følge af lovens ændring i 1978) skulle fastsættes efter en bredere vurdering af den tilskadekomnes erhvervsmæssige forhold efter arbejdsskaden. Ved lovens ændring i

1978, hvor invaliditetserstatningen blev opdelt i mén godtgørelse og erhvervsevnetab, vedrørte bemærkningerne til § 13 ikke de erhvervsmæssige følger, men de medicinske følger.⁴

Ved revisionen af arbejdsskedeforsikringsloven i 1992 besvarede Socialministeriet en række spørgsmål om betydningen af, at den tilskadekomne havde været stabilt tilknyttet arbejdsmarkedet og fuldt arbejdsdygtig.⁵ Af besvarelsen fremgik, at ved stabil tilknytning til arbejdsmarkedet var udgangspunktet, at erhvervsevnetabet ikke ville blive nedsat som følge af forudbestående lidelse.

5.3.6.3. Nyere retspraksis

Den ledende dom på området er UfR 98/1627 H. Ved denne dom fik den tilskadekomne tilkendt 65 procent i erhvervsevnetab og 12 procent i mén godtgørelse uden nedsættelse for forudbestående nakkehvirvellidelse.

Den tilskadekomne, der arbejdede som sygeplejerske, blev i 1989 opereret for nerve-rodstryk i nakkehvirvelsøjlen. Den tilskadekomne blev i 1991 slået på halsen af en patient. Efter arbejdsskaden fik hun recidiv af generne i form af nakkesmerter med udstråling til venstre arm, svarende til symptomerne før operationen i 1989. Der var ved de lægelige undersøgelser kun beskedne objektive forandringer efter arbejdsskaden.

Den tilskadekomne fik ikke medhold i påstanden om fuld erstatning i landsretten. Landsretten fandt det tilstrækkeligt godtgjort, at årsagen til sagsøgerens mén og erhvervsevnetab var en ryglidelse, som den tilskadekomne led af inden arbejdsskaden, og som hun ikke kunne antages at være fuldstændigt helbredt for.

Højesteret fandt derimod ikke, at myndighederne havde løftet bevisbyrden efter § 13.

Retten lagde vægt på, at den forudbestående lidelse ikke allerede havde nedsat erhvervsevnen (via eksempelvis længerevarende sygdomsmeldinger, arbejdsskift med videre)

⁴ I relation til § 13 anførtes i bemærkningerne følgende: "Pådrager en person sig arsénforgiftning og har pågældende på sin arbejdsplads kontakt med arsén, fastslår formodningsreglen i § 10, stk. 2, at arsénforgiftningen skal anses for fremkaldt gennem kontakten med arsén på arbejdspladsen. Senere bliver pågældende blind på det ene øje og hævder, at blindheden er en medicinsk følge af arsénforgiftningen. Hvis ikke overvejende medicinsk sandsynlighed i det konkrete tilfælde taler for, at blindheden skyldes andre forhold end arsénforgiftningen, følger det af § 13, at den skal anses for en medicinsk følge heraf og erstattes efter loven. "

⁵ Som svar på spørgsmål 15 anførtes, at hvor den tilskadekomne var stabilt tilknyttet arbejdsmarkedet indtil arbejdsskaden trods en lidelse, og hvor pågældende efter arbejdsskaden måtte forlade arbejdsmarkedet varigt, ville udgangspunktet være, at erhvervsevnetab ikke ville blive nedsat som følge af forudbestående lidelse. I svaret til spørgsmål 42 blev det udtalt, at der var en formodning for, at der ikke skulle ske fradrag i erstatningen for erhvervsevnetab, såfremt tilskadekomne havde været fuldt arbejdsdygtig frem til arbejdsskaden. Det fremhævedes, at der ikke var et tilsvarende udgangspunkt ved mén godtgørelse, som fastsættes på grundlag af arbejdsskadens konkrete (medicinske) følger.

og heller ikke under alle omstændigheder (ud fra et lægesagkyndigt bedømmelsesgrundlag) ville have medført i det væsentlige de samme gener.

Det er ikke blevet tillagt betydning, at den tilskadekomnes symptomer efter arbejdsskaden i væsentlig grad mindede om de symptomer, hun havde før operationen i 1989, og at der formentlig har været tale om et samspil mellem den forudbestående skade og arbejdsskaden, som har forårsaget omfanget af de symptomer og smerter, der opstod efter arbejdsskaden.

Denne dom er blevet fulgt op af en række lignende landsretsafgørelser, som har krævet meget klar dokumentation for en forudbestående lidelses eller andre faktorerers betydning for erhvervsevnetab eller mén som betingelse for en eventuel nedsættelse af erstatningen.

Lovens krav om "overvejende sandsynlighed" for andre årsager er i dommene blevet tolket som en meget kvalificeret bevisbyrde og ikke blot som en overvægt af sandsynlighed.

5.3.6.4. Myndighedernes praksis

Ankestyrelsen har gennem udsendelse af en række "Sociale Meddelelser" præciseret indholdet af adgang til nedsættelse som følge af forudbestående skader/lidelser, ved som betingelse herfor at stille krav om:

1. dokumentation for nedsat erhvervsevne forud for arbejdsskaden eller dokumentation for helbredsforandringer og symptomer, der medfører mén forud for arbejdsskaden, eller
2. at der ud fra en lægesagkyndig bedømmelse forelå nærliggende risiko for, at den forudbestående lidelse, uafhængigt af arbejdsskaden, ville nedsætte erhvervsevnen væsentligt, eller at der ud fra en lægesagkyndig bedømmelse forelå nærliggende risiko for, at der, uafhængigt af arbejdsskaden, ville være opstået en væsentlig helbredsforringelse.

Betingelserne betyder, at der stilles skærpede krav til både begrundelsen for en eventuel reduktion og især dokumentationen for reduktionens grundlag.

Betingelserne betyder, at det særligt i relation til erhvervsevnetab kun i sjældne tilfælde kan dokumenteres, at opståede følger ikke skyldes arbejdsskaden. Det gælder, uanset om der er tale om en situation, hvor den oprindelige lidelse er en væsentlig forudsætning for omfanget og vægten af de følger, der opstår efter arbejdsskaden (som i HR-dommen), eller om der er tale om helt andre forudbestående lidelser, som har medført væsentlige symptomer og sygemeldinger, men uden at bevirke arbejdsophør.

Den tilskadekomne vil eksempelvis som udgangspunkt få 65 procent i erhvervsevnetab, såfremt han ophører med at arbejde og bliver tilkendt mellemste førtidspension efter indtræden af et (mindre) rygtraume, selv om det af afgørelsen om førtidspension frem-

går, at det ved pensionstilkendelsen er lagt til grund, at halvdelen af erhvervsevnened-sættelsen skyldes en forudbestående ryglidelse, som har medført symptomer og sygemeldinger forud for arbejdsskaden.

Ved afgørelsen om erhvervsevnetab vil det blive lagt til grund, at der ikke er dokumentation for nedsat erhvervsevne forud for arbejdsskaden, når den tilskadekomne har fortsat sit fuldtidsarbejde trods ryglidelsen.

Da det medicinsk er vanskeligt at afgive sikre vurderinger af udviklingen af forudbestående lidelser, vil det meget sjældent kunne antages, at en forudbestående lidelse, **uafhængigt** af den indtrådte arbejdsskade, ville have nedsat erhvervsevnen væsentligt.

Det kan eksempelvis ikke med overvejende sandsynlighed lægeligt dokumenteres, at selv meget udbredte slidgigtforandringer i ryggen har betydning for fremkomsten af rygsymptomer og nedsat funktionsevne i erhverv. Den lægelige vurdering er på dette punkt ændret i forhold til tidligere, hvor der ansås at være en sammenhæng mellem omfanget af rygforandringer og en persons rygsymptomer. Retslægerådet har også i relation til andre lidelser udtalt, at man ikke var i stand til at forudsige den fremtidige udvikling og betydning af den pågældende forudbestående lidelse.

I det ovenfor nævnte tilfælde vil den tilskadekomne som udgangspunkt blive tilkendt 65 procent i erhvervsevnetab, selv om den tilskadekomne har meget udbredte (ikke-arbejdsbetingede) slidgigtforandringer i ryggen, hvis han efter et rygtraume på arbejdet oplyser om forværrede rygsymptomer, ophører med at arbejde og derefter tilkendes mellemste førtidspension.

Et indtrådt erhvervsevnetab opstår ikke sjældent som et resultat af flere eller en række forskellige faktorer af helbredsmæssig og måske social art. De gennemførte ændringer på førtidspensionsområdet, med indførelse af en såkaldt ressourceprofil som grundlag for arbejdssevnevurderingen, viser, at en række forskelligartede elementer i varierende omfang kan påvirke erhvervsevnen.

Det er ofte vanskeligt mere præcist at påvise og begrunde det indbyrdes forhold mellem de enkelte elementer. Det har til følge, at det sjældent er muligt, med overvejende sandsynlighed, at dokumentere de enkelte elementers vægt og indflydelse på erhvervsevnen.

Formodningsreglen i § 13 stiller særlige krav til dokumentationen for de ikke-arbejdsbetingede faktorer betydning, som tenderer mod, at erhvervsevnetabet i det hele anses for en følge af arbejdsskaden. Det kvalificerede bevis- og dokumentationskrav i lovens § 13 betyder, at der er risiko for, at den tilskadekomne i nogle tilfælde tilkendes et erhvervsevnetab, som er en følge ikke blot af arbejdsskaden, men af flere af disse faktorer.

5.3.6.5. Bevisreglen ved erstatningsfastsættelse for arbejdsskader i Sverige

Det kan i denne sammenhæng være relevant at nævne de bevisregler, der gælder for erstatningsfastsættelse for arbejdsskader i Sverige.

Før 1993 var der ligesom i Danmark omvendt bevisbyrde ved erstatningsfastsættelsen. Det indebærer, at en mulig erstatningsberettigende følge skulle anses for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre en betydeligt stærkere grund talte mod det (om ej betydeligt stærkere skäl talte mod det).

Fra 1993 er der imidlertid indført regler i Sverige om almindelig bevisbyrde. Disse regler indebærer, at en mulig erstatningsberettigende følge skal anses for at være forårsaget af arbejdsskaden, når **overvejende grunde taler for det** (om övervägende skäl taler för det).

Udtrykket "overvejende" skal **ikke** forstås som en kvalificeret bevisbyrde af samme karakter som den danske fortolkning, men blot som en overvægt.

5.3.6.6. Økonomiske konsekvenser af en ændring af bevisbyrdereglen

Højesteretsdommen (UfR 98/1627) giver sig udslag i højere erhvervsevnetabserstatninger, da højesteretsdommen samt efterfølgende landsretsafgørelser kræver meget klar dokumentation for forudbestående lidelsers og andre faktorerers betydning for erhvervsevnetab eller mén som betingelse for en eventuel nedsættelse af erstatningen. Det betyder, at der i færre tilfælde end før findes grundlag for at reducere i erstatningerne.

Tabel 1: Den gennemsnitlige méngrad

	1998	1999	2000	2001
Uoplyst	15	16	7	7
Ulykker	9	10	10	9
Erhvervssygdomme	14	14	13	14
Pludselige løfteskader	7	11	9	10
I alt	10	11	10	11

Tabel 2 : Den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent

	1998	1999	2000	2001
Uoplyst	47	20	0	58
Ulykker	31	35	37	38
Erhvervssygdomme	31	34	35	38
Pludselige løfteskader	31	34	35	38
I alt	31	34	36	38

I perioden 1998 til 2001 er den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent steget med 7 procentpoint. De 7 procentpoint svarer til en stigning i erstatningsudgifterne til erhvervsevnetab på cirka 295 millioner kr. De samlede erstatninger til erhvervsevnetab var i 2000-2001 på cirka 1.600 millioner kr.

Stigningen i den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent kan ikke alene tilskrives højesteretsdommen. Stigningen i udgifter til erhvervssygdomme kan også skyldes, at der de seneste år er blevet anerkendt flere lænderyglidelser, efter at lænderyglidelser er blevet optaget på erhvervssygdomsfortegnelsen. Anerkendeshyppigheden er blandt andet steget for erhvervsgrupper, der er beskæftiget med plejearbejde, efter at rygbelastende arbejde med pleje af voksne eller større handicappede børn er blevet optaget på erhvervssygdomsfortegnelsen. Ved optagelsen på erhvervssygdomsfortegnelsen blev kriterierne for anerkendelse lempet for rygbelastende plejearbejde, hvilket har medført en stigning i anerkendelserne på dette område og for lænderyglidelser generelt.

Optagelsen på fortegnelsen har betydet, at sagsbehandlingen forløber hurtigere i sager om lænderyglidelser.

Lænderyglidelserne hører til blandt de erstatningsmæssigt dyre erhvervssygdomme, og da der er kommet relativt flere af disse, bliver den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent trukket op.

Det kan heller ikke udelukkes, at der er sket en generel stigning i erhvervsevnetabs-erstatningerne. Dette kan blandt andet være en følge af praksis på førtidspensionsområdet, hvor der har været en tendens til, at tilkendelserne af mellemste førtidspension er steget i forhold til tilkendelserne af forhøjet almindelig førtidspension.

Det må antages, at en del af stigningen skyldes, at de sager, hvor der i førstegangsafgørelsen var fratrukket for forudbestående lidelser, er blevet genoptaget, og erhvervsevnetabsprocenten er blevet forhøjet. Mens man i førstegangsafgørelserne efter højesteretsdommen ikke har fratrukket for den forudbestående lidelse. Det vil sige, at den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent må antages at være for høj, da der både indgår forhøjelser fra revisionerne/genoptagelserne, som burde være truffet i tidligere år, og højere erhvervsevnetabsprocenter i de nye førstegangsafgørelser.

På baggrund af ovenstående skønnes det, at man ved at ændre det kvalificerede bevis- og dokumentationskrav i lovens § 13 kan få en besparelse på omkring 100 millioner kr. Det skal understreges, at beregningen er behæftet med stor usikkerhed, da det ikke er muligt at adskille årsagerne til stigningen i den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved ændret bevisbyrde

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	-30 mio. kr.	- 70 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	-0,6 mio. kr.	- 1,4 mio. kr.
Skatteprovenutab	9,5 mio. kr.	-
Regulering af førtidspension	9 mio. kr.	-
I alt	- 11,5 mio. kr.	- 71,4 mio. kr.

Det antages, at fordelingen mellem engangserstatningsudgifter og løbende ydelser følger de samlede erstatningsudgifter.

5.3.6.7. Udvalgets overvejelser

Der er op gennem 1990erne sket en skærpelse af de bevismæssige krav til dokumentation og begrundelse ved anvendelse af formodningsreglen i § 13. Skærpelsen kan i nogle tilfælde indebære en risiko for, at der må tilkendes erstatning for især erhvervsmæssige følger, der ikke alene er forårsaget af en indtruffet arbejdsskade.

En justering af reglen vil kunne medføre en besparelse, som kan bidrage til at finansiere en udvidelse af ulykkesbegrebet.

En justering af formodningsreglen vil føre til, at arbejdsskadesikringsloven på dette punkt adskiller sig fra reglerne om fastsættelse af erstatning i erstatningssager og (i mindre grad) forsikringssager, idet de erstatningsretlige kausalitetsregler (som § 13 er fortolket efter) ikke vil være gældende. Det kan ikke udelukkes, at dette vil føre til, at der anlægges flere sager mod den private arbejdsgiver med henblik på at få dækning efter erstatningsansvarsloven for forhold, der ikke efter arbejdsskadesikringslovens ændrede bevisbyrde-regel anses for følger af arbejdsskaden. Arbejdsgivers ansvarsforsikring vil kunne blive belastet med disse krav.

Det er en forudsætning for pålæggelse af almindeligt erstatningsansvar efter erstatningsansvarsloven, at der - i modsætning til skader efter arbejdsskadesikringsloven - kan identificeres en erstatningsansvarlig skadevolder. En udvidelse af skadebegreberne vil derudover medføre, at der vil blive anerkendt flere arbejdsskader, for hvilke der ikke kan pålægges privatretligt erstatningsansvar. Der er ikke et sådant sammenfald i erstatningsgrundlaget efter regelsættene, at dette nødvendiggør anvendelse af de samme kausalitetsregler.

En justering af reglen efter svensk forbillede kan ske ved at lade almindelig bevisbyrde være gældende ved fastsættelse af en arbejdsskades følger.

LO tager skarpt afstand fra en ændring af bevisvurderingen i § 13. Den eksisterende bevisvurdering er overskuelig og enkel at administrere, og bevisvurderingen er i øvrigt udtryk for domstolenes vurdering af beviskravene. En ændring af § 13 ligger uden for udvalgets kommissorium.

FTF finder ikke, at en ændret bevisvurdering skal indgå i udvalgets anbefalinger til finansiering af udvidelsen af skadebegrebet. At der tidligere i for udstrakt grad er blevet reduceret i erstatningerne, kan ikke begrunde en ændring af bevisbyrde-reglen.

Forsikring & Pension finder, at billighedsbetragtninger taler imod at ændre den eksisterende bevisvurdering på erstatningsområdet.

SALA bemærker, at ændring af bevisvurderingen berører en relevant problemstilling på erstatningsområdet. Overgang til almindelig bevisbyrde vil kunne indgå som en finansieringsmulighed ved udvidelse af skadebegrebet. **SALA** har en positiv holdning over for at ændre bevisbyrde-reglen.

DA har i forbindelse med sit høringssvar vedrørende lovforslag L 146 foreslået, at der gennemføres de nødvendige lovændringer til en præcisering af, at arbejdsskadeforsikringen alene skal erstatte det erhvervsevnetab, som tilskadekomne lider som følge af selve arbejdsskaden.

DA finder imidlertid også, at dette forhold, der indebærer en overgang til almindelig bevisbyrde som eksempelvis i Sverige, vil kunne indgå som et muligt finansieringselement ved en udvidelse af arbejdsskadebegrebet.

De kommunale og amtslige arbejdsgivere er umiddelbart ikke afvisende over for at støtte en ændring af bevisvurderingsreglen. Afdækningen af, at bestemmelsen oprindeligt sigtede på afklaring af medicinske tvivlsspørgsmål, mens den nu også dækker erhvervsmæssige tvivlsspørgsmål, samt at erstatningsopdelingens virkninger i 1978 for årsagsvurderingen ikke blev analyseret, kunne tale for en ændring af bestemmelsen.

Kapitel 6. Aktivlinjen, arbejdssevnekriteriet og førtidspensionsreformen

I begyndelsen af 1990erne er der sket en kursændring i socialpolitikken. Ændringen har indebåret, at grundlaget for en ny aktivlinje med øget vægt på aktivering og beskæftigelsesfremmende tilbud er blevet lagt.

Op gennem 1990erne har der været øget fokus på at understøtte den forebyggende indsats blandt andet i sager, der kunne føre til førtidspension. Antagelsen er og har været, at en aktiv tilværelse på arbejdsmarkedet er at foretrække frem for en passiv tilværelse som modtager af førtidspension.

Der bindes herved an til aktivlinjen i socialpolitikken, som bygger på, at alle skal have ret til et aktivt tilbud i stedet for passiv forsørgelse. Borgerne har en forpligtelse til at udnytte egne evner til selvforsørgelse, men det offentlige skal give rammerne for, at man bliver i stand til at klare sig selv.

6.1. Den aktivrettede indsats og sagsbehandlingsmetode

En tidlig forebyggende indsats har vist sig at have afgørende betydning for målet om at fastholde og integrere personer på arbejdsmarkedet. Den tidlige indsats er på pensionsområdet blandt andet blevet underbygget gennem visitationsreglen i § 20 a, hvorefter en ansøgning om førtidspension skal behandles efter alle de muligheder, der findes for at yde hjælp efter den sociale lovgivning.

En sag om førtidspension kan som udgangspunkt først påbegyndes på det tidspunkt, hvor det konstateres, at alle aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige foranstaltninger har været afprøvet.

Gennem kravet om afprøvning af foranstaltninger støttes den tidlige aktive indsats med henblik på reetablering af en persons kontakt med arbejdsmarkedet. For at skabe sammenhæng mellem den tidlige opfølgning og førtidspensionssystemet blev der i 1997 gennemført en fuld udlægning af tilkendelseskompetencen i førtidspensionssager til kommunerne.

Disse elementer har muliggjort en socialfaglig helhedsvurdering i kommunerne af den enkelte klient/ansøger. Den lokale kommune kan på et tidligt tidspunkt tilrettelægge og gennemføre en afklaring af mulighederne for at hjælpe borgeren tilbage på arbejdsmarkedet, gennem eksempelvis optræning, behandling og revalidering, inden der igangsættes en egentlig sag om førtidspension.

I tilslutning til visitationsreglen er der indført en "metode til god sagsbehandling på førtidspensionsområdet", som opstiller krav til processen og krav til indholdet af vurderingen af erhvervsevnen. I metoden lægges der op til at fokusere på, hvad en borger kan og kan bringes til at kunne, snarere end at fokusere på, hvad borgeren ikke kan. I metoden arbejdes der systematisk med fremskaffelse af et relevant dokumentationsgrundlag.

Formålet hermed er at opnå større gennemsækelighed og ensartethed i forhold til afgørelsesgrundlaget samt at højne kvaliteten af sagsbehandlingen. Metoden er beskrevet i de generelle og specielle bemærkninger til lov nr. 285 af 25. april 2001, og metoden skal fra 1. januar 2003 bruges i alle sager om førtidspension.

Metoden er båret af et positivt menneskesyn, der støtter udvikling og ansvar og skaber større muligheder for selvforsørgelse.

Centralt i metoden står en afdækning og bearbejdning af borgerens ressourcer ved kortlægning af borgerens ressourceprofil. I ressourceprofilens 14 elementer indgår en beskrivelse af borgerens faglige og praktiske kvalifikationer, borgerens evne til at indgå i jobmæssige og sociale relationer, borgerens sociale liv og netværk samt en beskrivelse af borgerens helbred.

Ressourceprofilen anskueliggør borgerens erhvervmæssige potentiale og barrierer og peger på de muligheder, der er for udvikling og vækst. Ressourceprofilen er et arbejdsredskab, der skal anvendes og udarbejdes i dialog med borgeren. Profilen kan bane vej for afklaringsforløbet og støtte det endelige skøn om berettigelse til førtidspension, såfremt der rejses sag om dette.

Metoden har to hovedformål:

1. Det første formål er at støtte en afklaringsproces sammen med borgeren og inspirere til en udvikling af borgerens ressourcer, så de kan anvendes i arbejdsrelaterede sammenhænge. Gennem hele forløbet skal der sættes fokus på muligheder frem for barrierer, og borgeren skal medinddrages i processen.
2. Det andet formål er at støtte, at der bliver truffet en korrekt afgørelse om førtidspension. Der skal opbygges et systematisk og relevant dokumentationsgrundlag, og afgørelsen skal begrundes på en entydig og forståelig måde.

6.2. Førtidspensionsreformen

Der har i slutningen af 1990'erne været ført en bred politisk debat om en reform af førtidspensionssystemet, som i december 2000 førte til indgåelse af en aftale.

Med aftalen ønskede forligspartierne at sikre, at personer, der har en arbejdsevne, som muliggør en tilknytning til arbejdsmarkedet, også reelt får mulighed for at udnytte deres ressourcer ved et arbejde. Målet er, at flest mulig finder beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked. Det kan også ske gennem anvendelse af overenskomsternes sociale kapitler og i forbindelse med arbejdsfastholdelse. Beskæftigelse skal ikke støttes, hvis pågældende kan finde ustøttet beskæftigelse.

Forligspartierne ønskede med en reform at styrke den aktivrettede indsats, at sikre personer, der ikke er i stand til at blive selvforsørgende, en forsørgelsesydelse, der kompenserer for den manglende arbejdsevne, og at styrke retssikkerheden i sagsbehandlingen.

Som et resultat af den indgåede aftale fremsatte socialministeren den 15. december 2000 lovforslag L 147 som led i en førtidspensionsreform. Lovforslaget blev vedtaget og offentliggjort som lov nr. 285 af 25. april 2001.

Det fremgår af bemærkningerne, at førtidspensionsreformen bygger på følgende grundpræmisser:

- Førtidspension tilkendes efter arbejdsevnekriteriet
- Antallet af ydelsesniveauer reduceres
- Ydelsesstrukturen forenkles via bruttificering og afskaffelse af særydelse
- Handicapkompensation ydes efter serviceloven
- Retssikkerheden styrkes ved indførelse af sagsbehandlingsmetode

Førtidspensionsreformen skal bygge oven på et aktiverings- og revalideringssystem, hvor der sker en reel afprøvning af den enkeltes arbejdsevne.

Det fremtidige førtidspensionssystem vil medvirke til udbygningen af det rummelige arbejdsmarked, det vil sige idéen om, at flere borgere med svagere forudsætninger eller nedsat arbejdsevne får mulighed for at bruge deres evner og ressourcer og deltage i arbejdslivet. Den aktive indsats, som er en del af forudsætningen for visitationsafgørelsen og sagsbehandlingsmetoden, tilstræber en udvikling af den enkeltes samlede ressourcer, som kan danne grundlag for, at flere borgere får mulighed for at udnytte deres erhvervsevne.

Det er særligt indførelsen af arbejdsevnekriteriet og den ovenfor beskrevne sagsbehandlingsmetode, der indeholder nye elementer med perspektiver i forhold til arbejdsskadesystemet.

Bortfaldet af gradueringen af førtidspension i højeste, mellemste og forhøjet almindelig førtidspension er dog også af væsentlig betydning for bedømmelsen af erhvervsevnetab.

6.3. Økonomiske konsekvenser for arbejdsskadeerstatningerne ved indførelse af den nye førtidspensionsreform

Førtidspensionsreformen vil efter sin gennemførelse have afledede virkninger på erstatningsniveauet og erstatningsudbetalingerne i arbejdsskadesager. Etablering af bedre betingelser for, at de arbejdsskadede helt eller delvist kan genvinde kontakten med arbejdsmarkedet, vil i sig selv kunne reducere erstatningsudbetalingerne.

Tilkendelse af færre førtidspensioner som følge af, at flere fastholdes på arbejdsmarkedet, vil tendere mod, at erstatningsudbetalingerne for erhvervsevnetab vil falde. En sådan mindre erstatningsudbetaling er ikke indgået i beregningerne af de økonomiske konsekvenser af førtidspensionsreformen.

Det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at udtale sig om, i hvilket omfang førtidspensionsreformen vil føre til et fald i antallet af nye tilkendelser af førtidspension. I lovforslaget er der taget udgangspunkt i, at antallet af nye tilkendelser af førtidspension har været faldende i 1990'erne, samt at antallet af nye tilkendelser i 1999 lå på omkring 13.000.

Førtidspensionsreformen indebærer blandt andet, at der fremover kun vil være én førtidspensions­sats. I dag tilkendes der, som tidligere nævnt, almindelig førtidspension, almindelig forhøjet førtidspension og mellemste og højeste førtidspension.

I dag opereres der i forbindelse med tilkendelse af arbejdsskadeerstatninger med pro­centsatser, der kan knyttes til de forskellige former for førtidspension. Får man eksem­pelvis i dag tilkendt mellemste førtidspension, vil det typisk svare til et tab af erhvervs­evne på 65 procent. Førtidspensionsreformen afskaffer den procentvis differentierede vurdering af erhvervsevnetabet.

Det er vanskeligt at skønne over antallet af arbejdsskadesager, der vil blive berørt af reformen. Det afhænger blandt andet af, hvordan det nye arbejdsevnekriterium bliver udmøntet i forhold til det i dag gældende erhvervsevnetabskriterium.

I de følgende beregninger forudsættes det, at et tab af erhvervsevne på 65 procent eller derover vil føre til tilkendelse af førtidspension efter de nye regler. Bliver man efter 1. januar 2003 ikke tilkendt førtidspension, vil man i stedet blive tilbudt fleksjob.

Et fremtidigt fald i antallet af førtidspensioner vil føre til, at flere overgår til fleksjob i stedet for at få tilkendt førtidspension. Såfremt dette sker, vil udbetalingen af erstatning for erhvervsevnetab samlet set blive reduceret efter de nuværende regler, idet den erstatning, der udbetales til arbejdsskadede personer, som overgår til fleksjob, tager udgangspunkt i den påviste indtægtsforskel mellem arbejdsindtægten før arbejdsskaden og arbejdsindtægten efter arbejdsskaden inklusive fleksjobydelsen.

Den påviste indtægtsnedgang vil som hovedregel være mindre end den erhvervsevne­tabsprocent, der i dag skønsmæssigt fastsættes til en person, der tilkendes førtidspension. Indtægtsnedgangen i fleksjob vil sjældent svare til en 50 procent nedgang, hvilket er den procentsats, der typisk mindst tilkendes, når en skadelidt får førtidspension.

Det vil særligt være arbejdsskadesager, som vedrører personer, der i dag tilkendes al­mindelig (forhøjet) førtidspension, der vil blive berørt af førtidspensionsreformen. Til­kendelse af (forhøjet) almindelig førtidspension svarer som udgangspunkt til et tab af erhvervsevne på 50 procent, om end det skal bemærkes, at Arbejdsskadestyrelsen selv vurderer erhvervsevnetabet og ikke er tvunget til at lægge sig op ad eventuelle pensions­tilkendelser. Der gives i et begrænset antal tilfælde mindre end 50 procent i erhvervsev­netab, såfremt andre ikke-arbejdsbetingede årsager har medvirket væsentligt til arbejds­ophør og tilkendelse af førtidspension. Reduktion i erstatningen forudsætter, at bevis­byrdereglen i § 13 er opfyldt, hvilket efter skærpelsen af bevisreglen kun sjældent vil være tilfældet, jævnfør afsnittet om bevisvurdering. Får man fremover vurderet en sam­let arbejdsevnenedsættelse på 50-60 procent i pensionsregi, vil det som udgangspunkt forudsætte, at man ikke får tilkendt førtidspension, men i stedet bliver tilbudt et fleksjob og skal have sit erhvervsevnetab fastsat, svarende til indtægtsnedgangen i erhverv.

Det skal dog bemærkes, at der for nylig er udtaget stævning mod Den Sociale Ankestyrelse med henblik på at få fastslået retstilstanden omkring indtægten fra fleksjob i relati­on til arbejdsskadeerstatninger. Hvis en domstol fastslår, at indtægt fra fleksjob ikke

indgår ved beregningen af erhvervsevnetabsersstatning, vil førtidspensionsreformen ikke føre til den skitserede afledte mindreudgift.

I den forbindelse kan det nævnes, at Justitsministeriet for nylig har besvaret et spørgsmål om betydningen af løntilskud til fleksjob ved bedømmelsen af en tilskadekommens erhvervsevnetab efter erstatningsansvarsloven (Retsudvalget 200-01, L 143 - bilag 41): ”...hvis den skadelidte er ansat i en sådan beskæftigelse, skal det - som i andre tilfælde - vurderes, i hvilket omfang han eller hun vil eller burde kunne bestride et almindeligt job på normale vilkår. Erhvervsevnetabet skal således fastsættes uafhængigt af den løn (med eller uden offentligt tilskud), som skadelidte får gennem sit fleksjob mv.”

De følgende beregninger er imidlertid udarbejdet under den forudsætning, at indtægten fra fleksjob indgår ved vurderingen af erhvervsevnetabet:

I 2001 er der truffet 329 afgørelser med et erhvervsevnetab på 50-60 procent.

Tabel 1: Antallet af erhvervsevnetabsafgørelser truffet i 2001 med et erhvervsevnetab på mellem 50-60 procent

Erhvervsevnetabsprocent	Antal afgørelser
50	310
55	8
60	11
I alt	329

Den gennemsnitlige årsløn i sager afgjort i 2001 er på 251.000 kr. (2001 PL), omregnet til 2002 PL giver det en gennemsnitlig årsløn på 258.000 kr. Det antages, at den gennemsnitlige indtægt i fleksjob er cirka 202.000 kr. (2002 PL-indtægten er beregnet på baggrund af refusioner af løntilskud og antallet af modtagere i 2001). Dette svarer til et erhvervsevnetab på cirka 20 procent.

Erstatninger svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent og derover ville blive tilkendt som en løbende ydelse, men der er mulighed for at få erstatning svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent kapitaliseret. Erstatninger under 50 procent skal tilkendes som et kapitalbeløb. Der er i beregningerne taget udgangspunkt i, at borgerne får kapitaliseret mest muligt.

Det gennemsnitlige kapitalbeløb svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent er cirka 700.000 kr. Hvis erhvervsevnetabsprocenten i gennemsnit falder til 20 procent, er det ensbetydende med en mindre udgift på 420.000 kr. pr. sag. Dertil kommer mindreudgiften på de resterende løbende ydelser i de 19 sager, hvor erhvervsevnetabsprocenten er over 50. Tilsammen giver det en mindre udgift på cirka 140 millioner kr.

Det er dog ikke alle personer, der i dag bliver tilkendt et erhvervsevnetab på 50-60 procent, som vil blive tilbudt et fleksjob, nogle vil fortsat blive tilkendt førtidspension. Det skønnes på baggrund af ovenstående, at den afledte mindreudgift vil blive i størrelsesordenen 70 millioner kr.

Det skal understreges, at beregningen er behæftet med stor usikkerhed, da det er svært at sige, hvor mange personer der vil blive tilbudt et fleksjob i stedet for førtidspension, og hvad indtægten vil være for personer i fleksjob og dermed erhvervsevnetabsprocenten.

Balance mellem offentlige og private udgifter ved den ny førtidspensionsreform

	Offentlig	Privat
Erstatningsudgifter	- 21 mio. kr.	- 49 mio. kr.
2 % arbejdsmiljøbidrag	- 0,4 mio. kr.	- 1,0 mio. kr.
Skatteprovenutab	-	-
Regulering af førtidspension	-	-
I alt	- 21,4 mio. kr.	- 50 mio. kr.

6.4. Arbejdsevnekriteriet

Med førtidspensionsreformens vedtagelse af arbejdsevnekriteriet (som træder i kraft 1. januar 2003) som afløser for det tidligere erhvervsevnenedsættelseskriterium med udgangspunkt i invaliditet, er aktivlinjen blevet videreført på pensionsområdet. Arbejdsevnebegrebet er et positivt, fremadrettet kriterium, som fokuserer på borgerens færdigheder og ressourcer og udviklingsmuligheder.

Arbejdsevnekriteriet har i pensionsreformen fået følgende definition:

- *" Evnen til at kunne opfylde de krav, der stilles på arbejdsmarkedet for at kunne udføre forskellige konkret specificerede arbejdsopgaver med henblik på at opnå indtægt til selvforsørgelse. "*

Arbejdsevnen defineres i forhold til det faktiske arbejdsmarked og konkret specificerede arbejdsfunktioner. Ved arbejdsevnebegrebet lægges der vægt på den konkret demonstrerede arbejdsevne, hvor det tidligere erhvervsevnenedsættelsesbegreb i højere grad var baseret på en lægelig vurdering af erhvervsevnen. Der tages i begrebet højde for, at arbejdsevnen ikke blot er et resultat af den fysiske invaliditet, men også er en følge af en række andre faktorer.

I modsætning til erhvervsevnenedsættelsesbegrebet, hvor borgeren i nogen grad har tilskyndelse til at demonstrere et tab af erhvervsevne som betingelse for pensionstilkendelse og dermed har mindre motivation til at medvirke til optræning eller revalidering, fokuseres der ved arbejdsevnebegrebet på borgerens positive færdigheder, hvilket kan støtte aktiveringsprocessen. Borgeren skal ikke dokumentere uegnethed til beskæftigelse for at blive berettiget til førtidspension.

Ved at fremhæve betydningen af, hvad borgeren faktisk kan, som grundlag for pensionsafgørelsen, bliver afgørelsen mere gennemskuelig og forståelig for borgeren.

Betingelsen for tilkendelse af førtidspension er fra 1. januar 2003, at borgerens arbejdsevne er varigt nedsat, og at nedsættelsen er af et sådant omfang, at borgeren, uanset støtte efter anden lovgivning, ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægts-

givende arbejde. Afgørende for tilkendelse er således, at borgeren ikke er i stand til at forsørge sig selv.

6.5. Arbejdsevnebegrebet i arbejdsskadesammenhæng

Det må antages, at der vil være administrative fordele ved at indføre samme arbejdsevnebegreb i arbejdsskadesikringsloven som det, der i forvejen anvendes ved stillingtagen til en borgers ret til aktivering, revalidering og pr. 1. januar 2003 førtidspension. Anvendelse af det samme begreb vil skabe større sammenhæng og gennemskuelse i det sociale system.

Samme fællesbegreb må antages at kunne reducere administrativt dobbeltarbejde foretaget til brug for sammenlignelige vurderinger i de sociale love og arbejdsskadesikringsloven.

Men der sker allerede på nuværende tidspunkt en koordinering af arbejdet, idet retningslinjer for samarbejdet mellem arbejdsskademyndighederne og kommunerne er udsendt.

Det er samtidig ikke umiddelbart indlysende, at vurderingerne af henholdsvis ret til revalidering, ret til førtidspension og ret til erstatning for erhvervsevnetab er sammenlignelige. Formålene bag ydelserne og ydelsernes karakter gør, at især fastsættelse af erstatning for en arbejdsskade kræver en selvstændig vurdering.

Forskel mellem erstatningsformål og forsørgelsesformål

Anvendelse af et arbejdsevnetabsbegreb forudsætter videre, at det nærmere defineres, hvilket tab der ønskes erstattet. Arbejdsevnebegrebet i førtidspensionsreformen måler arbejdsevnen i forhold til evnen til selvforsørgelse. Hvis afgørelser om førtidspension baseret på evne til selvforsørgelse anvendes direkte som målestok for arbejdsevnen, vil der kun kunne gives erstatning til tilskadekomne, der efter en indtruffet arbejdsskade ikke er i stand til at forsørge sig selv.

Det må forudsættes, at arbejdsevnetabet efter en arbejdsskade måles, ikke i forhold til evnen til selvforsørgelse, men ved en sammenligning mellem arbejdsevnen uden arbejdsskaden og den faktiske arbejdsevne efter arbejdsskadens indtræden. Det er således **ikke afgørelsen** om selvforsørgelse i pensionsregi, der er relevant, men derimod oplysningerne i sagen om førtidspension om den faktisk målte (eller vurderede) arbejdsevne efter arbejdsskadens indtræden.

I relation til fastsættelse af erstatning for en arbejdsskadet borgers erhvervsmæssige arbejdsevnetab vil den positive afdækning af arbejdsevnen efter et arbejdsevnekriterium i princippet kunne anvendes som målestok for det komplementære erhvervsevnetab/arbejdsevnetab.

Fastsættelse af erstatning svarende til arbejdsevnereduktionen forudsætter dog en relativt præcis skønsmæssig vurdering, som nødvendiggør et dækkende oplysningsgrundlag. Det er ikke givet, at det oplysningsgrundlag, der anvendes ved en kommunes afgø-

relse af, om en borger vil blive i stand til at blive selvforsørgende, er tilstrækkeligt til at træffe afgørelse om en bestemt erhvervsevnetabsprocent.

Oplysningsgrundlaget vil ofte ikke være tilstrækkeligt i de sager, hvor en betydelig arbejdssevnenedsættelse bevirker, at det relativt hurtigt kan fastslås og begrundes, at borgeren ikke vil kunne bringes til at forsørge sig selv. Skyldes pensionstilkendelsen en arbejdsskade, vil der være behov for en nærmere analyse for at kunne afgøre, hvilken præcis erhvervsevnetabsprocent der skal fastsættes.

Da det i princippet er de samme vurderinger, der på nuværende tidspunkt foretages af en borgers erhvervsevnetab efter arbejdsskadesikringsloven og en borgers arbejdssevnenedsættelse efter pensionsloven, har myndighederne indtil nu, ved fastsættelse af erhvervsevnetabet efter en arbejdsskade, kunnet anvende en tilkendt førtidspension som en retningsgivende målestok for det erhvervsevnetab, der skulle gives en borger.

I arbejdsskadesikringsloven sker der en finmasket graduering af erstatningen for erhvervsevnetab, idet der tilkendes erhvervsevnetabsprocenter på mellem 15 og 100 med intervaller på 5 procent. Efter de gældende regler kan pensionstilkendelser på forhøjet almindelig, mellemste og højeste førtidspension ligeledes anvendes som udgangspunkt for vurderingen af erhvervsevnetab, idet tilkendelserne svarer til arbejdssevnenedsættelser på 50 procent for forhøjet almindelig, 65 procent for mellemste og cirka 100 procent for højeste førtidspension.

Efter de nye regler skal der alene træffes afgørelse om berettigelse til førtidspension eller ej gennem en vurdering af, om borgeren vil kunne opnå indtægt til selvforsørgelse. Fastsættelse af erhvervsevnetabet for en arbejdsskade vil fremover ikke kunne knytte an til en forudgående, gradueret vurdering af arbejdssevnenedsættelsen i førtidspensionssystemet.

Selve afgørelsen om førtidspension kan derfor fremover i mindre grad anvendes som rettesnor for det erhvervsevnetab, en borger har pådraget sig ved en arbejdsskade. Dette er en følge af såvel anvendelsen af arbejdssevnebegrebet som bortfaldet af gradueringerne i førtidspensionssystemet.

I forbindelse med revision af erstatningsansvarsloven blev det overvejet at overgå til et arbejdssevnekriterium, men dette blev ikke fundet hensigtsmæssigt. I et svar til Folketinget fra Justitsministeriet af 5. februar 2001 blev det udtalt: "... Det foreslåede arbejdssevnekriterium går (som nævnt) ud på at fastlægge, i hvilket omfang den pågældende kan forsørge sig selv. I modsætning hertil går erhvervsevnetabskriteriet i erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven ud på at fastlægge, hvilket indtægtstab den pågældende vil lide som følge af varig nedsættelse af evnen til at skaffe sig indtægt ved arbejde".

Justitsministeriets svar peger på de problemer, der vil ligge i at fastsætte en erstatning for en skade efter samme retningslinjer, som anvendes ved vurdering af en borgers evne til selvforsørgelse. Formålet med at give erstatning for erhvervsevne-/arbejdssevnetab er at kompensere for den tilskadekomnes reducerede evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde i forhold til før arbejdsskaden. Tabet måles og fastsættes således så præcist som

muligt ved en sammenligning mellem den tilskadekomnes tidligere erhvervsevne og arbejdsindtægt og den tilskadekomnes nuværende erhvervsevne og arbejdsindtægt, med henblik på at give fuld kompensation for forringelsen efter arbejdsskaden.

Førtidspension gives med det formål at sikre borgeren en passende forsørgelse, men derimod ikke med det formål at kompensere præcist for borgerens faktiske indtægtsnedgang eller erhvervsevnetab.

Kravet om manglende evne til selvforsørgelse, som er betingelsen for tilkendelse af førtidspension, dækker over meget forskelligartede arbejdssevneniveauer, som bør føre til forskellige erstatningsfastsættelser.

Som tidligere anført betyder dette, at der i relation til fastsættelse af erstatning for arbejdsskader må vælges mellem fastholdelse af det nuværende erhvervsevnetabsbegreb og indførelse af et ”rent” arbejdssevnebegreb uden den selvforsørgelsesvurdering, der er en del af arbejdssevnebegrebet i førtidspensionsreformen.

Anvendelse af et arbejdssevnebegreb, der er forskelligt fra erhvervsevnetabsbegrebet i erstatningsansvarsloven, vil kunne bevirke en tvivl om sammenligneligheden, som kan føre til en stigning i antallet af ”differencesager”, det vil sige de retssager, der anlægges for at opnå dækning for krav, der ikke allerede er dækket efter en af de nævnte love. Den manglende sammenlignelighed må forventes at føre til, at der anlægges flere differencesager om dækning af erhvervsevnetab/arbejdssevnetab, uanset at erhvervsevnetab primært skal dækkes efter arbejdsskadesikringsloven.

Der skelnes efter arbejdssevnekriteriet ikke efter, om en nedsat arbejdssevne skyldes medicinske eller ikke-lægelige forhold. Da erstatning for arbejdsskade gives for en fysisk/psykisk skade, er det af betydning for fastsættelsen af erstatningen, i hvilket omfang den nedsatte arbejdssevne er helbredsbetingsbet. Arbejdssevnebegrebet bør på dette punkt suppleres med en henvisning til den vægtning, der i den eksisterende lovs § 32, stk. 2, er foretaget af ikke-arbejdsbetingsbetede faktorerers betydning for fastlæggelsen af erhvervsevnetabet.

Medinddragelse af tilskadekomne og forlængelse af sagsbehandlingstid

Anvendelse af det led i arbejdssevnebegrebet, som udgøres af ressourceprofilen, forudsætter, at der føres en dialog med borgeren med henblik på medinddragelse og iværksættelse af nye foranstaltninger samt afprøvning. Dette kan alene af geografiske årsager være vanskeligt at gennemføre i arbejdsskadesager.

En strikt opfyldelse af den sagsbehandlingsmetode, som skal anvendes ved arbejdssevnebegrebet, vil i en række sager, hvor borgeren eksempelvis overgår til nyt job, ikke være hensigtsmæssig. Det kan give anledning til, at det bliver uklart, i hvilke tilfælde metoden skal anvendes, hvilket medfører grænsedragingsproblemer.

Afklaring af arbejdssevnen ved beskrivelse af ressourceprofilen og gennemførelse af afprøvnings-, optrænings- og revalideringsmæssige foranstaltninger kan tidsmæssigt være en langvarig procedure. Anvendelse af et arbejdssevnebegreb med betydelige krav

til afprøvningsforanstaltningerne risikerer at medføre en væsentlig forlængelse af sagsbehandlingstiden.

Udvalgets overvejelser om at indføre et arbejdsevnebegreb i arbejdsskadesager

Overgang til et arbejdsevnebegreb vil føre til, at grundlaget for afgørelser om erstatning vil fjerne sig fra det grundlag, der ydes kompensation efter i erstatningsansvarsloven. Overgang til et arbejdsevnebegreb vil på den anden side gøre erstatningsafgørelser i arbejdsskadesager sammenlignelige med afgørelser i sager på det sociale område.

Overgang til et arbejdsevnebegreb må forudsætte, at der gives erstatning svarende til reduktionen i arbejdsevne og ikke svarende til reduktionen i evnen til selvforsørgelse. Arbejdsevnebegrebet målt i forhold til selvforsørgelse i førtidspensionsreformen må modificeres, hvis det skal bruges i arbejdsskadesager, hvor formålet er at give erstatning for et indtægtstab/erhvervsevnetab og ikke som i pensionsager at sikre en passende forsørgelse til borgeren. I relation til fastsættelse af erstatning for arbejdsskader må der vælges mellem fastholdelse af det nuværende erhvervsevnetabsbegreb og indførelse af et 'rent' arbejdsevnebegreb uden den selvforsørgelsesvurdering, der er en del af arbejdsevnebegrebet i førtidspensionsreformen.

Overgang til et arbejdsevnebegreb vil ikke betyde, at afgørelsen af en borgers erhvervsevnetab/arbejdsevnetab bliver mere gennemskuelig, idet der fortsat må foretages et selvstændigt skøn over det graduerede erhvervsevnetab med en tilknyttet begrundelse. Den præcise bestemmelse af erhvervsevnetab/arbejdsevnetab, som arbejdsskadesikringsloven forudsætter, er ikke umiddelbart indeholdt i arbejdsevnebegrebet, således som dette skal anvendes i førtidspensionsregi.

Der vil fortsat kunne være et erhvervsevnetab/arbejdsevnetab, selv om der i førtidspensionsregi træffes afgørelse om, at borgeren vil kunne forsørge sig selv. Afgørelsen i førtidspensionsregi skal således både ved tilkendelse og afslag på førtidspension underkastes en selvstændig analyse for at afgøre, om der resteret et tab, som skal kompenseres med erstatning efter arbejdsskadesikringsloven. Afgørelse om erstatning efter arbejdsskadesikringsloven vil ikke fremover i samme grad som før kunne knytte an til en gradueret afgørelse om førtidspension.

Afventning af afklaring af arbejdsevnen må forventes at medføre en forlængelse af sagsbehandlingstiden, idet afgørelsen om erhvervsevnetab i arbejdsskadesagen må afvente den endelige arbejdsevnevurdering i kommunalt regi. Det må anses for uhenigtsmæssigt og i strid med målsætningen om kortere sagsbehandlingstid.

Administrationen af loven er ikke organiseret nær ved borgeren på en måde, som gør det nemt at medinddrage borgeren ved afklaring af arbejdsevnen.

Arbejdsevnebegrebet vil muligvis kunne indsættes i arbejdsskadelovgivningen, men det vil i praksis medføre vanskeligheder at anvende begrebet i sagsbehandlingen ved bedømmelse af erhvervsevnetabet. Der er ikke store fordele ved at overgå til arbejdsevnebegrebet.

Forsikring & Pension går ikke ind for indførelse af et arbejdsevnebegreb i arbejdsskadesager, som adskiller sig fra erhvervsevnetabsbegrebet i erstatningsansvarsloven.

De amtslige og kommunale arbejdsgivere bemærker, at indførelse af et nyt begreb vil medføre virkninger, som på nuværende tidspunkt er vanskelige at forudsige.

6.6. Det rummelige arbejdsmarked og tiltag til bevarelse af tilskadekomnes tilknytning til arbejdsmarkedet

Rummelighed på arbejdsmarkedet udtrykker en forventning om, at arbejdspladserne giver plads til flere personer, som ikke på alle punkter kan leve op til de eksisterende effektivitetskrav. Udviklingen af det rummelige arbejdsmarked betyder derfor samtidig, at der skal ske en fortsat nedbrydning af barrierer hos blandt andet arbejdsgivere, andre lønmodtagere og myndigheder.

Etablering af et mere rummeligt arbejdsmarked skal ske i et samarbejde mellem arbejdsgivere og lønmodtagere samt myndigheder. Et mere aktivt, tidligt samspil mellem de implicerede og socialektoren i fastholdelsesprocessen vil kunne virke motiverende for den tilskadekomne. Der kan i denne henseende være behov for en nærmere klargøring af parternes gensidige rolle i forhold til samspillet med det forebyggende rummelige arbejdsmarked. Et succesfuldt samarbejde vil kunne bane vejen for, at mange flere bevarer tilknytningen til arbejdsmarkedet trods en midlertidig eller varigt nedsat arbejdsevne. Erfaringerne viser, at det er vigtigt, at indsatsen igangsættes tidligt i forløbet.

Målsætningen om det rummelige arbejdsmarked støttes af de muligheder, der er skabt for at give job på særlige vilkår efter de sociale kapitler i mange overenskomster. De sociale kapitler giver mulighed for at indgå aftaler om job på særlige vilkår for medarbejdere med nedsat arbejdsevne. Der kan indgås aftale om ansættelse på vilkår, som blandt andet kan betyde, at medarbejderen ansættes med forkortet arbejdstid, ligesom det kan aftales, at der tages særlige skånehensyn i arbejdet. Aftalen indgås mellem arbejdstager- og arbejdsgiversidens repræsentanter. Ansættelse på særlige vilkår efter de sociale kapitler må forventes at få stigende betydning for fastholdelsesindsatsen fremover.

Men arbejdsgiveren vil også kunne bidrage væsentligt til aktivlinjens succes ved selvstændigt at vise, at man gør en ekstra indsats for at fastholde medarbejdere, der midlertidigt eller permanent oplever problemer af helbredsmæssig eller personlig art. Erfaringerne har vist, at fastholdelse eller tilbagevenden på arbejdsmarkedet oftest bedst finder sted, når den tidligere arbejdsplads viser vilje til at skabe plads for den tilskadekomne. Arbejdsgiveren vil herigennem kunne demonstrere, at man er sig sit sociale ansvar bevidst. Der kan i denne forbindelse peges på iværksættelse af forskellige tiltag, som kan lette tilbagevenden til arbejdspladsen:

- Arbejdsprøvning af den tilskadekomne i anden jobfunktion
- At lade den tilskadekomne gradvist vende tilbage til arbejdet
- Indrette hjemmearbejdsplads til den tilskadekomne

- Ændre og tilpasse arbejds gange til den tilskadekomne
- Tilbyde kurser og uddannelse til den tilskadekomne
- Ændre arbejdstiden
- Tilbyde særlige arbejdsredskaber eller indretning af arbejdspladsen

Der vil fra den enkelte arbejdsgivers side være fordele ved at føre en personalepolitik, der bidrager til et mere rummeligt arbejdsmarked.

Den faldende ledighed betyder, at det bliver sværere at skaffe nye medarbejdere med de rigtige kvalifikationer, således at initiativer til at holde fast i erfarne medarbejdere bliver af større betydning.

Såvel menneskeligt som økonomisk er arbejdsgiverens sociale ansvar et væsentligt fikspunkt i bestræbelserne for at udvide det eksisterende arbejdsmarked og fremme mulighederne for, at den tilskadekomne bevarer kontakten til arbejdsmarkedet.

Overvejelser om samarbejdspligt

Det kan derfor overvejes, hvilke muligheder der er for, at arbejdsgiver og arbejdsplads i højere grad end i dag tilskyndes til, tidligt i forløbet, at tilbyde den arbejdsskadede ansættelse på vilkår, hvor der tages hensyn til arbejdsskadens følger. Blandt redskaberne til arbejdsfastholdelse kan udover de allerede opregnede nævnes tiltag, der kræver deltagelse af kommunen:

- Indgåelse af § 28-aftale (arbejdsgiver fritages for sygedagpengeforpligtelsen ved kronisk sygdom)
- Støtte til personlig assistent
- Fleksjob med løntilskud
- Overgang til delpension
- Støtte til særlige arbejdsredskaber eller indretning af arbejdsplads
- Delvis raskmelding eller delvis sygemelding

Med henblik på at motivere arbejdsgiver og arbejdsplads til hurtigt at spille en mere aktiv rolle, og for at sikre en bedre koordinering af den arbejdspladsnære og den kommunale fastholdelsesindsats, kunne det overvejes at udforme en bestemmelse, som forpligtede arbejdsgiveren og den tilskadekomne borgers hjemkommune til at samarbejde om at støtte den tilskadekomnes ønske om forbliven på arbejdsmarkedet. Der kunne i denne sammenhæng peges på arbejdsgiverens forpligtelse til at være opmærksom på de konkrete redskaber til arbejdsfastholdelse, der som nævnt står til rådighed, og der kunne peges på kommunens forpligtelse til at vejlede om støtte til disse initiativer.

Bestemmelsen skal signalere en forpligtelse til samarbejde samtidig med, at der henvises til de konkrete arbejdsfastholdelsesredskaber, som kan indgå i processen. Bestemmelsen forudsætter, at den tilskadekomne efter henvendelse herom tilkendegiver ønske om en indsats med deltagelse af arbejdsgiveren.

Ved at fremhæve betydningen af arbejdsgiverens aktive medvirken i indsatsen, motivere til anvendelse af de sociale kapitler i overenskomsterne og pege på anvendelse af konkrete arbejdsfastholdelsesredskaber, vil der kunne skabes større rum på arbejdsmarkedet for borgere med nedsat erhvervsevne som følge af en arbejdsskade. En samarbejdsforpligtelse kan tjene til at understrege, at arbejdsfastholdelsesopgaven skal løses i fællesskab i respekt over for den tilskadekomnes ønsker. En sådan forpligtelse vil ikke komme i konflikt med en kommunes pligt til at hjælpe borgeren og støtte en tidlig aktive-ringsindsats.

Udvalget har ikke på det foreliggende fundet tilstrækkeligt grundlag for at udforme et konkret forslag om samarbejdspligt i arbejdsskadesager. Udvalget er opmærksom på, at en sådan bestemmelse findes i sygedagpengesager.

6.7. Aktiv skadebehandling

6.7.1. Projekt Aktiv Skadebehandling

BST Frederiksborg og KommuneForsikring har i ”Projekt Aktiv Skadebehandling” samarbejdet med Frederiksborg Amt og 12 kommuner om at fastholde medarbejdere ramt af arbejdsulykker på arbejdsmarkedet.

Projektet, der løb fra marts 1999 til marts 2002, var fuldt ud finansieret af KommuneForsikring.

Formålet med projektet har været at hjælpe medarbejdere på amtslige og kommunale arbejdspladser, der har været udsat for en arbejdsulykke, smidigt og optimalt gennem behandlingssystemet og, om muligt, tilbage til arbejdspladsen.

BST Frederiksborg har stået for projektledelsen og har fungeret som sagsbehandler og proceskonsulent for den tilskadekomne i behandlingsforløbet. Sagsbehandleren har fungeret som bindeled til en tilknyttet lægekonsulent, relevante behandlingsinstitutioner og andre aktører på arbejdspladsen eller i det omkringliggende system.

Der var identificeret 3 centrale opgaver i projektet:

1. Nu og her-hjælp til den tilskadekomne i behandlingsforløbet
2. Arbejdsfastholdelse
3. Forebyggelse

118 personer ønskede at deltage i projektet, og der er på nuværende tidspunkt evalueret 65 sager. Alle 118 personer har ønsket og modtaget konsulentbistand fra BST med henblik på optimering af behandlingsforløbet for hurtigst muligt at kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet. Alle 118 har med undtagelse af to personer givet udtryk for stor tilfredshed med den hjælp, de har modtaget i forsøget, det være sig i form af personlig støtte eller hjælp eller bistand ved arbejdsfastholdelsen og de forebyggende aktiviteter.

En evaluering er behæftet med en vis usikkerhed, men det anføres, at det i 4 af de 65 evaluerede sager kan konstateres, at det endelige erhvervsevnetab har vist sig at blive mindre, end hvis den tilskadekomne ikke havde været med i projektet. Da en sag med erhvervsevnetab i gennemsnit koster 1 million kr., konkluderes det, at der har vist sig at være god samfundsøkonomi i projektet.

Der har vist sig at være et klart behov for den tovholderfunktion, som arbejdsskadekonsulenten har haft i forløbet. Konsulenten har kunnet guide den tilskadekomne gennem behandler-systemet og har haft mulighed for at bevilge støtte til visse former for behandling, som skønnedes at kunne fremme en tilbagevenden til arbejdsmarkedet.

Projektet har haft en samarbejdsaftale med en speciallæge, hvis opgave har været at gennemgå sagerne samt efter henvisning foretage speciallægeundersøgelser med henblik på vurdering af arbejdsulykkens betydning for erhvervsevnen og behandlingsforløg. Det har betydet en hurtig, objektiv undersøgelse af den tilskadekomne.

Det anføres, at det har vist sig, at konsulenten bør arbejde endnu tættere sammen med sagsbehandlingsgruppen i KommuneForsikring, end der var mulighed for i projektet. Det lykkedes i projektets senere fase at inddrage arbejdspladsen som aktør og medspiller, hvilket åbnede mulighed for større fokus på arbejdsfastholdelse som et aspekt i sagsforløbet allerede på et tidligt tidspunkt.

6.7.2. Særlige behandlings- og aktiveringstilbud

Projektet understreger, at der kan være menneskelige og økonomiske fordele ved en tidlig og målrettet skadebehandling, eventuelt finansieret af forsikrings-selskaberne.

Det kunne også overvejes at give større mulighed for iværksættelse af særligt tilrettelagte behandlings- og aktiveringsforløb på et tidligt tidspunkt efter arbejdsskaden, finansieret via arbejdsskadelovgivningen og eventuelt gennemført på integrerede behandlingsinstitutioner. Sådanne forløb kan føre til en hurtigere afklaring og kan styrke den arbejds-skadedes motivation for et revalideringsforløb og styrke dennes generelle arbejdsberedskab.

Tilbuddene kan medvirke til at forebygge og hindre, at borgeren udstødes fra arbejdsmarkedet. Tilbuddene vil kunne supplere den generelle indsats hos arbejdsgivere og det sociale system, der tager sigte på at skabe et mere rummeligt arbejdsmarked. Gennem en målrettet aktiveringsindsats på et tidligt tidspunkt fremmes mulighederne for, at borgeren kan bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Tilbuddene vil kunne fungere sammen med og til udbygning af den kommunale indsats, der i forvejen finder sted, for eksempel i dagpengesager, med henblik på en tidlig, samlet indsats.

Det første forløb kan både indeholde relevante behandlingsforsøg, social rådgivning og mere tværfaglig rådgivning fra eksempelvis psykologer og arbejdsmarkedskonsulenter.

Aktiveringsindsatsen skulle være fremtidsrettet og foregå i dialog med den arbejdsskadede med regelmæssige opfølgninger efter det første behandlingsforløb. En sådan hurtig

og aktiv, helhedsorienteret indsats må på længere sigt forventes at have en positiv økonomisk nettoeffekt, både i form af lavere erstatninger og i form af færre personer på overførselsindkomster. Det vil være naturligt at lade forsikringen dække udgifterne til disse tilbud, da de mindsker arbejdsskadens følger. Tilbuddene vil være mest effektive tidligt i et sygdomsforløb, men de vil også senere i forløbet kunne sætte gang i en måske fastlåst helbredsmæssig problematik og inspirere til optræning og revalidering.

En hurtig indsats af denne art vil ofte kunne nedsætte den tid, der går, før der kan træffes afgørelse i arbejdsskadesagen.

Forpligtelsen til at hjælpe den arbejdsskadede påhviler kommunen efter sociallovgivningen, og indsatsen skal iværksættes i samarbejde med kommunen. Det skal fortsat være kommunen, som i forbindelse med revalideringen/aktiveringen træffer beslutning om, hvilke aktiviteter der efter sociallovgivningen skal iværksættes for at forbedre den enkeltes arbejdsevne.

Finansieringen af behandlings-, revaliderings- og aktiveringstilbuddene via arbejdsskadelovgivningen kan medføre stillingtagen til en større omfordeling af ressourcer og udgifter til arbejdsfastholdelsesformål. Besparelserne ved den foreslåede indsats skal herunder vurderes i forhold til de udgifter, som foranstaltningerne medfører.

Overvejelser om behandlingstilbud

En positiv virkning af den aktive skadebehandlingsindsats og de nævnte særlige behandlings- og aktiveringstilbud bygger ikke på egentlige beregninger eller dokumentation. Indsatsen vil kunne medføre en u hensigtsmæssig uklarhed om ansvaret for iværksættelse og finansiering af den behandling og hjælp, som skal ydes den person, der rammes af en arbejdsskade.

En bredere aktiverings- og behandlingsindsats fra forsikringsselskabernes side vil derfor nok forudsætte en analyse af de administrative og økonomiske følger samt en klar grænседragning mellem kommunernes forpligtelse til at give aktive tilbud og forslaget om særlige tilbud til de arbejdsskaderamte.

Det er udvalgets opfattelse, at der på nuværende tidspunkt ikke er et klart grundlag for at gå videre med de nævnte forslag.

AES, LO, FTF og Forsikring & Pension nævner, at behandlingstilbuddene vil kunne have flere positive virkninger. De vil kunne skabe større livskvalitet og arbejdsevne hos den skadede borger samtidig med, at erstatningsudgifterne mindskes.

AES og Forsikring & Pension bemærker, at en mere intensiv skadebehandlings- og revalideringsindsats, også set ud fra et overordnet, samfundsmæssigt synspunkt, vil få ønskelige virkninger i form af, at flere bevarer tilknytningen til arbejdsmarkedet, samtidig med, at de offentlige udgifter til varige forsørgelsesyndelser reduceres.

De amtslige og kommunale arbejdsgivere er positive over for forslagene, men er usikre over for følgerne og virkningen af at indføre sådanne tilbud.

6.8. Samlede overvejelser om aktivlinjen, førtidspensionsreformen og arbejdsevnekriteriet

Bestræbelserne for et rummeligt arbejdsmarked, den aktivrettede indsats og førtidspensionsreformen bygger på, at en borger skal have ret til et aktivt tilbud i stedet for passiv forsørgelse.

Indførelsen af arbejdsevnebegrebet og af en systematisk sagsbehandlingsmetode med krav til proces og dokumentation, afdækning af en borgers ressourceprofil og forenkling af satserne gennem førtidspensionsreformen knytter an til tankerne om det rummelige arbejdsmarked ved at fremhæve betydningen af at udvikle en borgers ressourcer og arbejdsevne.

Den arbejdsfastholdelses- og udviklingsindsats, der ligger i anvendelsen af disse elementer, må forventes at føre til en reduktion i erstatningsudgifterne til arbejdsskader, såfremt et større antal tilskadekomne overgår til fleksjob i stedet for at blive tilkendt førtidspension. Mindreudgiften, der meget forsigtigt kan skønnes at blive i størrelsesordenen 70 millioner kr., forudsætter dog, at det ved domstolene godtages, at indtægten fra fleksjob skal indgå ved fastsættelsen af erstatningens størrelse.

Der er imidlertid ikke tale om et finansieringsforslag, og virkningerne er efter udvalgets opfattelse under alle omstændigheder tvivlsomme.

Arbejdsevnebegrebet vil muligvis kunne indsættes i arbejdsskadelovgivningen, men anvendelse af begrebet kan medføre en forlængelse af sagsbehandlingstiden, og der vil fortsat skulle foretages et selvstændigt skøn over det præcise tab, en tilskadekomne har pådraget sig i erhvervsmæssig henseende som følge af en arbejdsskade. Arbejdsevnebegrebet harmonerer ikke med den erstatningsfastsættelse, der skal ske efter en arbejdsskade.

Elementerne i førtidspensionsreformen og den aktivrettede indsats støtter udvikling af den tilskadekomnes ressourcer og arbejdsevne. Men for at disse bestræbelser skal få den virkning, at den tilskadekomne fastholder eller genvinder kontakten til arbejdet helt eller delvist, kan der være behov for, at samspillet i fastholdelsesindsatsen mellem især arbejdsplads og kommune koordineres bedre, samtidig med, at der signaleres en forpligtelse til samarbejde.

Aktiv skadebehandling med hjælp til den tilskadekomne i sagsbehandlingsforløbet samt særlige behandlings- og aktiveringstilbud finansieret af forsikringsselskaberne med det formål at bevare den tilskadekomnes tilknytning til arbejdsmarkedet, har været overvejet af udvalget. En positiv virkning af de nævnte forslag er dog ikke dokumenteret på nuværende tidspunkt.

Udvalget er enige i, at afsnittet om samarbejdspligt og aktiv skadebehandling er et vigtigt bidrag til fremtidige overvejelser om arbejdspladsfastholdelse, men peger samtidig på, at der ikke er finansieringsmuligheder i forslagene.

Der er derfor ikke et klart grundlag for at gå videre med forslagene.

De amtslige og kommunale arbejdsgiverpartier, DA, Forsikring & Pension samt **SALA** er enige i, at det er vigtigt, at tilskadekomne borgere kan bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, samt at mulige hindringer for de tilskadekomnes tilbagevenden til arbejdsmarkedet fjernes. Det er dog på det nuværende grundlag svært at sige noget præcist om de økonomiske konsekvenser af aktivlinjen og eventuelle finansieringsmuligheder, set i forhold til arbejdsskadesager.

FTF, LO og Forsikring & Pension finder det væsentligt, at der peges på de positive aspekter af arbejdsfastholdelsesindsatsen og aktivlinjen, set i forhold til tilskadekomne. Det er ønskeligt, at de generelle muligheder for en aktiv indsats og iværksættelse af foranstaltninger med henblik på den tilskadekomnes tilbagevenden til arbejdsmarkedet fremmes mest muligt.

Bilag

Bilag 1. Brev af 12. marts 2002 fra Landsorganisationen i Danmark om udvalgets kommissorium

Beskæftigelsesministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Den 12. marts 2002

Vedrørende udpegning af medlemmer til nyt arbejdsskadeudvalg.

Landsorganisationen er med beskæftigelsesministeriets brev af 28. februar d.å. blevet bedt om at indstille to medlemmer til et nyt Arbejdsskadeudvalg som Beskæftigelsesministeren har besluttet at nedsætte.

Udvalget skal i henhold til det medsendte kommissorium inden 1. juni 2002 overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet og muligheden for at samle de nuværende 3 skadebegreber i ét arbejdsulykkesbegreb samt overveje, hvordan finansieringen kan ske gennem justering af lovens øvrige regelsæt.

LO afgav i juni 2001 bemærkninger til Betænkning nr. 1402 om arbejdsskadesikring og henviste til, at Landsorganisationens synspunkter vedrørende det daværende arbejdsskadeudvalgs arbejde er fremført som udtalelse i selve betænkningen, herunder LO's forslag til nyt arbejdsskadebegreb, som skitserer de principielle rammer for en løsning, som vi fortsat mener skal fremmes.

Vi havde gerne set, at det tidligere arbejdsskadeudvalg i enighed kunne stille forslag til en ny ramme for anerkendelse af arbejdsskader. Det vurderes imidlertid, at udvalget har løst en primæropgave ved at definere ulykkesbegrebets afgrænsning og dets betydning for, at skader anerkendes og afvises. Den opgave har i sig selv været vanskelig, da der som udgangspunkt manglede præcise fortolkningsbidrag til de senere års praksisudvikling, herunder grundlaget for den administrative praksis ved anvendelsen af "forventelighedskriteriet". Det er derfor LO's opfattelse, at betænkningen udgør en væsentlig dokumentation for ønsket om mere principielle løsningsforslag på arbejdsskadeområdet.

LO konstaterede derfor med tilfredshed, at den tidligere regering, som en udløber af udvalgsarbejdet, udarbejdede et forslag til en mere omfattende reform på arbejdsskadeområdet. Reformforslaget tilgodeser løsning af en række problemer, som fagbevægelsen har fremført gennem de senere år, ikke mindst i forhold til ulykkesbegrebet og "forventelighedsproblemet" samt erhvervsyngdomsområdet. Forslaget er efterfølgende fremsat som beslutningsforslag i Folketinget.

Beskæftigelsesministeren har i det aktuelle lovinitiativ (af 28. februar d.å.) kun anvendt visse dele af reformen. LO's overvejende kritiske synspunkter vedrørende lovforslaget fremgår af det høringssvar, som fremsendes til ministeriet 15. marts 2002.

LO er indstillet på også at fremme enighed om løsninger i et nyt arbejdsskadeudvalg uanset at det tidligere arbejdsskadeudvalg viste vanskelighederne ved at opnå enighed. Hvis opgaven skal løses i et nyt udvalg, er der er imidlertid et klart behov for at udvide og præcisere det fremsendte meget snævre kommissorium. Det foreliggende kommissorium vurderes ikke at kunne skabe grundlag for enighed om holdbare løsninger.

LO skal derfor anmode ministeriet klargøre:

- om en udvidelse af anerkendelsesrammen, så "forventelighedsproblemet" kan løses, er en forudsætning for arbejdet
- om en omkostningsneutral løsning er en forudsætning for, at Regeringen vil følge udvalgets anbefalinger, herunder om finansieringen vil være omfattet af Regeringens skattestop
- om betænkning nr. 1402, herunder LO's forslag til nyt arbejdsskadebegreb, samt Socialdemokratiets og Radikale Venstres samlede beslutningsforslag vil indgå i udvalgsarbejdet
- om udvalget vil få lejlighed til inddrage Beskæftigelsesministerens netop fremsatte (28. februar) lovforslag i sine overvejelser med henblik på en mere sammenhængende løsning af problemerne på arbejdsskadeområdet.
- Det er LO's opfattelse at lovforslaget på afgørende punkter vil blokere for enige løsningsforslag, herunder vedrørende tilskadekomnes retssikkerhed, parternes fremtidige rolle og udviklingen af erhvervssygdomsområdet

LO's skal anmode om, at Beskæftigelsesministeriet klargør disse forhold før udvalgsarbejdet igangsættes.

Med venlig hilsen

For Landsorganisationen i Danmark

Marie-Louise Knuppert

Bilag 2. Beskæftigelsesministeriets brev af 18. marts 2002 om udvalgets kommissorium

Landsorganisationen i Danmark
Att. Marie Louise Knuppert
Rosenørns Allé 12
1634 København V

Den 18. marts 2002

Vedrørende udpegning af medlemmer til nyt Arbejdsskadeudvalg - LO's brev af 12. marts 2002

LO har i brev af 12. marts 2002 bedt om afklaring af en række forhold vedrørende det nye Arbejdsskadeudvalgs kommissorium, idet der efter LO's vurdering er behov for at udvide og præcisere kommissoriet.

Som det fremgår af Arbejdsskadeudvalgets kommissorium, skal udvalget overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet med henblik på at imødekomme den kritik, der har været af det nuværende ulykkesbegreb, herunder at begrebet er for snævert og svært gennemskueligt. Problematikken omkring forventelighed vil derfor indgå som et naturligt element i udvalgets overvejelser.

Kommissoriet lægger ikke op til, at udvalgets forslag til et nyt ulykkesbegreb skal være udgiftsneutralt, men Arbejdsskadeudvalget skal overveje mulige finansieringsløsninger i relation til en eventuel udvidelse af ulykkesbegrebet. Udvalgets betænkning og dermed også mulige finansieringsforslag vil indgå som grundlag for de efterfølgende overvejelser om en ændring af reglerne på arbejdsskadeområdet.

De modeller for et nyt ulykkesbegreb, der fremgår af Betænkning 1402/2001 om arbejdsskadesikring og af Socialdemokratiets og Radikale Venstres lovforslag L24 vil indgå i udvalgets arbejde.

Regeringens lovforslag L 146 om ændring af lov om sikring mod følger af arbejdsskade og lov om erstatning til tilskadedkomne værnepligtige med flere skal ikke indgå i Arbejdsskadeudvalgets arbejde. Som det fremgår af lovforslaget udmønter det 1. del af regeringens arbejdsskadereform og har til formål at nedbringe den samlede sagsbehandlingstid, udvide den sikrede personkreds med selvstændige erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefæller, udvide adgangen til at betale for behandlingsudgifter og at standardisere midlertidige erstatninger for tab af erhvervsevne. Ændringer af ulykkesbegrebet ønskes, som nævnt ved fremsættelsen af lovforslaget, sideløbende drøftet af arbejdsmarkedets parter i et nyt Arbejdsskadeudvalg.

Som det fremgår af lovforslag L 146 skal Erhvervssygdomsudvalget have en generel rådgivende funktion ved vurderingen af hvilke sygdomme, der skal optages på fortegnelsen over erhvervssygdomme. I den forbindelse kan Erhvervssygdomsudvalget over-

veje, om der er grundlag for at udvide erhvervssygdomsfortegnelsen med bevægeapparatlidelser (nedslidningsskader).

Med venlig hilsen

Anne Lind Madsen

/Ole Pontoppidan

Bilag 3. Notat om kompensationsniveau i forbindelse med arbejdsskadeerstatninger

Arbejdsskadestyrelsen
Sekretariatet for Arbejdsskadeudvalg 2002
3. udgave

Notat om kompensationsniveau i forbindelse med arbejdsskadeerstatninger

I det følgende beskrives kompensationsniveauet i forbindelse med arbejdsskadeerstatninger, sammenholdt med kompensationsniveauet efter andre sociale erstatningsordninger (sygedagpenge og førtidspension) samt kombinationen af arbejdsskadeerstatning og social pension. Kompensationsniveauet belyses ved eksempler. Der tages udgangspunkt i de nuværende pensionsregler, men da ændrede regler for beregning af arbejdsskadeerstatning ikke vil kunne få virkning for erstatninger, der tilkendes før 1. januar 2003, hvor den nye førtidspensionsreform træder i kraft, er der også udarbejdet eksempler med de nye pensionsregler. Det er imidlertid valgt at medtage eksemplerne med de nuværende pensionsregler for at illustrere, at der ikke er tale om en situation affødt af de nye pensionsregler.

I eksemplerne beregnes kompensationsniveauet i relation til erhvervsevnetabserstatningen. Herudover må det antages, at der i alle eksemplerne også ville blive udbetalt en méngodtgørelse⁶. Da méngodtgørelsen ikke ydes til dækning af økonomisk skade, indgår den imidlertid ikke i beregningerne. Méngodtgørelse udbetales altid som en skattefri engangserstatning, der er uafhængig af tidligere indkomst.

Eksemplerne illustrerer, at kompensationsniveauet i forbindelse med høje erhvervsevnetabserstatninger ofte vil blive over 100 procent, når der tages hensyn til samtidig udbetaling af social pension. Dette gælder selv for tilskadekomne med en relativ høj, hidtidig indtægt.

I eksempel 1 forudsættes, at der tilkendes en erhvervsevnetabserstatning på 100 procent og en højeste førtidspension. I eksempel 2 forudsættes det, at der tilkendes en erhvervsevnetabserstatning på 65 procent og en mellemste førtidspension.

I eksempel 3 er kompensationsniveauet beregnet for de tilsvarende arbejdsskadeerstatninger, men efter de pensionsregler, der indføres med den nye førtidspensionsreform.

I eksempel 4 beregnes kompensationsniveauer under tilsvarende forudsætninger som i eksempel 3, men under forudsætning af, at der er tale om en gift tilskadekomne.

⁶ Méngodtgørelsen udgør i 2001-niveau 4.180 kr. pr. ménprocent, men forhøjes pr. 1. juli 2002 til 5.905 kr. I 2001-niveau vil en méngodtgørelse for fx et mén på 50 % således udgøre 209.000 kr.

I eksempel 5 er vist kompensationsniveauet for en tilskadekomne med et erhvervsevnetab på 50 procent, der i dag får almindelig forhøjet førtidspension. Som i eksempel 5 regnes der i eksempel 6 med et erhvervsevnetab på 50 procent, idet der her tages udgangspunkt i situationen efter 1. januar 2003, hvor den tilskadekomne kommer i fleksjob. Endelig er der i eksempel 7 vist kompensationsniveauet for en tilskadekomne med en midlertidig erhvervsevnetabserstatning på 25 procent under revalidering.

Det forudsættes i eksemplerne, at der er tale om en enlig tilskadekomne, idet der dog i eksempel 4 er vist kompensationsniveauet for et ægtepar, hvor den ene person får udbetalt arbejdsskadeerstatning (og pension). Ved beregningen af kapitaliserede erstatninger forudsættes det i alle eksempler, at den tilskadekomne er en mand på 40 år på skadetidspunktet.

I alle eksempler belyses kompensationsniveauet i forhold til to forskellige indtægtsniveauer: dels en årlig indtægt på 250.000 kr. og dels en årlig indtægt på 345.000 kr., der er den maksimale årsløn efter arbejdsskadesikringsloven i 2001. I eksempel 3 og 4, der vedrører situationen efter den nye førtidspensionsreform, er der endvidere foretaget beregninger med en hidtidig indtægt på henholdsvis 200.000 kr., 400.000 kr. og 500.000 kr. Det forudsættes i relation til erstatningsberegningen, at beregningen foretages ud fra disse indtægter, selv om der i praksis formentlig ville blive brugt et ældre indtægtsgrundlag for beregningerne. I eksemplerne benyttes hidtidig lønindtægt før betaling af arbejdsmarkedsbidrag som udtryk for den årsløn, der benyttes ved beregning af erhvervsevnetabserstatningen, selv om der formentlig i mange tilfælde vil være et pensionsbidrag, der skulle indgå i årslønsberegningen. Hvis der blev taget højde herfor, ville kompensationsniveauet blive endnu højere end angivet i eksemplerne.

Alle eksempler er beregnet ud fra 2001-satsniveauer med videre.

Ud over den sociale pension må det antages, at mange tilskadekomne, der kommer til skade på arbejdet, også vil være berettiget til en form for arbejdsmarkedspension, men sådanne pensioner er ikke medtaget i disse eksempler. Tilsvarende er eksempelvis værdi af private forsikringsordninger heller ikke indregnet.

Ved tilkendelse af erhvervsevnetabserstatninger på under 100 procent må det antages, at der i visse tilfælde vil være en resterhvervsevne, der kan udnyttes, og dermed også en vis erhvervsindtægt ud over arbejdsskadeerstatningen og den sociale pension. Det er imidlertid valgt i eksemplerne at se bort fra en sådan mulig erhvervsindkomst - bortset fra eksempel 6, der specifikt vedrører situationen, hvor en tilskadekomne beskæftiges i et fleksjob.

Det skal i øvrigt bemærkes, at de løbende ydelser, der udbetales efter arbejdsskadesikringsloven, reguleres én gang årligt.

Statistiske oplysninger

Eksemplerne søges i dette afsnit sat i en statistisk sammenhæng. Det belyses dels, hvorledes det samlede antal positive erstatningsafgørelser fordeler sig på køn og alder, dels

hvor mange afgørelser - både absolut og relativt - der træffes med de erhvervsevnetabsprocenter, der anvendes i eksemplerne herunder.

I år 2001 traf Arbejdsskadestyrelsen 3.077 afgørelser om positivt erhvervsevnetab.

De 3.077 afgørelser er i tabel A fordelt på køn og alder.

Tabel A: Afgørelser om positivt erhvervsevnetab truffet i arbejdsskadesager i 2001 fordelt på køn og alder

Alder på skadestidspunkt	Kvinder	Mænd
Under 20 år	8	29
20 - 24 år	100	109
25 - 29 år	113	167
30 - 34 år	177	216
35 - 39 år	170	244
40 - 44 år	209	265
45 - 49 år	191	256
50 - 54 år	148	280
55 - 59 år	99	209
60 - 66 år	21	59
67 år og derover	-	7
I alt	1.236	1.841

Af tabel B fremgår, hvorledes disse afgørelser fordeler sig på udvalgte erhvervsevnetabsprocenter.

Tabel B: Afgørelser om positivt erhvervsevnetab i 2001, fordelt på udvalgte erhvervsevnetabsprocenter

Erhvervsevnetabsprocent	Antal	Andel i %	Erstatningsudgift i % ¹⁾
15	348	11,3	4,4
16-24	160	5,2	2,7
25	1.039	33,8	22,1
26-49	477	15,5	14,3
50	310	10,1	13,2
51-64	19	0,6	0,9
65	602	19,6	33,3
66-74	4	0,1	0,2
75	11	0,4	0,7
76-99	29	0,9	2,1
100	70	2,3	6,0
Uoplyst	8	0,3	-
I alt	3.077	100	100

1) Teoretisk beregning ud fra antalsfordelingen.

Tabel C nedenfor viser antallet af afgørelser i 2001 med et erhvervsevnetab på 65 procent eller 100 procent, fordelt efter årslønnen for den tilskadekomne. Årslønnen er opreguleret til 2001-niveau.

Tabel C: Afgørelser i 2001 med erhvervsevnetab på 65 eller 100 procent fordelt på årsløn

Årsløn (2001-niveau)	65 % erhvervsevnetab		100 % erhvervsevnetab	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Under 100.000	-	-	10	14,3
100.000 - 150.000	12	2,0	3	4,3
150.000 - 200.000	79	13,1	4	5,7
200.000 - 250.000	183	30,4	13	18,6
250.000 - 300.000	165	27,4	17	24,3
300.000 - 345.000	74	12,3	14	20,0
Over 345.000 (max. årsløn)	89	14,8	9	12,9
I alt	602	100,0	70	100,1

Eksempel 1

En lønmodtager udsættes for en arbejdsskade, der indebærer et erhvervsevnetab på 100 procent. Som det fremgår af tabel B, forekommer dette i godt 2 procent af Arbejdsskadestyrelsens erstatningstilkendelser.

Lønmodtageren vil i den første periode efter arbejdsskaden typisk få udbetalt sygedagpenge eller løn under sygdom. Efter en periode vil den tilskadekomne få tilkendt social pension, og med et erhvervsevnetab på 100 procent vil der normalt blive tale om højeste førtidspension. Arbejdsskadestyrelsen vil i denne situation tilkende en erhvervsevnetabs'erstatning på 100 procent, der udbetales som en løbende erstatning. Efterfølgende kan den tilskadekomne vælge at kapitalisere erhvervsevnetabs'erstatningen op til et beløb svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent. Udbetaling af en løbende erstatning indebærer, at der vil blive beregnet indtægtsregulering af den udbetalte pension. Dette er ikke tilfældet ved udbetaling af en kapitaliseret erstatning.

I den følgende tabel 1 vises imidlertid størrelsen af den økonomiske kompensation for de enkelte ydelser særskilt og for kombinationen af social pension og erhvervsevnetabs'erstatning efter arbejdsskadesikringsloven. Tabellens sidste kolonne viser den samlede udbetaling af erhvervsevnetabs'erstatning og pension efter kapitalisering af 50 procent erstatning.

Table 1. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (100 % erhvervsevnetab). Kr./år

Lønindtægt	Sygedagpenge	Højeste førtidspension	Erhvervsevnetabserstatning	Pension og erhvervsevnetabserstatning	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet løbende udbetaling	Kapitalbeløb
250.000	152.880	161.844	200.000	316.214	246.214	958.400
345.000	152.880	161.844	276.000	351.144	272.814	1.322.592

Som det fremgår af tabel 1, ligger kompensationsniveauet for sygedagpenge og social pension betydeligt under det hidtidige indtægtsniveau. Erhvervsevnetabserstatningen beregnes som 80 procent af indtægten og ligger derfor 20 procent under det hidtidige indtægtsniveau, men når der udbetales både social pension og erhvervsevnetabserstatning (tabellens næstsidsste kolonne), ligger kompensationsniveauet i begge indtægtseksempler over det hidtidige indtægtsniveau. Dette er specielt markant for den tilskadekomne med en hidtidig indtægt på 250.000 kr. Den tilskadekomne har altså en højere indtægt efter skaden end før, og da der desuden er visse skattefordele forbundet med modtagelsen af såvel social pension som erhvervsevnetabserstatning, er den reelle indtægtskompensation endnu højere end angivet i tabellen. Kompensationsniveauet efter skat er beregnet i nedenstående tabel 1 a. Det forudsættes, at der ikke er nogen ligningsmæssige fradrag.

Sidste kolonne i tabel 1 og tabel 1a viser den løbende indtægt under forudsætning af, at den tilskadekomne har valgt at kapitalisere 50 procent af erhvervsevnetabserstatningen. Selv i denne situation får den tilskadekomne med en tidligere indtægt på 250.000 kr. næsten fuld kompensation, og når man tager hensyn til skattefordelene, er der tale om mere end 100 procent kompensation. Herudover ville der blive udbetalt en skattefri engangserstatning på **958.400 kr.**

For den tilskadekomne med en tidligere indtægt på 345.000 kr. ville den tilsvarende kapitaliserede erstatning udgøre **1.322.592 kr.**

Table 1a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervsevnetabserstatning efter skat	Pension og erhvervsevnetab efter skat med kapitalisering op til 50 %
250.000	148.425	206.067	169.940
345.000	190.304	220.144	184.450

Det reelle kompensationsniveau vil for mange pensionister være endnu højere end angivet i tabel 1 og tabel 1a, idet pensioniststatus - ud over pensionen - kan give anledning til udbetaling af en række supplerende ydelser som for eksempel personlige tillæg, boligydelse med mere.

Eksempel 2

Forudsætningerne i eksempel 2 svarer til de anvendte i eksempel 1, men det forudsættes i eksempel 2, at der kun tilkendes erstatning for et erhvervsevnetab på 65 procent, og at den tilskadekomne kun får tilkendt mellemste førtidspension. Det fremgår af tabel B, at der i cirka 20 procent af Arbejdsskadestyrelsens afgørelser om erhvervsevnetabserstatninger tilkendes 65 procent erstatning.

Tabel 2. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (65 % erhvervsevnetab). Kr./år

Lønindtægt	Sygedagpenge	Mellemste førtidspension	Erhvervsevnetabserstatning	Pension og erhvervsevnetabserstatning	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet løbende udbetaling	Kapitalbeløb
250.000	152.880	127.500	130.000	232.870	157.500	958.400
345.000	152.880	127.500	179.400	267.450	168.900	1.322.592

Som det fremgår af tabel 2, ligger kompensationsniveauet i dette eksempel under den hidtidige indtægt i alle situationer. For den tilskadekomne med en hidtidig indtægt på 250.000 kr. ligger kompensationsniveauet med både pension og erhvervsevnetabserstatning dog på 93 procent af den hidtidige indtægt, så hvis man tager hensyn til skatteforholdene, vil kompensationsniveauet efter skat ligge over 100 procent, som det fremgår af nedenstående tabel 2a.

Tabel 2a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervsevnetabserstatning efter skat	Pension og erhvervsevnetab efter skat med kapitalisering op til 50 %
250.000	148.425	162.660	118.830
345.000	190.304	181.524	125.732

Hvis den tilskadekomne også i denne situation vælger at kapitalisere erhvervsevnetabserstatning svarende til 50 procent erhvervsevnetab, vil der også i dette eksempel blive udbetalt henholdsvis **958.400 kr.** og **1.322.592 kr.** som engangbeløb. Dette vil dog reducere den løbende erstatning ganske betydeligt, som det fremgår af sidste kolonne i tabel 2 og tabel 2a.

Eksempel 3

I de ovenstående 2 eksempler er der taget udgangspunkt i de nugældende pensionsregler. Det vil sige, at højeste førtidspension består af:

Grundbeløb	51.144 kr.
Pensionstillæg	51.480 kr.
Invaliditetsbeløb	24.876 kr.
Erhvervsudygtighedsbeløb	34.344 kr.

Mellemste førtidspension består af de samme elementer, bortset fra erhvervsudygtighedsbeløbet.

Grundbeløbet indtægtsreguleres for indtægter over 217.300 kr. med 60 procent, pensionstillægget indtægtsreguleres for indtægter over 47.900 kr. med 30 procent, mens hverken invaliditetsbeløbet eller erhvervsudygtighedsbeløbet indtægtsreguleres. Invaliditetsbeløbet er desuden skattefrit.

Med virkning fra den 1. januar 2003 indføres den nye førtidspensionsreform, hvorefter pensionister, der efter de hidtidige regler ville få tilkendt højeste eller mellemste førtidspension, vil få tilkendt samme pensionsbeløb på 152.880 kr. Dette pensionsbeløb indtægtsreguleres for indtægter over 52.000 kr. med 30 procent.

For gifte pensionister udgør pensionsbeløbet 129.948 kr. Dette beløb indtægtsreguleres for indtægter over 82.600 kr. med 30 procent. Begge ægtefællers indtægter medregnes ved indtægtsreguleringen, idet der dog foretages et fradrag på 129.948 kr. i ægtefælleindtægten.

Pensionen kan dog højst reduceres med 25.980 kr. årligt som følge af ægtefællens indtægt.

I de følgende tabeller 3.1 og 3.2 er kompensationsniveauerne for en tilskadekomne, der har fået tilkendt erhvervsevnetabserstatning på henholdsvis 100 procent og 65 procent, beregnet under forudsætning af, at der samtidig er tilkendt førtidspension efter de nye regler. Ud over de to indtægtsniveauer, som er benyttet i de tidligere eksempler, er der i tabellerne 3.1 og 3.2 også opstillet to eksempler med noget højere hidtidig indtægt samt et eksempel med en indtægt på 200.000 kr.

**Tabel 3.1. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (100 % erhvervsevnetab).
Kr./år**

Lønindtægt	Sygedagpenge	Førtidspension	Erhvervsevnetabserstatning	Pension og erhvervsevnetabserstatning	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet løbende udbetaling	Kapitalbeløb
200.000	152.880	152.880	160.000	280.480	224.480	766.720
250.000	152.880	152.880	200.000	308.480	238.480	958.400
345.000	152.880	152.880	276.000	361.680	265.080	1.322.592
400.000	152.880	152.880	276.000	361.680	265.080	1.322.592
500.000	152.880	152.880	276.000	361.680	265.080	1.322.592

Som det fremgår, er kompensationsniveauet for tilskadekomne med indtægter under den maksimale årsløn i dette eksempel også over 100 procent og på nogenlunde samme niveau som i eksempel 1. Dog bliver kompensationsniveauet lidt lavere i den situation, hvor den tilskadekomne vælger at kapitalisere op til 50 procent af erstatningen. For tilskadekomne med højere indtægter (i eksemplet henholdsvis 400.000 kr. og 500.000 kr.)

bliver kompensationsniveauet under 100 procent, fordi erstatningen til disse tilskadedekomne beregnes på grundlag af den maksimale årsløn på 345.000 kr.

Da hele pensionsbeløbet er skattepligtigt efter den nye førtidspensionsreform, bliver kompensationsniveauet efter skat lidt lavere end i eksempel 1, som det fremgår af den følgende tabel 3.1a. Tabellen viser, at tilskadedekomne med en hidtidig indtægt op til næsten 400.000 kr. har et kompensationsniveau på over 100 procent, mens kompensationsniveauet for den tilskadedekomne med en hidtidig indtægt på 500.000 kr. bliver cirka 85 procent.

Tabel 3.1a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervs- evnetabserstatning efter skat	Pension og erhvervs- evnetab efter skat med kapitalisering op til 50 %
200.000	123.605	176.815	146.778
250.000	148.425	188.099	154.415
345.000	190.304	209.539	168.925
400.000	210.474	209.539	168.925
500.000	247.147	209.539	168.925

I den følgende tabel 3.2 vises kompensationsniveauet for en tilskadedekomne, der har fået tilkendt en erhvervsevnetabserstatning på 65 procent.

Tabel 3.2. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (65 % erhvervsevnetab). Kr./år

Lønind- tægt	Sygedag- penge	Førtidspensi- on	Erhvervsevne- tabserstatning	Pension og erhvervsevne- tabserstatning	Erstatningsniveau efter kapi- talisering op til 50 %	
					Samlet løben- de udbetaling	Kapitalbeløb
200.000	152.880	152.880	104.000	241.280	176.880	766.720
250.000	152.880	152.880	130.000	259.480	182.880	958.400
345.000	152.880	152.880	179.400	294.060	194.280	1.322.592
400.000	152.880	152.880	179.400	294.060	194.280	1.322.592
500.000	152.880	152.880	179.400	294.060	194.280	1.322.592

Kompensationsniveauet i denne situation er noget højere end i eksempel 2, hvilket hænger sammen med, at der efter den nye førtidspensionsreform udbetales det samme pensionsbeløb til pensionister, der efter de nugældende regler modtager enten højeste eller mellemste førtidspension. Pensionen er altså højere i dette eksempel end i eksempel 2.

Kompensationsniveauet efter skat fremgår af nedenstående tabel 3.2a. Som det fremgår, er kompensationsniveauet over 100 procent for den tilskadedekomne med de laveste hidtidige indtægter. For alle tilskadedekomne med en hidtidig indtægt på under cirka 325.000 kr. vil kompensationsniveauet efter skat være over 100 procent.

Tabel 3.2a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervsevnetabserstatning efter skat	Pension og erhvervsevnetab efter skat med kapitalisering op til 50 %
200.000	123.605	155.942	120.751
250.000	148.425	165.870	124.085
345.000	190.304	182.288	130.303
400.000	210.474	182.288	130.303
500.000	247.147	182.288	130.303

Eksempel 4

I dette eksempel forudsættes det - som i eksempel 3 - at der er tale om en tilskadekommen, der får tilkendt henholdsvis 100 procent og 65 procent erhvervsevnetabserstatning og samtidig får tilkendt førtidspension efter de nye førtidspensionsregler. Det forudsættes imidlertid i dette eksempel, at der er tale om en gift tilskadekommen, og at vedkommendes ægtefælle i alle tilfældene har en lønindtægt på 250.000 kr. I de nedenstående tabeller er derfor beregnet den samlede indtægt for ægteparret under forudsætning af, at den tilskadekomne havde en tidligere lønindtægt på henholdsvis 200.000 kr., 250.000 kr., 345.000 kr., 400.000 kr. og 500.000 kr. I tabellens første kolonne er angivet den samlede tidligere lønindtægt for ægteparret med disse indtægtseksempler for den tilskadekomne.

Som det fremgår af tabel 4.1, er kompensationsniveauet for gifte pensionister ikke lige så højt som for enlige, jævnfør tabel 3.1. For ægteparret med en samlet tidligere indtægt på 450.000 kr. eller 500.000 kr. er der dog stadig tale om en kompensation på over 100 procent. Hvis man ser på kompensationsniveauet efter skat, jævnfør tabel 4.1a, har også ægteparret med en hidtidig indtægt på 595.000 kr. et kompensationsniveau på cirka 100 procent.

Når kompensationsniveauet i disse eksempler er lavere end for enlige tilskadekomne, hænger det dels sammen med det lavere pensionsbeløb og dels med indtægtsreguleringen af pension på grundlag af begge ægtefællers indtægter.

**Tabel 4.1. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (100 % erhvervsevnetab).
Kr./år**

Samlet lønindtægt	Sygedagpenge og ægtefælles lønindtægt	Førtidspension og ægtefælles lønindtægt	Erhvervsevnetabserstatning og ægtefælles lønindtægt	Pension og erhvervsevnetabserstatning samt ægtefælles lønindtægt	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet løbende udbetaling	Kapitalbeløb
450.000	402.880	368.712	410.000	490.748	433.968	766.720
500.000	402.880	368.712	450.000	518.748	448.748	958.400
595.000	402.880	368.712	526.000	571.948	475.348	1.322.592
650.000	402.880	368.712	526.000	571.948	475.348	1.322.592
750.000	402.880	368.712	526.000	571.948	475.348	1.322.592

Table 4.1a. Kompensationsniveau efter skat

Samlet hidtidig indtægt	Samlet hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervs- evnetabserstatning samt ægtefælleindtægt efter skat	Pension og erhvervs- evnetabserstatning samt ægtefælleindtægt efter skat med kapitalisering op til 50 %
450.000	272.030	304.077	273.103
500.000	296.850	319.351	281.166
595.000	338.729	341.952	295.676
650.000	358.899	341.952	295.676
750.000	395.572	341.952	295.676

I de følgende to tabeller vises kompensationsniveauet under tilsvarende forudsætninger som i eksempel 4.1, men det forudsættes i disse eksempler, at der tilkendes en erhvervs-
evnetabserstatning på 65 procent. Ligesom eksempel 4.1 viser dette eksempel, at kom-
pensationsniveauet er lavere end for enlige, og i dette eksempel ligger kompensations-
niveauet efter skat lige under 100 procent for ægteparret med en hidtidig indtægt på
500.000 kr. For ægtepar med en lavere hidtidig indtægt ligger kompensationsniveauet
over 100 procent, mens det ligger under 100 procent for ægtepar med en højere indtægt.

Table 4.2. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (65 % erhvervsevnetab). Kr./år

Samlet lønind- tægt	Sygedag- penge og ægtefæl- les løn- indtægt	Førtidspensi- on og ægte- fælles lønind- tægt	Erhvervsevne- tabserstatning og ægtefælles lønindtægt	Pension og er- hvervsevne- tabserstatning samt ægtefælles lønindtægt	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet lø- bende udbe- taling	Kapitalbeløb
450.000	402.880	368.712	354.000	451.548	385.512	766.720
500.000	402.880	368.712	380.000	469.748	389.712	958.400
595.000	402.880	368.712	429.400	504.328	397.692	1.322.592
650.000	402.880	368.712	429.400	504.328	397.692	1.322.592
750.000	402.880	368.712	429.400	504.328	397.692	1.322.592

Table 4.2a. Kompensationsniveau efter skat

Samlet hidtidig indtægt	Samlet hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervs- evnetabserstatning samt ægtefælleindtægt efter skat	Pension og erhvervs- evnetabserstatning samt ægtefælleindtægt efter skat med kapitalisering op til 50 %
450.000	272.030	282.693	244.127
500.000	296.850	292.621	246.670
595.000	338.729	311.485	251.502
650.000	358.899	311.485	251.502
750.000	395.572	311.485	251.502

Eksempel 5

I dette eksempel antages det, at den tilskadekomne får tilkendt erhvervsevnetabserstatning for et erhvervsevnetab på 50 procent. Dette eksempel omfatter godt 10 procent af Arbejdsskadestyrelsens afgørelser om erhvervsevnetabserstatning. Også i denne situation kan der være andre tilkendelser, der reelt dækker over forhøjelser til 50 procent. Det forudsættes endvidere, at borgeren får tilkendt forhøjet almindelig førtidspension. Efter de nugældende regler vil borgeren normalt have været i et revalideringsforsøg, fleksjob med videre inden pensionstilkendelsen. Efter førtidspensionsreformen vil der ikke kunne forekomme en pensionstilkendelse i denne situation, idet den tilskadekomne i stedet vil komme i fleksjob.

Kompensationsniveauet fremgår af den følgende tabel 5.

Tabel 5. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (50 % erhvervsevnetab). Kr./år

Lønindtægt	Sygedagpenge	Forhøjet almindelig førtidspension	Erhvervsevnetabserstatning	Pension og erhvervsevnetabserstatning	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet løbende udbetaling	Kapitalbeløb
250.000	152.880	115.632	100.000	200.002	115.632	958.400
345.000	152.880	115.632	138.000	226.602	115.632	1.322.592

En erhvervsevnetabserstatning på 50 procent vil blive tilkendt som en løbende ydelse, men den tilskadekomne kan vælge at få hele erstatningen udbetalt som et kapitalbeløb. Som i de øvrige eksempler vil kapitalbeløbet udgøre henholdsvis **958.400 kr.** og **1.322.592 kr.** Hvis den tilskadekomne vælger at kapitalisere 50 procent, vil den løbende udbetaling alene bestå af førtidspensionen.

Med et erhvervsevnetab på 50 procent bliver kompensationsniveauet noget lavere end det hidtidige indtægtsniveau. Dette er også tilfældet efter skat, som det fremgår af den følgende tabel 5a.

Tabel 5a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervsevnetabserstatning efter skat	Pension og erhvervsevnetab efter skat med kapitalisering op til 50 %
250.000	148.425	139.337	88.797
345.000	190.304	153.847	88.797

Eksempel 6

Eksempel 6 følger op på tabel 5, idet der ses på forholdene efter indførelse af førtidspensionsreformen den 1. januar 2003. Efter 1. januar 2003 vil den tilskadekomne, som det er nævnt ovenfor, ikke få tilkendt forhøjet almindelig førtidspension, men i stedet blive beskæftiget i et fleksjob.

Det antages, at den tilskadekomne efter arbejdsskaden bliver beskæftiget i et fleksjob med en lønindkomst på 170.000 kr. For en tilskadekomne, der før arbejdsskaden har haft en lønindtægt på 250.000 kr., vil det betyde, at der tilkendes 30 procent som engangserstatning, mens det for en tilskadekomne, der før arbejdsskaden har haft en lønindtægt på 345.000 kr., vil betyde, at der tilkendes en erhvervsevnetabserstatning på 50 procent som løbende ydelse. Forskellen skyldes, at det faktiske erhvervsevnetab med den valgte løn i fleksjobbet er henholdsvis 30 procent og 50 procent. Det skal dog bemærkes, at der for tiden er udtaget stævning mod Den Sociale Ankestyrelse om spørgsmålet vedrørende nedsættelse af erhvervsevnetabserstatningen på grund af indtægter fra fleksjob. Udfaldet af en eventuel retsafgørelse omkring dette spørgsmål kan indebære en højere erstatning end beregnet i disse eksempler.

Kompensationsniveauet fremgår af den følgende tabel 6.

**Tabel 6. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (30 %/50 % erhvervsevnetab)
Kr./år**

Lønindtægt	Sygedagpenge	Lønindtægt i fleksjob	Erhvervsevnetabserstatning	Pension og erhvervsevnetabserstatning	Erstatningsniveau efter kapitalisering op til 50 %	
					Samlet løbende udbetaling	Kapitalbeløb
250.000	152.880	170.000	-	170.000	170.000	575.040
345.000	152.880	170.000	138.000	308.000	170.000	1.322.592

Den tilskadekomne, der tidligere har haft en lønindtægt på 245.000 kr., vil få udbetalt hele sin erstatning for tab af erhvervsevne. Kapitalbeløbet udgør **575.040 kr.**, svarende til 30 procent i erstatning for tab af erhvervsevne. Den løbende udbetaling vil alene bestå af lønindtægten fra fleksjobbet.

Den tilskadekomne, der tidligere har haft en lønindtægt på 345.000 kr., får tilkendt en erhvervsevnetabserstatning på 50 procent. Denne erstatning vil blive tilkendt som løbende ydelse, men den tilskadekomne kan vælge at få hele erstatningen udbetalt som et kapitalbeløb. Som i de øvrige eksempler vil kapitalbeløbet udgøre henholdsvis **1.322.592 kr.** Hvis den tilskadekomne vælger at kapitalisere 50 procent, vil den løbende udbetaling alene bestå af lønindtægten fra fleksjobbet.

For den tilskadekomne med en lønindtægt før arbejdsskaden på 250.000 kr. vil et fleksjob med en lønindtægt på 170.000 kr. indebære, at kompensationsniveauet er lavere end det hidtidige indtægtsniveau, idet det dog skal nævnes, at den tilskadekomne får udbetalt sin erhvervsevnetabserstatning som engangsbetaling. Denne betragtning gælder både før og efter skat.

Det samme gælder, som det fremgår af tabel 6a, også for den tilskadekomne, der havde en arbejdsindtægt på 345.000 kr. før arbejdsskaden.

Tabel 6a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Pension og erhvervsevnetabserstatning efter skat	Pension og erhvervsevnetab efter skat med kapitalisering op til 50 %
250.000	148.425	107.321	107.321
345.000	190.304	181.740	107.321

Eksempel 7

I dette eksempel antages det, at den tilskadekomne - efter en periode på sygedagpenge - kommer i revalidering og får udbetalt revalideringsydelse. Arbejdsskadestyrelsen tilkender i revalideringsperioden en løbende, midlertidig erhvervsevnetabserstatning på 25 procent. Denne situation dækker cirka 40 procent af Arbejdsskadestyrelsens afgørelser om erhvervsevnetabserstatning.

Tabel 7. Erstatningsniveau efter en arbejdsskade (25 % erhvervsevnetab). Kr./år

Lønindtægt	Sygedagpenge	Revalideringsydelse	Erhvervsevnetabserstatning	Revalideringsydelse og erhvervsevnetabserstatning
250.000	152.880	152.880	50.000	202.880
345.000	152.880	152.880	69.000	221.880

Kompensationsniveauet efter skat fremgår af den følgende tabel.

Tabel 7a. Kompensationsniveau efter skat

Hidtidig indtægt	Hidtidig indtægt efter skat	Revalideringsydelse og erhvervsevnetabserstatning efter skat
250.000	148.425	134.995
345.000	190.304	145.359

Kompensationsniveauet ligger i dette eksempel under det hidtidige indtægtsniveau både før og efter skat. Hvis der i eksemplet havde været benyttet lavere indtægtsniveauer, ville kompensationsniveauet under alle omstændigheder blive begrænset til 100 procent (før skat), idet summen af revalideringsydelse og erhvervsevnetabserstatning ikke må overstige det hidtidige indtægtsniveau.

Da der er tale om en løbende midlertidig erstatning, bliver der ikke tale om kapitalisering af en del af ydelsen.

Sammenfatning

Med de nugældende pensionsregler vil tilskadekomne med selv ganske betydelige tidligere indtægter få en kompensation på over 100 procent, hvis der tilkendes erstatning for 100 procent erhvervsevnetab. Dette gælder både før og efter skat. Selv efter kapitalisering af 50 procent erstatning (i eksemplerne svarende til en engangserstatning på 1,4-1,7 millioner kr.) vil den resterende løbende udbetaling af erhvervsevnetabserstatning og pension efter skat i mange situationer være højere end den hidtidige indtægt efter skat.

Ved erstatning for 65 procent erhvervsevnetab ligger kompensationsniveauet efter skat også over eller tæt på 100 procent for alle tilskadedkomne enlige tilskadedkomne, der har haft en hidtidig indtægt på under cirka 320.000 kr. Generelt bliver kompensationsniveauet højere, jo lavere den hidtidige indtægt har været.

Disse forhold ændres ikke væsentligt med de nye førtidspensionsregler, der indføres fra januar 2003.

Ved lavere erhvervsevnetabserstatninger ligger kompensationsniveauet med de valgte indtægtsniveauer i alle situationer under 100 procent, men ved lavere indtægtsniveauer ville kompensationsniveauet selv i disse situationer kunne komme over 100 procent. For gifte tilskadedkomne ligger kompensationsniveauet generelt lavere end for enlige. Ved et erhvervsevnetab på 100 procent ligger kompensationsniveauet dog over 100 procent for alle ægtepar med en samlet hidtidig indtægt på op til cirka 600.000, og ved et erhvervsevnetab på 65 procent vil kompensationsniveauet for gifte ligge over 100 procent for alle ægtepar med en hidtidig samlet indtægt, der er lavere end knap 500.000 kr. Det forudsættes i eksemplerne vedrørende gifte, at den ikke tilskadedkomne ægtefælle tjener 250.000 kr.

Ved lavere erhvervsevnetabserstatninger end 100 procent eller 65 procent vil kompensationsniveauet være lavere, men i disse tilfælde må det forventes, at der i større omfang er en resterhvervsevne, der vil kunne udnyttes. Det må derfor antages, at der ved lavere erhvervsevnetabserstatninger også er en lønindtægt af en vis størrelse ud over arbejdsskadeerstatningen og eventuel social pension. Dette vil også i nogle situationer være tilfældet ved et erhvervsevnetab på 65 procent, men i eksemplerne er der ikke medtaget sådanne indtægter.

Kompensationsgrader (dækningsgrader) er illustreret i tabel C, hvor den tilskadedkomnes indtægt efter skat er sammenholdt med hans lønindtægt efter skat før arbejdsskaden.

Tabel C: Kompensationsgrader(dækningsgrader) efter skat i ovenstående eksempel 1a-6a

Eksempel	Årsløn i kr.	Kompensationsgrad i % (Dækningsgrad)
1.a	250.000	139
	345.000	116
2.a	250.000	110
	345.000	95
3.1a	200.000	143
	250.000	127
	345.000	110
	400.000	100
	500.000	85
3.2a	200.000	126
	250.000	112
	345.000	96
	400.000	87
	500.000	74
4.1a	450.000	112
	500.000	108
	595.000	101
	650.000	95
	750.000	86
4.2a	450.000	104
	500.000	99
	595.000	92
	650.000	87
	750.000	79
5.a	250.000	94
	345.000	81
6.a	250.000	72
	345.000	95
7.a	250.000	91
	345.000	76

I ingen af eksemplerne er der taget hensyn til øvrige pensionistfordele som personlige tillæg, boligydelse, særlige handicapydelse med videre, ligesom der ikke er taget hensyn til eventuelt supplerende arbejdsmarkedspensioner. Hvis der blev taget hensyn her til, ville kompensationsniveauet i endnu flere situationer komme betydeligt over 100 procent.

Bilag 4. Den demografiske udviklings påvirkning af erstatningsudgifterne

I dette bilag belyses udviklingen i erstatningsudgifterne⁷ i forhold til den forventede demografiske udvikling i Danmark. Demografien har betydning for erstatningsudgifterne, men erstatningsudgifterne vil også afhænge af beskæftigelsesudvikling, indvandring, branchefordeling og en række andre forhold ud over befolkningens aldersfordeling. Den følgende gennemgang viser, at befolkningens aldersfordeling - isoleret set - vil trække i retning af lavere erstatningsudgifter i fremtiden. Der er dog tale om en meget beskeden påvirkning af erstatningsudgifterne og vurderet i lyset af de usikkerhedsmomenter, der er knyttet til en sådan fremskrivning, må det reelt konstateres, at den demografiske udvikling stort set ikke har nogen betydning for erstatningsudgifterne i fremtiden.

1. Erstatningsudgifter

Erstatningsudgifterne til erhvervsevnetabserstatning bliver beregnet som den årlige ydelse gange reservehensættelsesfaktorerne/kapitaliseringsfaktorerne, og den kapitaliseringsfaktor/reservehensættelsesfaktor, der anvendes ved den konkrete erstatningsberegning, afhænger af den tilskadekomnes alder på afgørelsestidspunktet. Jo ældre den tilskadekomne er, jo lavere faktorer anvendes. Dette skyldes, at såvel kapitaliseringsfaktorerne som reservehensættelsesfaktorerne i princippet benyttes til at beregne nutidsværdien af alle fremtidige løbende ydelser indtil pensionsalderen. Kapitaliseringsfaktoren er afgørende for størrelsen af den kapitalerstatning, der rent faktisk kommer til udbetaling, mens reservehensættelsesfaktoren er afgørende for størrelsen af forsikringssekskabernes hensættelser til dækning af de fremtidige løbende ydelser.

Figur 1 nedenfor viser den gennemsnitlige erstatningsudgift for erstatninger tilkendt i 2001, fordelt på køn og alder på skadestidspunktet⁸. Erstatningsudgifterne opgøres som mængodtgørelser, kapitalerstatninger og reservehensættelser til løbende ydelser. For revisioner og genoptagelser er det kun den yderligere erstatning, som afgørelsen medfører, der er medregnet i erstatningsudgifterne.

Figuren viser, at der - trods den ovennævnte sammenhæng mellem alder og kapitaliserings-/reservehensættelsesfaktorer - ikke er en klar sammenhæng mellem alder og størrelsen på den gennemsnitlige erstatning. Der er en tendens til, at de mellemste aldersgrupper får den højeste erstatning pr. person. Dette kan skyldes flere modsatrettede effekter, samt at mængodtgørelsen indgår i den gennemsnitlige erstatningsudgift, og mængodtgørelsen er ikke aldersafhængig⁹. At kapitaliseringsfaktorerne/reservehensættelsesfaktorerne bliver lavere, jo ældre modtageren er, trækker i retning af, at erstatningerne bliver lavere for de ældste tilskadekomne. Modsvarende kan der være en tendens til, at årslønnen er stigende med alderen for nogle befolkningsgrupper på grund af anciennitet, hvilket vil trække i retning af, at erstatningen bliver højere for de ældre tilskadekomne.

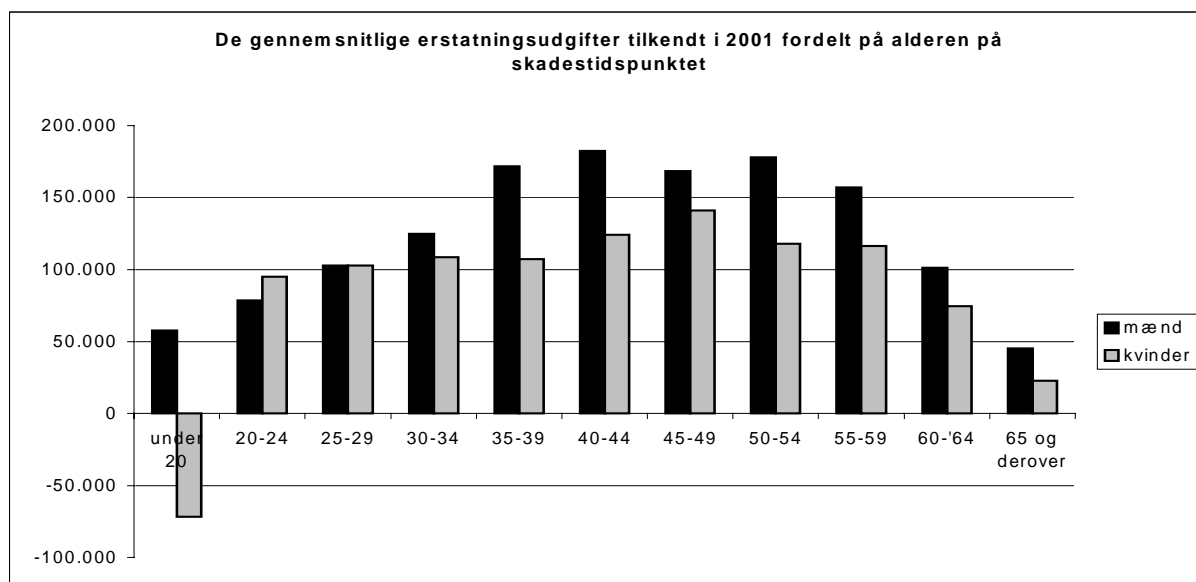
⁷ Udgifterne er opgjort som de samlede udgifter til ulykker, erhvervssygdomme og pludselige løfteskader.

⁸ Udgifterne er fordelt på alderen på skadestidspunktet. De afgørelser, der indgår i opgørelsen, er ikke nødvendigvis anmeldt samme år, som erstatningen gives. Det betyder, at personen kan være yngre i opgørelsen over erstatningsafgørelse end i opgørelsen over befolkningen.

⁹ Dog nedsættes mængodtgørelsen med 5 procent for hvert år, tilskadekomne på tidspunktet for arbejdsskadens indtræden var over 59 år.

Andre ting, der har indflydelse på erstatningsmønstret, er, at erhvervsygdomme først opstår efter flere års påvirkninger, og derfor vil der være en overvægt af ældre aldersgrupper, der modtager erstatning for erhvervsygdomme. Desuden forekommer der, totalt set, relativt få erstatningstilkendelser, hvilket betyder, at enkelte store erstatninger kan påvirke fordelingen betydeligt.

Figur 1: De gennemsnitlige erstatningsudgifter¹⁰

2. Befolkningsudvikling

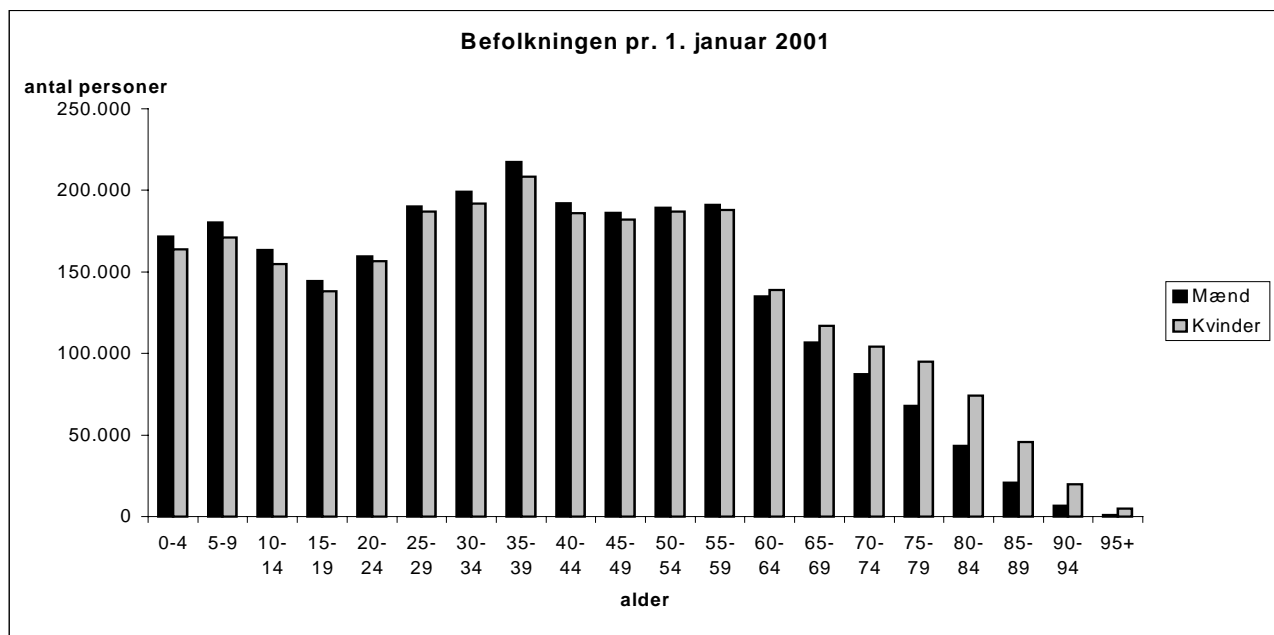
I en årrække har der været en tendens til en stagnerende levetid især hos kvinder, men denne udvikling er nu vendt. I perioden 1995-2000 er middellevetiden øget med 1,1 år for kvinder og 1,6 år for mænd. Middellevetiden er beregnet til 79 år for kvinder og 74,3 år for mænd.

For at vurdere betydningen af en ændring i levetiden er det imidlertid ikke nok kun at se på middellevetiden, som kun fortæller, hvor gammel befolkningen bliver. Det er ligeledes nødvendigt at se på den aldersmæssige fordeling. En stigning i aldersgruppen af folk over 67 år vil ikke have den store betydning for erstatningsudgifterne, idet denne aldersgruppe ikke længere oppebærer erstatninger. Derfor er en stigende middellevetid ikke nødvendigvis forbundet med ændrede omkostninger.

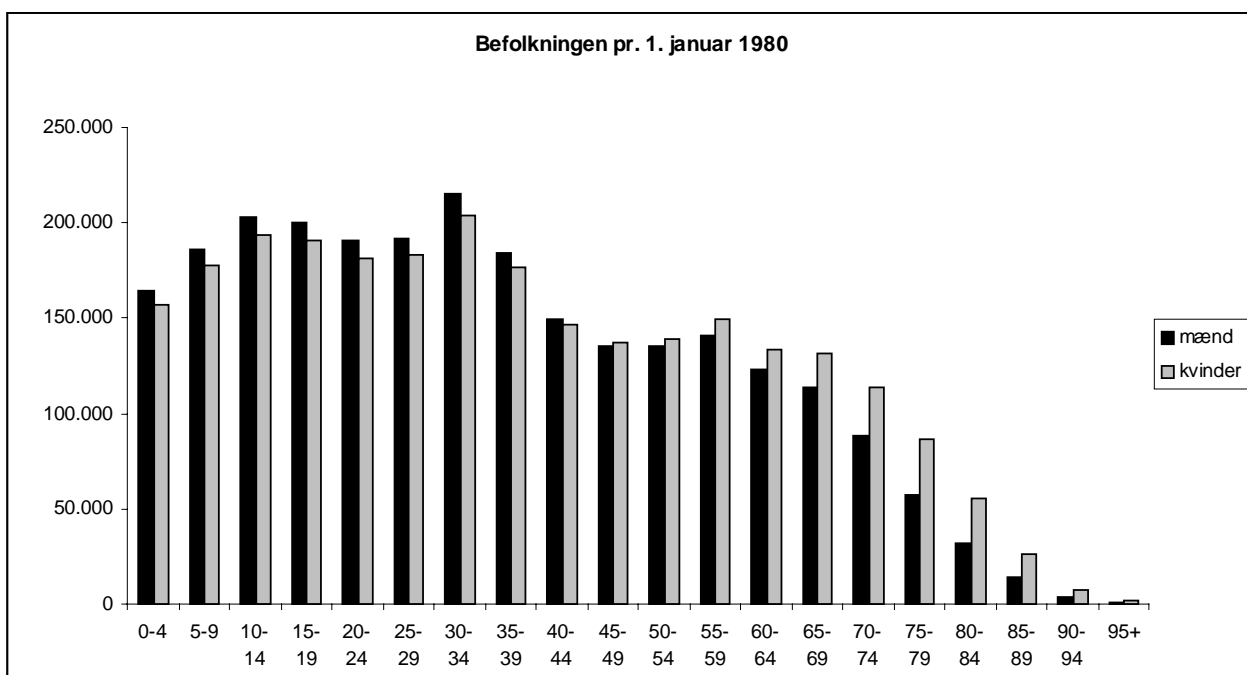
Gennemsnitsalderen i Danmark er steget med 2,5 år inden for de sidste 20 år. Årsagen til stigningen har været, at der bliver flere gamle over 80 år, samt at de store fødselsår-gange fra midten af 40'erne og midten af 60'erne rykker op og erstattes af mindre årgange. Figur 2 og figur 3 viser befolkningens aldersmæssige fordeling for henholdsvis 2001 og 1980.

¹⁰ Årsagen til, at der kan optræde negative erstatningsudgifter, er, at der i tidligere år er tilkendt en erstatning, som enten er stoppet eller erstattet af et kapitalbeløb. Begge tilfælde vil medføre negative reservehensættelser.

Figur 2: Befolkningen pr. 1. januar 2001 fordelt på alder og køn

Figur 3: Befolkningen pr. 1. januar 1980 fordelt på alder og køn

Som det fremgår af figur 2 og 3, er aldersgruppen fra 25-59 år i dag betydelig større end i 1980, og samtidig er aldersgrupperne op til 25 år betydelig mindre end i 1980 (med

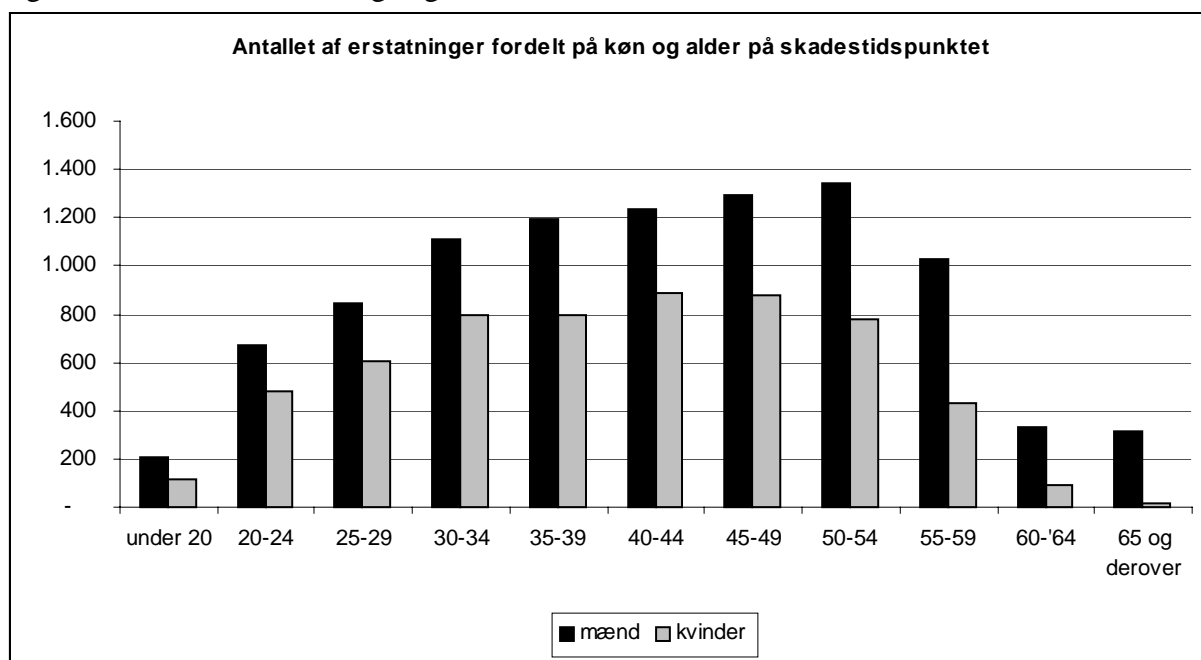
undtagelse af de 0-5-årige). Dette betyder, at tilgangen til de erhvervsaktive aldersgrupper i de kommende 20 år vil være mindre end i de seneste 30-35 år, hvilket vil føre til færre arbejdsskadeanmeldelser og dermed - isoleret set - indebære lavere erstatningsudgifter.

3. Erstatningstilkendelserne fordelt på aldersgrupper

Hvis den aldersmæssige fordeling hos tilskadekomne følger udviklingen for befolkningen generelt, skulle erstatningsudgifterne falde i perioder, hvor der er flest i aldersgruppen tæt på 67 år. Mens erstatningsudgifterne skulle stige i perioder med mange i de yngre aldersgrupper. Dette indikerer, at udgifterne til arbejdsskadeerstatning - alt andet lige - vil være faldende i årene fremover.

Det er dog ikke alle anmeldelser, der fører til erstatning. Figur 4 viser antallet af erstatningsafgørelser truffet i 2001. Som det fremgår af figur 4 og figur 2, er der nogenlunde overensstemmelse mellem befolkningens aldersfordeling og aldersfordelingen for de tilskadekomne, der modtager erstatningstilkendelse¹¹.

Figur 4 : Antallet af erstatningsafgørelser truffet i 2001¹²

¹¹ Til forskel fra figur 2 og figur 3 er figur 4 fordelt på alderen på skadestidspunktet, hvilket ikke nødvendigvis var alderen i 2001. En sag kan blive anmeldt i et år og først få tilkendt erstatning i efterfølgende år, især hvis det drejer sig om revisioner/genoptagelser.

¹² Hvis en tilskadekomne borger er tilkendt både mén godtgørelse og erhvervsevnetab, tæller det som 2 erstatninger. DSA-afgørelser, hvor der efterfølgende sendes en ny afgørelse, tæller ligeledes med som en erstatningsafgørelse. Det vil sige, at hvis en tilskadekomne har fået en afgørelse i 2001, der bliver anket, og Den Sociale Ankestyrelse ændrer/hjemviser afgørelsen, og der sendes en ny afgørelse med afgørelsesdato i 2001, vil det tælle for 2 afgørelser.

Ud fra befolkningsfordelingen i 2001 og antallet af erstatninger tilkendt i 2001 kan det beregnes, hvor stor en andel af befolkningen i de enkelte aldersgrupper, der får tilkendt en arbejdsskadeerstatning.

På baggrund heraf og ud fra Danmarks Statistiks befolkningsprognoser kan det yderligere beregnes, hvor mange erstatninger der vil blive tilkendt i de enkelte aldersgrupper i henholdsvis 2010 og 2020.

For at beregne de samlede erstatningsudgifter ganges den gennemsnitlige erstatningsudgift i de enkelte aldersgrupper, jævnfør figur 1, med det beregnede antal erstatninger. Resultatet heraf fremgår af tabel 1.

Som det fremgår af tabel 1, har den demografiske udvikling ikke den store betydning for erstatningsudgifterne. Fra 2001 til 2010 er det beregnede fald i erstatningsudgifterne på 1,2 procent, og fra 2001 til 2020 er det beregnede fald på cirka 2,4 procent.

Tabel 1: Beregnede erstatningsudgifter¹³

	2001		2010		2020	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Under 20	12.146.820	-8.091.817	13.187.976	-8.736.298	13.072.292	-8.664.689
20-24 år	52.636.920	45.991.132	51.378.040	45.230.948	60.977.000	53.402.926
25-29 år	86.692.434	62.554.688	67.256.052	49.796.824	85.664.054	62.966.232
30-34 år	138.158.028	86.306.155	118.314.192	77.164.015	112.698.012	74.551.975
35-39 år	204.331.330	85.852.800	188.877.700	82.633.320	148.526.555	67.823.712
40-44 år	225.737.656	109.721.580	248.731.144	121.774.800	208.218.808	107.733.420
45-49 år	217.532.700	123.833.120	237.599.670	134.975.280	226.132.830	134.129.040
50-54 år	239.196.358	91.970.580	222.276.288	85.721.297	247.923.552	96.215.376
55-59 år	161.297.539	50.554.924	157.214.057	50.088.980	172.919.757	54.631.934
60-64 år	33.487.270	6.925.059	46.942.880	9.531.264	42.997.250	8.786.634
65+	14.348.796	345.270	16.740.262	368.288	21.117.096	437.342
I alt	1.385.565.851	655.963.491	1.368.518.261	648.548.718	1.340.247.206	652.013.902
Samlet udgift	2.041.529.342		2.017.066.979		1.992.261.108	

¹³ Der er ikke i beregningerne taget højde for, at méngodtgørelsen forhøjes fra 430.000 kr. til 590.500 kr. for skader indtruffet efter 1. juli 2002.

Bilag 5. Afskaffelse af afløsningsbeløbet

I dette bilag belyses, hvilken betydning afskaffelse af afløsningsbeløbet vil få for den enkelte tilskadekomne. Den samlede besparelse i erstatningsudgifterne ved at afskaffe afløsningsbeløbet skønnes til cirka 200-250 millioner kr., men det påvirker ikke alle tilskadekomne ens. Hvordan det påvirker den enkelte tilskadekomne afhænger af, hvordan erstatningen kommer til udbetaling, den tilskadekomnes køn og den tilskadekomnes alder på afgørelsestidspunktet.

For tilskadekomne, der modtager deres erstatning som løbende ydelse, får afskaffelsen af afløsningsbeløbet først betydning i det øjeblik, hvor de fylder 65 år (67 år). Her vil den løbende ydelse stoppe, uden at de får et engangsbeløb på 4 gange (2 gange) den årlige ydelse.

For tilskadekomne, der modtager deres erstatning som et kapitalbeløb, afhænger faldet i erstatningen på grund af afskaffelse af afløsningsbeløbet af den tilskadekomnes alder på afgørelsestidspunktet. Kapitalbeløbet beregnes som den årlige ydelse gange en kapitaliseringsfaktor, som er afhængig af den tilskadekomnes køn og alder på afgørelsestidspunktet. Kapitalbeløbet indeholder nutidsværdien af alle de fremtidige betalinger - herunder også afløsningsbeløbet. Afskaffelsen af afløsningsbeløbet vil påvirke erstatningerne til de ældre aldersgrupper mest, da den tilbagediskonterede værdi af afløsningsbeløbet er større, jo kortere tid der er, til det kommer til udbetaling. Forskellen i den direkte virkning for de forskellige aldersgrupper skal imidlertid ses i sammenhæng med, at de yngre aldersgrupper samtidig mister muligheden for forrentning af differencebeløbet i perioden frem til pensionstidspunktet. Vurderet ud fra denne betragtning er forskellen mellem de enkelte aldersgrupper betydelig mindre.

Påvirkningen belyses ved hjælp af eksempler. Der er lavet eksempler for tilskadekomne, der får erstatningen udbetalt som en kapitalerstatning, tilskadekomne, der modtager løbende ydelser, og tilskadekomne, der får kapitaliseret en del af deres erstatning.

Eksempel 1

Eksempel 1 forudsætter, at den tilskadekomne er en kvinde, hvor erhvervsevnetabet vurderes til 25 procent. Da erhvervsevnetabet er under 50 procent, udbetales erstatningen som et kapitalbeløb. Nedenstående tabeller viser forskellen i kapitalbeløbet for forskellige aldre for en årsløn på henholdsvis 250.000 kr. og 345.000 kr., svarende til en årlig ydelse på henholdsvis 50.000 kr. og 69.000 kr. Som tabellen viser, er der stor forskel på, hvor meget erstatningen falder, hvis afløsningsbeløbet fjernes. For den 20-årige med en årsløn på 250.000 kr. vil det betyde et fald i kapitalbeløbet på 2.350 kr., svarende til 0,45 procent af erstatningen, mens det for en 40-årig med en årsløn på 250.000 kr. vil betyde et fald i kapitalbeløbet på 16.300 kr., svarende til 3,37 procent. Jo ældre den tilskadekomne er, jo større vil faldet i erstatningen være, og for den 65-årige med en årsløn på 250.000 kr. vil det betyde, at erstatningen på 200.000 kr. bortfalder.

Tabel 1: Forskellen i kapitalbeløbet med og uden afløsningsbeløb for en kvinde med en årsløn på 250.000 kr. og et erhvervsevnetab på 25 %

Alder	Kapitalbeløb før	Kapitalbeløb efter	Forskel	Forskel i %
20	517.550	515.200	-2.350	-0,45
25	513.500	509.650	-3.850	-0,75
30	507.350	501.150	-6.200	-1,22
35	498.150	488.100	-10.050	-2,02
40	484.300	468.000	-16.300	-3,37
45	463.500	437.100	-26.400	-5,70
50	432.350	389.250	-43.100	-9,97
55	385.300	314.450	-70.850	-18,39
60	313.300	195.450	-117.850	-37,62
65	200.000	-	-200.000	-100,00

Tabel 2: Forskellen i kapitalbeløbet med og uden afløsningsbeløb for en kvinde med en årsløn på 345.000 kr. og et erhvervsevnetab på 25 %

alder	Kapitalbeløb før	Kapitalbeløb efter	Forskel	Forskel i %
20	714.219	710.976	-3.243	-0,45
25	708.630	703.317	-5.313	-0,75
30	700.143	691.587	-8.556	-1,22
35	687.447	673.578	-13.869	-2,02
40	668.334	645.840	-22.494	-3,37
45	639.630	603.198	-36.432	-5,70
50	596.643	537.165	-59.478	-9,97
55	531.714	433.941	-97.773	-18,39
60	432.354	269.721	-162.633	-37,62
65	276.000	-	-276.000	-100,00

Eksempel 2

I eksempel 2 forudsættes det, at den tilskadekomne er en kvinde, og erhvervsevnetabsprocenten er vurderet til 65. Da erhvervsevnetabet er fastsat til over 50 procent, tilkendes erstatningen som en løbende ydelse. Med en årsløn på henholdsvis 250.000 kr. og 345.000 kr. ligger den årlige ydelse på henholdsvis 130.000 kr. og 179.400 kr. Afskaffelse af afløsningsbeløbet får ingen betydning for størrelsen af den løbende ydelse. Det får først betydning for de tilskadekomne i det øjeblik, de fylder 65 år (67 år). Hvis afløsningsbeløbet afskaffes, vil den tilskadekomne ikke længere få udbetalt 4 gange (2 gange) den årlige ydelse i det øjeblik, hun fylder 65 år (67 år). Tabet svarer således til henholdsvis 520.000 kr. (260.000 kr.) for den tilskadekomne med en årsløn på 250.000 kr. og 717.600 kr. (358.800 kr.) for den tilskadekomne med en årsløn på 345.000 kr.

Eksempel 3

Eksempel 3 forudsætter, at den tilskadekomne er en kvinde, og erhvervsevnetabet er fastsat til 65 procent. I dette eksempel har den tilskadekomne valgt at kapitalisere erstatningen svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent. Det vil sige, at erstatningen svarende til et erhvervsevnetab på 15 procent fortsat vil udbetales som en løbende ydelse. Med en årsløn på henholdsvis 250.000 kr. og 345.000 kr. er den resterende årlige ydelse på henholdsvis 30.000 kr. og 41.400 kr. For den resterende løbende ydelse får

afskaffelsen af afløsningsbeløbet først betydning i det øjeblik, den tilskadekomne fylder 65 år (67 år). Så vil hun ikke som efter de nuværende regler få udbetalt 4 gange (2 gange) den årlige ydelse (den resterende årlige ydelse), svarende til henholdsvis 120.000 kr. (60.000 kr.) og 165.600 kr. (82.800 kr.) Engangsbeløbet, som hun får udbetalt, når hun kapitaliserer de 50 procent, vil være mindre end efter den nuværende lov. Hvor meget mindre afhænger af hendes alder på kapitaliseringstidspunktet. Tabel 3 og tabel 4 viser forskellen mellem kapitalbeløbene for forskellige alderstrin for en årsløn på henholdsvis 250.000 kr. og 345.000 kr.

Tabel 3: Forskellen i kapitalbeløbet med og uden afløsningsbeløb for en kvinde med en årsløn på 250.000 kr. og et kapitalbeløb svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent

Alder	Kapitalbeløb før	Kapitalbeløb efter	Forskel	Forskel i %
20	1.035.100	1.030.400	-4.700	-0,45
25	1.027.000	1.019.300	-7.700	-0,75
30	1.014.700	1.002.300	-12.400	-1,22
35	996.300	976.200	-20.100	-2,02
40	968.600	936.000	-32.600	-3,37
45	927.000	874.200	-52.800	-5,70
50	864.700	778.500	-86.200	-9,97
55	770.600	628.900	-141.700	-18,39
60	626.600	390.900	-235.700	-37,62
65	400.000	-	-400.000	-100,00

Tabel 4: Forskellen i kapitalbeløbet med og uden afløsningsbeløb for en kvinde med en årsløn på 345.000 kr. og et kapitalbeløb svarende til et erhvervsevnetab på 50 procent

Alder	Kapitalbeløb før	Kapitalbeløb efter	Forskel	Forskel i %
20	1.428.438	1.421.952	-6.486	-0,45
25	1.417.260	1.406.634	-10.626	-0,75
30	1.400.286	1.383.174	-17.112	-1,22
35	1.374.894	1.347.156	-27.738	-2,02
40	1.336.668	1.291.680	-44.988	-3,37
45	1.279.260	1.206.396	-72.864	-5,70
50	1.193.286	1.074.330	-118.956	-9,97
55	1.063.428	867.882	-195.546	-18,39
60	864.708	539.442	-325.266	-37,62
65	552.000	-	-552.000	-100,00

Bilag 6. Forsikring & Pensions notat af 19. juni 2002 om skønnede merudgifter

Dato 19.06.2002
Journalnr. 1.3.1.2-037
Vores ref. SK/hl

Notat om de skønnede merudgifter ved en udvidelse af ulykkesbegrebet inden for arbejdsskadeforsikringen

1. Indledning - baggrunden for og formålet med notatet

Den 28. februar 2002 nedsatte beskæftigelsesministeren Arbejdsskadeudvalg 2002. Udvalget har til opgave at overveje en udvidelse af ulykkesbegrebet, herunder muligheden for at samle skadebegreberne *ulykker*, *kortvarige skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed* og *pludselige løfteskader* i ét arbejdsulykkesbegreb.

Der er udarbejdet et udkast til betænkning, hvori der omtales 6 forslag (benævnt modeller) til ændring af det nuværende ulykkesbegreb inden for arbejdsskadeforsikringsområdet. For hver model er udarbejdet et skøn over stigningen i erstatningsudgifterne ved at implementere modellen. Samtlige skøn tager udgangspunkt i en gennemsnitlig udgift pr. arbejdsulykke på 107.000 kr. Dette beløb har sit udgangspunkt i de gennemsnitlige erstatningsudgifter pr. anerkendt ulykkesbegreb i årene 2000 og 2001 på 96.200 kr. og er i øvrigt fremkommet gennem en pristalsregulering til prisniveau 2002 samt under hensyntagen til den ændring i størrelsen af ménerstatningen, som træder i kraft den 1. juli 2002.

Det er imidlertid forsikringsbranchens opfattelse, at gennemsnitsudgiften på 107.000 kr. er for lav, bl.a. fordi skønnet ikke tager hensyn til den inden for de senere år konstaterede stigning i den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent. Mod skønnet på 107.000 kr. kan endvidere indvendes, at en udvidelse af ulykkesbegrebet vil medføre anerkendelse af erstatningsberettigende skader, hvis sværhedsgrad må antages at overstige sværhedsgraden af den hidtidige gennemsnitlige arbejdsulykke.

I det følgende vil forsikringsbranchen argumentere for et skøn over den gennemsnitlige erstatningsudgift på 119.500 kr. (prisniveau 2003), hvilket beløb repræsenterer en kvalificering af ovennævnte skøn. Forsikringsbranchen anerkender, at det kan være endog meget vanskeligt at opstille et pålideligt skøn over den gennemsnitlige erstatningsudgift som følge af en udvidelse af ulykkesbegrebet, bl.a. fordi det nye ulykkesbegreb - i hvert fald i visse tilfælde - vil inkludere *pludselige løfteskader*, og idet det hidtil anerkendte antal heraf er meget begrænset. Ikke desto mindre er det forsikringsbranchens opfattelse, at der i forbindelse med opstillingen af et skøn over den gennemsnitlige erstatningsudgift som følge af en udvidelse af ulykkesbegrebet bør tages hensyn til disse skader. I denne forbindelse er det forsikringsbranchens vurdering, at det vil være mest korrekt, om skønnet over merudgifterne som følge af en udvidelse af ulykkesbegrebet tager udgangspunkt i særskilte skøn over den gennemsnitlige erstatningsudgift for *ulykker* respektive *pludselige løfteskader*.

Det er forventningen, at en udvidelse af ulykkesbegrebet vil indebære en stigning i antallet af anerkendte og erstatningsberettigende anmeldelser. Men en udvidelse af ulyk-

kesbegrebet kan i sig selv forventes at fremkalde anmeldelser, som ikke hidtil ville være blevet fremsendt enten til arbejdsskadeforsikringsselskaberne eller til Arbejdsskadestyrelsen. Skønnet over merudgifterne ved en udvidelse af ulykkesbegrebet bør også indbefatte en hensyntagen til denne mulige effekt, som i givet fald bl.a. vil påvirke størrelsen af arbejdsskadeforsikringsselskabernes administrationsomkostninger.

Hertil kommer, at de foreliggende skøn i betækningsudkastet alle er såkaldte punkt-estimer. Når henses til skadernes stokastiske karakter, synes det nærliggende så vidt muligt at supplere punkttestimaterne med nogle intervalgrænser, inden for hvilke de skønnede merudgifter forventes at være beliggende med en nærmere angiven sandsynlighed. Det skal dog i den sammenhæng for god ordens skyld understreges, at de faktiske merudgifter efterfølgende udmærket vil kunne ligge uden for de anførte intervaller.

Formålet med nærværende notat er at angive en model for opstilling af skøn over merudgifterne ved en ændring af ulykkesbegrebet inden for arbejdsskadeforsikringen. Med udgangspunkt i modellen samt forudsætninger med hensyn til størrelsen af modellens parametre angives herefter forsikringsbranchens skøn over merudgifterne ved implementering af hver af ovennævnte modeller.

2. Forslag til model for opstilling af skøn over merudgifterne ved en ændring af ulykkesbegrebet inden for arbejdsskadeforsikringen

Der betragtes en population af forsikrede, som i løbet af et forsikringsår genererer et antal anmeldelser vedrørende formodede arbejdsskader. Med en nærmere angiven sandsynlighed anerkendes en anmeldt skade som værende en arbejdsskade, og ligeledes med en nærmere angiven sandsynlighed udløser den anerkendte skade en erstatning.

Anvendes følgende terminologi

A = ændringen i antal anmeldte skader

q = sandsynligheden for, at en anmeldt skade anerkendes

N = antal anerkendte skader

p = sandsynligheden for, at en anerkendt skade udløser en erstatning

X = antal erstatningsberettigende skader

k = den gennemsnitlige udgift pr. erstatningsberettigende skade

vil den forventede udgift $E(U)$ som følge af en ændring i antallet af anmeldte skader kunne fremstilles ved

$$(2.1) \quad E(U) = k * p * q * A$$

idet antallet af anerkendte skader N og antallet af erstatningsberettigende skader X vil følge binomialfordelingerne $B(A,q)$ respektive $B(N,p)$.

Tilsvarende vil variationen $V(U)$ på udgiften som følge af en ændring i antallet af anmeldte skader kunne fremstilles ved

$$(2.2) \quad V(U) = k^2 * p * (1-p) * q * A + k^2 * p^2 * q * (1-q) * A$$

Betegner AE ændringen i antallet af erstatningsberettigende skader, kan (1) og (2) omskrives til:

$$(2.3) \quad E(U) = k * AE$$

$$(2.4) \quad V(U) = k^2 * (1-p) * AE + k^2 * p * (1-q) * AE$$

3. Beregningsforudsætninger

Med udgangspunkt i Arbejdsskadestyrelsens statistik kan opstilles skøn over parametrene q, p og k. Alternativt kan der opstilles et skøn over parameteren k på grundlag af nærmere angivne forudsætninger med hensyn til den gennemsnitlige méngrad, den gennemsnitlige erhvervsevnetabsprocent, den gennemsnitlige årlige erhvervsindkomst samt de tilskadekomnes fordeling på køn og alder. I begge tilfælde bør skønnet over k dog i givet fald justeres under hensyntagen til den kommende ændring i ménerstatningen pr. 1. juli 2002 samt den stedfundne udvikling i den tilkendte erhvervsevnetabsprocent.

Herefter vil E(U) og V(U) kunne beregnes under alternative forudsætninger med hensyn til størrelsen af A eller AE.

"Statistikhæfte for Arbejdsskadestyrelsen 2000" afslører, at opstilling af et skøn over parameteren q for så vidt angår *ulykker* kan tage udgangspunkt i tallet 0,70, medens udgangspunktet er tallet 0,04 for *pludselige løfteskader*. Det bemærkes herved, at der ved beregning af de i afsnit 4 anførte skøn er anvendt de forudsætninger med hensyn til anerkendelsesprocenten, som er anført i 2. udkast til udvalgsbetænkning.

Ligeledes afslører Arbejdsskadestyrelsens statistik, at parameteren p skønsmæssigt kan ansættes til 0,42.

Et kvalificeret skøn over k vil for *ulykker* være 109.000 kr. Beløbet fremkommer således:

$$(3.1) \quad 96.200 \text{ kr.} * (18 \% * 1,37 + 82 \% * [40/37]) \approx 109.000 \text{ kr.}$$

Andelene på 18 procent respektive 82 procent udgør et skøn over den samlede erstatnings fordeling på ménerstatning henholdsvis erhvervsevnetabsberstatning. Der henvises herved til "Statistikhæfte for Arbejdsskadestyrelsen 2000".

Faktoren 1,37 repræsenterer en justering af ménerstatningen som følge af den kommende ændring i erstatningsniveaet, jf. ovenfor.

Faktoren [40/37] repræsenterer en justering af erhvervsevnetabsberstatningen som følge af den konstaterede udvikling i den tilkendte erhvervsevnetabsprocent.

Et kvalificeret skøn over k vil for *pludselige løfteskader* være 126.600 kr. Beløbet fremkommer således:

$$(3.2) \quad 96.200 \text{ kr.} * (22 \% * 1,37 + 78 \% * [40/37]) * 1,15 \approx 126.600 \text{ kr.}$$

Faktoren 1,15 afspejler en forestilling om, at den gennemsnitlige erstatningsudgift for *pludselige løfteskader* er 15 procent højere end den gennemsnitlige erstatningsudgift for *ulykker*. Igen henvises til "Statistikhæfte for Arbejdsskadestyrelsen 2000".

Skønnene på 109.000 kr. respektive 126.600 kr. kan herefter sammenvægtes til et enkelt beløb. Når henses til bemærkningerne i betækningsudkastet for så vidt angår den forventede udvikling i antal *ulykker* henholdsvis *pludselige løfteskader* ved implementering af de enkelte modeller, vil vægtene forsigtigvis kunne ansættes til 0,90 henholdsvis 0,10. Konsekvensen heraf er, at den gennemsnitlige erstatningsudgift ved udvidelsen af ulykkesbegrebet vil kunne anslås til 110.800 kr., hvilket beløb fremkommer således¹⁴:

$$(3.3) \quad 109.000 \text{ kr.} * 0,90 + 126.600 \text{ kr.} * 0,10 \approx 110.800 \text{ kr.}$$

Udgangspunktet for skønnet på 110.800 kr. er - når alt kommer til alt - den for 2000-2001 konstaterede gennemsnitlige udgift pr. arbejdsulykke på 96.200 kr. Prisniveauet herfor må antages at være et gennemsnit af prisniveauet for 2000 og 2001. Når merudgifterne ved en udvidelse af ulykkesbegrebet skal vurderes, vil det efter forsikringsbranchens vurdering derfor være mest korrekt at opregulere skønnet på 110.800 kr. til prisniveau 2003. Et forsigtigt skøn over reguleringsfaktoren vil være 1,079, der fremkommer som $1,035^{1/2} * 1,03 * 1,03$.

Under ovennævnte antagelser kan den gennemsnitlige udgift pr. arbejdsulykke ved en udvidelse af ulykkesbegrebet skønsmæssigt anslås til 119.500 kr. (prisniveau 2003), hvilket beløb fremkommer således:

$$(3.4) \quad 110.800 \text{ kr.} * 1,079 \approx 119.500 \text{ kr.}$$

Der erindres om, at ovennævnte skøn på 107.000 kr. er i prisniveau 2002. Opreguleres skønnet til 2003-priser, vil skønnet ved brug af forsikringsbranchens forudsætning med hensyn til prisudviklingen udgøre 110.200 kr., hvilket beløb fremkommer således:

$$(3.5) \quad 107.000 \text{ kr.} * 1,03 \approx 110.200 \text{ kr.}$$

Beløbet på 110.200 kr. er umiddelbart sammenligneligt med det under (3.4) anførte beløb på 119.500 kr.

4. Skøn over merudgifterne ved en ændring af ulykkesbegrebet inden for arbejdsskadeforsikringen

Ovennævnte forudsætninger kan (naturligvis) diskuteres, men ved anvendelse deraf kan de skønnede merudgifter i 2003-priser ved implementering af de betragtede modeller anslås som angivet i nedenstående Tabel 1^{15, 16}.

¹⁴ Til brug for en vurdering af følsomheden over for en ændring i vægtene skal oplyses, at en forskydning på 1 procentpoint i vægtene vil ændre skønnet på 110.800 kr. med cirka 180 kr.

¹⁵ Skønnene med relation til Model 1 skal vurderes i lyset af, at Model 1 tilsyneladende kun i begrænset omfang vil "opfange" *pludselige løfteskader*.

Tabel 1: Forsikringsbranchens skøn over merudgifterne ved en udvidelse af ulykkesbegrebet

Mio. kr.	Middelskøn	Nedre skøn	Øvre skøn
Model 1	222,3	213,8	230,8
Model 2	119,5	113,2	125,8
Model 3	212,1	203,8	220,4
Model 4	585,6	572,4	598,7
Model 5	418,3	406,9	429,6
Model 6	322,7	312,5	332,8

Det bemærkes, at det i tabellen anførte "Middelskøn" svarer til størrelsen $E(U)$, medens "Nedre skøn" henholdsvis "Øvre skøn" svarer til $E(U) - 2 * V(U)^{1/2}$ respektive $E(U) + 2 * V(U)^{1/2}$.

Ligeledes bemærkes, at skønnene hviler på de forudsætninger med hensyn til den forventede stigning i antal erstatningsberettigede sager samt stigningen i anerkendelsesprocenten, som er anført i 2. udkast til udvalgsbetænkning. Det er i denne forbindelse forsikringserhvervets vurdering, dels at det udvidede ulykkesbegreb i sig selv vil kunne fremprovokere en forøgelse i antallet af anmeldelser, dels at det ikke forekommer urealistisk at antage, at den pågældende forøgelse kan udgøre mindst 5 procent I givet fald skal beløbene i Tabel 1 som minimum multipliceres med faktoren 1,05.

Endvidere bemærkes, at ovenstående skøn skal tillægges merudgifterne som følge af en stigning dels i behandlingsudgifterne, dels i udgifterne som følge af den påbudte betaling af arbejdsmiljøafgiften.

Det er forsikringsbranchens opfattelse, at "Øvre skøn" ud fra en forsigtighedsbetragtning bør danne udgangspunkt for en vurdering af merudgifterne ved at implementere én af de betragtede modeller.

Steen Kristiansson

¹⁶ Det bemærkes, at betækningsudkastet for så vidt angår Model 3 ikke indeholder en angivelse af den skønnede anerkendelsesprocent, hvilken derfor forudsætningsvis er ansat til 75 procent.

Bilag 7. LO's anbefalinger og tilkendegivelser

Sagsnr. 17.07-02-393
Vores ref. MLK/hbj
Deres ref.

Formand Anne Lind Madsen
Beskæftigelsesministeriets
Arbejdsskadeudvalg 2002
Æbeløgade 1
2100 København Ø

Den 25. juni 2002

LO's anbefalinger og tilkendegivelser til Arbejdsskadeudvalg 2002's betænkning om arbejdsskadeforsikring (udvidelse af ulykkesbegrebet og mulig finansiering).

Landsorganisationen i Danmark har følgende anbefalinger og tilkendegivelser i forbindelse med afslutning af arbejdet i Arbejdsskadeudvalg 2002.

Generelle bemærkninger om betænkningen

Det er LO's opfattelse, at betænkningen på udmærket vis dokumenterer og analyserer en række af de væsentlige problemer, som er påpeget på arbejdsskadeområdet.

Samtidig er betænkningen - i forhold til den forudgående betænkning (nr. 1402) – udtryk for en generel stigende erkendelse af, at rammen for anerkendelse af arbejdsskader er urimelig snæver.

Betænkningen påviser med andre ord et udtalt behov for politiske løsninger, der afskaffer den gældende diskrimination af arbejdslivets såkaldt "forventelige" hændelser og påvirkninger med videre.

LO's anbefalinger og krav til en samlet løsning

Landsorganisationen kan anbefale den løsning, der i betænkningen betegnes som Model 5. Dette nye arbejdsskadebegreb løser problemerne med den del af det nuværende arbejdsskadebegreb, som omhandler ulykke, herunder skadelig påvirkning og pludselig løfteskade.

Det er efter LO's opfattelse vigtigt, at arbejdet med et nyt ulykkesbegreb også tilgodeser hensynet til et forenklet begreb. Det nuværende begreb giver anledning til mange retssager og bør derfor reformeres.

LO er opmærksom på, at løsningsmodel 5 ikke kan danne grundlag for enighed i Arbejdsskadeudvalget.

Model 6 vil, som det fremgår af betænkningen, sikre løsning af en række af de problemer, der er dokumenteret i forhold til det nuværende arbejdsskadebegreb. I Modellens

stk.1 indskrives den nuværende retlige og administrative fortolkning af ulykesbegrebet. Dermed bevares den gældende retstilstand for langt de fleste arbejdsulykker.

Bestemmelsens stk. 2 afskaffer, at man kan afvise en arbejdsskade alene, fordi hændelsen måtte være "forventelig". Til gengæld stadfæster bestemmelsen et skærpet beviskrav i alle de hændelsesforløb, som falder uden for stk.1. Det skærpede krav til dokumentation for årsagssammenhængen kan bevirke at en række arbejdsskader, der bør anerkendes, vil blive afvist på grund af manglende lægelig viden, eller fordi der administrativt/retligt stilles tvivl ved, om den konkrete lægelige dokumentation er tilstrækkelig.

Det skal ses i sammenhæng med betænkningens bemærkninger vedrørende den retlige og administrative fortolkning af beviskravet i Model 6, stk. 2, hvoraf det fremgår:

"Der vil i større omfang kunne ske anerkendelse af en personskade efter dette supplement end efter reglerne om arbejdets særlige art ved erhvervssygdomme. Hvis der efter en lægefaglig vurdering er en overvejende sandsynlighed for, at en skade er forårsaget af en påvirkning, så vil den kunne anerkendes".

Det er for LO afgørende, at den retlige og administrative fortolkning af beviskravet i Model 6, stk. 2 er klar, hvorfor LO finder, at den skal formuleres som følger:

"Ved en ulykke forstås tillige en personskade forårsaget af en påvirkning, der ikke opfylder betingelserne i stk. 1, når påvirkningen sker pludseligt eller inden for 5 dage, og det må anses for sandsynliggjort, at skaden er forårsaget af arbejdet"

Forholdet skal altså ikke være godtgjort, men blot sandsynliggjort.

Såfremt lovforslaget udarbejdes på baggrund af ovenstående, vil LO anbefale, at beskæftigelsesministeren senest 2 år efter bestemmelsens ikrafttræden afgiver en redegørelse til Folketingets arbejdsmarkedsudvalg om den administrative udmøntning af bestemmelsen og dens konsekvenser for anerkendelse af arbejdsskader. Redegørelsen skal anvendes til at vurdere, om bestemmelsen har været tilstrækkelig til at løse problemerne på arbejdsulykkesområdet, som de er dokumenteret i betækningsarbejderne (nr. 1402 og den foreliggende). Arbejdsmarkedets parter skal inddrages i en sådan vurdering/redegørelse. I den mellemliggende periode udarbejder Arbejdsskadestyrelsen i samarbejde med Ankestyrelsen redegørelser om praksisudviklingen, som indgår i styrelsernes beretning og nyhedsbreve.

LO anser det samtidigt for nødvendigt med mere samlede løsninger på arbejdsskadeområdet. Uanset at erhvervssygdomsområdet ikke indgår i Arbejdsskadeudvalgets kommissorium, opfordrer vi Regeringen og Folketinget til at indføre nye anerkendelsesbetingelser og dermed et grundlag for smidigere og mere tidssvarende udvikling af anerkendelsespraksis. Hvis der skal opnås en acceptabel retstilstand på området er det efter LO's opfattelse nødvendigt at indføre en lempelse af det gældende beviskrav. Lempelsen skal modvirke de meget lave anerkendelsesprocenter, som især kommer til udtryk på bevægeapparatsområdet.

Der kan i den forbindelse peges på, at Regeringen har fremlagt lovforslag (L 146), hvor LO i sit høringsvar har gjort gældende, at der er tale om betydelig svækkelse af de arbejdsskadedes retsstilling samt væsentlige ændringer i administrationen på hele arbejdsskadeområdet og i særdeleshed på erhvervs sygdomsområdet. Tilsvarende overvejelser fremgår af Socialdemokratiets og Det Radikale Venstres lovforslag (L 24), som dog kompenserer for den ændrede retstilstand ved en samtidig justering af arbejdsskadebegreberne, som betyder en smidigere og mere tidssvarende praksisudvikling – samt langt flere anerkendelser på bl.a. bevægeapparatsområdet

Om betænkningens finansieringsovervejelser

Landsorganisationen finder ikke betænkningens finansieringsovervejelser tilstrækkeligt nuancerede og balancerede til at kunne tjene som grundlag for egentlige anbefalinger. Denne vurdering skal ses i lyset af den betydelige usikkerhed, som omgærdet betænkningens vurdering af løsningsforslagenes konsekvenser for anerkendelsesprocenten og erstatningsudgifterne mv.

LO finder konkret betænkningens overvejelser om ændring af erstatnings- og kompensationsniveauet for ubalanceret og for ensidigt fokuseret på en mulig overkompensation. Desuden finder vi, at inddragelse af arbejdsmarkedspension, førtidspension og principielle overvejelser om bevisskravet (i lovens § 13) ligger uden for eller tæt på kanten af kommissoriet finansieringsdel.

Landsorganisationen skal på den baggrund anbefale, at Regeringen og Folketinget i den videre udmøntning af initiativerne på arbejdsskadeområdet finder en samlet og balanceret finansiering, som fjerner fokus fra ensidig beskæring af de arbejdsskadedes øvrige erstatningsrettigheder og retssikkerhed.

Øvrige forudsætninger som lægges til grund for LO's anbefaling

Jævnfør betænkningen har Landsorganisationen i øvrigt lagt vægt på:

- At der efter den gældende retstilstand anerkendes omkring 70 % af de ulykker, der anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen. I 2000 blev der truffet 20.090 afgørelser om ulykker og i 2001 19.827 afgørelser. Anerkendelsesprocenten var 71,5 i 2000 og 71,3 i 2001. Erfaringsmæssigt afvises cirka 10 % af de anmeldte ulykker som følge af retlige forhold. Mulighederne for at ændre på ulykkesbegrebet ligger således fra de eksisterende 70 % op til omkring 90 %.
- Model 6 anslås med forbehold for de store beregningsmæssige usikkerheder at ville koste 295 mill. kr. årligt (+ 2 % i bidrag til arbejdsmiljøindsatsen). Modellen vurderes med samme forbehold at øge antallet af anerkendte ulykkeslignende skader fra 70 til 80 % af de anmeldte tilfælde.
- Det er ikke ved formuleringen af stk. 2 i model 6 med ”udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet” hensigten, at bevis- og dokumentationskravet skal vurderes, som domstolene har lagt op til ved fortolkningen af gældende lovs § 13, hvorefter der kræves ”overvejende sandsynlighed” for at trække fra i erstatningen eller i godtgørelsen.

- Stk. 2 opfanger de skader, der i dag anerkendes som pludselige løfteskader. Efter gældende regler om pludselige løfteskader er det et krav, at skaderne må anses for udelukkende eller i overvejende grad at være forårsaget af arbejdet. Dette indebærer, at stk. 2 omfatter alle skader, der i dag anerkendes som pludselige løfteskader. Bestemmelsen indskrænker derved ikke området for pludselige løfteskader. Stk. 2 er dog ikke begrænset til bestemte sygdomme eller løft, ligesom det heller ikke er et krav, at der har været tale om forudgående løftearbejde eller akavede arbejdsstillinger.
- Der er ikke tilsigtet en ændring af beviskravet ved anerkendelse af kortvarige skadelige påvirkninger, men derimod en lovfæstelse af beviskravet, som gælder efter praksis, hvor anerkendelse forudsætter en klar årsagsmæssig sammenhæng.
- Det understreges, at der ikke er væsentlige forskelle mellem model 5 og 6 i forhold til behandlingen af sager, hvor den tilskadekomne har en forudbestående lidelse. Efter begge modeller kan en forværring af en forudbestående lidelse således anerkendes.
- I stk. 1 lovfæstes ulykkesbegrebet med henblik på at fastholde det gældende ulykkesbegreb for den del af ulykker, der i dag anerkendes som ulykkestilfælde. Dette sikrer således, at der ikke afvises ulykker, som efter gældende praksis ville blive anerkendt. Den sproglige ændring tilsigter ingen realitetsændring, men alene en sproglig modernisering og forenkling.
- Betænkningens cases afprøvet på henholdsvis det nuværende skadebegreb, model 5 og model 6:

Betænkningens cases	Afgjort efter det nuværende begreb	Afgjort efter Model 5	Afgjort efter Model 6
“De 8 cases”	1 sag anerkendes	5 sager anerkendes + 1 sag muligvis	5 sager anerkendes
“Særlige sagsområder”	Anerkendes typisk ikke	Samme typer og antal anerkendt som ved model 6	Samme typer og antal anerkendt som ved model 5

På baggrund af denne rent statistiske opgørelse må det konstateres, at model 5 muligvis åbner for én anerkendelse mere end model 6. På den anden side fastholder model 6 det eksisterende ulykkesbegreb, hvorved den del af ulykkerne, der i dag anerkendes som ulykkestilfælde med garanti fortsat anerkendes.

Bilag 8. DA's anbefalinger og tilkendegivelser

Dansk Arbejdsgiverforening
Vester Voldgade 113
1790 København V

Telefon 33 38 90 00
Telefax 33 12 29 76
Kontortid 8.30-16.30
E-mail: da@da.dk
Giro 5 40 08 99

Direktør Anne Lind Madsen
Arbejdsskadestyrelsen
Æbeløgade 1
2100 København Ø

2. juli 2002
AM02-310-26
TPJ/ESH/061

DA - afsluttende bemærkninger_061.doc

DA's sammenfattende bemærkninger til Arbejdsskadeudvalg 2002's arbejde

Dansk Arbejdsgiverforening har fundet anledning til i det følgende at fremkomme med organisationens sammenfattende synspunkter om arbejdet i udvalget og de i udvalget drøftede problemstillinger.

DA kan konstatere, at det ikke er lykkedes udvalget at nå til enighed om fælles forslag vedrørende de i kommissoriet omhandlede emner. DA finder dette meget beklageligt.

DA finder samtidig, at der som resultat af udvalgets arbejde er klarlagt en række relevante problemstillinger af betydning for de fortsatte overvejelser, ligesom de stedfundne drøftelser vedrørende finansieringen har belyst en række centrale spørgsmål og på overbevisende måde vist, at det er muligt at gennemføre en ændring af ulykkesbegrebet uden herved at påføre virksomhederne merudgifter.

DA finder på denne baggrund, at der med udvalgets arbejde er tilvejebragt et godt grundlag for de videre overvejelser i regeringen.

Med hensyn til udvalgets drøftelser om en eventuel ændring af ulykkesbegrebet, skal DA generelt bemærke, at behandlingen heraf – i lighed med betænkning 1402/2001 – har bekræftet det eksisterende ulykkesbegrebs levedygtighed, herunder ikke mindst begrebets evne til at tilpasses og justeres den almindelige samfundsudvikling. DA finder det derfor afgørende, at overvejelserne om en eventuel ændring i ulykkesbegrebet tager udgangspunkt i det eksisterende, velfungerende begreb, således at en justering heraf finder udtryk gennem et supplement hertil.

DA finder det samtidig afgørende, at de fortsatte overvejelser herom gennemføres med respekt af de bærende to principper, der efter DA's opfattelse karakteriserer det gældende arbejdsskadesikringssystem:

På den ene side at arbejdsgiverne – på et objektivt grundlag – betaler samtlige direkte og indirekte udgifter, der er forbundet med arbejdsskader, *på den anden side*, at dette med nødvendighed fordrer, at betingelserne i lovgivningen og den nærmere administrative behandling i det hele indrettes på en måde, der sikrer, at en skade alene anerkendes som en arbejdsskade, såfremt det er godtgjort, at den pågældende skade er forårsaget af arbejdet.

Med disse generelle bemærkninger er det DA's opfattelse, at interessen i de videre overvejelser bør samle sig om de beslægtede løsningsmodeller nr. 3 og 6.

Særlig model 3 vil efter DA's vurdering kunne løse hovedparten af de foreliggende velbegrundede problemstillinger og vil efter al sandsynlighed kunne udvikles til en velafbalanceret og velfungerende samlet løsning.

Et kardinalpunkt i både model 3 og 6 er vurderingen af årsagssammenhængen mellem påvirkning (hændelse) og skade. Det er af afgørende betydning, at betingelsen for anerkendelse beror på, om den lægefaglige bedømmelse af årsagssammenhængen uden nævneværdig tvivl konkluderer, at skaden med overvejende sandsynlighed kan anses for at være forårsaget af hændelsen. I forbindelse hermed skal der tages behørigt hensyn til en eventuel forudbestående lidelse, således at arbejdsgiveren ikke skal kompensere for noget, der ikke har med arbejdet at gøre.

På baggrund heraf kan DA særligt have betænkelighed over for model 6.

Den videre behandling vedrørende model 6 forudsætter meget grundige beregninger af de økonomiske konsekvenser, ligesom der ved tilrettelæggelsen af administrationen bør fastsættes regler om, at arbejdsgiveren får adgang til at blive informeret om de væsentlige ikke-fortrolige elementer, der ligger til grund for en anerkendelse.

Med hensyn til finansieringen finder DA det afgørende, at en eventuel ændring af ulykkesbegrebet gennemføres, uden at dette indebærer merudgifter på arbejdsskadeområdet. Der er i udvalget fremlagt en række modeller, der har vist, at dette er muligt. Samtidig har drøftelsen af de enkelte modeller påvist en række u hensigtsmæssigheder dels vedrørende de økonomiske konsekvenser af samspillet mellem forskellige offentlige ydelser, dels vedrørende administrationen af bestemmelserne i arbejdsskadesikringsloven om forudbestående lidelser.

DA skal om de enkelte konkrete modeller bemærke:

Erstatning som følge af en samtidig tildeling af social pension medfører i mange tilfælde et kompensationsniveau på mere end 100 pct. Denne problemstilling bør løses i tilknytning til en udvidelse af ulykkesbegrebet f.eks. ved at tildeling af erstatning for tab af erhvervsindkomst gøres fleksibel, hvorefter en efterfølgende tildeling af social pensi-

on afstedkommer en reduktion i erhvervsevnetabsersstatningen i tilfælde af, at den samlede kompensation vil overstige 100 pct.

Afløsningsbeløbet, der er en skattefri erstatning for det nærmest hypotetiske indtægts-
tab, der kan opstå ved, at skadelidte ikke har fuld mulighed for erhvervsindkomst fra det
65. til det 69. år, er ude af trit med situationen i dag, hvor tilbagetrækningen fra ar-
bejdsmarkedet i realiteten ligger betydeligt tidligere. Afløsningsbeløbet bør derfor af-
skaffes og indgå som et væsentligt og helt rimeligt bidrag til finansieringen af et udvidet
ulykkesbegreb.

Endelig skal DA – som vi har redegjort for i vort høringssvar af 14. marts 2002 vedrø-
rende L 146 – fremhæve det væsentlige i at få ændret bevisvurderingen ved fastsættelse
af erstatning, således at arbejdsgiverens udgifter til erstatning for forudbestående lidel-
ser på retfærdig vis minimeres. Dette bør også tillægges betydning i forbindelse med
finansieringsovervejelserne, ligesom det kan ses som et element i forbindelse med det
rummelige arbejdsmarked og ønsket om at få så mange i arbejde som muligt.

Med venlig hilsen
DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Sign. Thomas Philbert Nielsen